Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Nietzsche, Friedrich.; paa Dansk ved Louis v. Kohl ; med Fortale af Harald Høffding.
Titel | Title:	Saaledes talte Zarathustra : en Bog for alle og for ingen
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : i Kommission hos V. Pio, 1911
Fysiske størrelse | Physical extent:	240 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

14-82-8

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 14 8°

1 1 14 0 8 01305 7

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

FRIEDRICH NIETZSCHE

SAALEDES TALTE ZARATHUSTRA

EN BOG FOR ALLE OG FOR INGEN

PAA DANSK VED *LOUIS v. KOHL*

MED FORTALE AF *HARALD HØFFDING*

I KOMMISSION HOS V. PIOS BOGHANDEL
KØBENHAVN MCMXI

FRIEDRICH NIETZSCHE

SAALEDES TALTE ZARATHUSTRA

EN BOG FOR ALLE OG FOR INGEN

PAA DANSK VED *LOUIS v. KOHL*

MED FORTALE AF *HARALD HØFFDING*

I KOMMISSION HOS V. PIOS BOGHANDEL
KØBENHAVN MCMXI

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

J. COHENS BOGTRYKKERIER
(GEORG A. BACH)

FORTALE

Det er af Kærlighed til Nietzsches mærkelige Bog, at Oversætteren har gengivet den paa Dansk, i det Haab derved at skaffe den Læsere, den ellers ikke vilde være naaet til. Og jeg opfylder gerne hans Ønske om at ledsage den Oversættelse, han med megen Opofrelse af Tid og Arbejde har fuldført, med et Forord.

Der findes i denne Bog nogle af Nietzsches skønneste Billeder og dybeste Tanker, ligesom den indeholder de mest ejendommelige Vidnesbyrd om hans Sinds mægtige Grebethed. I den store Kamp mod alt, hvad der i hans Øjne kuede og formørkede Livet, mod Pessimismen i alle dens Former, — den Kamp, der udfyldte hans Liv, — staar denne Bog som det stærkeste Udslag af hans Livstrang og det skønneste Udtryk for hans Tapperhed, for hans Ønske om at sige Ja til Livet trods al dets Lidelse, alle dets Disharmonier. I de fleste af hans andre Skrifter er dels Foragten for den store Hob, dels Uvillien mod de i hans Øjne sygelige Livsanskuelser det mest fremtrædende. Men i Zarathustrabogen begynder han at forstaa, at netop den store Kraft, — der er ikke blot en „Villie til Magt", men er en virkelig Magt, — ikke har Grund til at bemærke og betone Forskellen mellem sig selv og de andre, til at føle „Afstandens Pathos", efterdi netop den overstrømmende Livsfylde gør det muligt ikke blot at hævde sig selv uden stadigt Sideblik til de andre, men endogsaa at lægge deres Byrder til den egne, uden at det mærkes. Det er Spinozas store Tanke om Livsmod og Højmod som Udtryk for en og samme Karakterkraft, der nu begynder at gaa op for Nietzsche. Hans Zarathustra, der saa længe havde maattet bruge sine Hænder til Strid, har nu faaet dem fri til at velsigne. At yde sin rigeste Gave, før Undergangen kommer, har han lært af „Solen, den overvættes Rige": „Guld udøser den i Havet, naar den gaar ned, af sin uudtømmelige Rigdom, saa at den fattigste Fisker kommer til at ro med gylden Aare. Det saa jeg selv engang, og jeg blev ikke mæt af Taarer derover."

Med Rette har Oversætteren medtaget de Udkast til en femte og en sjette Bog, der ikke blev udarbejdede, men som skulde vise, hvorledes den fulde Forsoning mellem Zarathustra og Menneskene skulde komme i Stand gennem heroisk Livsbekræftelse. Var disse Planer blevne udførte, vilde Zarathustrabogen være kommen til at danne en endnu mere afgørende Modsætning til Nietzsches andre Bøger, end den i sin nuværende Skikkelse gør. Det var dels Forlagsvanskeligheder, der hindrede Udførelsen, dels, og vel især, at Nietzsche endnu ikke havde faaet tilstrækkelig Luft for sin Foragt og for sin Harme. Det var jo hans Tragedie, at han, som fordømte alle Stemninger, der grundede sig paa Modsætningsforhold („reaktive" Stemninger), selv stadigt paany overvældedes af nogle af de mest udprægede Modsætningsfølelser. Ti dertil høre Foragt, Harme og „Afstandspathos" i højere Grad end de af Nietzsche banlyste Følelser af Medlidenhed, Ringhedsfølelse og Resignation.

Zarathustrabogen udgør dog ikke en Helhed, ligesaa lidt som de fleste af Nietzsches andre Skrifter. Tankegang og Stemning gaar op og ned, og Bogen bestaar af Strøtanker, der er opstaaede til forskellige Tider, og som der ikke er gjort noget Forsøg paa at sammenarbejde. Ofte har Billeder skudt sig frem og bemægtiget sig Forfatteren, Billeder, hvis Betydning næppe har været gennemsigtig for ham, end sige da ere det for Læserne. Det er den mægtige Stemning, der fremkalder flere Billeder, end den selv kan finde Udtryk i, Billeder, der derfor virker mere musikalsk end poetisk. Ikke med Urette har man talt om en Prædike- eller Profettone i Bogen; Kritikeren er bleven Opdrager og Lovgiver. Og mellem de poetiske og de profetiske Partier i Bogen glimter Tanker frem, som har deres Udspring fra alle de indbyrdes modstridende Egne af Forfatterens Idéverden. Der er for den opmærksomme og dvælende Læser meget at finde, som kan vække hans Eftertanke, hans Beundring eller hans Modsigelse.

Jeg slutter dette Forord med at gentage, hvad jeg for en Del Aar siden udtalte som mit Slutningsindtryk af den mærkelige og omstridte Forfatter: „Hans Betydning er symptomatisk. Han har ladet os blive Vidne til et indre Drama i en Sjæl, der følte Livets og Tidens Tendenser dybt og energisk."

Den 9. November 1910.

Harald Høffding.

SAALEDES TALTE ZARATHUSTRA

INDHOLD

1ste Del.

Zarathustras Fortale:
Om Overmennesket og det sidste Menneske 11
Zarathustras Taler:
Om de tre Forvandlinger 22
Om Dydens Lærestole 23
Om Hinsides-Stræberne 25
Om Legemets Foragtere 27
Om Lyster og Lidenskaber 28
Om den blege Forbryder 30
Om at læse og skrive 31
Om Træet paa Bjærget 32
Om Dødens Forkyndere 34
Om Krig og Krigsmænd 36
Om den nye Afgud 37
Om Fluerne paa Torvet 39
Om Kyskheden 41
Om Vennen 42
Om tusind og eet Maal 43
Om Næstekærligheden 45
Om Skaberens Veje 46
Om gamle og unge Kvinder 48
Hugormens Bid 49
Om Barn og Ægteskab 50
Om den frie Død 52
Om den gavmilde Dyd 54

2den Del.

Barnet med Spejlet 59
Paa de lyksalige Øer 61
Om de medlidende 62
Om Præsterne 64
Om de dydige 66
Om Pøblen 68
Om Tarantellen 70
Om de berømte Vismænd 72
Nattesangen 74
Dansevisen 75
Gravsangen 77
Om Selvovervindelsen 79
Om de ophøjede 82
Om de dannedes Land 83
Om den ubesmittede Erkendelse 85
Om de lærde 87
Om Digterne 88
Om store Begivenheder 90
Sandsigeren 93
Om Forløsningen 95
Om Menneske-Klogskaben 98
Tysthedens Time 100

3die Del.

Vandreren 106
Om Synet og Gaaden 107
Om den ufrivillige Salighed 110
Før Solopgang 112
Om den formindskende Dyd 114
Paa Oliebjærget 118
I Forbigaaende 120
Om de frafaldne 122

Hjemkomsten 125
Om de tre onde 127
Om Tyngdens Aand 130
Om gamle og nye Tavler 133
Paa Helbredelsens Vej..... 146
Den store Længsel 150
Den anden Dansevise..... 151
De syv Segl (eller Ja-og Amen-Sangen) . 154

4de Del.

Honning-Ofret 159
Nødraabet 161
Samtalen med Kongerne 163
Blodiglen 166
Troldmanden 168
Den forhenværende Pave 173
Det hæsligste Menneske 176
Den frivillige Tigger 179
Skyggen 182
Middag 184
Modtagelsen 186
Nadveren 190
Om det højere Menneske 191
Tungsindssangen 198
Om Videnskaben 202
Blandt Ørkenens Døtre 203
Opvækkelsen 208
Æselsfesten 210
Midnatsangen 212
Tegnet 218

Tillæg.

Fragmenter og Udkast.

TRYKFEJL

S. 56. Linje 14 fra neden: at huske mig. — *læs:* at miste mig.
S. 93. „ 17 fra oven: vaagner. — *læs:* vaager.
S. 97. „ 2 „ „ ti det kalder. — „ti“ bortfalder.

SAALEDES TALTE ZARATHUSTRA

I DEL

ZARATHUSTRAS FORTALE

1.

Da Zarathustra var tredive Aar gammel, forlod han sit Hjem og sin Hjemstavns Sø og drog op i Bjærgene. Her nød han sin Aand og sin Ensomhed, og i ti Aar blev han ikke træt deraf. Men til sidst forvandledes hans Hjærte — og en Morgen stod han op med Morgenrøden, traadte frem foran Solen og sagde til den:

„Du store Stjærne! Hvad blev der vel af din Lykke, om der ingen var, for hvem du kunde lyse!

I ti Aar kom du hver Dag herop til min Hule; forlængst var du blevet led ved dit Lys og ved denne Vej, havde du ikke haft mig og min Ørn og min Slange.

Men vi ventede paa dig hver Morgen; vi tog din Overflod fra dig og velsignede dig for den.

Se! Jeg er overmæt af min Visdom; jeg er som Bien, der har samlet for megen Honning. Jeg har Hænder behov, der strækkes mig i Møde.

Jeg vilde gærne give bort og dele ud, til de vise blandt Menneskene atter en Gang frydedes ved deres Daarskab og de fattige ved deres Rigdom.

Derfor maa jeg nu stige ned: saaledes som du gør om Aftnen, naar du gaar ned bag Havet og bringer selv Underverdnen Lys, du overvættes rige Stjærne!

Lig dig maa ogsaa jeg gaa ned, som Menneskene kalder det — de, til hvem jeg vil ned.

Saa velsign mig da, du rolige Øje, som uden Misundelse kan se selv en alt for stor Lykke!

Velsign Bægeret, der er ved at flyde over, saa at Vandet kan vælde gyldent ud af det og alle Vegne hen bære Afglansen af din Salighed!

Se, dette Bæger vil atter tømmes — og Zarathustra vil atter blive Menneske!“

— Saaledes begyndte Zarathustras Nedgang.

2.

Zarathustra gik alene ned ad Bjærget, og han mødte ingen undervejs. Men da han var kommet ind i Skovene, stod der pludselig foran ham en Olding, som havde forladt sin hellige Hytte, for at samle Rødder i Skoven. Og Oldingen talte saaledes til Zarathustra:

„Denne Vandrer er mig ingenlunde ukendt: for mange Aar siden gik han her forbi. Zarathustra hed han. Men han har forandret sig.

Den Gang bar du din Aske til Bjærgs: vil du nu bære din Ild ned i Dalene? Frygter du da ikke at blive straffet som Brandstifter?

Ja, jeg kender Zarathustra igen. Rent er hans Øje, og ved hans Mund skjuler der sig ingen Væmmelse. Vandrer han ikke af Sted som en Danser?

Forvandlet er Zarathustra: Barn er han blevet, vaagnet er han: hvad vil du saa blandt de sovende?

Som paa Havet levede du i din Ensomhed, og Havet bar dig. Ve dig — vil du atter i Land? Ve dig — vil du atter selv slæbe paa dit Legeme?“

Zarathustra svarede: „Jeg elsker Menneskene.“

„Hvorfor —“ sagde Helgenen, „hvorfor gik jeg vel ud i Skoven og Ensomheden? Var det ikke netop, fordi jeg elskede Menneskene for højt?

Nu elsker jeg Gud: Menneskene elsker jeg ikke. Mennesket er mig noget alt for ufuldkomment. Kærlighed til Mennesket vilde slaa mig ihjel.“

Zarathustra svarede: „Hvad talte jeg om Kærlighed! Jeg bringer Menneskene en Gave.“

„Giv dem intet —“ sagde den hellige. „Tag hellere noget fra dem og bær det sammen med dem — det vil baade dem bedst; maatte det blot baade dig!

Og vil du give dem noget, saa giv dem kun en Almisse og lad dem tilmed først tigge om den.“

„Nej,“ svarede Zarathustra, „jeg giver ikke Almisse — dertil er jeg ikke fattig nok.“

Den hellige lo af Zarathustra og sagde: „Saa se til, at de modtager dine Skatte! De er mistroiske mod Eneboerne, og de tror ikke, at vi kommer for at give.

Vore Skridt lyder dem for ensomme gennem Gaderne. Og lige som naar de om Natten i deres Senge hører en Mand gaa, længe før Sol staar op — saaledes spørger de sig selv: „hvor skal den Tyv mon hen?“

Gaa ikke til Menneskene, men bliv i Skoven! Gaa saa hellere endnu til Dyrene! Hvorfor vil du ikke være som jeg — en Bjørn blandt Bjørne, en Fugl blandt Fugle?“

„Og hvad tager saa den hellige sig til i Skoven?“ spurgte Zarathustra.

Helgenen svarede: „Jeg digter Viser og synger dem. Og mens jeg laver Viser, ler, græder og brummer jeg: saaledes lover jeg Gud.

Med Sang og Graad, med Latter og Brummen lover jeg den Gud, som er min Gud. Men hvad bringer du os til Gave?“

Da Zarathustra hørte disse Ord, hilste han Helgenen Farvel og sagde: „Hvad skulde jeg vel have at skænke Jer! Men lad mig komme af Sted i en Fart, for at jeg ikke tilmed skal tage noget fra Jer!“

Og saaledes skiltes de to, Oldingen og Manden, leende som to Drenge.

Men da Zarathustra var blevet alene, talte han saaledes til sit Hjærte: „Skulde det virkelig være muligt? Denne hellige Olding har i sin Skovensomhed endnu ikke hørt, at *Gud er død!*“

3.

Da Zarathustra kom til den nærmeste By, som ligger ved Skovene, fandt han dér meget Folk forsamlet paa Torvet. Ti der var lovet dem, at de skulde faa en Linedanser at se. Og Zarathustra talte saaledes til Folket:

„*Jeg lærer Jer om Overmennesket.* Mennesket er noget, der skal overvindes. Hvad har I gjort for at overvinde det?

Alle Væsner har hidtil skabt noget ud over sig selv: og I vil nu være denne store Flods Ebbe og hellere endnu vende tilbage til Dyret end overvinde Mennesket?

Hvad er Aben for Mennesket? En Genstand for Latter eller for smertelig Undseelse. Og netop dette skal Mennesket være for Overmennesket: en Genstand for Latter eller for smertelig Undseelse.

I har tilbagelagt Vejen fra Orm til Menneske, og mangt og meget i Jer er endnu Orm. En Gang var I Aber, og endnu den Dag i Dag er Mennesket mere Abe end nogen som helst Abe.

Selv den viseste iblandt Jer er kun en Blanding og Brænding af Plante og Spøgelse. Men befaler jeg Jer at blive Planter eller Spøgelser?

Se, jeg lærer Jer om Overmennesket.

Overmennesket er Jordens Maal. Eders Vilje skal sige: Overmennesket *skal* være Jordens Maal.

Jeg besværger Jer, Brødre, *vær Jorden tro* og lyt ikke til dem, der taler til Jer om overjordiske Haab! Giftblandere er de, om de vide det eller ej.

Livsforagtere er de, henvisnende, selvforgiftede, som Jorden er led ved — saa lad dem da fare hen!

En Gang var Synden mod Gud den værste Synd, men Gud døde, og dermed døde ogsaa den Slags Syndere. At forsynde sig mod Jorden er nu det forfærdeligste — og at agte det uudgrundeliges Inderste højere end Jordens Maal!

En Gang saa Sjælen med Foragt ned paa Legemet: og den Gang var denne Foragt det højeste — den vilde have Legemet hæsligt, forsultent og slunkent. Saaledes mente den at kunne slippe fra det og Jorden.

Aa — denne Sjæl var selv endnu hæslig, forsulten og slunken. Og Grusomhed var denne Sjæls Vellyst!

Men sig mig nu ogsaa I, Brødre: hvad fortæller Jert Legeme om Eders Sjæl? Er ikke Eders Sjæl kun Armod og Smuds og usselt Behag?

Sandelig, en smudsig Strøm er Mennesket. Man maa være et Hav, for at kunne optage en smudsig Strøm i sig, uden selv at blive uren.

Se, jeg lærer Jer om Overmennesket. Han er dette Hav: af det kan Eders store Foragt opsluges.

Hvad er det største, I kan opleve? Det er *den store Foragts* Time. Den

Stund, da selv Eders Lykke bliver Jer vederstyggelig og ligesaa Eders Fornuft og Eders Dyd.

Den Stund, da I siger: „Hvad er vel min Lykke værd! Den er kun Armod og Smuds og usselt Behag! Men min Lykke skulde retfærdiggøre selve Livet!"

Den Stund, da I siger: „Hvad er vel min Dyd værd! Endnu har den ikke bragt mig til Vanvid. Hvor træt jeg er af alt mit godt og ondt! Alt er det kun Armod og Smuds og usselt Behag!"

Den Stund, da I siger: „Hvad er min Fornuft vel værd! Attraar den Viden, som Løven sin Føde? Den er kun Armod og Smuds og usselt Behag!"

Den Stund, da I siger: „Hvad er vel min Retfærdighed værd! Jeg kan ikke se, at jeg er som et glødende Kul. Men den Retfærdige *er* et glødende Kul."

Den Stund, da I siger: „Hvad er min Medlidenhed værd! Er ikke Medlidenhed det Kors, hvortil den nagles, som elsker Menneskene? Men min Medlidenhed er ingen Korsfæstelse."

Har I allerede talt saaledes? Har I raabt det ud? Ak, havde jeg blot hørt Jer raabe saadan!

Ikke Eders Synd, men Eders Nøjsomhed skriger mod Himlen — Eders Gerrighed selv i Eders Synd!

Hvor er dog det Lyn, som skal slikke Jer med sin Tunge? Hvor er det Vanvid, der skal indpodes Jer?

Se, jeg lærer Jer om Overmennesket: han er dette Lyn, han er dette Vanvid!"

Men da Zarathustra havde sagt dette, raabte en af Folket: „Nu har vi hørt Tale nok om Linedanseren; lad os nu ogsaa se ham!" Og alt Folket lo af Zarathustra. Men Linedanseren, som troede, at Tilraabet gjaldt ham, gav sig i Lag med sit Arbejde.

4.

Men Zarathustra saa paa Folket og undredes. Saa sagde han:

„Mennesket er en Line, udspændt mellem Dyr og Overmenneske — en Line over en Afgrund.

Farligt er det at gaa over, farligt at være undervejs, farligt at se sig tilbage, farligt at gyse og at blive staaende.

Det store ved Mennesket er, at han er en Bro og ikke et Maal: det elskelige ved Mennesket er, at han er en Overgang og en Undergang.

Jeg elsker dem, der ikke forstaar at leve, og hvis Liv derfor er Undergang: ti det er deres Overgang.

Jeg elsker de store Foragtere, ti de er de store Lovprisere og Længslens Pile mod den anden Bred.

Jeg elsker dem, som ikke først bag Stjærnerne søger en Grund til at gaa under og til at være Offer: men som ofrer sig for Jorden, at den een Gang kan blive Overmenneskets.

Jeg elsker den, der lever for at erkende, og som har Viljen til at erkende, for at een Gang Overmennesket kan leve. Ti saaledes vil han sin Undergang.

Jeg elsker den, som arbejder og opfinder, for at kunne bygge Overmennesket et Hus og berede ham Jord, Dyr og Plante: ti saaledes vil han sin egen Undergang.

Jeg elsker den, som elsker sin Dyd: ti Dyd er Vilje til Undergang og en Længslens Pil.

Jeg elsker den, der ikke beholder en Draabe Aand tilbage til sig selv, men helt vil være i sin Dyds Aand: ti saaledes skrider han som Aand over Broen.

Jeg elsker den, som gør sin Dyd til sin Længsel og Trængsel: saaledes vil han for sin Dyds Skyld endnu leve og ikke mere leve.

Jeg elsker den, der ikke har for mange Dyder: ti een Dyd er mere Dyd end to, fordi den er en haardere Knude, hvortil Skæbnen kan klynge sig.

Jeg elsker den, hvis Sjæl bortødsler sig selv, og som ikke vil have Tak og ikke giver tilbage: ti han skænker altid bort og vil ikke bevare sig.

Jeg elsker den, der skammer sig, naar Tærningen falder til Fordel for ham, og som undrende spørger: „Er jeg da Falskspiller?“ — ti han vil gaa til Grunde.

Jeg elsker den, der strør gyldne Ord foran sine Gærninger, og som altid holder endnu mere, end han lover: ti han vil sin Undergang.

Jeg elsker den, som retfærdiggør de kommende og forløser dem, der har været: ti han vil gaa til Grunde ved sin Samtid.

Jeg elsker den, der tugter sin Gud, fordi han elsker ham: ti han maa gaa til Grunde ved sin Guds Vrede.

Jeg elsker den, hvis Sjæl er dyb selv i Saarbarhed, og som kan forgaa ved en ringe Oplevelse: saaledes gaar han gærne over Broen.

Jeg elsker den, hvis Sjæl er altfor fyldt, saa at han glemmer sig selv og alt er i ham: saaledes vil alt hans Undergang.

Jeg elsker den, der er fri af Aand og fri af Hjærte: da er hans Hjærne kun hans Hjærtes Inderste, og Hjærtet driver ham i Undergangen.

Jeg elsker alle dem, der er lig tunge Draaber, som drypper een for een fra den sorte Sky, der hænger over Menneskets Hoved: de forkynder, at Lynet nu kommer, og de gaar som Forkyndere til Grunde.

Se, jeg er en Lynets Forkynder og en tung Draabe fra Skyen — men Lynet selv er *Overmennesket!*“

5.

Da Zarathustra havde sagt dette, betragtede han atter Folket og tav. „Dér staar de — sagde han til sit Hjærte — dér staar de og ler: de forstaar mig ikke. Jeg er ikke den Mund, som passer til disse Øren.

Skal man da først slaa deres Øren i Sønder, for at de kan lære at høre med Øjnene? Skal man da larme som Trommer og Bodsprædikanter? Eller tror de maaske kun den, der stammer?

Der er et eller andet, hvoraf de er stolte. Hvad kalder de dog det, der volder deres Stolthed? Dannelse kalder de det — det udmærker dem fremfor Gedehyrderne.

Derfor hører de kun ugærne Ordet Foragt om dem selv. Saa vil jeg da tale til deres Stolthed.

Saa vil jeg da tale til dem om det foragteligste paa Jorden: men det er *det sidste Menneske.*"

Og Zarathustra talte saaledes til Folket:

„Det er paa Tide, at Mennesket sætter sig sit Maal. Det er paa Tide, at Mennesket planter Kimen til sit højeste Haab.

Endnu er hans Jord rig nok dertil. Men een Gang vil denne Jordbund blive fattig og gold, og intet højt Træ vil kunne vokse frem af den.

Ve! Der kommer en Tid, da Mennesket ikke mere slynger sin Længsels Pil udover Mennesket, og da hans Bues Stræng har glemt at svirre!

Jeg siger Jer: man maa endnu have Kaos i sig, for at kunne føde en dansende Stjærne. Jeg siger Jer: I har endnu Kaos i Jer.

Ve! Der kommer en Tid, da Mennesket ikke mere vil kunne avle en Stjærne. Ve! Det foragteligste Menneskes Tid vil komme — han, som ikke mere formaar at foragte sig selv.

Se, jeg viser Jer *det sidste Menneske.*

„Hvad er Kærlighed? Hvad er Skabelse? Hvad er Længsel? Hvad er Stjærne?" — saaledes spørger det sidste Menneske og blinker med Øjnene.

Da er Jorden blevet lille, og paa den hopper det sidste Menneske, som gør alting smaat. Hans Slægt er uudryddelig som Jordloppens; det sidste Menneske lever længst.

„Vi har opfundet Lykken" — siger de sidste Mennesker og blinker med Øjnene.

De har forladt de Egne, hvor der var haardt at leve: ti man trænger til Varme. Man holder endnu af sin Nabo og gnider sig op ad ham: ti man trænger til Varme.

At blive syg og at være mistroisk regner de for syndigt: man gaar varsomt gennem Livet. En Daare den, der endnu snubler over Sten eller Mennesker!

En Smule Gift nu og da: det giver behagelige Drømme. Og meget Gift tilsidst: for at faa en behagelig Død.

Man arbejder endnu, ti Arbejde er Adspredelse. Men man sørger for, at Adspredelsen ikke angriber Helbredet.

Man bliver ikke mere fattig, og ingen bliver rig: begge Dele er for besværlige. Hvem bryder sig om at herske? Hvem har Lyst til at lyde? Det er alt sammen alt for besværligt.

En Hjord og ingen Hyrde! Alle vil det samme, alle er Ligemænd: den, som føler anderledes, gaar frivilligt i Galehuset.

„En Gang var alle gale" — siger de skarpsindigste og blinker med Øjnene.

Man er meget klog og ved alt, hvad der er sket: saa er der ingen Ende paa alt det, der kan drives Spot med. Man skændes endnu, men man forsones hurtigt — ellers ødelægger man jo Fordøjelsen.

Man har sit lille Maal af Lyst for Dagen og sit lille Maal af Lyst for Natten: men man holder Sundheden i Ære.

„Vi har opfundet Lykken" — siger de sidste Mennesker og blinker med Øjnene. —"

Og her endte Zarathustras første Tale, som ogsaa kaldes „Fortalen". Ti da han var naaet saa vidt, afbrødes han af Mængdens Tilraab og Latter. „Giv os dette sidste Menneske, Zarathustra" — raabte de — „gør os til de sidste Mennesker, saa skænker vi dig Overmennesket!" Og alt Folket jublede og smaskede lystent. Men Zarathustra blev bedrøvet, og han sagde til sit Hjærte: „De forstaar mig ikke. Jeg er ikke den Mund, som passer til disse Øren.

Alt for længe levede jeg vel i Bjærgene. Alt for meget lyttede jeg til Bække og Buske: nu lyder min Tale for dem som Gedehyrdernes.

Ubevæget er min Sjæl og klar som Bjærget om Formiddagen. Men de tror, at jeg er kold og en Spottefugl, der driver grusom Spøg.

Og nu ser de paa mig og ler: og selv mens de ler, hader de mig! Der er Is i deres Latter!"

6.

Men da skete der noget, som fik hver Mund til at forstumme og hvert Øje til at stivne. Linedanseren var nemlig imidlertid gaaet i Lag med sit Arbejde: han var kommet frem gennem en lille Dør og gik nu paa Linen, der var spændt ud mellem to Taarne, saaledes at den hang over Torvet og Folket. Han var netop midtvejs, da den lille Dør atter aabnedes, og en spraglet Fyr, der var klædt som en broget Bajads, sprang ud og gik med raske Skridt efter den første. „Fremad, Halteper" — raabte han med frygtelig Røst — „fremad, Dovendyr, Blegfjæs, Drivert! Fremad, eller jeg skal kilde dig med min Hæl! Hvad bestiller du her mellem Taarnene? Inde i Taarnet hører du til — indespærres skulde du — for en, der er bedre end dig, spærrer du Vejen!" Og for hvert Ord rykkede han den forreste nærmere og nærmere ind paa Livet, men da han kun var eet Skridt fra ham, saa skete det forfærdelige, som fik hver Mund til at forstumme og hvert Øje til at stivne: han udstødte et djævelsk Hyl og sprang over den anden, der var ham i Vejen. Men denne mistede baade Besindelsen og Ligevægten, da han saa sin Rival sejre; han slyngede Stangen fra sig og skød, hurtigere endnu end den, som en Hvirvel af Arme og Ben gennem Luften. Torvet og Folket lignede Havet, naar Stormen farer hen over det: de for fra hinanden i vild Forvirring og især dér, hvor Legemet maatte falde.

Men Zarathustra blev staaende, og netop ved Siden af ham faldt Legemet, ilde tilredt og lemlæstet, men endnu ikke dødt. Efter en Stunds Forløb kom den faldne til Bevidsthed, og han saa Zarathustra knæle ved sin Side: „Hvad bestiller du her?" — sagde han tilsidst — „jeg har længe nok vidst, at Djævlen vilde spænde Ben for mig. Nu slæber han mig til Helvede: vil du maaske hindre ham deri?"

„Paa Ære, min Ven" — svarede Zarathustra — „alt det, du taler om, er slet ikke til: der gives hverken Djævel eller Helvede. Din Sjæl vil dø endnu hurtigere end dit Legeme. Vær blot ikke bange!"

Manden saa mistroisk op paa Zarathustra: „Hvis du taler sandt" — sagde han — „saa mister jeg jo intet, naar jeg mister Livet. Jeg er ikke stort mere end et Dyr, som man har lært at danse, ved Stryg og Smalkost."

„Vist ej“ — sagde Zarathustra — „du har skabt dig et Kald af Faren — det er der ingen Grund til at ringeagte. Nu gaar du til Grunde ved dit Kald: derfor vil jeg selv begrave dig.“

Da Zarathustra havde sagt dette, gav den døende ham intet Svar mere. Men han bevægede sin Haand, som om han søgte Zarathustras, for at takke ham.

7.

Imidlertid var det blevet Aften, og Torvet hylledes i Mørke. Saa spredtes Folket lidt efter lidt, ti selv Nysgerrighed og Gru kan trættes. Men Zarathustra blev siddende paa Jorden ved Siden af den døde, og han faldt hen i dybe Tanker: saaledes mærkede han ikke, at Tiden gik. Men sluttelig brød Natten frem, og en isnende Vind blæste hen over den Ensomme. Da rejste Zarathustra sig og sagde til sit Hjærte:

„Sandelig, et ypperligt Fiskedræt har Zarathustra gjort i Dag. Intet Menneske fangede han, men kun et Lig.

Uhyggeligt er Menneskets Liv og endnu bestandig uden Mening: en Gøgler kan blive hans Skæbne.

Jeg vil lære Menneskene deres Livs Mening: det er Overmennesket, Lynet fra den sorte Sky „Menneske“.

Men endnu staar jeg dem fjærnt, og min Sjæl taler ikke til deres Sjæle. Endnu staar jeg for dem som en Mellemting mellem en Nar og et Lig.

Mørk er Natten, dunkle Zarathustras Veje. Kom, du kolde og stive Fælle! Jeg skal bære dig hen til et Sted, hvor jeg selv kan begrave dig.“

8.

Men da Zarathustra havde sagt dette til sit Hjærte, tog han Liget paa Nakken og begav sig paa Vej. Og han var endnu ikke gaaet hundrede Skridt, før en Mand kom listende hen til ham og hviskede ham i Øret — og se, den, som talte, var Gøgleren fra Taarnet. „Gaa bort fra denne By, Zarathustra,“ sagde han. „Alt for mange hader dig her. De rene og retfærdige hader dig, og de kalder dig deres Fjende og Foragter; og den rette Tros troende hader dig, og de kalder dig en Fare for Folket. Det var dit Held, at man lo af dig: og i Sandhed, du talte ogsaa som en Nar. Det var dit Held, at du sluttede dig til den døde Hund; da du fornedrede dig saa dybt, frelste du dig selv for i Dag. Men skynd dig bort fra denne By — eller jeg springer hen over dig i Morgen, en levende over et Lig.“ Og da Manden havde sagt dette, forsvandt han; men Zarathustra gik videre gennem de mørke Gader.

Ved Byporten mødte han Graverkarlene. Og de holdt Faklen op foran hans Ansigt, og de genkendte Zarathustra og forhaanede ham: „Zarathustra slæber af med den døde Hund. Gud være lovet, at Zarathustra er blevet Graver! Vore Hænder er altfor renlige til den Steg. Vil Zarathustra maaske snyde Djævlen og nappe hans Bid fra ham? Naa ja — velbekomme! Naar bare ikke Djævlen er mere dreven til at stjæle end Zarathustra, — saa han tager dem begge to og æder dem!“ Og de lo og stak Hovederne sammen.

Zarathustra tav til alt og gik sin Vej. Men da han havde vandret i to Timer, forbi Skove og Sumpe, da havde han for længe maattet lytte til Ulvenes sultne Tuden, og han blev selv sulten. Derfor standsede han ved et enligtliggende Hus, hvor der endnu brændte Lys.

„Som en Røver“ — sagde Zarathustra — „overfalder Sulten mig i Skove og i Sumpe og sent paa Natten.

Sælsomme Luner har min Sult. Ofte kommer den først til mig, efter at jeg har spist, og i Dag kom den slet ikke: hvor har den været saa længe?“

Og saa bankede Zarathustra paa Husets Dør. En gammel Mand kom ud; han bar Lyset og spurgte: „Hvem kommer til mig og min daarlige Søvn?“

„En levende og et Lig,“ svarede Zarathustra, „giv mig noget at spise og drikke. Jeg har glemt det hele Dagen. Den, som giver den sultne at spise, vederkvæger sin egen Sjæl, siger Visdommen.“

Den gamle bortfjærnede sig, men kom straks efter tilbage og bød Zarathustra Brød og Vin. „En slem Egn er det for sultne“ — sagde han — „derfor bor jeg her. Dyr og Mennesker kommer til mig, Eneboeren. Men sig til din Ledsager, at ogsaa han skal spise og drikke; han er mere træt end du!“ Zarathustra svarede: „Min Ledsager er et Lig; det vil falde mig vanskelig at overtale ham.“ „Det kommer ikke mig ved“ — sagde den gamle gnavent — „den, der banker paa min Dør, maa ogsaa tage, hvad jeg byder ham. Spis — og lev vel!“

Derpaa vandrede Zarathustra paany i to Timer, i Tillid til Vejen og Stjærnernes Lys: ti han var en øvet Nattevandrer og elskede at se alt sovende paa nært Hold. Men da det gryede mod Morgen, var Zarathustra midt inde i en stor Skov, og der var ikke mere nogen Sti at se. Da lagde han den Døde til Rette i et hult Træ — for at beskytte ham mod Ulvene — og selv strakte han sig paa Mosset ved Træets Fod. Og snart sov han ind, træt paa Legeme, men med ubevæget Sjæl.

9.

Længe sov Zarathustra, og ikke blot Morgenrøden gik over hans Aasyn, men ogsaa Formiddagen. Men endelig slog han Øjnene op; forundret saa han ind i Skoven og Stilheden; forundret saa han ind i sig selv. Da rejste han sig hastigt, som en Søfarer, der pludselig ser Land, og han jublede højt: ti han saa en ny Sandhed. Og han sagde til sit Hjærte:

„Et Lys gik op for mig: Ledsagere har jeg behov, levende Fæller — ikke døde Følgesvende og Lig, som jeg kan bære med mig, hvorhen jeg vil.

Levende Ledsagere har jeg behov, Fæller, der kan følge mig, fordi de vil følge sig selv — og netop vil derhen, hvor jeg vil.

Et Lys gik op for mig: ikke til Folket vil Zarathustra tale, men til Fællerne! Hverken Hyrde eller Hund skal Zarathustra være for nogen som helst Hjord.

For at lokke mange bort fra Hjorden — derfor kom jeg. Vredes paa mig skal Folk og Fæ: Røver vil Hyrderne kalde mig.

Hyrder, siger jeg, men de kalder sig rene og retfærdige. Hyrder, siger jeg: men de kalder sig den rette Tros troende.

Se de rene og retfærdige! Hvem hader de mest? Den, der sønderbryder deres Værdsættelsestavler, Nedbryderen, Forbryderen: — men det er Skaberen.

Se alle Trosbekendelsers troende! Hvem hader de mest? Den, der sønderbryder deres Værdsættelsestavler, Nedbryderen, Forbryderen: — men det er Skaberen.

Ledsagere søger Skaberen og ikke Lig, og heller ikke Hjorde eller troende. Medskabende søger Skaberen, dem, som skriver nye Værdier paa nye Tavler.

Ledsagere søger Skaberen, og Høstfæller, ti alt hos ham er modent til at høstes. Men han mangler de hundrede Segle: saa plukker han Aksene og vredes.

Ledsagere søger Skaberen, Fæller, som forstaar at hvæsse deres Leer. Fornægtere vil man kalde dem og Foragtere af godt og ondt. Men Høstfolk er de og Gildesfæller.

Medskabende søger Zarathustra, Høstfolk og Gildesfæller søger han: hvad har han at skaffe med Hjorder og Hyrder og Lig!

Og du, min første Ledsager, lev nu vel! Godt bisatte jeg dig i et hult Træ, godt gemte jeg dig for Ulvene.

Men nu skilles jeg fra dig, ti Tiden er omme. Mellem Morgenrøde og Morgenrøde kom en ny Sandhed til mig.

Hverken Hyrde eller Ligbærer vil jeg være. Ikke en Gang tale til Folket vil jeg mere: for sidste Gang har jeg talt til et Lig.

Skaberne, Høstfolkene, Gildesfællerne vil jeg slutte mig til: Regnbuen vil jeg vise dem, og alle Overmenneskets Trappetrin.

For alle, der bor ene, vil jeg synge min Sang, og for alle, som bor tvende sammen. Og den, som endnu har Øren for det, der aldrig hørtes før, hans Hjærte vil jeg gøre tungt med min Lykke.

Til mit Maal vil jeg naa, jeg gaar min Gang: over Sinker og sendrægtige vil jeg springe. Saaledes skal min Gang være deres Undergang."

10.

Alt dette sagde Zarathustra til sit Hjærte, mens Solen stod i Middag: da saa han spørgende i Vejret — ti han hørte over sit Hoved en Fugls skarpe Skrig. Og se! En Ørn svang sig i vide Kredse gennem Luften, og ved den hang en Slange, ikke som et Bytte, men som en Ven: ti den havde slynget sig om Ørnens Hals.

„Det er mine Dyr," sagde Zarathustra og glædede sig af Hjærtet.

„Det stolteste Dyr under Solen og det klogeste Dyr under Solen — de er draget ud paa Spejdertogt.

Udspejde vil de, om Zarathustra endnu lever. Sandelig, lever jeg endnu?

Farligere fandt jeg det blandt Mennesker end blandt Dyr, farlige Veje vandrer Zarathustra. Lad mine Dyr føre mig!"

Da Zarathustra havde sagt dette, kom han til at tænke paa Skovhelgenens Ord, sukkede og talte saaledes til sit Hjærte:

„Var jeg blot klogere! Var jeg blot saa klog fra Grunden af, som min Slange!

Men det umulige beder jeg om: saa vil jeg da bede min Stolthed om altid at gaa sammen med min Klogskab!

Og hvis min Klogskab en Gang forlader mig — ak, den elsker at flyve saa langt bort — gid da min Stolthed ogsaa vilde flyve med min Daarskab!“

— Saaledes begyndte Zarathustras Nedgang.

ZARATHUSTRAS TALER

Om de tre Forvandlinger.

Tre er Aandens Forvandlinger: hvorledes Aanden bliver til Kamel, og Kamelen til Løve, og Løven tilsidst til Barn.

Mangen tung Byrde har Aanden at bære, den stærke og sagtmodige Aand, i hvem der bor Ærefrygt: det tunge og det tungeste attraar dens Styrke.

Hvad er tungt? saaledes spørger den sagtmodige Aand; saa knæler den ligesom Kamelen og vil, at tunge Byrder skal lægges paa den.

Hvad er det tungeste, I Helte? saaledes spørger den sagtmodige Aand — at jeg kan tage det paa mig og glædes ved min Styrke.

Er det ikke *det:* at fornedre sig, for at korsfæste sit Hovmod? At lade sin Daarskab lyse, for at spotte sin Visdom?

Eller er det *det:* at skilles fra sin Sag, naar den fejrer sin Sejer? At stige op paa høje Bjærge, for at friste Fristeren?

Eller er det *det:* At ernære sig med Erkendelsens Agern og Græs og for Sandhedens Skyld at lade Sjælen lide Sult?

Eller er det *det:* at være syg og sende alle bort, som bringer Trøst, og slutte Venskab med de døve, der aldrig hører, hvad du ønsker?

Eller er det *det:* At stige ned i smudsigt Vand, naar det er Sandhedens Vand, og ikke støde kolde Frøer og lunkne Tudser fra sig?

Eller er det *det:* At elske dem, der foragter os, og at række Spøgelset Haanden, naar det vil skræmme os?

Alle disse de tungeste Byrder tager den sagtmodige Aand paa sine Skuldre: som Kamelen iler belæsset ud i Ørknen, saaledes iler den ud i sin Ørken.

Men i den ensomste Ørk sker den anden Forvandling: dèr bliver Aanden til Løve, Frihed vil den erobre sig og være Herre i sin egen Ørken.

Sin sidste Herre opsøger den her: mod ham vil den fejde, og mod sin sidste Gud; om Sejren vil den kæmpe med den store Drage.

Hvem er den store Drage, som Aanden ikke mere vil kalde Herre og Gud? „Du-skal“ hedder den store Drage; men Løvens Aand siger „Jeg vil.“

Paa Løvens Vej ligger Dragen „Du-skal“, gylden-glimtende, en skællet Slange, og paa hvert eneste Skæl straaler det gyldne „Du-skal“.

Tusindaarsgamle Værdier glimter paa de gyldne Skæl, og saaledes siger den mægtigste af alle Drager: „Alle Tings Værdi — straaler paa mig."

„Alle Tings Værdi er allerede skabt, og al skabt Værdi — er jeg. Sandelig, der skal ikke mere gives noget „Jeg vil"." Saaledes siger Dragen.

Mine Brødre, hvortil har Aanden en Løve behov? Hvorfor er det ikke nok med Lastdyret, som er sagtmodigt og fuldt af Ærefrygt?

At skabe nye Værdier — det formaar heller ikke Løven; men at skaffe sig Frihed til at skabe nyt — dertil ejer Løven Magt.

At skabe sig Frihed og et helligt Nej selv overfor Pligten: dertil kræves Løvens Kraft, mine Brødre.

At røve sig Ret til nye Værdier — det er den frygteligste Daad for en sagtmodig og ærefrygtig Aand. Sandelig, Rov synes det den at være, og et Rovdyrs Gerning.

Som sit helligste elskede den en Gang „Du skal": nu maa den se Vanvid og Vilkaarlighed selv i sit helligste, for at røve sig Frihed fra sin Kærlighed: en Løve kræves der til dette Rov.

Men sig mig, Brødre, hvad evner vel Barnet, som selv en Løve ikke formaar? Hvorfor maa den rovgriske Løve endnu blive til Barn?

Uskyld er Barnet og Glemsel, en Nybegynden, en Leg, et Hjul, der ruller af sig selv, en første Bevægelse, en hellig Bekræften.

Ja, mine Brødre, til Skabelsens Leg kræves en hellig Bekræften: *sin* Vilje vil nu Aanden, *sin* Verden vinder sig Verdensfornægteren.

Tre er Sjælens Forvandlinger: hvorledes Aanden bliver til Kamel, og Kamelen til Løve, og Løven tilsidst til Barn. —

Saaledes talte Zarathustra. Og den Gang dvælede han i den By, der kaldes: den brogede Ko.

Om Dydens Lærestole.

Man berømmede til Zarathustra en Vismand, der forstod at tale kyndigt om Søvnen og om Dyden: saare højt blev han æret og lønnet derfor, og alle Ynglinge sad foran hans Lærestol. Til ham gik Zarathustra, og sammen med alle de unge sad han foran hans Lærestol. Og den vise talte saaledes:

„Ærbødighed og Blusel fordrer al Søvn! Det er det første! Og gaa af Vejen for alle, som sover daarligt, og som vaager om Natten!

Blufærdig er selv Tyven overfor Søvnen: stedse stjæler han sig sagte gennem Natten. Men skamløs er Natvægteren, uden Blu bærer han sit Horn.

Ingen ringe Kunst er det at sove: det er vel nødvendigt at vaage hele Dagen for at opnaa den.

Ti Gange maa du overvinde dig selv i Dagens Løb: det giver en salig Træthed og er som Valmuesaft for Sjælen.

Ti Gange maa du atter slutte Fred med dig selv; ti Overvindelse er bitter, og kun daarligt sover den uforsonede.

Ti Sandheder maa du finde i Dagens Løb: ellers søger du endnu om Natten efter Sandhed, og din Sjæl vedbliver at sulte.

Ti Gange maa du le og være lystig hver Dag: ellers forstyrres din Nattesøvns Ro af Maven, denne Sorgens Fader.

Kun faa forstaar det: alle Dyder maa man eje for at kunne sove godt. Vil jeg aflægge falsk Vidnesbyrd? Vil jeg bedrive Hor?

Vil jeg begære min Næstes Tjenerinde? Alt det vilde kun daarligt forliges med god Søvn.

Og selv om man har alle Dyder, saa er der dog endnu eet, man maa forstaa: at lade selv Dyderne gaa til Ro i rette Tid.

At de ikke skal mundhugges, de artige Smaapiger! Og om dig, ulyksalige!

Fred med Gud og med Naboen: saaledes kræver den gode Søvn. Og Fred selv med Naboens Djævel! Ellers lusker han om hos dig ved Nattetid.

Ærbødighed og Lydighed skylder du Øvrigheden, selv den allerskæveste Øvrighed! Saaledes kræver den gode Søvn. Er det maaske min Skyld, at Magten saa gærne gaar paa skæve Ben?

Ham kalder jeg den bedste Hyrde, som fører sit Faar ud paa den grønneste Eng. Saaledes forliges det bedst med god Søvn.

Jeg ønsker ikke stor Berømmelse og ej heller store Skatte, ti det betænder Milten. Men kun daarligt kan man sove, naar man ikke har et uberygtet Navn og en Smule Formue.

Et lille Selskab er mig mere velkomment end et daarligt: dog maa man gaa og komme i rette Tid. Saaledes forliges det bedst med god Søvn.

Saare meget behager mig ogsaa de fattige i Aanden: ti de befordrer Søvnen. Salige er de, især naar man altid giver dem Ret.

Saaledes gaar Dagen for den dydsirede. Men kommer saa Natten, da vogter jeg mig vel for at kalde paa Søvnen. Den vil ikke hidkaldes, den gode Søvn, der er alle Dyders Herre!

Men jeg tænker over alt, hvad jeg har gjort og talt og tænkt i Dagens Løb. Tyggende Drøv derpaa spørger jeg mig selv, taalmodig som en Ko: hvilke var mine ti Selvovervindelser?

Og hvilke var de ti Forsoninger og de ti Sandheder og de ti Lattere, hvormed mit Hjærte gjorde sig til Gode?

Mens jeg overvejer dette og vugges af fyrretyve Tanker, overrasker Søvnen mig med eet, den ukaldte, Dydernes Herre.

Søvnen banker paa mit Øje: og det lukkes. Søvnen berører min Mund: og den bliver staaende aaben.

Sandelig, paa lydløse Saaler kommer han til mig, den blyeste blandt Tyve, og stjæler alle Tanker fra mig: dum staar jeg der, som denne Stol.

Men ikke længe bliver jeg staaende: saa ligger jeg der allerede!"

Da Zarathustra hørte Vismanden tale saaledes, lo han ved sig selv. Ti et Lys gik op for ham imens. Og han talte saaledes til sit Hjærte:

„En Nar er denne Vise med sine fyrretyve Tanker: men jeg tror, at han forstaar sig godt paa at sove.

Lykkelig den, der bor i en saadan Vismands Nærhed! Ti en saadan Søvn smitter; selv gennem Vægge smitter den.

En Trolddom bor selv i hans Lærestol. Ikke forgæves lytter de unge til denne Lærer i Dyd.

Hans Visdom hedder: vaage, for at sove. Og sandelig, havde Livet ingen Mening, og skulde jeg vælge noget meningsløst, da vilde dette være den Meningsløshed, der var bedst at vælge.

Nu forstaar jeg klarligen, hvad man i gamle Dage frem for alt søgte, naar man ønskede en Lærer i Dyd. God Søvn søgte man og søvndyssende Valmuedyder!

For alle disse lovpriste Vismænd betød Visdom Søvn uden Drømme: de kendte ingen bedre Mening med Livet!

Endnu den Dag i Dag gives der dem, der er som denne Lærer i Dyd, og de er ikke en Gang alle saa ærlige. Men deres Tid er forbi. Og ikke længe endnu bliver de staaende: saa ligger de der allerede.

Salige er disse søvnige: ti de skal snart slumre ind."

Saaledes talte Zarathustra.

Om Hinsides-Stræberne.

En Gang kastede ogsaa Zarathustra sine vildfarende Længslers Net hinsides Mennesket, som alle Hinsides-Stræberne. En lidende og forpint Guds Værk syntes Verden mig den Gang.

Drøm syntes Verden mig den Gang, og en Guds Digterværk, regnbuefarvet Røg for en utilfreds Guds Øjne.

Godt og ondt og Lyst og Lidelse og Du og Jeg — regnbuefarvet Røg syntes det mig foran Skaberens Øjne. Se bort fra sig selv vilde han — da skabte han Verden.

En drukken Vellyst er det for den, der lider, at se bort fra sin Lidelse og at glemme sig selv. En drukken Vellyst og en villet Selvforglemmen syntes Verden mig den Gang.

Denne Verden, den evig ufuldkomne, en evindelig Selvmodsigelses Spejlbillede og et ufuldkomment Spejlbillede — sin ufuldkomne Skaber kun en drukken Vellyst: — saaledes syntes Verden mig en Gang.

Derfor kastede ogsaa jeg mine vildfarende Længslers Net hinsides Mennesket, ligesom alle Hinsides-Stræbere. I Sandhed hinsides Mennesket?

Ak, Brødre, den Gud, jeg skabte, var Menneskeværk og Menneskevanvid, som alle Guder!

Menneske var han, kun et stakkels Stykke Menneske og Jeg: af min egen glødende Aske voksede det frem, dette Spøgelse, og sandelig, det kom ikke til mig fra en Hinsides-Verden.

Hvad skete vel, Brødre? Jeg overvandt mig selv og min Lidelse, jeg bar min egen Aske til Bjærgs, en klarere Flamme fandt jeg mig. Og se! Da veg Spøgelset fra mig.

En Lidelse vilde det være mig og en Pine, nu da jeg er helbredt, at tro paa slige Spøgelser: Lidelse vilde det være mig og Fornedrelse. Saaledes taler jeg til alle Hinsides-Stræbere.

Sygdom var det og Svaghed — de skabte alle Hinsides-Verdener; og hint korte Lykkevanvid, som kun den stærkest lidende oplever.

Træthed, som vil naa det sidste i eet eneste Spring, i eet Dødsspring — en stakkels og uvidende Træthed, som end ikke mere ønsker at ville, den skabte alle Guder og Hinsides-Verdner.

Tro mig, mine Brødre! Det var Legemet, der fortvivlede over Legemet — den pillede med den omtaagede Aands Fingre ved de sidste Skillevægge.

Tro mig, mine Brødre! Det var Legemet, der fortvivlede over Jorden — det hørte en Røst fra Tilværelsens Bug tale til sig.

Og saa vilde det stikke Hovedet gennem de sidste Skillevægge, og ikke alene Hovedet — for at naa over til „hin Verden".

Men „hin Verden" er godt gemt for Menneskene, denne fra alt menneskeligt befriede, umenneskelige Verden, som er et himmelsk Intet; og Tilværelsens Bug taler aldrig til Mennesket, undtagen som Menneske.

Sandelig, al Væren er vanskelig at bevise og vanskelig at faa i Tale. Sig mig, mine Brødre, er ikke det vidunderligste det, som er bedst bevist?

Ja, dette Jeg og Jegets Modsigelse og Forvildelse taler tydeligst om sin Væren, dette skabende, villende, vurderende Jeg, som er alle Tings Maalestok og Møntfod.

Og det ærligste, som er til, Jeget — det taler om Legemet, og det vil kun Legemet, selv om det saa digter og sværmer og basker med de stækkede Vinger.

Stedse tydeligere lærer det at tale, Jeget: og jo mere det lærer, des flere Ord og Æresbevisninger finder det for Legeme og Jord.

En ny Stolthed lærte mit Jeg mig; den lærer jeg nu Menneskene: ikke længer at skjule Hovedet i de himmelske Tings Ørkensand, men at bære det frit, et Jorderigs-Hoved, der giver Jordelivet Mening!

En ny Vilje lærer jeg Menneskene: at ville den Vej, som Mennesket valgte i Blinde, og at godkende den og aldrig snige sig bort fra den, saaledes som de syge og visnende.

Syge og visnende var de, der foragtede Legeme og Jord og opfandt det himmelske og de forløsende Bloddraaber: men selv disse søde og skumle Gifte tog de fra Legemet og Jorden.

De vilde løbe fra deres Elendighed, og Stjærnerne var dem for langt borte. Da sukkede de: o, gaves der blot himmelske Veje, ad hvilke vi kunde snige os ind i en anden Verdens Liv og Lykke! Da opfandt de deres Kneb og deres Bloddrik!

Nu troede de sig frigjorte fra deres Legeme og fra denne Jord, de utaknemmelige. Men hvem kunde de takke for deres Frigørelses Vellystkrampe? Deres Legeme og denne Jord.

Mild mod alle syge er Zarathustra. Sandelig, han vredes ikke over deres

forskellige Former for Trøst og Utaknemlighed. Maatte de blot blive helbredte og overvinde sig selv og skaffe sig et bedre Legeme.

Heller ikke vredes Zarathustra paa den helbredte, som kigger kærligt efter sin Galskab og ved Midnatstide lister om paa sin Guds Grav: men Sygdom og Sygelighed synes mig hans Taarer dog at være.

Mange syge fandtes der altid blandt dem, der er Digtere og gudelige; et rasende Had nærer de mod alle Erkendere og mod hin yngste af alle Dyder, som kaldes: Ærlighed.

Bestandig ser de sig tilbage mod mørke Tider: den Gang var ganske vist Galskab og Gudelighed noget andet; den Gang var Vanvid Gud-Lighed, og al Tvivl var Synd.

Altfor vel kender jeg disse Gud-lignende: de vil, at man skal tro paa dem, og al Tvivl er Synd. Alt for vel ved jeg, hvorpaa de selv tror mest.

Sandelig, ikke paa Hinsides-Verdner og forløsende Bloddraaber: ogsaa de tror mest paa Legemet, og deres eget Legeme er deres „Ting i og for sig."

Men en sygelig Ting er det: gerne for de ud af deres eget Skind. Derfor lytter de til Dødsprædikanternes Tale og præker selv om Hinsides-Verdner.

Lyt hellere, Brødre, til det sunde Legemes Stemme: det er en renere og mere redelig Røst.

Mere redeligt og rent taler det sunde Legeme, det fuldkomne og retvinklede: det taler om Jordens Maal. —

Saaledes talte Zarathustra.

Om Legemets Foragtere.

Til Legemets Foragtere vil jeg tale. De skal ikke omvendes og omvende, men blot sige deres eget Legeme Levvel — og saaledes forstumme.

„Jeg er Legeme og Sjæl" — saaledes taler Barnet. Og hvorfor skulde man ikke tale som Børnene?

Men den vaagne og vidende siger: Legeme er jeg helt og holdent, og intet ud over det; og Sjæl er kun Navn paa en Egenskab ved Legemet.

Legemet er en stor Fornuft, en Mangfoldighed og en Enhed, en Krig og en Fred, en Hjord og en Hyrde.

Dit Legemes Værktøj, Broder, er ogsaa din lille Fornuft, som du kalder „Aand", et ringe Værktøj og Legetøj for din store Fornuft.

„Jeg", siger du, og du er stolt deraf. Men det endnu større, hvorpaa du ikke vil tro, er dit Legeme og din store Fornuft: den siger ikke Jeg, men handler Jeg.

Hvad Sansningen fornemmer, og hvad Aanden erkender, har aldrig sin Slutsten i sig selv. Men Sansning og Aand vilde gærne overtale dig til at tro, at de er Altings Slutsten: saa forfængelige er de.

Værktøj og Legetøj er Sansning og Aand: bag dem ligger Selvet. Selvet søger ogsaa med Sansningens Øjne, og den lytter med Aandens Øren.

Altid lytter Selvet og søger: det sammenligner og betvinger, erobrer og ødelægger. Det hersker og er ogsaa Jegets Behersker.

Bag dine Forestillinger og Følelser, Broder, staar en foresat, en mægtig Herre, en ukendt Vismand — hans Navn er *Selv*. I dit Legeme bor han, dit Legeme er han.

Der er mere Fornuft i dit Legeme, end i al din bedste Visdom. Og hvem ved, hvortil dit Legeme har din bedste Visdom behov?

Dit Selv ler af dit Jeg og dets overmodige Spring. „Hvad er denne Tankernes Springen og Svingen sig om? siger det til sig selv. En Omvej til mit Maal. Jeg er Jegets Ledebaand og den, som indblæser det alle dets Begreber."

Selvet siger til Jeget: „Føl Smerte her!" og saa føler Jeget Smerte og tænker paa, hvorledes det kan slippe fri for at lide — og netop derpaa *skal* det bringes til at tænke.

Selvet siger til Jeget: „Føl Lyst her!" Saa føler Jeget Lyst og tænker paa, hvorledes det altid skal kunne fryde sig — og netop derpaa *skal* det bringes til at tænke.

Til Legemets Foragtere vil jeg tale: at de foragter, skyldes deres Agtelse. Hvad er det, som skabte Agtelse og Foragt og Vilje og Værdi?

Det skabende Selv skabte sig Agtelse og Foragt, det skabte sig Lyst og Lidelse. Det skabende Legeme skabte sig Aand som sin Viljes Haand.

Selv i Jer Vildfarelse og Foragt, I Legemets Foragtere, tjener I Eders Selv. Jeg siger Jer: Eders Selv vil selv dø, og det vender sig bort fra Livet.

Det evner ikke mere det, som det elsker at gøre: at skabe ud over sig selv. Det er dets højeste Ønske, det er hele dets Forlængsel.

Men nu blev det for sent dertil — nu vil Jert Selv gaa til Grunde, I Legemets Foragtere.

Eders Selv vil gaa til Grunde: derfor blev I Legemsforagtere. Ti I formaar ikke mere at skabe ud over Jer selv.

Derfor vredes I nu paa Livet og Jorden. En ubevidst Misundelse ligger der i Eders Foragts skulende Blik.

Jeg gaar ikke Eders Vej, I Legemets Foragtere. I er ingen Broer til Overmennesket! —

Saaledes talte Zarathustra.

Om Lyster og Lidenskaber.

Broder, har du en Dyd, og er det din Dyd, saa har du den ikke fælles med nogen.

Sikkert vil du kalde den ved Navn og kærtegne den; du vil knibe den i Ørene og lege med den.

Og se! Nu har du dens Navn fælles med Folket, og du er blevet Folk og Fæ med din Dyd.

Bedre var det, om du sagde: „Uudsigeligt og navnløst er det, der volder min Sjæls Kval og Sødme, og som er mine Indvoldes tærende Sult.“

Lad din Dyd være for ophøjet til Navngivningens Fortrolighed; og maa du tale om den, saa skam dig ikke over at stamme.

Saa sig og stam: „Det er *mit* Godt; *det* elsker jeg, saaledes behager det mig helt og holdent, saaledes alene vil *jeg* det gode.

Jeg vil det ikke som en Guds Grundlov; ikke som en Menneskenorm og Nødtørft. Ingen Vejviser skal det være mod Overjorde og Paradiser.

Det er en jordisk Dyd, jeg elsker: liden Klogskab er deri, og allermindst Allemands Fornuft.

Men denne Fugl byggede Rede hos mig: derfor elsker og hæger jeg den — nu ligger den hos mig paa sine Æg af Guld!“

Saaledes skal du stammende lovprise din Dyd.

En Gang havde du Lidenskaber, og du kaldte dem onde. Men nu har du kun dine Dyder: de voksede frem af dine Lidenskaber.

Disse Lidenskaber lagde du dit højeste Maal paa Hjærte: da blev de dine Dyder og Lyster.

Og hvad enten du var af de hidsiges Slægt eller af de vellystiges eller Trosfanatikernes eller de hævngerriges:

Til sidst blev alle dine Lidenskaber Dyder og alle dine Djævle til Engle.

En Gang havde du vilde Hunde i dit Hus: men sluttelig forvandledes de til Fugle og liflige Sangere.

Af dine Gifte bryggede du din Balsam; din Ko Sorg malkede du — nu drikker du dens Yvers søde Mælk.

Og intet ondt vokser mere frem af dig; undtagen det onde, som vokser frem af dine Dyders Kampe.

Broder, er du heldig, saa har du kun een Dyd og ikke mere: saaledes gaar du lettest over Broen.

En Udmærkelse er det at have flere Dyder, men det er en saare tung Lod, og mangen en gik ud i Ørkenen og dræbte sig, fordi han var træt af at være sine Dyders Slag og Slagmark.

Broder, er Krig og Kamp af det onde? Men nødvendigt er dette Onde, nødvendig er Misundelse og Mistro og Bagtalelse blandt dine Dyder.

Se, hvor alle dine Dyder er begærlige efter det højeste: de vil hele din Aand, for at den skal være deres Herold, de vil hele din Kraft i Vrede, Had og Kærlighed.

Skinsyge er alle Dyder paa hverandre, og forfærdelig er Skinsyge. Ogsaa Dyder kan gaa til Grunde af Skinsyge.

Den, som Skinsygens Flamme omringer, vender til sidst, lig Skorpionen, sin giftige Brod mod sig selv.

Ak, Broder, har du endnu aldrig set en Dyd bagtale og dræbe sig selv?

Mennesket er noget, som skal overvindes: og derfor skal du elske dine Dyder: — ti ved dem vil du gaa til Grunde.

Saaledes talte Zarathustra.

Om den blege Forbryder.

I vil ikke dræbe, I Dommere og Offerpræster, før Dyret har bøjet sin Nakke? Se, den blege Forbryder har bøjet sit Hoved: af hans Øje taler den store Foragt.

„Mit Jeg er noget, som skal overvindes: mit Jeg er den store Foragt for Mennesket," saaledes siger dette Blik.

At han dømte sig selv, var hans største Stund: giv ikke den ophøjede tilbage til Fornedrelsen!

Der gives ingen Frelse for den, der lider saaledes ved sig selv, undtagen den snarlige Død.

Eders Dræben, I Dommere, skal være Medlidenhed og ikke Hævn. Og mens I dræber, saa se til, at I selv retfærdiggør Livet.

Det er ikke nok, at I forsoner Jer med den, som I dræber. Eders Sorg skal være Kærlighed til Overmennesket: saaledes retfærdiggør I Eders Endnuleven.

„Fjende" skal I sige, men ikke „Skurk"; „syg" skal I sige, ikke „Slyngel"; „Daare" skal I sige, ikke „Synder".

Og du, røde Dommer, hvis du vilde sige højt alt, hvad du allerede har udført i Tankerne, saa vilde alle som een skrige: „Bort med denne Slyngel og Giftsnog!"

Men eet er Tanken, et andet Handlingen selv, et tredje Billedet af Gerningen. Grundens Hjul ruller ikke mellem dem.

Et Billede fik den blege Mand til at blegne. Sin Gerning var han jævnbyrdig, da han fuldbyrdede den: men Billedet af den taalte han ikke, da den var fuldbragt.

Stadig saa han sig nu som denne ene Forbrydelses Forbryder. Det kalder jeg Vanvid: Undtagelsen forvandles for ham til Væsen.

Stregen binder Hønen; Slaget, som han førte, tryllebandt hans sølle Fornuft: det kalder jeg: Vanvidet *efter* Gerningen.

Hør, I Dommere! Der gives endnu en anden Galskab: Vanvidet *før* Daaden. Ak! I krøb ikke dybt nok ned i denne Sjæl!

Saaledes siger den røde Dommer: „Hvorfor myrdede denne Forbryder? Han vilde røve." Men jeg siger Jer: hans Sjæl vilde Blod, ikke Rov: han tørstede efter Knivens Lykke!

Men hans stakkels Fornuft begreb ikke denne Galskab og overtalte den. „Hvad skal du med Blod!" raabte den; „vil du ikke i det mindste røve lidt? eller tage Hævn?"

Og han lyttede til sin stakkels Fornuft: som Bly laa dens Tale paa ham — da røvede han, den Gang han myrdede. Ti han vilde ikke skamme sig over sin Galskab.

Og nu ligger atter hans Brødes Bly paa hans Skuldre, og atter er hans sølle Fornuft saa stivnet, saa lammet, saa tung.

Hvis han blot kunde ryste paa Hovedet, saa vilde Byrden falde ned: men hvem vil vel ryste dette Hovede?

Hvad er dette Menneske? En Hob af Sygdomme, som gennem Aanden griber ud i Verden: dér vil de gøre Bytte.

Hvad er dette Menneske? Et Knytte vilde Slanger, som sjældent finder Ro tilsammen — saa gaar de da bort hver for sig og søger Bytte i Verden.

Se dette stakkels Legeme! Hvad det led og begærede, det tydede denne stakkels Sjæl paa sin Vis — den tolkede det som Morder-Lyst og Begær efter Knivens Lykke.

Den, som nu bliver syg, overfaldes af det Onde, som nu er ondt; Ve vil han volde, med det, som volder ham Ve. Men der gaves andre Tider og andet godt og ondt.

En Gang var Tvivlen ond og Viljen til Selvet. Den Gang blev de syge Kættere og Hekse: som Kættere og Hekse led de selv og lod de andre lide.

Men dette vil ikke ind i Eders Øren: det skader Eders gode, siger I. Men hvad kommer Eders gode mig ved?

Meget ved Eders gode volder mig Væmmelse og visselig ikke deres ondt. Hvor ønsker jeg, at de havde et Vanvid, hvorved de kunde gaa til Grunde, som denne blege Forbryder.

Sandelig, jeg vilde ønske, at deres Vanvid hed Sandhed eller Troskab eller Retsind: men de har kun deres Dyd for at leve længe og i usselt Velvære.

Jeg er et Læne ved Strømmen: grib mig, den, som kan gribe mig! Men Eders Krykke er jeg ikke.

Saaledes talte Zarathustra.

Om at læse og skrive.

Af alt skrevet elsker jeg kun det, som er skrevet med Blod. Skriv med Blod: og du vil erfare, at Blod er Aand.

Det er ikke let at forstaa fremmed Blod: jeg hader alle læsende Ledig-gængere.

Den, der kender Læseren, gør intet mere for ham. Endnu et Aarhundredes Læsere — og Aanden selv vil komme til at stinke.

At alle har Lov til at læse, ødelægger i Længden ikke blot al Skriven, men ogsaa al Tænken.

En Gang var Aanden Gud, saa blev den Menneske, og nu bliver den tilmed Pøbel.

Den, som skriver i Blod og Mundheld, vil ikke læses, men læres udenad.

I Bjærgene gaar den nærmeste Vej fra Tinde til Tinde: men for at kunne gaa den, maa dine Ben være lange. Mundheld skal være som Bjærgtinder; og de, til hvem de siges, store og velvoksne.

Luften ren og tynd, Faren nær og Aanden fuld af frejdig Ondskab; saaledes passer det godt sammen.

Jeg vil have Trolde omkring mig, ti jeg er fuld af Mod — og Mod, som forjager Spøgelser, skaber sig Troldene — ti Mod vil le.

Jeg føler ikke mere med Jer: denne Sky, der sejler under mig, sort og sendrægtig, og som jeg kun ler af — netop den er Eders Uvejrssky.

I ser opad, naar I længes mod Opløftelse. Men jeg ser nedad, fordi jeg selv er ophøjet.

Hvem af Jer kan le og samtidig være ophøjet?

Den, som bestiger de højeste Bjærge, ler af Sørge-Spil og Sørge-Alvor.

Ubekymrede, spottelystne, voldslystne — saaledes vil Visdommen os: ti den er en Kvinde og elsker altid kun Krigsmænd.

I siger: „Livet er tungt at bære.“ Men hvad skal I da med Eders Formiddages Stolthed og Eders Aftners Hengivelse?

Livet er tungt at bære: men saa lad dog ikke saa sarte! Vi er alle gode Lastæsler og Aseninder.

Hvad har vi vel fælles med Rosenknoppen, som skælver, fordi der ligger en Draabe Dug paa dens Legeme?

Det er sandt: vi elsker Livet, ikke fordi vi er vante til at leve, men fordi vi er vante til at elske.

Der er altid noget Galskab i Kærligheden. Men der er ogsaa altid noget Fornuft i Galskaben.

Og ogsaa mig, der holder af Livet, synes Sommerfugle og Sæbebobler og Mennesker af deres Art bedst at vide, hvad Lykke er.

At se disse lette, letsindige, skønne og flygtige smaa Sjæle flagre om — det forfører Zarathustra til Taarer og til Sang.

Jeg vilde kun kunne tro paa en Gud, som forstod at danse.

Og da jeg saa min Djævel, da fandt jeg ham alvorlig, grundig, dyb, højtidelig: det var Tyngdens Aand — den faar alle til at falde.

Ikke ved Vrede, men ved Latter, dræber man. Op, lad os dræbe Tyngdens Aand!

Jeg har lært at gaa — siden da løber jeg altid. Jeg lærte at flyve: nu vil jeg ikke først skubbes for at komme af Stedet.

Nu er jeg let, nu flyver jeg, nu ser jeg mig selv neden under mig; nu danser en Gud igennem mig. —

Saaledes talte Zarathustra.

Om Træet paa Bjærget.

Zarathustra havde bemærket, at en ung Mand undveg ham. Og da han en Dag gik alene omkring i de Bjærge, der omgiver Staden „den brogede Ko“ — se, da fandt han undervejs denne Yngling, siddende under et Træ og stirrende

træt ned i Dalen. Men Zarathustra greb om Træet, under hvilket Ynglingen sad, og talte saaledes:

„Hvis jeg vilde ryste dette Træ med mine Hænder, saa vilde jeg ikke formaa det.

Men Vinden, som vi ikke ser, krøger og piner det, som den har Lyst til. Vi krøges og pines altid mest af usynlige Hænder."

Da rejste Ynglingen sig bestyrtet og sagde: „Jeg hører Zarathustra, og jeg tænkte just paa ham."

Zarathustra svarede: „Hvorfor forfærdes du derover? — Men det er med Mennesket som med Træet.

Jo mere han stræber opad mod Lyset, des stærkere stræber hans Rødder nedad i Jorden, nedad, ned mod det dunkle, det dybe — ned til det onde."

„Ja — til det onde" — sagde Ynglingen — „hvor kunde du opdage min Sjæls Tanker?"

Zarathustra smilte og svarede: „Mangen Sjæl opdages ikke, — den maa først opfindes."

„Ja — til det onde," raabte Ynglingen igen.

„Du talte sandt, Zarathustra. Jeg har ikke mere Tillid til mig selv, efter at jeg er begyndt at stræbe opad — og ingen tror paa mig — hvordan gaar det dog til?

Jeg forvandler mig for hurtigt: mit Idag modsiger mit Igaar. Jeg springer ofte Trin over, naar jeg stiger opad — det tilgiver Trinene ikke.

Er jeg oppe, saa er jeg altid alene. Ingen taler med mig. Ensomhedens Kulde faar mig til at skælve. Hvad vil jeg dog i det høje?

Min Foragt og min Længsel vokser samtidig. Jo højere jeg stiger, des mere foragter jeg den, som stiger. Hvad vil han dog i det høje?

Hvor skammer jeg mig over min Stigen og Snublen! Hvor spotter jeg min stærke Stønnen! Hvor hader jeg den, der flyver! Hvor er jeg træt deroppe!"

Her tav den unge Mand. Og Zarathustra saa paa Træet, ved hvilket de stod, og sagde:

„Dette Træ staar her saa ensomt paa Bjærget. Det voksede højt over Menneske og Dyr.

Og hvis det vilde tale, saa havde det ingen, der forstod det: saa højt oppe voksede det.

Nu venter det og venter, — hvorpaa venter det vel? Det bor Skyernes Slotte for nær: det venter vel paa det første Lyn?"

Da Zarathustra havde sagt dette, raabte Ynglingen med voldsomme Gebærder: „Ja, Zarathustra, du har Ret. Efter min Undergang længtes jeg, da jeg vilde opad, og du var det Lyn, paa hvilket jeg ventede! Se, hvad er jeg vel nu, efter at du er kommet? *Misundelsen* mod dig har ødelagt mig!" — Saaledes talte Ynglingen, og han græd bitterlig. Men Zarathustra lagde sin Arm om hans Liv og førte ham bort med sig.

Og da de var vandret en Stund sammen, begyndte Zarathustra at tale saaledes:

Det sønderriver mit Hjærte. Bedre end Ord kan sige det, fortæller dit Øje mig om al din Fare.

Endnu er du ikke fri, du *søger* endnu efter Frihed. Nattevaagen og forvaaget gjorde din Søgen dig.

Du vil opad, din Sjæl tørster efter Stjærner. Men ogsaa dine onde Drifter tørster efter Frihed.

Dine vilde Hunde vil ud i det frie; de gøer af Længsel i deres Indelukke, naar din Aand søger at sprænge alle Fængsler.

Endnu er du en Fange, der pønser paa Frihed: ak, kloge bliver vel slige Fangers Sjæle — men ogsaa snu og slette.

Rense sig helt maa ogsaa Aandens løsladte. Meget Fængsel og Muggenskab er endnu i ham: rent maa hans Blik blive.

Ja, jeg kender den Fare, der truer dig. Men ved min Kærlighed og mit Haab besværger jeg dig: kast ikke din Kærlighed og dit Haab overbord!

Endnu føler du dig ædel, og selv de andre føler dig ogsaa ædel, naar de er vrede paa dig og sender dig onde Blikke. Vid, at en ædel staar alle i Vejen!

Ogsaa for de gode staar den ædle i Vejen: og selv naar de kalder ham retfærdig, vil de rydde ham af Vejen derved!

Ti nyt vil den ædle skabe og en ny Dyd. Gammelt kun vil de gode, og at alt kan blive ved det gamle.

Men det er ikke Faren for den ædle, at blive god — men at blive en fræk Forhaaner og Forbryder.

Ak, jeg kendte ædle, som mistede deres højeste Haab. Og nu bagtaler de alle høje Haab.

Nu lever de frækt i Øjeblikkets Lyst, og de kaster næppe deres Maal ud over Dagen.

„Aand er ogsaa Vellyst“ — saaledes siger de. Da bristede deres Aands Vinger: nu kryber den omkring og tilsmudser ved sin Snagen.

En Gang vilde de være Helte: Vellystninge blev de blot. Nu volder Helten dem Gru og Græmmelse.

Men ved min Kærlighed og mit Haab besværger jeg dig: kast ikke Helten i din Sjæl overbord! Hold dit højeste Haab helligt!

Saaledes talte Zarathustra.

Om Dødens Forkyndere.

Der gives Dødsprædikanter: og Jorden er fuld af slige, for hvem der bør prækes Livsopgivelse.

Fuld er Jorden af overflødige, fordærvet er Livet af de alt for mange. Lad dem kun lokkes bort fra dette Liv ved Løfter om det evige.

„Gule“ — saaledes kaldes Dødsprædikanterne — eller „sorte“. Men jeg skal vise Jer dem i endnu flere Farver.

Der er de frygtelige, som gaar omkring med et Rovdyr i sig og intet

andet Valg har: end Lyst eller Selvpinsel. Og selv deres Lyster er endnu Selvpinsel.

De er ikke en Gang blevet Mennesker endnu, disse frygtelige: saa lad dem da præke Livsopgivelse og selv fare hen!

Der er de sjælesvindsottige: næppe er de født, før de begynder at dø og længes efter Træthedens og Forsagelsens Lære.

De vil saa gærne være døde, og vi bør bifalde deres Vilje! Lad os vogte os vel for at vække disse døde og slaa Hul paa disse levende Ligkister!

De møder en syg eller en Olding eller et Lig; og straks siger de: „Livet er gendrevet!"

Men kun de selv er gendrevne, de og deres Øje, som kun ser det ene af Livets Aasyn.

Indhyllede i tungt Lag Tungsind, og griske efter de smaa Tilfældigheder, som bringer Død: saaledes venter de og bider Tænderne sammen.

Eller: de griber efter Bagværk og ler samtidig af deres Barnagtighed: de klynger sig til deres Halmstraa Liv og ler over, at de gider klynge sig til et Halmstraa.

Deres Visdom lyder: „en Daare den, som bliver i Live — men vi er nu alle saa meget Daarer! Og det er netop det allermest taabelige ved Livet!"

„Liv er kun Lidelse" — saaledes siger andre, og de har Ret: saa sørg dog for selv at faa en Ende! Saa sørg for, at et Liv, som kun er Lidelse, kan høre op!

Saaledes skal Jer Dyds Lære lyde: „Dræb dig selv! Lusk selv kun bort!"

„Vellyst er Synd" — saaledes siger nogle, som præker Død — lad os gaa bort og ikke avle Børn!"

„At føde er frygteligt" — siger andre — hvorfor saa føde? Man avler kun ulykkelige — og ogsaa de er Dødsforkyndere.

„Medlidenhed er nødvendig" — siger atter andre. „Tag, hvad jeg har! Tag, hvad jeg er! Des mindre binder mig til Livet!"

Men var de medlidende af deres inderste Sjæl, saa vilde de gøre deres Næste led ved Livet. At være onde — det vilde være deres retteste Godhed.

Men de vil selv slippe bort fra Livet: hvad rører det saa dem, om de binder andre endnu fastere med deres Kæder og Gaver!

Og ogsaa I, for hvem Livet er vild Uro og Arbejde: er I ikke meget trætte af Livet? Er I ikke saare modne for Dødsforkyndelsen?

Alle I, som elsker vanvittigt Arbejde og alt skiftende, nyt og fremmed — I taaler daarligt Jer selv, Eders Flid er Flugt og Forsøg paa at glemme Jer selv.

Hvis I troede mere paa Livet, vilde I ikke kaste Jer bort til Øjeblikket. Men I har ikke Indhold nok til Taalmod — og end ikke til Lediggang.

Allevegne lyder deres Stemmer, som præker Død: og Jorden er fuld af slige, for hvem Døden bør forkyndes.

Eller „det evige Liv" — det kommer ud paa eet — naar blot de snarest farer hen!

Saaledes talte Zarathustra.

Om Krig og Krigsmænd.

Af vore bedste Fjender vil vi ikke skaanes, saalidt som af dem, vi elsker af Hjærtet. Saa lad mig da sige Eder Sandheden.

Mine Brødre i Krigen! Jeg elsker Jer af Hjærtet, jeg er og var en af Eders. Og jeg er ogsaa Eders bedste Fjende. Saa lad mig da sige Jer Sandheden.

Jeg kender Eders Hjærters Nag og Nid. I er ikke store nok, til ikke at kende Nag og Nid. Saa vær da store nok, til ikke at skamme Jer over Eder selv.

Og kan I ikke blive Erkendelsens Helgener, saa bliv i det mindste dens Krigsmænd. Ti de er denne Helligheds Fæller og Forløbere.

Jeg ser mange Soldater — saa jeg blot mange Krigsmænd! „Ensform" kaldes det, som de bærer; maatte det blot ikke være Ens-form, de skjuler dermed.

I skal være af dem, hvis Øje altid spejder efter en Fjende — efter *Eders* Fjende. Og hos nogle af Jer vaagner Hadet ved første Øjekast.

Eders Fjende skal I søge — Eders Krig skal I føre og for Eders Tanker! Og hvis Tanken bukker under, skal Eders Redelighed raabe Triumf derover.

I skal elske Freden, som Middel til nye Krige. Og den korte Fred mere end den lange.

Jer raader jeg ikke til Arbejde, men til Kamp. Jer raader jeg ikke til Fred, men til Sejr. Eders Arbejde skal være en Kamp, Eders Fred en Sejr!

Man kan kun tie og sidde stille, naar man har Pil og Bue: ellers skændes man og sladrer. Eders Fred skal være en Sejr!

I siger, at det er den gode Sag, som helliger selv Krigen? Jeg siger Jer: det er den gode Krig, som helliger hver Sag.

Krig og Mod har gjort flere store Ting end Næstekærlighed. Ikke Eders Medlidenhed, men Eders Tapperhed frelste hidtil de forulykkede.

„Hvad er godt?" spørger I. At være tapper er godt. Lad de smaa Piger sige: „godt er det, som er baade smukt og rørende."

Man kalder Jer hjærteløse: men Eders Hjærte er ægte, og jeg elsker Eders Hjærteligheds Blufærdighed. I skammer Jer over Eders Flod, og andre skammer sig over deres Ebbe.

I er hæslige? Nu vel, Brødre! Saa kast om Eders Skuldre det ophøjede, Hæslighedens Kongekaabe.

Og bliver Eders Sjæl stor, saa bliver den overmodig, og i Eders Ophøjethed er Ondskab. Jeg kender Jer.

I Ondskaben mødes den overmodige med den svage. Men de misforstaar hverandre. Jeg kender Jer.

I maa kun have Fjender, som er værd at hade, men ikke Fjender til at foragte. I maa være stolte af Eders Fjender: saa er Fjendernes Sejre ogsaa Eders Sejre.

Oprør — det er Slavernes Storhed. Eders Storhed skal være Lydighed! Eders Befalen skal selv være Adlyden.

For en god Kriger lyder „du skal“ bedre end „jeg vil“. Og alt, hvad I har Lyst til, skal I først lade Jer befale.

Eders Kærlighed til Livet skal være Kærlighed til det højeste Haab: og Eders højeste Haab skal være Livets højeste Tanke.

Men den højeste Tanke skal I lade Jer befale af mig: og den lyder: Mennesket er noget, som skal overvindes.

Saa lev Eders Liv i Lydighed og Krig! Hvad Værd har det lange Liv! Hvilken Kriger vil Skaansel?

Jeg skaaner Jer ikke, jeg elsker Jer af Hjærtet, mine Brødre i Krigen!

Saaledes talte Zarathustra.

Om den nye Afgud.

Enkelte Steder findes vel endnu Folkeslag og Hjorder, men ikke hos os, Brødre: *her* gives kun Stater!

Stat? Hvad det er? Nu vel! Spær Eders Øren op, ti nu skal jeg tale til Jer om Folkeslagenes Død.

Stat kaldes det koldeste af alle kolde Uhyrer. Koldt lyver det; og dette er den Løgn, som kryber ud af dets Mund: „Jeg, Staten, er Folket!“

Det er Løgn! Det var Skaberne, som skabte Folkene og hængte over deres Hoveder en Tro og en Kærlighed: saaledes tjente de Livet.

Forbrydere er de, som stiller Fælder op for Masserne og kalder dem Stat; de hænger over deres Hoveder et Sværd og mange Begær.

Hvor der endnu findes et Folk, dér forstaar det ikke Staten og hader den som et ondt Øje og som Synd mod Sæd og Ret.

Dette Tegn giver Jeg Eder: hvert Folk taler sin Tunge for godt og ondt. Den forstaar Naboerne ikke. Det opfandt sig sit eget Sprog i Sæder og Skikke.

Men Staten lyver paa alle Tungemaal for godt og ondt; og hvad den end siger, saa lyver den — og hvad den end ejer, saa har den stjaalet det.

Paa den er alting falsk; med stjaalne Tænder bider den, den bidske: falske er selv dens Indvolde.

Sprogforvirring for godt og ondt: det viser jeg Jer som Statens Kendetegn. Sandelig, Vilje til Død betyder dette Tegn! Visselig vinker det til Dødens Forkyndere.

Alt for mange fødes: for de overflødige blev Staten opfundet!

Se dog, hvor den lokker dem til sig, de Alt-for-mange! Hvor den sluger dem og tygger og tygger Drøv paa dem.

„Paa Jorden er jeg størst: jeg er Guds ordnende Finger“ — saaledes brøler Udyret. Og ikke blot Langøren og kortsynte synker paa Knæ!

Ak, ogsaa Jer, I store Sjæle, tilhvisker den sine sorte Løgne; ak, den aner de rige Hjærter, som gærne ødsler sig bort.

Ja, ogsaa Jer opdager den, I, som besejrede den gamle Gud! Trætte blev I i Kampen, og nu tjener Eders Træthed den nye Afgud!

Helte og ærværdige vilde den gærne opstille omkring sig, den nye Afgud! Gærne soler den sig i gode Samvittigheders Solskin — det kolde Udyr!

Alt vil den give *Jer*, hvis I blot vil tilbede *den*, den nye Afgud: saaledes tilsjakrer den sig Glansen fra Eders Dyd og Blikke fra Eders stolte Øjne.

Madding skal I være for de Altformange! Ja, et Helvedesværktøj blev den Gang opfundet, en Dødens Ganger, klirrende af guddommelige Æresbevisningers Pynt!

Ja, en Død for mange blev da opfundet, en Død, der priser sig selv som Liv: sandelig, en Hjærtetjeneste for alle Dødsprædikanter!

Stat kalder jeg det, hvor alle er Giftdrikkere, baade gode og onde: Stat, hvor alle mister sig selv, baade gode og onde: Stat, hvor alles langsomme Selvmord — kaldes Liv.

Se dog disse overflødige! De stjæler Opfindernes Værker og de vises Skatte. Dannelse kalder de deres Tyveri — og hos dem bliver alt til Sygdom og Skændsel.

Se disse overflødige! Rigdomme erhverver de sig og bliver alligevel kun fattigere. Magt vil de og først Magtens Brækjærn, Penge — disse uformuende!

Se disse overflødige! Syge er de altid; de kaster deres Galde op og kalder det Aviser. De sluger hverandre og kan ikke engang fordøje sig selv.

Se dem klatre, disse letbenede Aber! De klatrer hen over hverandre og drager saaledes hverandre ned i Dybet og Dyndet!

Frem til Tronen stræber de alle: det er deres Galskab — som om Lykken sad paa Tronen! Ofte sidder Dynd paa Kongernes Stol og ofte nok Tronen selv paa Dynd.

De er alle sammen gale og klatrende Aber og altfor hidsige. Ilde lugter deres Afgud, det kolde Uhyre: ilde lugter de alle sammen, disse Afgudsdyrkere.

Brødre, vil I da kvæles i deres Mundes og Begærligheds Stank? Saa slaa dog heller alle Vinduer i Skaar og spring ud i det Frie!

Gaa bort fra Stanken! Gaa bort fra de overflødiges Afgudstjeneste!

Gaa bort fra Stanken! Bort fra Dunsten af disse Menneskeofre.

Fri Ejendom er Jorden endnu for alle store Sjæle. Tomt staar endnu saa mangt et Sæde for alle, som er ene, og alle, som er to — saa mangt et Sæde, omsust af stille Haves Aandepust.

Frit staar endnu for alle store Sjæle et Liv i Frihed. Sandelig, den, som kun ejer lidet, ejes desto mindre: priset være den beskedne Armod!

Dér, hvor Staten hører op, begynder først det Menneske, som ikke er overflødigt: dér begynder den nødvendiges Sang, den uerstattelige Vise, der synges kun een Gang.

Dér, hvor Staten *hører op* — se dog derhen! Ser I ikke, Brødre: Overmenneskets Regnbue og Bro!

Saaledes talte Zarathustra.

Om Fluerne paa Torvet.

Flygt, min Ven, bort til din Ensomhed! Jeg ser dig bedøvet af store Mænds Støj og stukket af de smaas Brodde.

Værdigt ved baade Skove og Klipper at tie med dig. Bliv atter som det Træ, du elsker, Træet med den brede Krone: tavst og lyttende bøjer det sig ud over Havet.

Hvor Ensomheden hører op, begynder Markedspladsen; og hvor Markedet begynder, begynder ogsaa Støjen fra de store Skuespillere og det svirrende Sum fra giftige Fluer.

I Verden duer selv de bedste Ting til intet, uden En, som først kan raabe deres Storhed ud: store Mænd kalder Folket disse Udraabere.

Lidet forstaar kun Folket det store, det vil sige: det skabende. Men det har Sans for alle store Tings Udraabere og Skuespillere.

Om alle Opfindere af nye Værdier drejer Verden sig: — usynligt drejer den sig. Men om Skuespillerne drejer Folk og Berømmelse sig: det er Verdens Gang.

Aand har Skuespilleren, men i ringe Grad kun Aandens Samvittighed. Altid tror han paa det, hvorved han stærkest faar andre til at tro — til at tro paa ham!

Imorgen har han en ny Tro og i Overmorgen en ny igen. Hurtige er hans Sanser, ligesom Folkets, lette til at skifte og ændres.

Omstyrte — er for ham: bevise. Gøre gal — er for ham: overbevise. Og Blod tykkes ham den bedste af alle Grunde.

En Sandhed, som kun smutter ind i fine Øren, kalder han Løgn og intet. Sandelig, han tror kun paa de Guder, der gør megen Støj i Verden.

Fuldt af højtidelige Gøglere er Torvet — og Folket praler af alle sine store Mænd: det er Øjeblikkets Herrer.

Men Øjeblikket skynder paa dem: saa skynder de paa dig. Og ogsaa af dig vil de et Ja eller et Nej. Ve, du vil sætte din Stol mellem For og Imod?

Paa disse ubetingede og paatrængende skal du ikke være skinsyg, du Sandhedens Elsker! Endnu tog Sandheden aldrig disse ubetingede under Armen.

For disse pludseliges Skyld bør du gaa tilbage til din Fred: kun paa Torvet overfaldes man med Ja? eller Nej?

Langsomme er alle dybe Brøndes Oplevelser: længe maa de vente, før de faar at vide, hvad der faldt i deres Dyb.

Langt fra Marked og Hæder søger alt stort: langt fra Torv og Hæder boede til alle Tider de nye Værdiers Opfindere.

Flygt, min Ven, tilbage til din Ensomhed! Jeg ser, at du er stukket af de giftige Fluer. Flygt derhen, hvor Luften er stærk og karsk!

Flygt ud i din Ensomhed! Du har levet for nær ved de smaa og usle. Flygt fra deres usynlige Hævn! Mod dig vil de kun Hævn!

Løft ikke Haanden imod dem! Utallige er de, og det er ikke din Lod at være Fluefanger.

Utallige er disse smaa og usle, og mangen stolt Bygning omstyrtedes til Slut af Regndraabers Dryp og af Ukrudtets Grøde.

Du er ingen Sten, men allerede er du udhulet af mange Draaber. Briste og brydes vil du tilsidst ved de mange Draabers Dryp.

Jeg ser dig trættet af de giftige Fluer, med blodige Skrammer paa mange Steder; og din Stolthed vil ikke engang vredes.

Blod tørster de efter i al Uskyldighed, Blod begærer deres blodløse Sjæl — og derfor stikker de i al Uskyldighed.

Men du — du dybe — led for dybt ogsaa af de smaa Saar. Og førend du endnu havde læget dine Vunder, krøb den samme Giftsnog atter over din Haand.

Du er for stolt til at dræbe disse slikvorne Fluer! Men vogt dig, at det ikke skal blive din Skæbne, at maatte bære al deres giftige Uret.

De summer om dig ogsaa med deres Ros: paatrængende er deres Ros. De vil være nær ved din Hud og dit Blod.

De lovpriser dig som en Gud eller en Djævel; de logrer for dig som for en Gud eller en Djævel. Hvad gør det! Smigrere og Logrere er de — og ikke andet.

De lader ogsaa ofte elskværdige overfor dig. Men det har altid været de fejges Klogskab. Ja, de fejge er kloge!

De tænker meget paa dig med deres snævre Sjæl, — mistænkelig synes du dem altid! Alt, hvorpaa der tænkes meget, er dem mistænkeligt.

De straffer dig for alle dine Dyder. De tilgiver dig fuldt og helt kun — dine Fejlgreb.

Fordi du er mild og retfærdig, siger du: „De er uskyldige i deres lille Tilværelse.“ Men deres snævre Sjæl tænker: „Skyld er al Storhed.“

Selv naar du er mild mod dem, føler de sig foragtede af dig; og de giver dig dine Velgerninger tilbage med skjulte Ildegerninger.

Din stumme Stolthed er dem imod; de jubler, naar du engang er beskeden nok til at være forfængelig.

Det, som vi ser i et Menneske, fremkalder vi ogsaa i ham. Vogt dig derfor for disse Smaa!

Foran dig føler de sig smaa, og deres Ringhed blusser og ulmer imod dig i usynlig Hævn.

Mærkede du ikke, hvor ofte de blev tavse, naar du traadte hen til dem, og hvordan deres Kraft forlod dem, som Røg den sluknende Ild?

Ja, min Ven, du er dine Næstes onde Samvittighed: ti de er dig ikke værd. Derfor hader de dig og vil gerne suge dit Blod.

Dine Næste vil altid være giftige Fluer; det, som er stort ved dig — netop det maa altid gøre dem endnu giftigere og end mere flueagtige.

Flygt derfor, min Ven, ud i din Ensomhed og hen, hvor Luften er stærk og barsk! Det er ikke din Lod at være Fluefanger!

Saaledes talte Zarathustra.

Om Kyskheden.

Jeg elsker Skoven. I Stæderne er der ilde at leve: dér findes for mange brunstige.

Er det ikke bedre at falde i Hænderne paa en Morder, end at indfanges af en brunstig Kvindes Drømme?

Og se dog paa disse Mænd: deres Øje fortæller det — de ved intet bedre paa Jorden end at ligge hos en Kvinde.

Dynd er der paa Bunden af deres Sjæl; og ve! hvis deres Dynd endog har Aand!

Var I dog blot fuldkomne som Dyr! men til Dyret hører Uskyld.

Raader jeg Jer til at dræbe Eders Sanser? Jeg tilraader Jer Sansernes Uskyldighed.

Raader jeg Jer til Kyskhed? Kyskhed er hos nogle en Dyd; men hos de fleste næsten en Last.

Ti de er vel afholdende: men Hunden Liderlighed skeler nidsk ud af alt, hvad de gør.

Endog paa deres Dyds Højder og helt ind i deres kolde Aand følger dette Dyr og dets Uro dem.

Og hvor artigt forstaar Hunden Liderlighed at tigge om et Stykke Aand, naar der nægtes den et Stykke Kød.

I elsker Sørgespil og alt, som faar Hjærtet til at briste? Men jeg er mistroisk mod Eders Hund.

I har for grumme Øjne, og I skeler lystent efter alle, som lider. Har ikke Jer Vellyst kun forklædt sig og kalder sig nu — Medlidenhed?

Og ogsaa denne Lignelse giver jeg Jer: ikke faa, som vilde uddrive deres Djævle, fo'r selv i Svinene!

Hvem Kyskhed falder tung, skal den fraraades: at den ikke skal blive dem Vejen til Helvede — det er: til Sjælens Dynd og Brynde.

Taler jeg om smudsige Ting? Det er mig ikke det værste.

Ikke, hvis Sandhedens Vand er smudsigt, men hvis der er lavt til Bunden, nedsænker Erkenderen sig nødigt deri.

Sandelig, der gives rene af Hjærtet: de er mildere, de ler hellere og rigere end I.

De ler ogsaa af Kyskheden og spørger: „hvad er Kyskhed!

Er Kyskhed ikke Daarskab? Men denne Daarskab kom til os og ikke vi til den.

Vi bød denne Gæst Herberg og Hjerte: nu bor den hos os — lad den blive, saa længe den vil!"

Saaledes talte Zarathustra.

Om Vennen.

„Een er altid for mange omkring mig“ — saaledes tænker Eneboeren. „Altid een Gange en — det bliver i Længden to.“

Jeg og Mig er altid i altfor ivrig Samtale. Hvordan holdt man det ud, hvis ikke der fandtes en Ven?

For Eneboeren er Vennen altid Tredjemand: han er Redningsbæltet, der hindrer de to andres Samtale i at gaa til Bunds i Dybet.

Ak, alt for mange Dyb er der for alle Eneboere. Derfor længes de saa saare efter en Ven og hans Højder.

Vor Tro til andre forraader, hvori vi gerne vil tro paa os selv. Vor Længsel efter en Ven er vor Forræder.

Og ofte vil man ved Kærligheden kun overspringe Misundelsen. Og ofte angriber man og skaffer sig en Fjende, for at skjule, at man selv er angribelig.

„Vær i det mindste min Fjende!“ — saaledes siger den sande Ærefrygt, som ikke vover at bede om Venskab.

Vil man have en Ven, maa man ogsaa være rede til at føre Krig for ham; og for at føre Krig, maa man *kunne* være Fjende.

Man skal i sin Ven selv endnu ære en Fjende. Kan du træde tæt hen til din Ven uden at træde over til ham?

I sin Ven skal man have sin bedste Fjende. Du skal være ham nærmest med dit Hjærte, naar du er imod ham.

Du vil ingen Klæder bære overfor din Ven? Det skal være din Vens Hæder, at du giver dig til ham, saaledes som du er? Men han ønsker dig ad Helvede til som Tak derfor.

Den, som blotter sig helt, oprører: saa megen Grund har I til at frygte Nøgenhed! Ja, hvis I var Guder, saa havde I Lov at skamme Jer over Eders Klæder.

Du kan ikke smykke dig skønt nok for din Ven: ti du skal være ham en Pil og en Længsel efter Overmennesket.

Har du allerede set din Ven sove — for at faa at vide, hvordan han ser ud? Hvad er da ellers din Vens Ansigt? Det er dit eget Ansigt, set i et daarligt og ufuldkomment Spejl.

Har du nogen Sinde set din Ven sove? Forskrækkedes du ikke over, at han saa saaledes ud? Aa, min Ven, Mennesket er noget, der skal overvindes.

I at gætte og i at tie skal Vennen være Mester: ikke alt kan du fordre at se. Dine Drømme skal fortælle dig, hvad din Ven tager sig til vaagen.

En Gætten skal din Medlidenhed være: for at du først kan vide, om din Ven ønsker Medlidenhed. Maaske elsker han netop hos dig dit klare Øje og Evighedens Blik.

Er du ren Luft og Ensomhed og Brød og Lægedom for din Ven? Mangen kan ikke løse sine egne Lænker og er dog Vennens Forløser.

Er du Slave? Saa kan du ikke være Ven. Er du Tyran? Saa kan du ikke have Venner.

Alt for længe var en Slave og en Tyran skjult i Kvinden. Derfor er Kvinden endnu ikke moden til Venskab: hun kender kun Kærlighed.

I Kvindens Elskov er Uretfærdighed og Blindhed mod alt, som hun ikke elsker. Og ogsaa i Kvindens vidende Kærlighed er endnu altid Overfald og Lyn og Nat foruden Lyset.

Endnu er Kvinden ikke moden til Venskab: Katte er Kvinderne endnu bestandig, og Fugle; eller i bedste Fald: Køer.

Endnu er Kvinden ikke moden til Venskab. Men sig mig, I Mænd, hvem af *Jer* er vel moden til Venskab?

Ve over al Eders Fattigdom, I Mænd, og Eders Sjælegerrighed. Alt, hvad I giver Eders Ven, det gav jeg gærne min Fjende, og blev ikke fattigere derved. — Der gives Kammeratskab: maatte der dog gives Venskab.

Saaledes talte Zarathustra.

Om tusend og eet Maal.

Mange Lande saa Zarathustra og mange Folkeslag: saaledes opdagede han mange Folks godt og ondt. Ingen større Magt fandt Zarathustra paa Jorden end godt og ondt.

Leve kunde intet Folk, som ikke først havde værdsat; men vil det holde sig oppe, maa det ikke værdsætte ligesom Naboen.

Meget, som dette Folk ansaa for godt, regnede andre for Skændsel og Skam: saaledes fandt jeg det. Meget saa jeg her nævnet ondt, og hist var det smykket med Purpurets Hæder.

Aldrig forstod to Naboer hinanden: Altid undredes den ene over den andens Daarskab og Ondskab.

En Tavle over alt godt hænger over hvert Folk. Se, det er dets Overvindelsers Tavle; se, det er Magtviljens Stemme.

Rosværdigt er det, som falder det tungt; det, som er uundværligt og svært, kaldes godt; og det, der befrier fra den højeste Nød, det sjældne, det sværeste — det priser det helligt.

Alt, som bevirker, at det hersker og sejrer og straaler, sin Nabo til Gru og Misundelse: det regnes for højt, det første, Maalestokken, alle Tings Hensigt.

Sandelig, Broder, erkendte du først et Folks Nød og Land og Himmel og Nabo: saa gætter du ogsaa dets Overvindelsers Lovbog, og hvorfor det stiger op mod sit Haab ad netop denne Stige.

„Altid skal du være den første og rage op over andre: og ingen maa din skinsyge Sjæl elske undtagen Vennen“ — dette fik mangen Grækers Sjæl til at skælve: derved gik han sin Storheds Sti.

„At tale Sandhed og være fortrolig med Pil og Bue“ — det syntes kært og

svært for det Folk, fra hvem mit Navn stammer — det Navn, som synes mig baade kært og svært.

„At ære Fader og Moder og til selve din Sjæls Rod at være dem til Vilje“ — denne Tavle hængte et andet Folk over sit Hoved, og det blev stort og evigt derved.

„At øve Troskab og for Troskabs Skyld sætte Ære og Blod til selv paa onde og farlige Foretagender“ — ved at lære sig dette overvandt et andet Folk sig selv, og det blev svangert og stærkt af store Forhaabninger.

Sandelig, Menneskene gav sig selv alt deres ondt og godt. Sandelig, de tog det ikke, de fandt det ikke, det faldt ikke ned til dem som Røst fra Himlen.

Værdier lagde først Mennesket i al Ting, for at opretholde sig selv, — han skabte først Tingenes Mening, en Menneskemening. Derfor kalder han sig Menneske, det vil sige: Værdsætter!

At værdsætte er at skabe: hør det, alle I, som skaber! Værdsættelsen selv er alle vurderede Tings Værdi og Klenodie.

Ved Værdsættelsen først gives der Værdi: og uden Værdsætten var Livets Nød en hul Skal. Hør det, alle I, som skaber.

Værdiernes Vekslen — det er Skabernes Skiften. Altid sønderbryder den, der skal være Skaber.

Skabere var først Folkene og senere først de enkelte; sandelig, den enkelte er selv den sidste Skabelse.

Folkene hængte engang over deres Hoved Tavlen paa godt og ondt. Kærlighed, som vil herske, og Kærlighed, som vil lyde, skabte sammen slige Tavler.

Ældre er Lyst til Hjord end Lyst til Jeg: og saa længe den gode Samvittighed hedder Hjord, siger kun den daarlige Samvittighed: Jeg.

Sandelig, det snedige Jeg, det hjærteløse, som vil sin Gavn gennem de manges Gavn: det er ikke Hjordens Oprindelse, men dens Undergang.

Elskende var det altid og Skabere, som skabte godt og ondt. Kærlighedens Ild, og ogsaa Vredens Ild, gløder i alle Dyders Navne.

Mange Lande har Zarathustra set og mange Folkeslag: ingen større Magt fandt Zarathustra paa Jorden end de elskendes Værker: „godt“ og „ondt“ er deres Navne.

Sandelig, et Uhyre er denne Lovprisnings og Dadels Magt. Sig, hvem kan betvinge det, Brødre? Sig, hvem kaster Lænken over Dyrets tusend Nakker?

Tusend Maal gaves der hidtil, ti der fandtes tusend Folk. Kun de tusend Nakkers Lænke mangler endnu — der mangler det ene Maal. Endnu har Menneskeheden intet Maal.

Men sig mig, Brødre, naar Menneskeheden mangler Maal, sig, mangler da ikke endnu — den selv?

Saaledes talte Zarathustra.

Om Næstekærlighed.

I stimler sammen omkring Jer Næste, og I har saa smukke Ord derfor. Men jeg siger Jer: Eders Næstekærlighed er Eders ulykkelige Kærlighed til Jer selv.

I flygter til den Næste for Jer selv og vil gerne gøre en Dyd deraf: men jeg gennemskuer Eders „Uselvisk".

„Du" er ældre end „Jeg"; „Du" er erklæret hellig, men endnu ikke „Jeg". Derfor stimler Menneskene sammen om Næsten.

Raader jeg Jer til Næstekærlighed? Hellere endnu raader jeg Jer til Flugt fra Næsten og Kærlighed til den fjærne.

Højere end Kærlighed til Næsten staar Kærlighed til de fjærneste og fremtidige; højere endnu end Kærlighed til Menneskene synes mig Kærlighed til Sager og Spøgelser.

Dette Spøgelse, som løber foran dig, Broder, er smukkere end du: hvorfor giver du ham ikke dit Kød og dine Knogler? Men du er bange og løber hen til din Næste.

I kan ikke holde det ud med Jer selv og elsker Jer selv ikke højt nok: nu vil I forføre Eders Næste til Kærlighed og forgylde Jer med hans Vildfarelse.

Jeg vilde ønske, at I ikke holdt det ud med alle Slags Næste og deres Naboer: saa maatte I skabe ud af Jer selv Eders Ven og hans overstrømmende Hjærte.

I indbyder et Vidne, naar I vil tale godt om Jer selv; og naar I har forført ham til at tænke godt om Jer, tænker I selv godt om Jer.

Ikke blot han, der taler mod bedre Viden, lyver — men end mere den, der taler mod sin Ikke-viden. Og saaledes taler I om Jer selv til andre og bilder Naboen og Jer selv Eders Løgne ind.

Saaledes siger Narren: „Omgang med Mennesker fordærver Karakteren, især naar man ingen har."

Den ene søger til Næsten, fordi han søger sig selv, og den anden for at blive af med sig selv. Eders daarlige Kærlighed til Jer selv gør Jer Ensomhed til et Fængsel.

De fjærneste maa betale Eders Kærlighed til Næsten; og naar I blot er fem sammen, saa maa en sjette dø.

Jeg lider heller ikke Eders Fester: alt for mange Skuespillere saa jeg iblandt Jer, og selv Tilskuerne bar sig ad som Skuespillere.

Ikke Næsten viser jeg Jer, men Vennen: Vennen skal være Jordens Fest og en Forudanelse om Overmennesket.

Jeg lærer Jer om Vennen og hans overstrømmende Hjærte. Man maa forstaa at være en Svamp, naar man vil elskes af overstrømmende Hjærter.

Jeg lærer Jer om Vennen, i hvem hele Verden staar færdig, en Gyldenskaal med alt godt — den skabende Ven, som altid har en færdig Verden at skænke bort.

Og som Verden rulledes op for ham, saaledes ruller den atter sammen i

Ringe, som det godes Vorden ved det onde, som Maalenes Vækst frem ad Tilfældigheden.

Fremtiden og det fjerneste skal være Aarsag til din Dag i Dag: i din Ven skal du elske Overmennesket som din egen Aarsag.

Brødre, jeg raader Jer ikke til Næstekærlighed. Jeg raader Jer til at elske den fremtidige fjærneste!

Saaledes talte Zarathustra.

Om Skaberens Veje.

Vil du, Broder, drage ud i Ensomheden? Vil du søge Vejen til dig selv? Stands saa en Stund og lyt til min Tale.

„Den, som søger, gaar let selv tabt. Al Ensomhed er Skyld“: saaledes siger Hjorden. Og du har længe hørt til Hjorden.

Hjordens Røst vil lyde ogsaa i dig endnu. Og naar du vil sige: „Jeg har ikke mere Samvittighed til fælles med Jer“ — saa vil det være en Klage og en Smerte.

Se, denne Smerte selv avlede endnu din Fællessamvittighed: og denne Samvittigheds sidste Skær gløder endnu paa din Sorg.

Men du vil gaa din Sorgens Vej, som er Vejen til dig selv? Saa vis mig da din Ret og din Kraft dertil!

Er du en ny Kraft og en ny Ret? En første Bevægelse? Et Hjul, der ruller af sig selv? Kan du ogsaa tvinge Stjerner til at dreje sig i Kreds om dig?

Ak, der gives saa megen Lystenhed efter Højde! Der gives saa megen Ærgerrighedskrampe! Vis mig, at du ikke er en af de lystne og ærgerrige.

Ak, der gives saa mange, store Tanker; de gør ikke mere Gavn end en Blæsebælg: de puster op og gør tommere.

Du kalder dig fri? Jeg vil høre dine Herskertanker og ikke, at du er løbet fra Aaget.

Er du en af dem, som havde *Lov* til at løbe fra Aaget? Der gives saa mange, som kastede fra sig deres sidste Værdi, da de smøg deres Trældom af sig.

Fri for hvad? Hvad kommer det Zarathustra ved! Men klart skal dit Øje forkynde: fri hvor*til?*

Kan du give dig selv dit godt og dit ondt og hænge din Vilje over dit Hoved som din Lovbog? Kan du være din egen Dommer og din Lovs Hævner?

Frygteligt er det at være ene med sin egen Lovs Dommer og Bøddel. Saaledes slynges en Stjærne ud i det øde Rum og i Ensomhedens isnende Aande.

Idag lider du endnu ved de mange, du enkelte: idag endnu har du dit Mod og dit Haab helt ubeskaaret.

Men engang vil din Ensomhed gøre dig træt, en Gang vil din Stolthed knækkes og dit Mod skære Tænder. Engang vil du skrige ud: „Jeg er alene!"

Engang vil du ikke mere se dit høje, og dit lave vil være dig for nær. Dit ophøjede Selv vil forskrække dig som et Spøgelse. Engang vil du skrige ud: „alt er falsk!"

Der gives Følelser, som vil dræbe den ensomme; lykkes det dem ikke, nu vel, saa maa de selv dø! Men formaar du at være Morder?

Kender du, Broder, allerede Ordet „Foragt"? Og din Retfærdigheds Møje med at være retfærdig mod dem, som foragter dig?

Du tvinger mange til at lære om igen, hvad de lærte om dig: det regner de dig ikke til Gode! Du kom dem for nær og gik dem dog forbi: det tilgiver de dig aldrig.

Du gaar ud over dem: men jo højere du stiger, des mindre synes du for de misundeliges Blikke. Men mest hader de den, der flyver.

„Hvor kan I vel være retfærdige mod mig — saaledes skal du sige — jeg vælger mig Eders Uretfærdighed som min Part!"

Uretfærdighed og Smuds kaster de efter den ensomme: men, Broder, vil du være en Stjærne, saa maa du ikke des mindre lyse for dem.

Og vogt dig for de rene og retfærdige! De korsfæster gærne dem, som finder sig sin egen Dyd — de hader alle ensomme.

Vogt dig ogsaa for den hellige Enfold! Alt er den vanhelligt, som ikke er enfoldigt; den leger ogsaa gærne med Ilden — Bøddelbaalenes Ild!

Og vogt dig for din Kærligheds Anfald! Alt for hurtigt strækker den ensomme Haanden ud mod dem, han møder.

Mange Mennesker maa du ikke give Haanden, men Poten: og jeg vil, at din Pote skal have Klør.

Men den værste Fjende, du kan møde, er dog altid dig selv: du ligger altid paa Lur efter dig selv i Skove og Huler.

Du ensomme, du vandrer Vejen til dig selv! Og forbi dig selv fører Vejen — forbi dine syv Djævle.

Du vil være dig selv en Kætter og Heks og Spaamand og Nar og Tvivler og Vanhellig og Skurk.

Du maa brænde dig selv i din egen Ild: hvordan skulde du ellers blive ny, naar du ikke først er bleven Aske?

Du ensomme, der vandrer Skaberens Vej: en Gud vil du skabe dig af dine syv Djævle!

Du ensomme, du vandrer den elskendes Vej: dig selv elsker du, og derfor foragter du dig, som kun elskende kan foragte.

Skabe vil den, som elsker, fordi han foragter! Hvad ved vel han om Kærlighed, som ikke maatte foragte netop det, som han elskede.

Gaa med din Kærlighed og med din Skaben ud i Ensomheden, Broder, og langt bag dig vil Retfærdigheden komme humpende.

Gaa med mine Taarer ud i din Ensomhed, Broder. Jeg elsker den, som vil skabe ud over sig selv og saaledes gaa til Grunde.

Saaledes talte Zarathustra.

Om gamle og unge Kvinder.

„Hvorfor sniger du dig saa sky gennem Tusmørket, Zarathustra? Og hvad skjuler du saa forsigtigt under din Kappe?

„Er det en Skat, som blev skænket dig? Eller et Barn, som fødtes dig? Eller lister du selv om paa Tyvenes Veje, du, de ondes Ven?“

Sandelig, Broder! sagde Zarathustra, det er en Skat, som blev skænket mig: en lille Sandhed bærer jeg under min Kappes Flig.

Men den er utaalmodig som et lille Barn; og hvis jeg ikke holder den for Munden, saa skriger den himmelhøjt.

Da jeg idag alene gik min Vej, ved den Tid, da Solen gaar ned — mødte jeg en gammel Kvinde, som talte saaledes til min Sjæl:

„Meget sagde Zarathustra ogsaa til os Kvinder, dog talte han aldrig til os — om Kvinden.“

Og jeg svarede hende: Om Kvinden skal man kun tale til Mænd.

„Tal ogsaa til mig om Kvinden,“ sagde hun; „jeg er gammel nok til straks at glemme det igen.“

Og jeg imødekom den gamle Kvindes Ønske og sagde saaledes til hende:

Alt hos Kvinden er en Gaade, og alt hos hende har een Løsning: den hedder Svangerskab.

Manden er for Kvinden et Middel: Maalet er altid Barnet. Men hvad er Kvinden for Manden?

To Ting vil den ægte Mand: Fare og Leg. Derfor attraar han Kvinden, som det farligste Legetøj.

Manden skal opdrages til Krigen og Kvinden til Krigerens Vederkvægelse: alt andet er Daarskab.

Altfor søde Frugter ynder Krigeren ikke. Derfor holder han af Kvinden: bitter er selv den sødeste Kvinde.

Bedre end Manden forstaar Kvinden sig paa Børn, men Manden er mere Barn end Kvinden.

I den ægte Mand er der gemt et Barn: det vil saa gærne lege. Op, I Kvinder, saa find da Barnet i Manden.

Et Legetøj skal Kvinden være, rent og fint, Juvelen lig, straalende i Skæret fra en Verden, som endnu ikke er til.

En Stjernes Glans skal glimte i Eders Kærlighed. Jert Haab skal være: „Aa, maatte jeg dog føde Overmennesket!“

I Eders Elskov skal der være Tapperhed! Med Jer Kærlighed skal I gaa løs paa den, som indgyder Jer Frygt.

Lad Jer Ære være i Eders Kærlighed! Kun lidet forstaar Kvinden sig ellers paa Ære. Men lad dette være Eders Hæder: altid at elske mere, end I elskes, og aldrig være Nummer to.

Manden skal frygte den Kvinde, der elsker: ti hun bringer ethvert Offer, og alle andre Ting er hende uden Værd.

Manden skal frygte Kvinden, naar hun hader: ti er Manden i sin Sjæls Inderste kun ond, saa er Kvinden slet.

Hvem hader Kvinden mest? — Saaledes talte Jærnet til Magneten: „Jeg hader dig mest, fordi du tiltrækker, men ikke er stærk nok til at drage til dig."

Mandens Lykke hedder: Jeg vil. Kvindens Lykke: Han vil.

„Se, nu fuldbragtes Verden" — saaledes tænker enhver Kvinde, naar hun adlyder af al sin Kærlighed.

Og lyde maa Kvinden og finde et Dyb til sin Overflade. Overflade er Kvindens Sind, en bevægelig, stormbevæget Hud over et grundet Vand.

Men Mandens Sind er dybt, dets Floder bruser gennem underjordiske Gange: Kvinden aner hans Styrke, men forstaar den ikke.

Da svarede den gamle Kone: „Meget artigt sagde Zarathustra, og især for dem, som er unge nok dertil.

Sælsomt er det: Zarathustra kender kun saa lidet Kvinderne — og dog har han Ret om dem. Er det maaske, fordi hos Kvinden intet er umuligt?

Og tag saa til Tak en lille Sandhed! Jeg er gammel nok til den!

Gem den godt og hold den for Munden: ellers skriger den himmelhøjt, den lille Sandhed."

„Giv mig, Kvinde, din lille Sandhed!" sagde jeg. Og den gamle Kone svarede:

„Gaar til Kvinderne din Vej? Nuvel, forglem saa Pisken ej!"

Saaledes talte Zarathustra.

Hugormens Bid.

En Dag, da det var meget varmt, var Zarathustra sovet ind under et Figentræ, og han havde lagt sine Arme over Ansigtet. Da kom en Hugorm og bed Zarathustra i Halsen, saa at han skreg højt af Smerte. Da han havde taget Armene bort fra Ansigtet, saa han paa Slangen: da genkendte den Zarathustras Øjne, vendte sig kejtet og vilde flygte. „Men bliv dog" — sagde Zarathustra — „endnu fik jeg jo ikke takket dig! Du vækkede mig i rette Tid! Jeg har endnu saa langt at gaa." — „Din Vej bliver kun kort" — svarede Hugormen bedrøvet — „min Gift dræber." Zarathustra smilte. „Naar døde vel en Drage af en Slanges Gift?" — sagde han. — „Men tag din Gift tilbage. Du er ikke rig nok til at give mig den." Da faldt Ormen ham atter om Halsen og slikkede Saaret.

Da Zarathustra engang fortalte sine Disciple dette, spurgte de: „O, Zarathustra, hvilken Moral har da din Fortælling?" Zarathustra svarede saaledes:

„De gode og retfærdige kalder mig Moralens Nedbryder: min Fortælling er umoralsk.

Men hvis I har en Fjende, saa gengæld aldrig hans ondt med godt. Ti det beskæmmer kun. Men bevis ham, at han har gjort godt imod Jer.

Og hellere maa I vredes end beskæmme. Og hvis man forbander Jer, saa huer det mig ikke, at I vil velsigne. Hellere maa I bande lidt med selv.

Og skete der Jer en stor Uret, saa skynd Jer at føje fem smaa til. Græsselig at se paa er den, som alene har Uret.

Har I allerede set det? Delt Uret er halvvejs Ret. Og den skal tage Uretten paa sig, som har Kraft til at bære den.

En lille Hævn er mere menneskelig end slet ingen. Og hvis Straffen ikke ogsaa er en Ret og en Oprejsning for den, som begik Overtrædelsen — nuvel, saa lider jeg ikke Eders Straffen.

Det er fornemmere at give sig Uret end at beholde Ret, især naar man har Ret. Kun maa man være rig nok dertil.

Jeg ynder ikke Jer kolde Retfærdighed. Og i Eders Dommeres Blikke ser jeg altid Bødlen med det kolde Staal.

Sig, hvor findes den Retfærdighed, som er Kærlighed med seende Øjne?

Saa opfind da den Kærlighed, som bærer ikke blot al Straf, men ogsaa al Skyld.

Saa opfind da den Retfærdighed, som frikender alle, undtagen dem, der dømmer!

Vil I endnu høre ogsaa dette? Hos den, der af Hjærtet vil være retfærdig, bliver selv Løgnen til Menneskevenlighed!

Men hvordan skulde jeg være retfærdig fra Grunden af! Hvor kunde jeg vel give enhver sit! Dette skal være mig nok: jeg giver alle mit.

Endelig, Brødre: vogt Jer for at gøre Eneboeren Uret! Hvor kunde vel en Eneboer glemme! Hvordan kunde han gengælde!

Som en dyb Brønd er Eneboeren. Let nok er det at slynge en Sten derned; men sank den til Bunds — sig — hvem vil da hente den op?

Vogt Jer for at fornærme Eneboeren! Men har I gjort det — nuvel — saa dræb ham hellere med det samme!

Saaledes talte Zarathustra.

Om Barn og Ægteskab.

Jeg har et Spørgsmaal for dig alene, Broder: som et Blylod slynger jeg dette Spørgsmaal ned i din Sjæl, for at lodde, hvor dyb den er.

Du er ung og ønsker dig Barn og Ægteskab. Men jeg spørger dig: er du et Menneske, som har *Lov* at ønske sig et Barn?

Er du Sejerherren, Selvovervinderen, Sansernes Herre, dine Dyders Hersker? Derom spørger jeg dig.

Eller taler ud af dit Ønske kun Dyret og Nødtørften? Eller Ensomhed? Eller Ufred med dig selv?

Jeg vil, at din Sejer og din Frihed skal længes efter et Barn. Levende Mindesmærker skal du bygge over din Sejer og din Befrielse.

Op over dig skal du bygge. Men først maa du selv være bygget, retvinklet paa Sjæl og Legeme.

Ikke blot videre skal du forplante dig, men opad! Dertil skal Ægteskabets Blomsterhave hjælpe dig.

Et højere Legeme skal du skabe dig, en første Bevægelse, et Hjul, der ruller af sig selv — en Skaber skal du skabe.

Ægteskab: saaledes kalder jeg den dobbelte Vilje til at skabe det Ene, som er mere end dem, som skabte det. Ærefrygt for hinanden kalder jeg Ægteskabet, som Ærefrygt for dem, der har denne Vilje.

Dette skal være din Kærligheds Maal og Sandhed. Men det, som de altformange kalder Ægteskab, disse overflødige — ak, hvad skal jeg vel kalde det?

Ak, hvilken Armod hos denne dobbelte Sjæl! Hvor smudsig denne Dobbelt-Sjæl, hvor usselt et Velbehag!

Ægteskab kalder de alt dette: og de siger, at deres Ægteskaber er sluttede i Himlen. Nuvel, jeg ynder den ikke, denne de overflødiges Himmel. Nej, jeg ynder dem ikke, disse Dyr, der er fanget ind i det himmelske Net.

Fjærnt fra mig skal ogsaa Guden være, han, som kommer haltende hid for at velsigne det, som han ikke har sammenføjet.

Le ikke over saadanne Ægteskaber! Hvilket Barn havde ikke Grund til at græde over sine Forældre?

Agtværdig syntes mig denne Mand og moden for Jordens Hensigt: men da jeg saa hans Hustru, syntes Jorden mig fuld af Gale.

Ja, jeg vilde ønske, at Jorden skjalv i Krampe, naar en Helgen og en Gaas parredes.

Han gik som en Helt paa Søgen efter Sandhed, og endelig erobrede han en lille, pyntet Løgn. Det kalder han sit Ægteskab.

Hin var tilbageholdende i sin Omgang og valgte med Kræsenhed. Men med eet ødelagde han een Gang for alle sit Selskab: det kalder han sit Ægteskab.

En tredje søgte en Pige med en Engels Dyder. Men pludselig blev han en Kvindes Tjenestetøs, og nu manglede det blot, at han oven i Købet skulde blive Engel.

Forsigtige fandt jeg hidtil alle Købere, og alle har listige Øjne. Men sin Kone køber selv den listigste i Sækken.

Mange korte Dumheder — det kalder I Kærlighed. Og Eders Ægteskab gør en Ende paa de mange smaa Daarskaber — som een lang Dumhed.

Eders Kærlighed til Kvinden og Kvindens Kærlighed til Manden: ak, maatte den dog være Medlidenhed med lidende og tilhyllede Guder! Men i Reglen vejrer blot to Dyr hinanden.

Men selv Eders bedste Elskov er kun en henrykket Lignelse og en smertende Glød. En Fakkel er det, som skal lyse Jer frem til højere Veje.

En Gang skal I elske ud over Jer selv! Saa *lær* da først at elske! Derfor maa I først tømme Eders Kærligheds bitre Kalk.

Bitterhed er der i selv den bedste Kærligheds Kalk: saaledes vækkes din Længsel mod Overmennesket, saaledes vækker den din Tørst, du Skaber!

Den Skabendes Tørst, Pil og Længsel mod Overmennesket: sig, Broder, er det din Vilje til Ægteskab?

Hellig kalder jeg en saadan Vilje og et saadant Ægteskab!

Saaledes talte Zarathustra.

Om den frie Død.

Mange dør for sent, og nogle dør for tidligt. Endnu lyder saa fremmed denne Lære: „Dø i rette Tid!"

Dø i rette Tid, saaledes lærer Zarathustra.

Ganske vist — hvordan skulde vel han, som aldrig levede i rette Tid, kunde dø i rette Tid! Aa, gid han aldrig var født — dertil raader jeg alle overflødige.

Men end ogsaa de overflødige gør sig til af deres Døen, og selv den huleste Nød fordrer at knækkes.

Højtideligt tager alle Døden: men endnu er Døden ingen Fest. Endnu har Menneskene ikke lært, hvordan de skønneste Fester helliges.

Den fuldbringende Død viser jeg Jer, den, der er de levende en Brod og et Løfte.

Sin Død fejrer den fuldbringende sejerrig, omringet af haabende og lovende.

Saaledes skal man lære at dø: og der burde ikke gives nogen Fest, hvor ikke en saadan døende helliggjorde de levendes Løfter.

At dø saaledes er bedst; men det næste er: at dø i Kampen og at ødsle en stor Sjæl bort.

Men den kæmpende og den sejrende hader i lige Grad Eders grinende Død, der kommer luskende som en Tyv — og dog som Herre.

Min Død priser jeg, den frie Død, der kommer til mig, fordi jeg vil.

Og hvornaar vil jeg vel? — Den, som har et Maal og en Arving, vil Døden i rette Tid for Maalet og Arvingen.

Og af Ærefrygt for Maal og Arving vil han ikke mere hænge visne Kranse i Livets Helligdom.

Sandelig, jeg vil ikke ligne Rebslagerne: de spinder deres Traad saa langt ud og gaar imens selv baglænds.

Mange bliver ogsaa for gamle til deres Sandheder og Sejre; en tandløs Mund bar ikke mere Ret til alle Sandheder.

Og enhver, der vil Berømmelse, maa i Tide tage Afsked med Hæderen og forstaa den svære Kunst — at gaa i rette Tid.

Man maa ophøre at lade sig spise, naar man smager bedst: det ved de, som længe vil lade sig elske.

Der gives vel sure Æbler; deres Skæbne er det, at de maa vente til Efteraarets sidste Dag, og paa samme Tid bliver de modne, gule og rynkede.

Hos nogle ældes Hjærtet først, hos andre Aanden. Og enkelte er Oldinge i Ungdommen: men sent unge holder sig længe unge.

For mange mislykkes Livet: en Giftorm æder i deres Hjærte. Saa lad dem se til, at deres Død kan lykkes dem des bedre.

Mange bliver aldrig søde: de raadner i selve Sommerens Løb. Det er Fejghed kun, som holder dem fast paa deres Grene.

Alt for mange lever, og alt for længe hænger de paa deres Grene. Maatte Stormene blot komme og ryste alt raaddent og ormstukkent ned af Træerne.

Maatte der komme dem, der prækede den hurtige Død! Det var de rette Storme og Omstyrtere af disse Livstræer. Men jeg hører kun Prækener om langsom Død og Taalmod med alt jordisk.

Ak, I præker Taalmod med alt jordisk? Dette jordiske er det jo, som har for megen Taalmodighed med Jer, I Skamskændere!

Sandelig, alt for tidligt døde den Hebræer, som den langsomme Døds Prædikanter ærer: og mange blev det siden skæbnesvangert, at han døde for tidligt.

Endnu kendte han kun Taarer og Hebræertungsind, og de gode og retfærdiges Had — Hebræeren Jesus: da overfaldtes han af Længsel efter Døden.

Var han blot blevet i Ørkenen og fjærnt fra alle gode og retfærdige! Maaske havde han lært at leve og lært at elske Jorden — og Latteren!

Tro mig, Brødre, han døde for tidligt: han havde selv tilbagekaldt sin Lære, hvis han havde naaet min Alder! Han var ædel nok til at tilbagekalde!

Men endnu var han umoden. Umodent elsker den unge, og umodent er hans Had til Menneske og Jord. Bundet og tungt er endnu hans Sind og Aandens Vilje.

Men i Manden er der mere Barn og mindre Tungsind end i Ynglingen: bedre forstaar han sig paa Død og Liv.

Fri til Døden og fri i Død, en hellig Benægter, naar Tiden er forbi til at bekræfte: saaledes forstaar han sig paa Død og Liv.

Men lad ikke Eders Død være Bebrejdelse mod Menneske og Jord, mine Venner; det fordrer jeg af Eders Sjæls Honning.

I Eders Død selv skal Eders Aand og Dyd endnu gløde, som en Aftenrødme over Jorden: eller det er kun ringe bevendt med Eders Død.

Saaledes vil jeg selv dø, at I, Venner, for min Skyld skal elske Jorden endnu mere, og til Jord vil jeg atter blive, for at have Ro hos den, som fødte mig.

Sandelig, et Maal har Zarathustra, han har slynget sin Boldt: nu skal I, Venner, være mit Maals Arvinger, til Jer kaster jeg min Boldt af Guld.

Helst af alt ser jeg Jer, Venner, kaste den gyldne Boldt, og derfor tøver jeg endnu en Smule paa Jorden: tilgiv mig!

Saaledes talte Zarathustra.

Om den gavmilde Dyd.

1.

Da Zarathustra havde taget Afsked med den By, som han elskede, og som bar Navnet „den brogede Ko", fulgtes han paa Vej af mange, der kaldte sig hans Disciple. Men da de kom til en Korsvej, sagde Zarathustra til dem, at han fra nu af vilde gaa alene: ti han elskede at vandre ene. Men hans Disciple rakte ham til Afsked en Stav, paa hvis gyldne Greb en Slange snoede sig om Solen. Zarathustra glædedes over Staven og støttede sig til den; saa talte han til sine Disciple:

„Sig mig dog: hvorledes opnaaede Guldet vel den højeste Værdi? Derved at det er sjældent og unyttigt og lysende med en blid Glans; det giver sig altid bort.

Kun som den højeste Dyds Billede naaede Guldet den højeste Værdi. Som Guld lyser den givendes Blik. Gyldenglans slutter Fred mellem Maane og Sol.

Ualmindelig og unyttig er den højeste Dyd; den er lysende og blid af Glans. En gavmild Dyd er den højeste Dyd.

Sandelig, jeg gætter Eders Tanker, I mine Disciple: I tragter som jeg efter den gavmilde Dyd. Hvad har I vel til fælles med Katte og Ulve?

Det er Eders Længsel, selv at blive Ofre og Offergaver: og derfor tørster I efter at hobe alle Verdens Rigdomme op i Eders Sjæl.

Umættelig tragter Eders Sjæl efter Skatte og Klenodier, fordi Eders Dyd er umættelig i at ville give bort.

I tvinger alle Ting hen til Jer og ind i Jer, for at lade dem vælde frem af Eders Kilde som Eders Kærligheds Gaver.

Sandelig, en saadan gavmild Kærlighed maa blive Røver mod alle Værdier; men hellig og heldbringende kalder jeg denne Selviskhed.

En anden Selviskhed gives der, en alt for fattig, sulten Selvdyrkelse, som altid vil stjæle, de syges Selvlyst, den syge Selvdyrkelse.

Med Tyveøjne skuler den efter alt, som glimrer, med Sultens Griskhed maaler den enhver, som har rigeligt at spise; og altid lusker den omkring Givernes Bord.

Sygdom taler ud af sligt Begær og usynligt Forfald — om et sygt Legemé taler denne Selvdyrkelses Tyvegriskhed.

Sig mig, Brødre: hvad regner vi for slemt og slemmest? Er det ikke Vanartning? — Og vi gætter altid paa Arts-Forfald, hvor den gavmilde Sjæl mangler.

Opad gaar vor Vej, fra Arten til Over-Arten. Men en Gru er os det vanartede Sind, som siger: Alt til mig!

Opad flyver vor Stræben: saaledes er den vort Legemes Lignelse, en Ophøjelsens Lignelse. Slige Ophøjelsers Billeder er Dydernes Navne.

Saaledes gaar vort Legeme gennem Historien, en vordende og en kæmpende. Og Aanden — hvad er den vel? Dets Kampes og Sejres Forkynder, Fælle og Genlyd.

Lignelser er alle Navne paa godt og ondt: de taler ikke, de vinker kun. En Nar den, som fordrer Viden af dem.

Agt, Brødre, paa hver en Time, da Eders Aand vil tale i Lignelser: dér er Eders Dyders Oprindelse.

Ophøjet er da vort Legeme og opstanden; med sin Jubel henrykker det Aanden, saa at den bliver Skaber og Værdsætter og Elsker og alle Tings Velgører.

Naar Eders Hjærte svulmer helt og fuldt, som Floden, en Velsignelse og en Fare for de omboende — saa er dér Eders Dyders Oprindelse.

Naar I er ophøjede over Ros og Dadel, og Eders Vilje vil befale alle Ting, som en elskendes Vilje — saa er dér Eders Dyds Oprindelse.

Naar I foragter det bekvemme og den bløde Seng, og ikke kan rede Eders Leje langt nok fra de blødagtige: saa er dér Eders Dyds Oprindelse.

Naar I er en Viljes Villende, og dette al Nøds Vendepunkt er Jer en Nødvendighed — da er dér Eders Dyds Oprindelse.

Sandelig, et nyt godt og ondt er den! Sandelig, en ny Flods dybe Brus og en ny Kildes Rislen!

Magt er den, denne nye Dyd; en Herskertanke er den, og omkring den slynger sig en klog Sjæl: en gylden Sol, og rundt om den Erkendelsens Slange.

2.

Her tav Zarathustra en Stund, og han saa kærligt paa sine Disciple. Saa talte han videre — og hans Stemme var forandret.

Bliv Jorden tro, Brødre, af al Eders Dyds Magt! Eders gavmilde Kærlighed og Eders Erkendelse skal tjene Jordens Maal! Derom beder og besværger jeg Jer.

Lad dem ikke fly bort fra det jordiske og med Vingerne baske mod evige Mure. Ak, der gaves altid saa megen vildfaren Dyd!

Før — som jeg — den vildfarne Dyd tilbage til Jorden — ja, tilbage til Legeme og Liv: at den kan give Jorden dens Maal, et Menneskemaal.

Hundredefoldig forvildede og forgreb sig hidtil Aand og Dyd! Ak, i mit Legeme bor endnu al denne Vildfarelse og alle de Fejlgreb: Kød og Vilje er de blevet!

Hundredfold forsøgte og forvildede sig hidtil Aand og Dyd. Ja, et Forsøg var Mennesket. Ak, megen Uvidenhed og Vildfarelse er blevet Kød hos os.

Ikke blot Aartusenders Fornuft — ogsaa deres Vanvid bryder frem hos os. Farligt er det at være Arving.

Endnu strider vi Skridt for Skridt med Kæmpen Tilfælde, og over hele Menneskeheden skaltede og valtede hidtil det taabelige og meningsløse.

Eders Aand og Eders Dyd skal tjene Jordens Hensigt: og al Tings Værdi vurderes paa ny af Jer. Derfor skal I kæmpe! Derfor skal I skabe!

Vidende skal Legemet renses; prøvende med Viden skal det ophøje sig; for den erkendende helliggøres alle Drifter. For den ophøjede bliver Sjælen frejdig.

Læge, hjælp dig selv: saaledes hjælper du ogsaa den syge. Lad det være hans bedste Hjælp, at han kan se paa den, der evner at gøre sig selv karsk.

Tusend Stier gives der, som aldrig blev vandret, tusend Sundheder og skjulte Livets Øer. Uudtømt og uopdyrket er Mennesket endnu og Menneskejorden.

Vaag og lyt, I ensomme. Fra Fremtiden kommer Vinden med hemmelige Vingeslag; og til fine Øren gaar saa godt et Budskab.

I ensomme fra i Dag, I Udvandrere, I skal engang blive et Folk: af Jer, som udvalgte Jer selv, skal det udvalgte Folk vokse frem — og af det Overmennesket.

Sandelig, et Helbredelsens Sted skal Jorden endnu blive! og allerede hviler en ny Duft over den — en helsebringende — og et nyt Haab!

3.

Da Zarathustra havde talt saaledes, tav han, som den, der endnu ikke har sagt sit sidste Ord; længe vuggede han tvivlraadig Staven i sin Haand. Endelig talte han — og hans Stemme var forandret:

Alene gaar jeg nu min Gang, I Disciple! Ogsaa I gaar bort og alene. Saaledes vil jeg det.

Sandelig, jeg raader Jer: gaa bort fra mig og værg Jer mod Zarathustra! Og bedre endnu: skam Jer over ham! Maaske bedrog han Jer.

Erkendelsens Menneske maa ikke blot elske sine Fjender, men ogsaa kunne hade sine Venner.

Man takker en Lærer daarligt, hvis man altid vedbliver at være Elev. Og hvorfor vil I ikke pille ved Kransen paa mit Hoved?

I ærer mig — men hvis nu en Dag Eders Ærefrygt omstyrtes? Vogt Jer, at ikke en Billedstøtte skal knuse Jer.

I siger — I tror paa Zarathustra! Men hvad Vægt ligger der vel paa Zarathustra! I er mine troende: men hvad Vægt ligger der vel paa alle troende!

I havde endnu ikke søgt Jer selv: da fandt I mig. Saaledes gør alle troende; derfor staar det saa ringe til med al Tro!

Nu befaler jeg Jer at huske mig og at finde Jer selv, og først naar I alle har fornægtet mig, vil jeg vende tilbage til Jer.

Sandelig, med andre Øjne, Brødre, vil jeg da søge dem, jeg mistede; med en anden Kærlighed vil jeg da elske Jer.

Og engang skal I atter blive mine Venner og een Forhaabnings Børn: da vil jeg for tredje Gang være blandt Jer for at fejre den store Middag med Jer.

Og det er den store Middag, da Mennesket staar paa sin Banes Midte mellem Dyr og Overmenneske og fejrer sin Vej mod Aftnen som sit højeste Haab: ti det er Vejen til den nye Morgenrøde.

Da vil den nedgaaende signe sig selv, fordi han gaar over. Og hans Erkendelses Sol vil staa i Middag:

„Døde er alle Guder! Nu vil vi, at Overmennesket skal leve!“ — dette skal en Gang ved den store Middag være vor sidste Vilje!

Saaledes talte Zarathustra.

SAALEDES TALTE ZARATHUSTRA

II DEL

„Og først naar I alle har fornægtet mig, vil jeg vende tilbage til Jer.

Sandelig, med andre Øjne, Brødre, vil jeg da søge dem, jeg mistede; med en anden Kærlighed vil jeg da elske Jer.“

„Om den gavm. Dyd“ I p. 56.

Barnet med Spejlet.

Herpaa drog Zarathustra tilbage til Bjærgene og sin Hules Ensomhed og langt bort fra Menneskene: for at vente dér, ligesom Sædemanden, der har saaet sin Sæd. Men hans Sjæl var fuld af Utaalmodighed og Attraa efter dem, som han elskede: endnu havde han saa meget at give dem. Ti dette er det sværeste: af Kærlighed at lukke den aabne Haand og som Giver at bevare sin Blufærdighed.

Saaledes svandt Maaneder og Aar i Ensomheden; dog voksede hans Visdom bestandig og voldte ham Pine ved sin Fylde.

Men en Morgen vaagnede han allerede før Morgenrøden, laa længe tankefuld paa Lejet og sagde sluttelig til sit Hjærte:

„Hvorfor forskrækkedes jeg dog saaledes i Drømme, at jeg vaagnede derved? Traadte ikke et Barn med et Spejl hen til mig?

„O, Zarathustra," sagde Barnet, „se dig i Spejlet!"

Men da jeg saa i Spejlet, skreg jeg højt, og mit Hjærte blev dybt rystet; ti det var ikke mig selv, jeg saa deri, men en Djævels Grin og Grimasse.

Sandelig, alt for vel forstaar jeg Drømmens Tegn og Varsel: min *Lære* er i Fare, Ukrudt vil kaldes Hvede!

Mine Fjender er blevet mægtige, og de har forvrænget min Læres Billede, saa at mine kæreste maa blues over den Gave, jeg skænkede dem.

Jeg har mistet alle mine Venner; men nu er Tiden kommet til at søge dem, jeg mistede."

Med disse Ord sprang Zarathustra op fra sit Leje, dog ikke som den, der ængstet snapper efter Luft, men snarere som en Seer og Sanger, over hvem Aanden er kommet. Forundrede saa hans Ørn og hans Slange paa ham: ti lig Morgenrøden laa fremtidig Lykke over hans Aasyn.

„Hvad er der dog sket, mine Dyr?" sagde Zarathustra, — „er jeg ikke forvandlet? Kom ikke Saligheden til mig som en Stormvind?

Taabelig er min Lykke, og taabeligt vil den tale: alt for ung er den — saa hav dog Taalmodighed med den!

En Vunde slog min Lykke mig: alle lidende skal være mine Læger!

Til mine Venner tør jeg atter gaa ned og til mine Fjender; Zarathustra har atter Lov til at tale og give bort og vise de elskede Kærlighed.

Min utaalmodige Kærlighed flyder over i Strømme, der rinder mod Opgang og Nedgang. Fra Smertens tavse Bjærge og Uvejr bruser min Sjæl ned i Dalene.

Alt for længe længtes jeg og stirrede bort mod det fjærne. Alt for længe hørte jeg Ensomheden til: saaledes glemte jeg at tie.

Mund er jeg blevet helt og holdent, og en Bæks Brusen ned fra de høje Fjælde: ned i Dalene vil jeg styrte min Tale.

Og gid blot min Kærligheds Strøm vil styrte sig ned i uvejsomme Lejer! Hvor skulde ikke Floden tilsidst finde Vej ud til Havet!

Vel er der en Sø i mig, saa ensom en Sø, der er sig selv nok; men min Kærligheds Strøm river den med sig bort mod Havet.

Nye Veje vandrer jeg, ny Tale kommer til mig: træt blev jeg, som alle Skabere, af de gamle Tunger. Nu vil min Aand ikke længere gaa paa slidte Saaler.

For langsomt løber al Tale: i din Vogn springer jeg, o Storm! Og selv dig vil jeg piske med min Ondskab!

Som et Skrig og en Jubel vil jeg fare frem over vide Have, til jeg finder de lyksalige Øer, hvor mine Venner bor.

Og mine Fjender blandt dem! Hvor elsker jeg nu alle, til hvem jeg tør tale — ogsaa mine Fjender hører til min Salighed.

Og naar jeg vil bestige min vildeste Ganger, saa hjælper mit Spyd mig i Sadlen: det er min Fods altid rede Tjener: —

Spydet, som jeg slynger mod mine Fjender! Hvor takker jeg dem, at jeg atter faar Lov at kaste det mod dem.

Alt for stor var min Sjæls Spænding: mellem Lynenes Latter vil jeg slynge Haglbyger ned i Dalenes Dyb.

Mægtigt vil mit Bryst løfte sig, vældigt vil det blæse sin Storm ud over Bjærgene: saaledes vil det lettes.

Sandelig, som Storm kommer min Lykke og min Frihed susende! Men mine Fjender skal tro, at *den Onde* raser over deres Hoveder.

Ja, ogsaa I vil forfærdes, mine Venner, over min vilde Visdom; og maaske flygter I bort sammen med Fjenderne.

Ak, forstod jeg dog blot at lokke Jer tilbage med Hyrdefløjtens Toner! Ak, lærte kun min Hunløve Visdom at brøle saa blidt! Og meget lærte vi jo allerede sammen.

Min vilde Visdom blev svanger paa ensomme Bjærge; paa Fjældets haarde Sten fødte den sin Unge, sin yngste.

Nu løber den som en Nar gennem den stenede Ørk og søger og søger efter det blødeste Grønsvær — min gamle vilde Visdom!

Paa Eders Hjærters bløde Grønsvær — aa, mine Venner — paa Eders Kærlighed redte den saa gerne Lejet til den højest elskede!

Saaledes talte Zarathustra.

Paa de lyksalige Øer.

Fignerne falder af Træerne; de er gode og søde; og idet de falder, brister deres røde Hud. Jeg er en Nordenvind for friske Figen.

Som Figner falder ogsaa disse Læreord til Jer, I Venner: drik nu deres Saft og spis deres søde Kød! Rundt om er det Høst og skyfri Himmel og Eftermiddag.

Se, hvilken Rigdom omkring os! Og her fra Overfloden er det skønt at skue ud over fjærne Have.

En Gang sagde man Gud, naar man stirrede ud over vide Have; men jeg lærer Jer at sige: Overmenneske.

Gud er en Formodning; men jeg vil, at Eders Formodning ikke skal række videre, end Jer Skabervilje.

Kan I *skabe* en Gud? — Saa ti da om alle Guder! Men vel formaar I at skabe Overmennesket.

Maaske ikke I selv, Brødre! Men til Overmenneskets Fædre og Forfædre kan I omskabe Jer: og dette skal være Eders bedste Skaben.

Gud er en Formodning: men jeg vil, at Eders Formoden skal være begrænset til det tænkelige!

Kan I *tænke* Jer en Gud? — Men det skal Vilje til Sandhed betyde, at alt forvandles til menneske-tænkeligt, menneske-synligt, menneske-føleligt! I skal tænke Eders egne Sanser til Ende.

Og hvad I kaldte Verden, det skal først skabes af Jer: Eders Fornuft, Eders Billede, Eders Vilje, Eders Kærlighed selv skal den blive! og forvist Eders egen Salighed, I Erkendere!

Og hvordan kunde I vel bære Livet uden dette Haab? Hverken til det ubegribelige turde I være født eller til det ufornuftige.

Men for at aabne mit Hjærte helt og holdent for Jer, Venner: *hvis* der gaves en Gud, hvordan udholdt jeg saa, ikke at være Gud! *Altsaa* gives der ingen Guder.

Vel drog jeg den Slutning: men nu drager den mig. —

Gud er en Formodning; men hvem kunde vel drikke denne Formodnings bitre Kalk uden at dø? Skal da Troen tages fra Skaberen og fra Ørnen dens Svæven i Ørne-vidder?

Gud er en Tanke, som gør alt lige krumt og faar alt fast til at dreje. Hvordan — Tiden skulde være borte og alt forgængeligt kun Løgn?

At tænke saaledes, er en Hvirvel og Svimlen for Menneskeknogler og en Kvalme for Maven: sandelig, at formode sligt — det kalder jeg Drejesyge.

Ond og menneskefjendsk kalder jeg den: hele denne Lære om En og Hel og Ubevæget og Mæt og Uforgængelig!

Alt uforgængeligt — er kun en Lignelse! Og Digterne lyver for meget!

Men om Tid og Vorden skal de bedste Lignelser tale: en Lovsang skal de være, en Retfærdiggørelse af al Forgængelighed!

Skabe — det er den store Forløsning fra Lidelse, al Livets Lettelse. Men for at Skaberen skal være til — behøves netop Lidelse og megen Forvandling.

Ja, megen bitter Død maa der findes i Eders Liv, I Skabere! Saaledes vil I blive al Forgængeligheds Fortalere og Retfærdiggørere.

For at Skaberen selv kan være Barnet, der fødes paany, maa han selv være Moderen og Moderens Smærte.

Forvist gik min Vej gennem hundrede Fødsler, gennem hundrede Vugger og Veer. Mangen Afsked tog jeg — jeg kender saa vel de sidste Timer, der faar Hjærtet til at briste.

Men saaledes vil min Skabervilje, min Skæbne. Eller, for at tale mere ærligt: netop den Skæbne — vil min Vilje.

Alt, som føler, lider i mig og er hos mig i Fængsel: men altid kommer min Vilje som Befrier og Lykkebærer.

Villen befrier: det er den sande Lære om Vilje og Frihed — saaledes lærer Zarathustra!

Ikke at ville, vurdere og skabe mere! Ak, gid denne store Træthed altid vil forblive Jer fjærn!

Selv i Erkendelsen føler jeg kun min Villens Avle- og Vorde-Lyst; og er der Uskyld i min Erkendelse, er det kun, fordi der er Vilje til Avling i den.

Bort fra Gud og Guder lokkede denne Vilje mig, ti hvad var der vel at skabe, hvis der fandtes — Guder!

Men mod Mennesket driver den mig stedse paany, min inderlige Skabervilje; saaledes drages ogsaa Hammeren mod Stenen.

Ak, I Mennesker, i Stenen sover et Billede, mine Billeders Billede! Ak, at det maa sove i den haardeste, hæsligste Sten!

Nu raser min Hammer grumt mod sit Fængsel. Stykker ryger af Stenen: hvad kommer det mig ved!

Jeg vil fuldende det — ti en Skygge kom til mig: Alle Tings tysteste og letteste kom en Gang til mig.

Overmenneskets Skønhed kom til mig som Skygge! Ak, Brødre — hvad bryder jeg mig nu om — Guder!

Saaledes talte Zarathustra.

Om de medlidende.

Venner, spottende sagde man en Gang til Zarathustra: „Se til Zarathustra! Vandrer han ikke iblandt os, som om vi var Dyr?“

Men saaledes havde det været bedre sagt: „Erkenderen vandrer blandt Mennesker som blandt de Dyr, de visselig er“.

Mennesket selv kaldes af Erkenderen: Dyret med de røde Kinder.

Hvordan de blev det? Er det ikke, fordi de alt for ofte har maattet skamme sig?

Aa, Venner, saaledes siger Erkenderen: Blusel og Skam — det er Menneskets Historie.

Og derfor bestræber den ædle sig for ikke at beskæmme; *Undseelse* fordrer han af sig selv overfor alt, som lider.

Sandelig, jeg ynder dem ikke, de barmhjærtige, der er salige i deres Medliden: alt for meget mangler de Blufærdighed.

Maa jeg endelig være medlidende, saa vil jeg i hvert Fald ikke synes det — og naar jeg er det, saa er jeg det helst fra det fjærne.

Gærne tilhyller jeg da mit Hovede og flygter langt bort, førend jeg er genkendt; og saaledes byder jeg Eder gøre, Venner!

Gid min Skæbne altid vilde føre smertefrie som Jer over min Vej, og slige, med hvem jeg har Lov at dele mit Brød, mit Haab og min Honning!

Sandelig, jeg gjorde vel ogsaa dette eller hint mod Mennesker, der led; men bedst syntes jeg dog altid, at jeg handlede, naar jeg lærte mig selv at glædes mere.

Saalænge Mennesker har været til, har Mennesket altid glædet sig for lidt. Det alene, Brødre, er vor Arvesynd!

Og lærer vi først at glæde os mere, saa glemmer vi bedst at gøre andre ondt og at pønse paa Lidelse.

Derfor vasker jeg den Haand, som hjalp dem, der lider, derfor tørrer jeg ogsaa min Sjæl ren.

Ti at jeg saa den lidende lide, derover skammede jeg mig for hans Blufærdigheds Skyld; og da jeg hjalp ham, forbrød jeg mig haardt mod hans Stolthed.

Stor Forbindtlighed avler ikke Tak, men Hævn. Og naar en lille Velgerning ikke glemmes, bliver der let en Hugorm deraf.

„Vær varsom med at tage imod! Udmærk ved at modtage," — saaledes raader jeg alle, som intet har at give.

Men jeg selv er en Giver: gærne skænker jeg bort som Ven til Venner. Men fremmede og fattige kan selv plukke Frugterne af mine Træer: saa beskæmmes de mindre.

Men Tiggere skulde helt afskaffes! Sandelig, man ærgrer sig over at give, og ærgrer sig ogsaa over ikke at give.

Og ligesaa alle Syndere og daarlige Samvittigheder! Tro mig, Venner, af Samvittighedsnag vokser Nid.

Men det værste af alt er de smaa Tanker. Bedre er det forvist at handle ondt end at tænke smaat.

I siger vel: Lysten til smaa Ondskaber sparer os for mangen *stor* Ugerning — men her maa man aldrig ville spare.

Ugerningen er som en Svulst: den trækker sammen og gør ondt og bryder ud — den taler aabent og ærligt.

„Se, jeg er Sygdom" — saaledes siger den onde Gerning. Det er dens Ærlighed.

Men den lille Tanke er som Svampen: den bukker sig og dukker sig og vil ikke være noget Sted — til hele Legemet er raaddent og vissent af smaa Svampe.

Og til den, der er besat af Djævlen, siger jeg: „bedre er det, at du faar din Djævel til at vokse! Ogsaa for dig gives der en Storhedens Vej."

Ak, Brødre! Man ved lidt for meget om alle! Og mange bliver helt gennemsigtige, men derfor slipper vi dog ikke igennem dem.

Det er svært at leve sammen med Mennesker, fordi det er saa svært at tie.

Og vi er ikke værst mod den, der er os imod, men mod den, som slet ikke angaar os.

Har du en Ven, der lider, saa vær et Hvilested for hans Smærte, men som en haard Seng, en Feltseng; saaledes vil du baade ham bedst.

Og gør en Ven dig ondt, saa sig: „jeg tilgiver dig, hvad du gjorde mig; men hvad du forbrød mod dig selv — hvor kunde jeg tilgive det!"

Saaledes taler al stor Kærlighed: den overvinder selv Tilgivelse og Medlidenhed.

Man maa holde sit Hjærte i stramme Tøjler; slapper man dem, hvor let løber saa ikke Hovedet løbsk!

Ak, hvor i Verden skete der større Daarskaber end blandt de medlidende? Og hvad voldte mere Sorg i Verden end de medlidendes Daarskaber?

Ve alle elskende, som ikke har en Højde, der er hævet selv over deres Medlidenhed!

Saaledes sagde Djævlen en Gang til mig: „Ogsaa Gud har sit Helvede: det er hans Kærlighed til Mennesket!"

Og nylig hørte jeg ham sige: „Gud er død; af sin Medlidenhed med Menneskene døde Gud!"

Saa lad Jer da advare mod Medlidenheden! Derfra kommer endnu en tung Sky over Menneskenes Hoved! Sandelig, vel forstaar jeg mig paa Vejrvarsler.

Men mærk Jer ogsaa dette: al stor Kærlighed er hævet over sin Medlidenhed; ti den vil endnu *skabe* det, den elsker.

„Mig selv bringer jeg som Offer til min Kærlighed — og min Næste som mig selv" — saaledes siger alle de, der skaber.

Men hver Skaber er haard.

Saaledes talte Zarathustra.

Om Præsterne.

Og en Gang gav Zarathustra sine Disciple et Tegn og sagde til dem:

„Her er Præster: og selv om det er mine Fjender, saa gaa tavse forbi og lad Sværdene sove i Balgen!

Ogsaa blandt dem findes Helte: mange af dem led for meget — saa vil de da lade andre lide.

Farlige Fjender er de forvist: intet er mere hævngerrigt end deres Ydmyghed. Og let besudles den, der angriber dem.

Men mit Blod er beslægtet med deres, og jeg vil, at mit Blod skal æres selv i dem."

Og da de var kommet forbi, blev Zarathustra grebet af Smærte; og ikke længe havde han kæmpet med sin Smærte, før han begyndte at tale saaledes:

„Det gør mig ondt for disse Præster. De er mig imod; men det er mig nu det mindste, efter at jeg atter er kommet til Menneskene.

Men jeg led og lider med dem: de er Slaver og brændemærkede. Af ham, som de kalder Frelser, af ham sloges de i Lænker: — i falske Værdiers og vildfaren Tales Lænker! Ak, blot der fandtes den, der kunde frelse dem fra deres Frelser!

Paa en Ø troede de at lande, da Havet længe havde kastet dem omkring: men se, det var et sovende Uhyre.

Falske Værdier og vildfaren Tale: det er de værste Uhyrer for dødelige; længe sover og venter i dem Tilskikkelsen.

Men endelig kommer den; og den vaagner og æder og opsluger dem, der byggede sig Hytter paa dens Ryg.

Aa, se dog de Hytter, som disse Præster byggede sig! Kirker kalder de deres røgelseduftende Huler.

Ve over dette forfalskede Lys, denne dumpe Luft! Her, hvor Sjælen — ikke vover at flyve mod sine Højder.

Men saaledes byder deres Tro: „paa Knæ op ad Trappen, I Syndere!"

Sandelig, hellere ser jeg deres Frækhed end deres Blufærdighed og Andagt med forvredne Øjne.

Hvem skabte sig slige Huler og Bodstrapper? Var det ikke dem, der vilde skjule sig og skammede sig for den klare Himmels Renhed?

Først naar den rene Himmel atter skuer ned gennem sønderbrudte Tage, ned paa det grønnende Græs og de rødeste Valmuer, der groer blandt omstyrtede Mure — først da vil jeg atter vende mit Hjærte mod denne Guds Steder.

De kaldte det Gud, som var dem imod, og som voldte dem Ve, og sandelig, der var Heltemod i deres Tilbedelse!

Og de kendte ingen anden Maade at elske deres Gud end at nagle Mennesket til Korset.

Som Lig vilde de leve, sort klædte de deres Lig; selv deres Tale lugter af Gravkamrenes onde Krydderdufte.

Og den, der lever i deres Nærhed, lever nær ved sorte Damme, hvor Klokkefrøen synger sine Sange med sødt og betagende Tungsind.

Bedre Sange maa de synge, for at jeg skal tro paa deres Forløser: mere forløste maa hans Disciple se ud.

Nøgne vilde jeg gærne se dem: ti kun Skønhed har Lov at præke Bod: men hvem lader sig vel overtale af denne slet formummede Sørgen!

Sandelig, deres Frelsere kom ikke ned fra Friheden og Frihedens syvende Himmel! Sandelig, de vandrede aldrig selv over Erkendelsens Tæpper.

Af Huller bestod disse Frelseres Aand, men i hvert Hul havde de stillet deres Vildfarelse, deres Fyldekalk, som de kaldte Gud.

Med deres Medlidenhed var deres Aand druknet, og naar de bulnede og svulmede af Medlidenhed, flød altid en mægtig Dumhed ovenpaa.

Ivrige og under Raab drev de Hjorden ad deres Sti: som om der kun gaves een Sti til Fremtiden! Sandelig ogsaa disse Hyrder hørte selv til Faarene.

Smaa Aander og omfangsrige Sjæle havde disse Hyrder: men, Brødre, hvilke usle smaa Lande var hidtil selv den omfangsrigeste Sjæl.

Blodspor skrev de paa Vejen, de gik, og deres Daarskab lærte, at med Blod beviser man Sandheden.

Men Blod er det daarligste Sandhedsvidne: Blod forgifter selv den reneste Lære og gør den til Hjærne-Galskab og Hjærte-Nag.

Og hvis een gaar i Ilden for sin Lære — hvad beviser det? Mere Værd har det, at Læren kommer fra Sjælens egen Brand.

Glødende Hjærte og kold Hjærne: hvor de to træffer sammen, opstaar Stormvinden, Frelseren.

Større gaves der forvist, højere-fødte end dem, som Folket kalder Frelsere, disse susende Stormvinde!

Og fra endnu større, end alle Frelsere hidtil var, maa I forløses, hvis I vil finde Vejen til Frihed.

Endnu fandtes aldrig et Overmenneske. Nøgne saa jeg en Gang dem begge: det største og det mindste Menneske:

Alt for meget lignede de hinanden. Sandelig, selv den største fandt jeg — alt for menneskelig.

Saaledes talte Zarathustra.

Om de dydige.

Med Tordenskrald og himmelsk Fyrværkeri maa man tale til sløve og slumrende Sanser.

Men Kærlighedens Stemme taler sagte; den smyger sig kun ind i de vakteste Sjæle.

Sagte skælvede og lo idag min Sjæl: det er Skønhedens hellige Latter og Bæven.

Over Jer, I dydsirede, lo min Skønhed idag. Og saaledes hviskede dens Stemme til mig: „de vil tilmed — betales derfor!“

I vil tilmed betales, I dydige! I vil have Løn for Dyd og Himmerig for Jord og Evighed for Eders Idag.

Ak, det er min Sorg: ind i al Tings Grund har man løjet Løn og Straf — og nu endog ind i Eders Sjæle, I dydige.

Men mit Ord skal som Vildornens Tryne rode Grunden op i Eders Sjæl: Plovskær skal jeg nu være Jer.

Alle Grundens Hemmeligheder skal for Dagens Lys; og naar I ligger oprevne og sønderrevne i Solen, vil ogsaa Eders Løgn være udskilt fra Eders Sandhed.

Ti dette er Eders Sandhed: I er for *renlige* til disse Ords Smuds: Hævn, Straf, Løn, Gengældelse.

I elsker Eders Dyd som en Moder sit Barn; men hvornaar har man hørt, at en Moder vilde betales for sin Kærlighed?

Eders Dyd er Jert kæreste Selv. Ringens Tørst er i Jer: for atter at naa sig selv, derfor kæmper og snor sig hver Ring.

Og som Stjærnen, der slukkes, er hver Daad af Jer Dyd: altid er dens Lys undervejs, altid paa Vandring — og naar vil det ikke mere være undervejs?

Saaledes er Eders Dyds Lys endnu undervejs, selv naar Værket er fuldbragt. Lad det være glemt eller dødt: dets Straale af Lys lever endnu og er bestandigt paa Vandring.

At Eders Dyd er Jert Selv, og intet fremmed, ingen Hud eller Kappe: det er Sandheden ud af Eders Sjæls Grund, I dydige.

Men der gives ganske vist dem, for hvem Dyd er Krampe under en Svøbes Slag: og I har hørt for længe paa deres Skrig.

Og der gives andre, de kalder deres Lasters Ladhed Dyd: og naar en Gang deres Had og Nid strækker sine Lemmer, saa bliver deres „Retfærdighed" let til Bens og gnider sine forsovede Øjne.

Og der er andre, der drages nedad: deres Djævle drager dem: men jo dybere de synker, des mere glødende straaler deres Øje af Begær efter Gud.

Ak, ogsaa deres Skrig naaede Eders Øren, I dydige: „hvad jeg selv *ikke* er, det er mig Gud og Dyd."

Og atter andre kommer klodsede og knirkende dragende, som Vogne, der kører Sten ned fra Bjærgene: de taler meget om Værdighed og Dyd — deres Hæmsko kalder de Dyd.

Og der gives dem, der er som Hverdagsure, der bliver trukket op; de gør deres Tiktak og vil nu, at Tiktak skal kaldes — Dyd!

Sandelig, med dem driver jeg gærne Spas: hvor jeg træffer slige Ure, vil jeg trække dem op med min Haan. Og de skal komme til at snurre dertil!

Og andre er stolte over deres Haandfuld Retfærdighed og begaar for dens Skyld Uret mod alt: saa at Verden er ved at drukne i deres Uretfærdighed.

Hvor ilde lyder Ordet „Dyd" i deres Mund! Og naar de siger: „jeg er Retfærds Hævder", lyder det, som om de sagde: „jeg er Retfærds Hævner."

Med deres Dyd vil de kradse Øjnene ud af Hovedet paa deres Fjender; og de ophøjer kun sig selv for at fornedre andre.

Og atter gives der andre, som sidder i deres Sump og siger saaledes ud gennem Sivene: „Dyd — det er at sidde stille i Sumpen.

Vi bider ikke, og vi gaar af Vejen for dem, der bider, og i enhver Henseende har vi den Mening, man giver os."

Og endnu andre gives der; de elsker Gebærder og tænker: „Dyd er en Slags Gebærde."

Deres Knæ tilbeder altid, og deres Hænder er Dydens Lovprisere, men deres Hjærte ved intet derom.

Og nogle regner det for Dyd at sige: „Dyd er nødvendig," men i Grunden tror de kun, at Politi er nødvendigt.

Mange, som ikke kan se det høje ved Mennesket, regner det for Dyd at kunne se dets Lavhed for nær: saa kalder de deres onde Blik for „Dyd".

Og nogle vil være opbyggede og opadvendte og kalder det Dyd; og atter andre vil kastes i Støvet, og saa kalder de det Dyd.

Saaledes tror alle at have Andel i Dyden — og i det mindste vil de alle være Kendere af „godt" og „ondt".

Dog Zarathustra kom ikke for at sige til alle disse Narre og Løgnere: „hvad ved *I* om Dyd? Hvad *kan* I vide om Dyd?"

Men for at I, mine Venner, skulde blive lede ved de gamle Ord, som I har hørt af Narrene og Løgnerne; lede ved Ordene: „Løn, Gengældelse, Straf, Retfærds Hævdelse", trætte af at sige: „En Handling er god, naar den er uselvisk."

Ak, Venner, at Eders Selv er i Handlingen, som Moderen i Barnet, det skal være *Eders* Ord om Dyd.

Sandelig, jeg tog vel hundrede Ord fra Jer og Eders Dyds kæreste Legetøj; og nu vredes I paa mig, som Børn bliver vrede.

Se, de legede ved Havet — da kom Bølgen og rev deres Legetøj med sig ned i Dybet: nu græder de derover.

Men den samme Bølge skal bringe dem nyt Legetøj og brede ud foran dem nye brogede Muslingeskaller.

Saaledes vil de blive trøstede: og som Børnene skal ogsaa I, Venner, faa nye Trøstegaver — og nye brogede Muslingeskaller.

Saaledes talte Zarathustra.

Om Pøbelen.

Livet er en Lystens Brønd; men hvor Pøbelen drikker med, bliver alle Brønde forgiftede.

Jeg elsker alt renligt; men jeg afskyer at se grinende Munde og urenes Tørst.

De kastede blot et Blik ned i Brønden: nu griner deres væmmelige Smil mig i Møde fra Vandfladens Spejl.

Det hellige Vand har de forgiftet med deres Lystenhed; og da de kaldte deres skidne Drømme Lyst, forgiftede de selv Ordet.

Uvilligt brænder Flammen, naar de lægger deres klamme Hjærter ved Ilden; Aanden selv hvisler og oser, naar Pøbelen træder hen til Baalet.

Vammel og overmoden bliver Frugten i deres Haand, vissent og vindtørt selv Træet ved deres Blikke.

Og mange, som vendte sig fra Livet, vendte sig kun fra Pøbelen; de ønskede ikke at dele Brød og Baal og Frugt med den.

Og flere, som gik ud i Ørknen og dér tørstede sammen med Rovdyrene, vilde kun ikke sidde ved Oasens Brønd sammen med smudsige Kameldrivere.

Mange, der kom som Nedbrydere og Haglvejr over Agrene, vilde kun sætte deres Fod paa Pøbelens Fjæs for at stoppe den Munden.

Og dette er ikke den Bid, jeg vanskeligst fordøjede: Bevidstheden om, at Livet har Fjendskab og Død og Martyrkors behov. —

Men jeg spurgte en Gang og var ved at kvæles af mit Spørgsmaal: har Livet virkelig Pøbelen nødig?

Er forgiftede Brønde og osende Baal og smudsige Drømme og Maddiker i Livets Brød virkelig nødvendige?

Ikke mit Had, men min Væmmelse gnavede sulten paa min Lyst til Livet. Ak, selv ved Aanden blev jeg ofte led, da jeg fandt selv Pøbelen aandfuld.

Og jeg vendte Herskerne Ryggen, da jeg saa, hvad de kaldte at herske: at sjakre og prutte om Magten — med Pøbelen!

Jeg boede blandt Folk med fremmede Tungemaal, med lukkede Øren, saa at deres sjakrende Tale og Tingen om Magt blev mig fremmed og fjærn.

Og idet jeg holdt mig for Næsen, gik jeg uvillig gennem alt forgangent og samtidigt: ilde lugter, i Sandhed, baade Idag og Igaar af den skrivende Pøbel.

Som en Krøbling, der blev baade blind og døv og stum: saaledes levede jeg længe, for ikke at leve sammen med Magt- og Blæk- og Lyst-Pøbelen.

Langsomt steg min Aand ad Trappernes Trin og saare varsomt! Almisser af Lyst var dens Lindring; med Staven til Støtte sneg den blinde sig gennem Livet.

Hvad skete der da? Hvordan frigjordes jeg fra Væmmelsen? Hvem gjorde mit Øje ungt? Hvorledes fløj jeg op til Højder, hvor ingen Pøbel sidder ved Brønden?

Skabte min Væmmelse selv Vinger og kildeanende Kræfter? Sandelig, til det højeste høje maatte jeg flyve, for atter at finde Lystens Brønd.

Aa, jeg fandt den, Brødre! Her i de højeste Højder vælder nu Lystens Brønde. Og der gives et Liv, af hvilket ingen Pøbel drikker.

Næsten for stærkt strømmer du, Lystens Kilde! Og ofte tømmer du Bægret igen, naar du vil fylde det!

Og endnu maa jeg lære at nærme mig dig med mere Beskedenhed: altfor voldsomt vælder mit Hjærte dig i Møde:

Mit Hjærte, hvorpaa min Sommersol svidende brænder, den korte, hede, tungsindige, oversalige — aa, hvor længes mit Sommerhjærte efter din Kølighed.

Forbi er mit Foraars tøvende Tungsind! Forbi alle Snefnugs Ondskab i Juni! Nu blev jeg helt Sommer og Sommermiddag.

En Sommer paa de højeste Tinder med kolde Kilder og salig Stilhed. O kom, Venner, at Stilheden kan blive end mere salig.

Ti dette er vore Højder og vort Hjem: for højt og stejlt bor vi nu for alle urene og deres Tørst.

Kast kun Eders rene Blikke i min Lystens Brønd, I Venner! Hvordan skulde den blive grumset derved? Den skal le Jer imøde med *sin* Renhed.

Paa Træet Fremtid bygger vi vor Rede; Ørne skal bringe os ensomme Spisen i deres Næb.

Sandelig, ingen Spise, hvoraf urene skal faa Lov at æde! Flammer vil de tro, at de fortærede, og deres Munde forbrændes.

Sandelig, intet Herberg holder vi her for de urene. Ishule vil vor Lykke være baade for deres Legeme og Aand.

Og som voldsomme Vinde vil vi leve oven over dem, Naboer til Ørnene, Naboer til Sneen, Naboer til Solen selv: saaledes lever de stærke Storme.

Og som en Storm vil jeg endnu en Gang blæse iblandt dem og med min Aande tage Vejret fra deres Aand; saaledes vil min Fremtid.

Sandelig, en vældig Vind er Zarathustra for alle dybe Dale; og han raader sine Fjender og alle, som spytter og spyer: „Vogt Jer for at spytte *mod* Vinden!"

Saaledes talte Zarathustra.

Om Tarantellen.

Se, det er Tarantellens Hule! Vil du se den selv? Her er dens Spind: rør blot ved det, saa det dirrer.

Da kommer den saa villigt: velkommen, Tarantel! Sort sidder paa din Ryg din Trekants Tegn; og jeg ved, hvad der bor i din Sjæl!

Hævn sidder paa Lur i din Sjæl: hvor du bider, vokser sorte Skorper paa Saarene; hævngrisk faar din Gift Sjælen til at dreje.

Denne Lignelse taler jeg til Jer, I *Lighedens* Præster, som faar Sjælene til at dreje rundt! I er kun Taranteller og formummede Hævnere.

Men jeg vil bringe Eders Hemmeligheder for Dagens Lys; derfor ler jeg Jer op i Ansigtet med Tindernes Latter.

Derfor river jeg i Eders Spindelvævs-Net, for at lokke Jer frem af Løgnehulen og se Eders Hævn springe frem bag Jert Ord „Retfærdighed".

Ti *at Mennesket forløses fra Hævnen:* det er Broen til mit højeste Haab og en Regnbue efter langvarig Regn.

Men Tarantellerne vil ganske vist noget andet. „Det kalder vi Retfærdighed, at Verden fyldes med vore hævnende Uvejrsbyger" — saaledes siger de indbyrdes.

„Vi vil øve Hævn og bringe Skændsel over alle, som ikke er vore Lige" — saaledes lover Tarantelhjærterne hinanden.

Og „Vilje til Lighed" skal fremtidig være vor Dyds Navn; og mod alt, som har Magt, vil vi opløfte vort Krigsraab!"

I Lighedens Forkyndere, Afmagtens Tyranvanvid raaber saaledes ud af Jer

paa Lighed: Eders hemmeligste Herskerlyst formummer sig saaledes i Dydsord!

Forgræmmet Forfængeligheds Nag, indeklemt Misundelses Nid, maaske Eders Fædres Nag og Nid: af Jer bryder det frem som Hævnens Flamme og Vanvid.

Hvad Faderen fortav, kommer i Sønnen til Orde; og ofte saa jeg Sønnen som Faderens blottede Hemmelighed.

De ligner begejstrede — dog ikke Hjærtet, men Hævnen hidser dem. Og naar de bliver fine og kolde, er det ikke Aand, men Nid, der gør dem saadan.

Deres Skinsyge fører dem ogsaa ad Tænkernes Stier; og det er deres Skinsyges Kendetegn, at de altid gaar for vidt: saa at deres Træthed tilsidst maa lægge sig til Hvile paa Sneen.

Af alle deres Klager lyder Raab om Hævn; al deres Lovprisen vil kun volde Ve; og at dømme er deres Salighed.

Men dette raader jeg Jer, mine Venner: tro aldrig dem, i hvem Hævndriften har Magt.

Det er Folk af ringe Slags og Slægt; ud af deres Ansigter taler Bøddelen og Blodhunden.

Tro aldrig dem, der taler meget om deres Retfærdighed! Sandelig, deres Sjæl mangler ikke blot Honning.

Og naar de kalder sig selv „rene og retfærdige" — saa glem ikke, at de for at blive Farisæere blot mangler — Magt.

Venner, jeg vil ikke forvikles og forveksles med dem.

Der er nogle, som præker min Lære om Livet: og samtidig er de Lighedsprædikanter og Taranteller.

At de taler Livet til Vilje, skønt de sidder i deres Huler, disse Giftedderkopper, fjærnt fra Livet: det sker, fordi de vil volde ondt dermed.

De vil volde dem Ve, som har Magt: ti hos dem har Dødsforkyndelsen nu hjemme.

Var det anderledes, vilde Tarantellerne ogsaa lære noget andet; og netop de var fordum de bedste Verdensfornægtere og Kætterbrændere.

Med disse Lighedsforkyndere vil jeg ikke forvikles og forveksles. Ti saaledes lyder Retfærdighedens Tale i mine Øren: „Menneskene er ikke lige!"

Og de skal heller ikke blive det! Hvad betød vel min Kærlighed til Overmennesket, om jeg talte anderledes.

Over tusende Broer, ad tusende Stier skal de trænge sig frem til Fremtiden, og der skal sættes bestandig mere Krig og Ulighed blandt dem: saaledes lader min store Kærlighed mig tale.

Opfindere af Billeder og Spøgelser skal de blive i deres Fjendskab og med deres Billeder og Spøgelser skal de kæmpe den højeste Kamp.

Godt og ondt, rigt og fattigt, højt og ringe og alle Værdiers Navne: Vaaben skal de være og klirrende Varsler om, at Livet altid paany skal overvinde sig selv.

Højt vil det bygge sig med Søjler og Trin, Livet selv: ud over fjærne Vidder vil det skue og bort mod salig Skønhed — dertil har det Højde behov!

Og fordi det har Højde behov, behøver det Trin og Trinenes Modsigelse og dem, der stiger ad Trinenes Trappe! Stige vil Livet og stigende overvinde sig.

Se, Venner, her, hvor Tarantellen har sin Hule, rejser sig et gammelt Tempels Taarnruiner — se dog derhen med oplyste Blikke!

Sandelig, den, der her taarnede mod Himlen sine Tanker i Sten, vidste som de viseste al Livets Hemmelighed.

At selv i Skønheden er der Kamp og Ulighed, og Krig om Magt og Overmagt; det lærer han os her i den tydeligste Lignelse.

Som Hvælving og Bue her brydes guddommeligt, i Brydekamp: som de stræber mod hinanden med Lys og Skygge, de gudestræbende.

Saa sikkert og skønt skal vi være Fjender, mine Venner; lad os stræbe guddommeligt mod hverandre.

Ve — nu bed Tarantellen mig, denne min gamle Fjende! Guddommeligt sikkert og skønt bed den mig i Fingren.

„Straf og Retfærdighed maa der til — tænker den — „ikke forgæves skal han staa her og lovsynge Fjendskabet!"

Ja, den har hævnet sig! Og se — nu vil den ved sin Hævn faa min Sjæl til at dreje.

Men for at jeg *ikke* skal dreje, Venner, saa bind mig fast til denne Søjle! Hellere være Søjlehelgen end hævngerrig Hvirvelvind!

Sandelig, Zarathustra er ingen Dreje- og Hvirvelvind; og er han ogsaa en Danser — Taranteldanser bliver han dog aldrig!

Saaledes talte Zarathustra.

Om de berømte Vismænd.

I tjente Folket og Folkets Overtro, I berømte Vismænd, alle til Hobe — og aldrig Sandheden! Og netop derfor viste man Jer Ærefrygt.

Ogsaa derfor kun taalte man Eders Vantro, fordi den var Vid og en Omvej til Folket. Saaledes lader Herren sine Slaver more sig og ler endda over deres Overmod.

Men Folket forhadt, som Ulven for Hundene, er den frie Aand, Fængselsfjenden, der aldrig bøjer Knæ, Skovgangsmanden.

At jage ham ud af hans Skjul — det kaldte Folket altid „Sans for det rette"; mod ham hidser det endnu bestandig sine bidskeste Hunde.

„Ti Sandheden er her: for her er jo Folket! Ve, Ve den, der søger!" — saaledes har det altid lydt.

I vilde skaffe Folket Ret i dets Tilbedelse: det kalder I „Vilje til Sandhed", I berømte Vismænd.

Og Eders Hjærte sagde altid til sig selv: „fra Folket kom jeg; derfra kom ogsaa Guds Røst til mig."

Haardnakkede og kloge — som Æslerne — var I altid som Folkets Fortalere.

Og mangen mægtig, der vilde køre godt omkring med Folket, spændte foran sine Heste endnu et lille Æsel, en berømmelig Vismand.

Og nu vilde jeg ønske, I berømte Vise, at I endelig en Gang vilde kaste Løvehuden af Jer.

Rovdyrets Pels, den brogetplettede, og Forskerens, Søgerens, Erobrerens Ham.

Ak, for at jeg skal lære at tro paa Eders „Sanddruhed", maa I først sønderbryde Eders ærefrygtige Vilje.

Sanddru — det kalder jeg den, der gaar ud i den gudløse Ørk og har knust sit ærefrygtige Hjærte.

I det gule Sand og brændt af Solens Ild skeler han vel tørstig efter de kilderige Oaser, hvor levende hviler under skyggedunkle Træer.

Men hans Tørst overtaler ham ikke til at blive som disse veltilfredse; ti hvor der er Oaser — dér er der ogsaa Afgudsstøtter.

Sulten, voldslysten, ensom og gudløs: saaledes vil Løveviljen sig selv.

Fri for Slavernes Lykke, frigjort fra Guder og Tilbedelse, frygtløs og frygtelig, stor og ensom: saaledes er den sanddrues Vilje.

I Ørknen boede fra gammel Tid de frie Aander, de sanddrue, Sandhavets Herrer: men i Byerne bor de velfodrede, velkendte Vismænd — Trækdyrene.

Ti de trækker altid, som Æslerne — *Folkets* Karre.

Ikke fordi jeg vredes derover: men de er og bliver dog Tjenere og Forspand, selv om de straaler i Seletøj af Guld.

Og ofte var de gode Tjenere og højst prisværdige. Ti Dyden siger: „Maa du være Tjener, saa søg den, der har din Tjeneste behov."

Din Herres Aand og Dyd skal vokse ved, at du er hans Tjener: saa vokser du selv med hans Aand og Dyd!

Og sandelig, I berømte Vismænd, I Folkets Tjenere! I selv voksede med Folkets Aand og Dyd — og Folket ved Jer. Det siger jeg til Eders Ære!

Men Folk er og bliver I dog med al Eders Dyd, Folket med de dumme Øjne — Folket, som ikke ved, hvad Aand er!

Aand er Livet, som selv skærer i det levende: ved sin egen Smærte øger det sin Viden. Vidste I det?

Og Aandens Lykke er dette: at være salvet og viet med Taarer til Offerdyr — vidste I det?

Og den blindes Blindhed og Søgen og Famlen skal endnu vidne om Solens Magt, den Sol, i hvis Lys han en Gang skuede — vidste I det?

Og med Bjærge skal Erkenderen lære at bygge! Lidet kun er det, at Aanden flytter Bjærge — vidste I ogsaa det?

I kender kun Aandens Gnister: men I ser ikke den Ambolt, som den er, og Hammerens Grumhed!

Sandelig, I kender ikke Aandens Stolthed! Og endnu mindre vilde I taale Aandens Beskedenhed, hvis den en Gang vilde tale!

Og aldrig turde I endnu kaste Eders Aand i en Grav af Sne: dertil er I ikke hede nok! Saa kender I heller ikke Kuldens Henrykkelse.

Men i alting lader I for fortrolige med Aanden, og af Visdommen laver I for ofte et Fattighus og Sygehjem for daarlige Digtere.

I er ingen Ørne: saa har I da aldrig erfaret Lykken ved Aandens Angst. Og den, der ikke er Fugl, skal ikke lejre sig over Afgrundens Svælg.

I er lunkne. Men isnende kold vælder al Erkendelse. Iskold er Aandens inderste Kilde, Vederkvægelse for hede Hænder og handlende.

Ærbare staar I dér og stive med ret Ryg, I berømte Vismænd; Jer driver ingen stærke Vinde og Viljer.

Har I aldrig set et Sejl glide over Havet, buet og bulnet og dirrende for Vindens Utaalmodighed?

Se, som Sejlet, skælvende for Vindens Lunefuldhed, glider min Visdom over Havet — min vilde Visdom!

Men I, Folkets Tjenere, I berømte Vismænd, hvordan *kunde* I vel gaa med mig!

Saaledes talte Zarathustra.

Nattesangen.

Nu er det Nat: nu taler saa lydt alle rislende Kilder. Ogsaa min Sjæl er en rislende Kilde.

Nu er det Nat: nu vaagner først til Liv alle elskendes Sange. Ogsaa min Sjæl er en elskendes Sang.

Noget ustillet, ustilleligt er i mig: det vil tale saa lydeligt. En Længsel efter Kærlighed er i mig: det taler nu selv paa Kærlighedens Sprog.

Lys er mit Væsen: ak, var jeg kun Nat! Men det er min Ensomhed, at jeg er omgjordet med Lys.

Ak, var jeg blot dunkel og natlig! Hvor vilde jeg drikke ved Lysets Bryster.

Og selv Eder vilde jeg signe, I smaa Glimmerstjærner og Kærte-Orme histoppe — og være salig over Eders Lysglimtsgaver.

Men jeg lever i mit eget Lys, jeg drikker Flammerne tilbage i mig selv, naar de bryder frem af mig.

Jeg kender ikke de tagendes Lykke; og ofte drømmer jeg, at det maatte være endnu mere saligt at stjæle end at modtage!

Det er min Armod, at min Haand aldrig faar Lov at hvile sig fra sin Given; det er mit Nag, at jeg kun ser forventningsfulde Øjne og Længslens lyse Nætter.

Aa, alle givendes Usalighed! Aa, min Sols Formørkelse! Aa, Attraa efter at begære! Aa, Dødssult i Mættelsen. —

De tager fra mig; men rører jeg endnu ved deres Sjæl? Der er et Svælg mellem at give og at tage; over den mindste Kløft slaas allersidst Bro.

Sult vokser frem af min Skønhed: jeg voldte gærne Ve mod dem, for hvem

jeg lyser; røvede saa gærne fra dem, jeg giver til — saaledes sulter jeg efter Ondskab.

Trækkende Haanden tilbage, naar allerede Hænder strækkes ud imod den; tøvende som Vandfaldet, der tøver midt i Faldet — saaledes tørster jeg efter Ondskab.

Saadan en Hævn udpønser min Fylde; slige Rænker avler min Ensomhed.

Min Lykke ved at give visnede, mens jeg gav. Min Dyd blev led ved sig selv paa Grund af sin Overflod.

Den, som giver, løber altid Fare for at miste sin Blufærdighed; den, der uddeler, faar haard Hud paa Hænder og Hjærte af at uddele!

Taarerne rinder ikke mer fra mine Øjne overfor de bedendes Blu; min Haand blev for haard for fyldte Hænders Skælven.

Hvor er vel nu mit Øjes Taarestrøm og Hjærtets Ferskendun? Aa, de givendes Ensomhed! Aa, alle lysendes Stumhed!

Saa mange Sole kredser i det øde Rum: til alt, som selv er dunkelt, taler de med deres Lys — overfor mig blot forstummer de.

Aa, det er Lysets Fjendskab mod alt, som selv er Lys: uden Barmhjærtighed gaar det sin Bane.

Ubillig mod alt Lys i sit inderste Hjærte, kold mod alle Sole — saaledes vandrer hver en Sol.

Som Storme flyver Solene ad deres Baner: det er deres Vandring. De følger deres ubønhørlige Vilje: det er deres Kulde.

Aa, det er først Jer, I dunkle, I natlige, som skaber Varme af Lyset! Aa, I først drikker Mælk og Lindring af Lysets Bryster!

Ak, Is er omkring mig; min Haand brænder sig paa Kuldens Is. Ak, der svider i mig en Tørst, som forsmægter efter Eders Tørst.

Nu er det Nat! Ak, men jeg er Lys! Og Tørst efter alt, som er natligt! Og Ensomhed!

Nu er det Nat! Nu vælder min Længsel som en Kilde frem af mit Hjærte — det er Tale, jeg længes efter.

Nu er det Nat: nu taler saa lydt alle rislende Kilder. Ogsaa min Sjæl er en rislende Kilde.

Nu er det Nat: nu vaagner først til Liv alle elskendes Sange. Ogsaa min Sjæl er en elskendes Sang.

Saaledes talte Zarathustra.

Dansevisen.

En Aften gik Zarathustra med sine Disciple gennem Skoven; og medens han søgte efter en Kilde, se, da kom han ud paa en grøn Eng, og rundt omkring den stod Træer og Buske som en stille Mur; og paa Engen dansede unge Piger. Da de genkendte Zarathustra, ophørte de at danse; men Zarathustra traadte hen til dem med en venlig Hilsen og sagde:

„Stands ikke Eders Dans, I elskelige Piger! Jeg kom ikke hid for at forstyrre Eders Leg; jeg er ingen Pige-Fjende.

Jeg er Guds Fortaler hos Djævlen: men det er Tyngdens Aand. Hvor skulde jeg saa være fjendsk mod guddommelige Danse, I letfodede! Eller mod Pigefødder med slanke Ankler!

Vel er jeg en Skov og Nat af dunkle Træer: men den, der ikke er bange for mit Mørke, finder ogsaa Rosenhegn under Cypresserne.

Og han finder vel ogsaa den lille Gud, som alle unge Piger elsker saa saare: se, han ligger ved Skovens Kilde, stille, med lukkede Øjne.

Sandelig, ved højlys Dag sov han ind, den Dagtyv! Løb han maaske for længe om paa Sommerfuglejagt?

Vredes ikke, skønne Danserinder, hvis jeg nu tugter den lille Gud en Kende! Han skriger nok og græder — men han er kun til at le af, selv naar han græder.

Og med Taarer i Øjnene skal han bede Jer om en Dans, og jeg selv skal synge Jer en Sang til Dansen: en Danse- og Spottevise over Tyngdens Aand, min allerhøjeste, stormægtigste Djævel, om hvem det siges, at han er „Verdens Herre".

Og dette er den Vise, som Zarathustra sang, da Cupido dansede med de unge Piger:

I dit Øje skuede jeg nylig, o Liv — og i bundløse Dyb syntes jeg, at jeg sank.

Men du drog mig op med din Snøre af Guld; spottende lo du, da jeg kaldte dig uudgrundelig.

„Saaledes siger alle Fisk" — sagde du — „hvor *de* ikke finder Bund, dér tror de er bundløst.

Men jeg er kun lunefuld og vild og i al Ting en Kvinde — og slet ikke af de dydige. —

Skønt I Mænd jo kalder mig „den dybe" eller „den tro", „den evige" eller „den hemmelighedsfulde".

Men I Mænd giver os altid Eders egne Dyder, I dydsirede!"

Saaledes lo hun, den utrolige; men jeg tror aldrig paa hende og hendes Latter, naar hun taler ondt om sig selv.

Og da jeg talte under fire Øjne med min vilde Visdom, saa sagde den: „du vil, du begærer, du elsker — derfor kun roser du Livet!"

Da var jeg nær ved at svare vredt og i Vrede sige den Sandheden; man er aldrig mere ond, end naar man siger sin Visdom Sandheden.

Saaledes staar det til mellem os tre. Af Hjærte elsker jeg kun Livet — og sandelig, mest, naar jeg hader det.

Men at jeg holder af min Visdom, og ofte alt for meget — det er, fordi den minder mig saa meget om Livet.

Den har dets Øjne, dets Smil — og selv dets gyldne Fiskesnøre: hvad kan jeg gøre for, at de ligner hinanden saa meget!

Og da Livet en Gang spurgte mig: „Hvem er da det, Visdommen?" Saa svarede jeg ivrigt: „Aa, ja — Visdommen. —

Man tørster efter den og faar ikke nok, man ser gennem Slør, man griber gennem Net!

Er den smuk? Hvad ved jeg! Men de ældste Karper kan endnu fiskes med den Madding.

Lunefuld og stædig er den. Ofte saa jeg den bide sig i Læben og føre Kammen *imod* Haaret!

Maaske er den ond og falsk og i hver Henseende en Kvinde! Men naar den taler ondt om sig selv, er den allermest forførende!"

Da jeg fortalte Livet alt det, saa lo hun blot drillende og lukkede Øjnene og sagde: „Om hvem talte du egentlig? Om mig, ikke sandt?

Og selv om du havde Ret, saa plejer man da ikke at sige mig det op i Ansigtet! Men fortæl nu om din Visdom!"

Ak — og nu aabnede du atter dine Øjne, du elskede Liv — og i bundløse Dyb syntes jeg atter, at jeg sank!"

Saaledes sang Zarathustra. Men da Dansen var til Ende, og de unge Piger forsvundne, bedrøvedes han meget.

„Solen er forlængst gaaet ned" — sagde han tilsidst. „Engen er fugtig; fra Skovene kommer Kølighed.

Noget ubekendt er i mig, og det stirrer eftertænksomt. Hvad — lever du endnu, Zarathustra?

Hvorfor? For hvem? Hvorved? Hvorhen? Hvor? Hvorledes? Er det ikke Daarskab at leve endnu?

Aa, Venner, det er Aftnen, som spørger igennem mig. Tilgiv mig mit Tungsind!

Aftnen er kommet: tilgiv mig, at det blev Aften!"

Saaledes talte Zarathustra.

Gravsangen.

„Dér er de dødes Ø, den tavse: dér er ogsaa min Ungdoms Grave. Derhen vil jeg bære en af Livets stedsegrønne Kranse."

Saaledes besluttede jeg i mit Hjærte, og jeg sejlede over Havet.

O, I min Ungdoms Syn og Aabenbaringer! Aa, alle I Kærlighedsblikke, I guddommelige Øjeblikke! Hvor tidligt I døde! Nu mindes jeg Jer i Dag som mine døde kæreste.

Fra Jer, I elskede døde, strømmer mig i Møde en sødmefyldt Lugt, en hjærte- og taare-forløsende Duft. Sandelig, den griber og befrier den ensomme Søfarers Hjærte.

Endnu er jeg bestandig den rigeste og mest misundelsesværdige — jeg,

den ensomste — ti jeg *havde* dog Jer, og I havde mig endnu: sig, til hvem andre end mig faldt saa dejlige Æbler ned fra Træet?

Endnu er jeg stadig Eders Kærligheds Arving og Arvegods, blomstrende med brogede og vildtvoksende Dyder til Eders Ihukommelse, I elskede!

Ak, vi fødtes for at være hinanden kær, I skønne, fremmede Vidundere. Ikke som sky Fugle kom I til mig og min Attraa — nej, tillidsfulde kom I til den tillidsfulde.

Ja, født til Troskab som jeg, og til Elskovens Evighed: maa jeg dog kalde Jer efter Eders Utroskab, I guddommelige Blikke og Øjeblikke; intet andet Navn fik jeg jo lært endnu.

Sandelig, I døde for tidligt, I Flygtninge! Dog flygtede I ikke for mig, jeg ikke for Jer; uskyldige er vi i vor Troløshed.

For at dræbe mig, myrdede man Jer, I mine Haabs Sangfugle! Ja, mod Jer, elskede, skød Ondskaben altid sine Pile — for at ramme mig i Hjærtet.

Og de traf! I var jo dog altid mit hjærteligste, min Besidden og mit Værenbesiddet. *Derfor* maatte I dø unge og altfor tidligt.

Mod det saarbarste, jeg ejede, skød man Pilen: mod Jer, hvis Hud var som Ferskendun og som Smil, der dør ved eet Blik.

Men det vil jeg sige mine Fjender: hvad er al Menneske-Myrden mod det, I har gjort mod mig?

Værre var Eders Daad mod mig, end al Menneske-Myrden er: uerstatteligt var det, I tog — det siger jeg Jer, mine Fjender!

I dræbte jo min Ungdoms Syner og sælsomme Undere! Mine Legebrødre tog I fra mig, alle de livsalige Aander! Til deres Ihukommelse lægger jeg denne Krans og Forbandelse paa deres Grav.

Denne Forbandelse over Jer, I mine Fjender! Ti I gjorde mit evige saa kort som en Tone, der brister i en iskold Nat! Næppe som et Glimt i Gudeøjne kom det til mig — Øjeblikkets Glimt!

Saaledes talte min Renhed en Gang til mig i en god Stund: „guddommelige skal alle Væsner være mig."

Da overfaldt I mig med smudsige Spøgelser; ak, hvorhen fløj nu hin gode Stund!

„Alle Dage skal være mig hellige!" — saaledes talte min Ungdoms Visdom. Sandelig, en frejdig Visdoms Tale.

Men da stjal I, mine Fjender, alle Nætterne fra mig og solgte dem til søvnløs Smærte: ak, hvorhen fløj nu min frejdige Visdom?

En Gang længtes jeg efter lykkelige Fuglevarsler: da førte I et væmmeligt Ugleuhyre over min Vej — ak, hvorhen fløj da mine blide Længsler?

Alt vederstyggeligt lovede jeg at forsage: da forvandlede I mine nære og næste til giftfyldte Bylder — ak, hvorhen fløj da mine ædleste Løfter?

Som blind vandrede jeg en Gang salige Veje: da kastede I Smuds paa den blindes Vej: og nu væmmes han ved sin fordums Blinde-Sti!

Og da jeg fuldbyrdede min sværeste Daad og fejrede mine Overvindelsers Sejre: da fik I dem, som jeg elsker, til at skrige, at jeg voldte dem den værste Ve.

Sandelig, saaledes var I altid: I blandede Galde i min sødeste Honning og mine Biers bedste Flid.

Til min Gavmildhed sendte I altid de frækkeste Tiggere; om min Medlidenhed lod I de uhelbredeligt skamløse flokkes. Saaledes saarede I mine Dyder i deres Tillid.

Og lagde jeg selv mit helligste frem til Offer, saa kom I straks med Eders Fromheds fedeste Gaver: saa at mit helligste kvaltes i Osen fra Eders Fedt.

Og en Gang vilde jeg danse, som jeg aldrig havde gjort det før: bort over alle Himle vilde jeg danse. Da overtalte I min mest elskede Sanger.

Og da istemte han en gyselig og dyster Vise; ak, som et tungsindigt Taagehorn tudede han!

Morderiske Sanger, Ondskabens Redskab, Uskyldigste! Alt stod jeg beredt til den bedste Dans: da dræbte du min Henrykkelse med dine Toner.

Kun i Dansen forstaar jeg at tale de højeste Tings Lignelse: og nu forblev min højeste Lignelse usagt i mine Lemmer.

Usagt og uforløst forblev mit højeste Haab! Og alle min Ungdoms Syner og Trøstetanker døde.

Hvordan bar jeg det vel? Hvordan forbandt og overvandt jeg slige Saar? Hvordan opstod min Sjæl paany fra disse Grave?

Jo, der er noget usaarligt, ubegraveligt ved mig, noget klippesprængende: det er *min Vilje*. Stum skrider den frem, uforanderlig gennem Aarene.

Sin Gang vil den gaa paa min Fod, min gamle Vilje; hjærtehaardt og usaarligt er dens Sind.

Usaarlig er jeg kun paa min Hæl! Endnu lever du dér og er dig selv lig, du taalmodigste, endnu brød du altid frem af alle Grave.

I dig lever endnu min Ungdoms uforløste; og som Liv og Ungdom sidder du haabefuld paa disse gule Gravruiner.

Ja, endnu er du alle Graves Omstyrter: hil dig, min Vilje! Og kun hvor der er Grave, gives der Opstandelse.

Saaledes talte Zarathustra.

Om Selvovervindelsen.

„Det, der driver Jer frem og volder Eders Brynde, I viseste, det kalder I „Vilje til Sandhed."

„Vilje til alt levendes Tænkelighed" — saaledes kalder jeg Eders Villen.

Alt, som er til, vil I først *gøre* tænkeligt; ti I tvivler med grundet Mistro, om at det allerede er tænkeligt.

Men det skal føje og bøje sig efter Jert Behag! Saaledes vil Eders Vilje det. Glat skal det blive og Aanden underdanigt, som dens Spejl og Spejlbilled.

Det er al Eders Villen, I viseste: en Vilje til Magt; og selv naar I taler om godt og ondt og Værdsættelse.

I vil skabe den Verden, for hvilken I kan knæle: det er Eders sidste Haab og Rus.

De læge, Folket — de er som Floden, paa hvis Bølger Baaden glider: og i Baaden sidder stumme og formummede alle Værdier.

Eders Vilje og Værdier sætter I ud paa al Vordens store Flod; en gammel Vilje til Magt forraader mig, hvad der af Folket regnes for godt og ondt.

Det var Jer, I viseste, som bænkede slige Gæster i Baaden og skænkede dem deres Pragt og Prunk og klingende Navne — I og Eders Herskervilje.

Vidt bærer Flodens Bølger nu Baaden: de maa bære den, selv om de brudte bruser og vrede kæmper mod Kølen!

Ikke Floden er Eders Fare og Enden paa Eders godt og ondt, I viseste: men hin Vilje selv, Viljen til Magt, den utømte og fødende Livsvilje.

Men for at I kan forstaa mit Ord om godt og ondt: vil jeg tale til Jer om Livet og om alt levendes Væsen.

Jeg fulgte det levendes Spor, jeg vandrede de største og de mindste Veje for at lære dets Væsen at kende.

Med hundredfoldigt Spejl opfangede jeg dets Blik, naar dets Mund var lukket: at dets Øje kunde tale til mig. Og Øjet talte.

Hvor jeg end fandt levende, hørte jeg Tale om lydige. Alt levende maa lyde.

Og dette er det næste: den, der ikke kan befale sig selv, ham maa der befales af andre. Saaledes er alt levendes Skik.

Men dette er det tredje, jeg hørte: at det er sværere at byde end at lyde. Og ikke blot bærer den, der byder, alle lydendes Byrde, og ikke blot segner han let under Byrden:

Men Forsøg og Forvovenhed fandt jeg i al Befalen; og det levende, som befaler, vover altid sig selv.

Ja, selv, naar det befaler sig selv, maa det bøde derfor: det maa være sin egen Lovs Dommer og Hævner og Offer.

Hvordan sker alt dette? — spurgte jeg mig. Hvad overtaler det levende til at adlyde og befale og selv bydende adlyde?

Hør nu mit Ord, I viseste: Prøv alvorligt, om jeg krøb ind i selve Livets Hjærte og i Hjærtets skjulteste Kroge!

Hvor jeg fandt Liv, der fandt jeg Vilje til Magt; og selv i den tjenendes Vilje fandt jeg Vilje til at være Herre.

Til at tjene det stærke overtales det svage af sin Vilje, der vil være Herre over endnu svagere: denne Lyst alene vil det aldrig undvære.

Og som det mindre hengiver sig til det større, for selv at finde Behag og Magt ved det mindste: saaledes giver ogsaa det største sig hen og sætter for Magtens Skyld — Livet paa Spil.

Det er det størstes Hengivelse, at det er Vovestykke og Fare, og Tærningkast om Død.

Og hvor der er Opofrelse og Tjenester og Elskovsblikke: der er ogsaa

Viljen til at være Herre. Ad Snigveje sniger dér den svagere sig ind i den mægtiges Borg og Hjærte — og stjæler Magten.

Denne Hemmelighed tilhviskede Livet selv mig: „Se," sagde det: *„jeg er det, som altid maa overvinde sig selv.*

I kalder det ganske vist Vilje til Avling eller Drift mod Maalet, mod det højere, fjærnere, rigere: men alt det er eet og kun een Hemmelighed.

Hellere gaar jeg til Grunde, end jeg forsager dette ene: og sandelig, hvor der findes Undergang og gulnede Blades Fald, se, dér ofrer Livet sig — for Magten!

At jeg maa være Kamp og Vorden og Maal og Maalenes Modsigelse: ak, den, som gætter min Vilje, gætter ogsaa, hvor slyngede Stier den maa gaa.

Hvad jeg end skabte, og hvor meget jeg end elsker dette — snart maa jeg være fjendsk mod det og min Kærlighed: saaledes fordrer min Vilje.

Og ogsaa du, Erkender, er min Viljes Sti og Spor: sandelig, min Vilje til Magt vandrer ogsaa paa din Sandhedsviljes Fod.

Han, som afskød Ordet „Vilje til Livet", ramte ikke Sandheden: ti denne Vilje findes ikke.

Fordi det, som ikke er, kan heller ikke ville; men hvor kunde vel det, som allerede er, ville blive til?

Hvor der er Liv, dér er der ogsaa Villen: dog ikke Vilje til Liv, men — saaledes lærer jeg — Vilje til Magt!

Meget er for det levende mere værd end Livet; men af selve Værdsættelsen taler — Viljen til Magt!"

Saaledes lærte Livet mig en Gang; og dermed løser jeg Eders Hjærtes Gaade, I viseste.

Sandelig siger jeg Eder: godt og ondt, som skulde være uforgængeligt — gives ikke! Ud af sig selv maa det altid overvinde sig selv.

Med Eders Værdier og Tale om godt og ondt, øver I Vold, I Værdsættere: og netop dette er Eders forborgne Elskov og Eders Sjæls Glans og Skælven og Overstrømmen.

Men en endnu stærkere Vold vokser frem af Eders Værdier, en ny Overvindelse: for den brister Æg og Æggeskal.

Og den, som maa være en Skaber i godt og ondt: sandelig, han maa først være Nedbryder og sønderbryde Værdier.

Saaledes hører det højeste Onde til den største Godhed: og det er Skaberens.

Lad os blot tale aabent derom, I viseste, selv om det er slemt. At tie er værre: alle fortiede Sandheder forgifte.

Og lad blot alt det brydes ned, som kan nedbrydes i vore Sandheder! Der er endnu saa mangt et Hus at bygge.

Saaledes talte Zarathustra.

Om de ophøjede.

Stille er mit Havs Dyb: hvem aner vel, at det gemmer saa spøgefulde Uhyrer.

Ubevægeligt er mit Dyb: men det glimter af svømmende Gaader og Lattere!

En ophøjet saa jeg i Dag: en højtidelig Aandens Asket: aa, hvor lo min Sjæl over hans Hæslighed.

Med Brystet stærkt skudt frem, lig den, der drager Vejret dybt: saaledes stod han stum, den ophøjede; behængt med hæslige Sandheder, hans Jagtbytte, og rig paa sønderrevne Klæder: ogsaa mange Torne hang der paa ham — men endnu saa jeg ingen Roser.

Endnu lærte han ikke Latter og Skønhed. Dyster kom denne Jæger hjem fra Erkendelsens Skove.

Fra Kampene med de vilde Dyr er han nu vendt hjem; men ud af hans egen Alvor spejder endnu et Vilddyr uovervundet:

Som en Tiger staar han, en Tiger paa Spring; men jeg ynder ikke disse spændte Sjæle; de er mig imod, disse tilbagetrukne.

Og I siger, Venner, at man ikke kan strides om Smag og Behag. Men alt Liv er en Strid om Smag og Behag!

Smag: det er paa en Gang Vægt og Vægtskaal og Vejer; og ve alt levende, som vil leve uden Strid om Vægt og Vægtskaal og Vejer.

Hvis han blev træt af sin Ophøjethed, denne ophøjede — saa først kunde hans Skønhed begynde, saa først vil jeg smage paa ham og han smage mig.

Og først naar han vender sig fra sig selv, vil han springe over sin Skygge — og sandelig, ind i sin Sol!

Altfor længe sad han i Skyggen, og Kinderne blev saa blege paa denne Aandens Asket: han sultede næsten ihjel af Forventning.

Foragt er der endnu i hans Øje. Væmmelse skjuler sig endnu i Mundens Vige. Vel hviler han nu, men hans Hvile har endnu ikke lagt sig til Ro i Solen!

Han skulde være som Tyren; og hans Lykke skulde lugte af Jord og ikke af Foragt for Jorden.

Som en hvid Tyr gad jeg se ham skride fnysende og prustende foran Ploven; og hans Brøl skulde lovprise alt jordisk.

Dystert er endnu hans Aasyn; Haandens Skygge spiller over hans Træk; hans Øjes Udtryk er endnu overskygget.

Hans Daad kaster endnu sin Skygge paa ham: Haanden skygger paa den, der handler. Endnu har han ikke overvundet sin Gerning.

Vel elsker jeg hans Tyrenakke: men jeg vil ogsaa se Englens Øjne.

Ogsaa Helteviljen maa han glemme: han skal være hævet over alt og ikke blot ophøjet. Æteren selv skal løfte ham højt, en viljeløs.

Han overvandt Drager, han løste Gaader: men han skulde ogsaa forløse sine Drager og Gaader og forvandle dem til himmelske Børn.

Endnu har han ikke lært sin Erkendelse at smile og at være uden Skinsyge; endnu er hans overstrømmende Lidenskab ikke forstummet i Skønhed.

Sandelig, ikke i Mættelse skal hans Attraa forstumme og forgaa, men i Skønhed. Ynde hører til de højsindedes Højmod.

Med Armen lagt over sit Ansigt, saaledes skulde Helten hvile, saaledes overvinde selv sin Hvile.

Dog netop for Helten er Skønhed det sværeste. Uopnaaeligt er det skønne for alle voldsomme Viljer.

Lidt mere eller mindre: det er her netop meget, ja det meste.

At staa med slappe Muskler og fraspændt Vilje, det er det sværeste for Eder alle, I ophøjede.

Naar Magten er naadig og stiger ned til det synlige: Skønhed kalder jeg denne Nedstigen.

Og af ingen anden vil jeg saa megen Skønhed som netop af dig, du vældige: din Godhed skal være din sidste Selv-Overvindelse.

Alt ondt tiltroer jeg dig: netop derfor vil jeg det gode af dig.

Stræb efter Søjlens Dyd: jo højere den stiger, des skønnere og slankere bliver den at se til og indvendig des stærkere og haardere.

Ja, du ophøjede, en Gang skal du blive skøn og holde Spejlet frem for din egen Skønhed.

Saa vil din Sjæl gyse af guddommeligt Begær; og i din Forfængelighed vil der være Tilbedelse.

Ti det er Sjælens Hemmelighed: først, naar Helten har forladt den, nærmer sig, i Drømme, — Overhelten.

Saaledes talte Zarathustra.

Om de dannedes Land.

For langt ind i Fremtiden fløj jeg: jeg grebes af Gru.

Og da jeg saa mig om, se, da var Tiden min eneste samtidige.

Da fløj jeg tilbage, mod Hjemmet — og med stedse større Hast: saaledes kom jeg til Jer, I nuværende, og til de dannedes Land.

For første Gang havde jeg Øje for Jer og Begær nok: sandelig, med Længsel i Hjærtet kom jeg.

Men hvad skete der mig? Saa angst jeg end var — jeg maatte dog le! Aldrig saa mit Øje noget saa spraglet!

Jeg lo og lo, mens mine Fødder og mit Hjærte skælvede: „Her er jo alle Farvepotters Hjem!“ sagde jeg.

Med halvtredsinstyve Klatter smurt i Ansigt og paa Lemmer: saaledes sad I der, til min store Forbavselse, I nuværende!

Og med halvtredsinstyve Spejle rundt omkring — de smigrede Jert Farvespil og snakkede det efter.

Sandelig, I kunde ikke bære nogen bedre Maske, I samtidige, end Jert eget Ansigt! Hvem kunde vel — genkende Jer!

Skrevet helt over med Fortidens Tegn og ogsaa disse oversmurt med nye Tegn: saaledes gemte I Jer godt for alle Tegntydere.

Og selv om man kan prøve Nyrer: hvem tror, at I har Nyrer! I synes blot bagt af Farver og sammenklistrede Sedler.

Alle Tider og Folkeslag kigger i broget Forvirring frem fra Eders Slør; alle Sæder og Trossystemer snakker broget ud af Eders Gebærder.

Den af Jer, som aftog alle Slør og Kapper, Farver og Gebærder, beholdt netop nok til overs til at være Fugleskræmsel.

Sandelig, jeg er selv den skræmte Fugl, som en Gang saa Jer nøgne og uden Farver: og jeg fløj bort i en Fart, da Skelettet vinkede venligt til mig.

Hellere være Daglejer i Underverdenen og hos Skyggerne fra fordum! Mere kødfulde og fyldige end I, er selv de underjordiske!

Dette, ja dette er mine Indvolde saa bittert, at jeg hverken kan taale Jer nøgne eller paaklædte, I nuværende.

Al Fremtidens Uhygge og alt, som volder vilde Fugle Angst og Rædsel, er sandelig mere hyggeligt og hjemligt end Eders „Virkelighed".

Ti saaledes siger I: „vi er helt og holdent virkelige, og uden Tro og Overtro;" saaledes bryster I Jer — ak, foruden Bryst!

Ja, hvordan skulde I ogsaa *kunne* tro, I spraglede, I, som er Malerier af alt, som nogensinde blev troet.

I er vandrende Gendrivelser af Troen selv, og alle Tankers Radbrækkelse. *Utroværdige:* det kalder jeg Jer, I nuværende.

Alle Tider modsiger hverandre i Eders Aand; og alle Tiders Drømme og Sladder var mere virkelige, end Eders Vaagen.

Golde er I: *derfor* mangler I Tro. Men den, der maatte skabe, havde altid sine Varseldrømme og Stjærnetegn — og troede paa Tro!

I er Døre paa Klem, hvor Graverkarle staar paa Vagt. Og det er Eders Virkelighed: „Alt fortjener at gaa til Grunde."

Ak, hvor jeg ser Jer, I golde, med Ribben, der stikker skarpe frem! Og mange blandt Jer har vist selv en Anelse derom.

Og han sagde: „Mens jeg sov, tog vel en Gud sagte noget fra mig? Sandelig, nok til at lave sig en lille Kvinde deraf!

Sælsom er mine Ribbens Armod!" — saaledes talte mangen nuværende.

Ja, I er til at le af, I samtidige! Og især, naar I undrer Jer over Jer selv.

Og ve mig, hvis jeg ikke kunde le af Eders Forbavselse og maatte drikke alt det vederstyggelige i Eders Drikkekar!

Saaledes vil jeg gøre mig det lettere med Jer, da jeg har meget *tungt* at bære; og hvad rører det mig, at Biller og Larver sætter sig paa min Randsel.

Sandelig, derved bliver den ikke tungere! Og fra Jer skal den store Træthed ikke komme til mig. —

Ak, hvorhen skal jeg nu stige med min Længsel. Fra alle Bjærgetinder spejder jeg efter Fædre- og Moder-Lande.

Men Hjem finder jeg intet Steds: ustadig er jeg i alle Stæder og et Opbrud ved alle Porte.

De nuværende er mig fremmede og latterlige: mod dem drev mit Hjærte mig nys; og forjaget er jeg fra alle Fædre- og Moder-Lande!

Saa elsker jeg alene mine *Børns Land*, det uopdagede, i det fjærneste Hav: nu byder jeg mine Sejl at søge og søge efter det.

Mod mine Børn vil jeg gøre godt, at jeg er mine Fædres Barn: og mod al Fremtid — *denne* Nutid.

Saaledes talte Zarathustra.

Om den ubesmittede Erkendelse.

Da Maanen i Gaar kom frem, troede jeg, at den vilde føde en Sol; saa bred og drægtig laa den paa Horisonten.

Men en Løgn var dens Svangerskab; og snarere tror jeg nu paa Manden i Maanen end paa Kvinden.

Ganske vist er han kun lidet Mand, denne undselige Nattesværmer. Sandelig, med daarlig Samvittighed sniger han sig hen over Tagene.

Ti han er lysten og skinsyg, Munken i Maanen, lysten efter Jorden og alle elskendes Glæder.

Nej, jeg ynder ham ikke, den Hankat paa Tagene! Væmmelige tykkes mig alle, der lusker omkring Vinduer paa Klem.

From og tavs vandrer han paa Himlens Stjærnetæpper — men jeg lider ikke de sagtelistende Mandsfødder, hvorpaa ingen Sporer klirrer.

De ærliges Skridt taler altid saa lydeligt; men Katten stjæler sig frem over Jorden. Se, som en Kat og en Tyv kommer Maanen listende!

Denne Lignelse er for Jer, I følsomme Hyklere, Jer, de rent-erkendende. Jer kalder jeg lystne.

Ogsaa I elsker Jorden og alt jordisk — jeg gennemskuer Jer vel! Men der er Skamfuldhed i Eders Kærlighed, og daarlig Samvittighed! I ligner Maanen.

Man har overtalt Eders Aand til at foragte alt jordisk, men Eders Indvolde lod sig ikke overtale: og *de* er stærkest i Jer!

Og nu skammer Eders Aand sig over at være Eders Indvolde til Vilje — og nu lusker og lyver den overfor sin egen Skamfølelse.

„Det vilde være mig det højeste“ — saaledes siger Eders løgnagtige Aand til sig selv — „at skue ned paa Livet uden Begær, og ikke som Hunden, der staar med Tungen ud af Halsen!

At være lykkelig i den blotte Anskuen, med sønderbrudt Vilje, uden Selvlystens Greb og Griskhed — kold og askegusten paa Legeme, men med drukne Maaneøjne!

Det vilde være mig kærest,“ — saaledes forfører den forførte sig selv — „at elske Jorden, som Maanen elsker den, og kun med Blikket berøre dens Skønhed.

Og det vil jeg kalde alle Tings *ubesmittede Erkendelse*, at jeg intet at-

traaer af nogen Ting — undtagen at turde ligge foran dem som et Spejl med hundrede Øjne!"

Aa, I følsomme Hyklere, I lystne! I mangler Uskyld i Eders Attraa — og derfor bagtaler I nu al Attraa.

Sandelig, I elsker ikke Jorden som Skabere, Avlere, vordelystne!

Hvor er der Uskyld? Hvor der er Vilje til at avle: og den, som vil skabe ud over sig selv, har den reneste Vilje.

Hvor er der Skønhed? Hvor jeg med al min Vilje *maa* ville; hvor jeg vil elske og forgaa, for at et Billede ikke skal vedblive at være et Billede.

At elske og forgaa: det hører sammen fra al Evighed. Vilje til Kærlighed, det er: at være villig selv til Døden. Saaledes taler jeg til Jer, Pjalte!

Men nu vil Eders gildede Skelen kaldes „Anskuen". Og alt, som lader sig befamle af fejge Øjne, skal døbes „skønt". Aa, I tilsmudser blot alle ædle Navne!

Det skal være Eders Forbandelse, I ubesmittede, I rent-erkendende, at I aldrig skal kunne føde — selv om I ligger nok saa brede og drægtige i Horisonten.

Sandelig, I tager Munden fuld af ædle Ord: og vi skal tro, at Eders Hjærte strømmer over, I Løgnhalse!

Men mine Ord er foragtede, ringe og krumme; gærne tager jeg de Krummer, som falder paa Gulvet, naar I holder Maaltid.

Med dem kan jeg altid — sige Hyklerne Sandheden. Ja, mine Fiskeben og Skaller skal kildre Eders Hyklernæser!

Der er altid daarlig Luft omkring Jer og Eders Maaltider: Os af Eders lystne Tanker, Løgne og Hemmeligheder fylder jo Luften.

Vov dog først at tro Jer selv — Eder selv og Eders Indvolde! Den, som ikke tror sig selv, lyver altid.

En Guds Forklædning har I hængt om Jer for at narre Jer selv, I „rene" — ind i en Guds Forklædning krøb Eders ildelugtende Snog.

Sandelig, I narrer, I „anskuende"! Ogsaa Zarathustra blev en Gang narret af Eders Gudehamme; han saa ikke, med hvilke Slangeslyngninger, de var udstoppede.

En Guds Sjæl troede jeg den Gang at se tage Del i Eders Lege. Ingen bedre Kunster kendte jeg end Eders.

Slangesmuds og daarlig Luft skjulte de fjærne Vidder for mit Blik: og at et Krybdyr luskede lysten omkring mig.

Men jeg kom Jer *nær*. Da kom min Dag — og nu kommer Eders; nu er Maanens Bolen forbi.

Se dog derhen! Grebet paa fersk Gerning staar den gusten-bleg — foran Morgenrøden!

Ti nu kommer den, den glødende — *dens* Elskov til Jorden kommer! Uskyld og Skabertrang er der i alle Soles Kærlighed.

Se dog derhen, hvor utaalmodigt den kommer over Havet! Føler I ikke dens Kærligheds Tørst og Elskovens hede Aande?

Af Havet vil den drikke og drage dets Dyb op til sin Højde. Da svulmer Havets Begær med tusende Bølgebryster.

Kysses og suges vil det af Solens Tørst; Luft *vil* det blive og Højde og Lysets Sti og selv blive Lys.

Sandelig, som Solen elsker jeg Livet og alle dybe Have.

Og dette kalder *jeg* Erkendelse: alt dybt skal op — til min Højde!

Saaledes talte Zarathustra.

Om de lærde.

Da jeg laa og sov, kom et Faar og aad af Epheukransen paa mit Hoved — aad og sagde: „Zarathustra er ikke mere nogen lærd."

Saaledes talte det og gik stolt og studs sin Vej. Et Barn fortalte mig det.

Gærne ligger jeg her, hvor Børnene leger, ved den omstyrtede Mur, blandt Tidsler og røde Valmuer.

En lærd er jeg endnu for Børnene og Tidslerne og Valmuerne. Uskyldige er de, selv i deres Ondskab.

Men for Faarene er jeg det ikke mere — saaledes vil min Skæbne det — den være velsignet!

Ti dette er Sandheden: selv drog jeg ud af de lærdes Hus, og Døren slog jeg haardt i efter mig.

Altfor længe sad min Sjæl sulten ved deres Bord; ti jeg er ikke som de dresseret til at erkende, som til at knække Nødder.

Jeg elsker Frihed og Luften over den friske Jord. Hellere vil jeg sove paa Oksehuder end paa de lærdes Værdigheder og Agtværdighed.

Jeg er for hed og forbrændt af egne Tanker: ofte er de nær ved at tage Vejret fra mig. Saa maa jeg styrte ud i det frie, bort fra de støvede Stuer.

Men de sidder kolde i kølige Stuer: de vil altid kun være Tilskuere og vogter sig vel for at sidde der, hvor Solen brænder paa Trappens Trin.

Som de, der staar paa Gadehjørnerne og glor paa Folk, der gaar forbi, saaledes sidder de og venter og glor paa de Tanker, som andre har tænkt.

Griber man fat i dem med Hænderne, støver de som Melsække, og ufrivilligt; men hvem kan ane, at deres Støv stammer fra Kornet og Sommermarkernes gyldne Skønhed.

Spiller de vise, saa fryser jeg over deres smaa Mundheld og Sandheder. Der er en Lugt over deres Visdom, som stammede den fra Sumpe: og sandelig, jeg hørte ogsaa allerede Frøen kvække i deres Tale!

Dygtige er de; deres Fingre er flinke nok: hvad vil min Enfold hos deres Mangfoldighed! Al Slags Spinden og Knytten og Væven forstaar deres Fingre sig paa; saaledes strikker de Aandens Strømper.

Gode Urværker er de: Kun maa man sørge for at trække dem rigtig op! Saa viser de med Paalidelighed Klokkeslettet og gør kun beskeden Støj dertil.

Som Mølleværker og Kværne arbejder de: man skal blot kaste sine Korn til dem — de forstaar nok, at male Kornet smaat og forvandle det til hvidt Støv.

De ser hverandre nøje paa Fingrene og tiltror ikke deres Fæller det bedste. Opfindsomme til smaa Snedigheder, venter de paa dem, hvis Viden gaar paa værkbrudne Ben — som Edderkopper venter de.

Jeg saa dem altid berede deres Gifte med Varsomhed; og altid har de Glashandsker paa.

De forstaar ogsaa at spille med falske Tærninger: og jeg fandt dem saa ivrige, at de svedte derved.

Vi er fremmede for hinanden, og deres Dyder er mig mere imod, end deres Falskhed og falske Spil.

Og da jeg boede hos dem, boede jeg over dem. Derfor blev de gramme i Hu imod mig. De hører ikke gærne nogen vandre over deres Hoveder, og saa lagde de Træ og Jord og Smuds imellem mig og dem.

Saaledes dæmpede de Lyden af mine Skridt; og hidtil hørtes jeg daarligst af de lærde.

Men alligevel vandrer jeg med mine Tanker over deres Hoveder; og selv om jeg skulde gaa paa mine egne Fejl, vilde jeg dog være over dem.

Ti Menneskene er *ikke* lige; saaledes siger Retfærdigheden. Og hvad jeg vil, har *de* ikke Lov til at ville.

Saaledes talte Zarathustra.

Om Digterne.

„Siden jeg lærte Legemet bedre at kende“ — sagde Zarathustra til en af sine Disciple — „er Aanden mig kun ligesom Aand, og alt uforgængeligt — er ogsaa kun en Lignelse.“

„Saaledes hørte jeg dig sige allerede en Gang før,“ svarede Disciplen, „og den Gang føjede du til: „men Digterne lyver for meget.“ Hvorfor sagde du dog, at Digterne løj for meget?“

„Hvorfor?“ sagde Zarathustra. „Du spørger hvorfor? Jeg hører ikke til dem, hvem man har Lov at spørge hvorfor.

Er min Opleven da kun fra i Gaar? Det er længe siden, at jeg oplevede mine Meningers Grunde.

Maatte jeg ikke være et vældigt Kar af Hukommelse, hvis jeg altid skulde have mine Grunde hos mig?

Det er mig allerede slemt nok at beholde mine Meninger hos mig; og mere end een Fugl fløj sin Vej.

Og nu og da finder jeg ogsaa i mit Dueslag en vildfaren Fugl, som er fremmed, og som skælver, naar jeg lægger min Haand paa den.

Men hvad sagde Zarathustra en Gang til dig? At Digterne løj for meget? — Men Zarathustra er selv Digter.

Tror du nu, at jeg talte sandt? Hvorfor tror du det?“

Disciplen svarede: „Jeg tror paa Zarathustra."

Zarathustra rystede paa Hovedet og smilte:

Troen gør mig ikke salig, sagde han — især ikke Troen paa mig.

Men sæt, at det for Alvor var sagt, at Digterne lyver for meget: saa var det sandt — *vi* lyver for meget.

Vi ved ogsaa for lidt og har vanskeligt ved at lære: saa er vi da tvungne til at lyve.

Og hvem af os Digtere har aldrig forfalsket sin Vin? Mangt et Giftblanderi fandt Sted i vore Kældere, meget ubeskriveligt blev der fuldbragt.

Fordi vi ved saa lidt, elsker vi af vort ganske Hjærte de fattige i Aanden — især naar det er unge Piger.

Og selv efter alt det, som gamle Koner fortæller ved Aftentide, er vi begærlige. Det kalder vi selv „det evigt-kvindelige" i os.

Og som om der fandtes en hemmelig Adgang til Viden, der er utilgængelig for dem, der lærer noget, saaledes tror vi paa Folket og dets Visdom.

Men det tror alle Digtere: at den, der ligger i Græsset eller paa en ensom Skrænt og spidser Øren, erfarer en Del om de Ting, der findes mellem Himmel og Jord.

Og kommer blide Rørelser over dem — saa bilder Digterne sig straks ind, at hele Naturen er forelsket i dem.

Og nu lister den hen til hans Øre og røber ham sine Hemmeligheder og tilhvisker ham forelsket Smiger: derover bryster og blærer alle Digtere sig overfor alle dødelige.

Ak, der gives saa meget mellem Himmel og Jord, hvorom kun Digterne har drømt!

Men især *over* Himlen: ti alle Guder er Digter-Lignelse og Digter-Tilsnigelse.

Sandelig, altid drages vi — op til Skyernes Rige; paa Skyerne sætter vi vore spraglede Bælge og kalder dem Guder og Overmennesker!

De er jo netop ogsaa tilpas lette til disse Stole — alle disse Guder og Overmennesker.

Ak, hvor er jeg træt af alt dette utilstrækkelige, som absolut skal være Begivenhed!

Aa, hvor er jeg træt af Digterne.

Da Zarathustra talte saaledes, vrededes hans Discipel paa ham, men han tav stille. Heller ikke Zarathustra talte mere; men hans Blik var vendt mod hans Indre, som skuede det ud over fjærne Vidder. Endelig sukkede han og trak Vejret dybt.

Jeg er fra idag og fra fordum, sagde han saa, men der er noget i mig, der er fra imorgen og Overmorgen og fremtidigt.

Jeg er træt af alle Digtere, baade gamle og unge: Overflade er de alle og grundede Søer.

De tænkte ikke dybt nok, derfor sank deres Følelse ikke til Bunden.

Megen Vellyst og megen Kedsomhed: det har været deres bedste Eftertænksomhed.

Spøgelse-Pust og -Puslen er al deres Harpekling-klang; hvad vidste de hidtil om Tonernes Inderlighed!

De er mig heller ikke renlige nok. De mudrer deres Vand, for at det kan synes des dybere.

Og gærne fremstiller de sig som Forsonere: men de er kun Blandere og Blændere, kun halve og urenlige.

Ak, jeg kastede vel mit Net i deres Have og vilde fange gode Fisk; men i Stedet trak jeg en gammel Afguds Hovede op.

Saaledes gav Havet den hungrige en Sten. Og selv stammer de vel ogsaa fra Havet.

Ganske vist kan man finde Perler i dem: des mere ligner de selv de haarde Skaldyr. Men i Stedet for Sjæl fandt jeg ofte kun havsalt Slim.

Deres Forfængelighed lærte de ogsaa af Havet: er ikke Havet Paafuglenes Paafugl?

Selv for den grimmeste Bøffel vifter den med sin Hale, aldrig bliver den ked af sin Kniplingsvifte af Sølv og Silke.

Studs stirrer Bøflen, nærmest ved Sandet i sin Sjæl, nærmere endnu ved Junglen, nærmest ved Sumpen.

Hvad bryder den sig om Skønhed og Hav og Paafuglepynt! Denne Lignelse siger jeg til Digterne.

Sandelig, deres Aand er selv Paafuglenes Paafugl og et Hav af Forfængelighed.

Tilskuere fordrer Digterens Aand — selv om det kun er Bøfler.

Men jeg er led ved denne Aand, og jeg forudser, at den vil væmmes ved sig selv.

Forvandlede saa jeg allerede Digterne, med Blikket vendt mod dem selv. Aandens bodfærdige saa jeg komme: de voksede frem af dem. —

Saaledes talte Zarathustra.

Om store Begivenheder.

Der ligger en Ø i Havet — ikke langt fra Zarathustras lyksalige Øer — paa hvilken et ildsprudende Bjærg bestandigt ryger. Om det siger Folket, og især de gamle Kvinder, at det staar som en Klippeblok foran Underverdenens Indgang: men gennem selve Krateret fører den snævre Vej nedad mod Helvedesporten.

Og det begav sig ved den Tid, da Zarathustra dvælede paa de lyksalige Øer, at et Skib kastede Anker ved den Ø, paa hvilken det ildsprudende Bjærg ligger; og Mandskabet gik i Land for at jage Kaniner. Men henimod Middag, da Kaptajnen og hans Folk atter var samlede, saa de pludselig en Mand komme farende gennem Luften i Retning af dem, og en Stemme raabte stærkt og tydeligt: „Det er paa Tide! Det er paa høje Tid!“ Og da Skikkelsen var nær ved — den fløj hurtigt forbi som en Skygge, hen imod Ildbjærget —, da saa de til deres Bestyrtelse, at det var Zarathustra, ti de havde allerede set ham alle sammen, undtagen Kaptajnen selv: og de elskede ham, saaledes som Folket elsker, saa at der er lige meget Kærlighed og Frygt blandet sammen.

„Se dog“ — sagde den gamle Styrmand — „dér farer Zarathustra ad Helvede til!“

Men samtidig med, at disse Sømænd landede paa Øen, gik der det Rygte, at Zarathustra var forsvundet; og da man spurgte hans Venner, svarede de, at han om Natten var gaaet ombord paa et Skib, uden at sige, hvorhen han vilde rejse.

Saaledes opstod der almindeligt Røre; men tre Dage derefter voksede Uroen ved Sømændenes Fortælling — og nu sagde alt Folket, at Djævlen havde taget Zarathustra. Hans Disciple lo ganske vist af denne Snak, og en af dem sagde endda: „Snarere tror jeg, at Zarathustra har taget Djævelen.“ Men inderst inde var de alle fulde af Bekymring og Længsel. Stor var derfor deres Glæde, da Zarathustra den femte Dag atter viste sig blandt dem.

Og dette er Beretningen om Zarathustras Samtale med Ildhunden:

„Jorden“ — sagde han — „har en Hud; og denne Hud har Sygdomme. Een af disse Sygdomme for Eksempel kaldes „Menneske“.

Og en anden Sygdom kaldes „Ildhund“; om den har Mennesket foreløjet sig og ladet sig foregøgle meget.

For at udforske dens Hemmelighed drog jeg over Havet: og jeg har nu set Sandheden nøgen, ja sandelig: barbenet til Halsen.

Nu ved jeg, hvad det har paa sig med Ildhunden; og ligesaa med alle Udskuds- og Omstødsdjævle, for hvilke ikke alene gamle Kællinger er bange.

„Kom ud, Ildhund, kom op fra dit Dyb!“ raabte jeg. „Og bekend, hvor dybt dit Dyb er! Hvorfra kommer alt det, du spyer fra dig?

Du drikker rigeligt af Havet. Det forraader din salte Veltalenhed! Sandelig, af en Afgrundshund at være, tager du din Føde lovligt meget fra Overfladen.

Jeg regner dig højst for at være Jordens Bugtaler: og altid naar jeg hørte Udskuds- og Omstødsdjævlene tale, fandt jeg dem ligesom dig, salte, løgnagtige, flade.

I forstaar at brøle og formørke med Aske! I er de bedste Stortalere og kender til Fuldkommenhed den Kunst at koge Dyndet skoldende hedt.

Hvor I er, dér maa der altid være Dynd i Nærheden, og meget svampet, udhulet, indelukket, som vil ud i det frie!

„Frihed“ brøler I alle helst; men jeg har mistet Troen paa „store Begivenheder“, saasnart der staar Røg og Støj omkring dem.

Og tro mig, min Ven Helvedeslarm! De største Begivenheder — det er ikke vore mest støjende, men vore tysteste Timer.

Ikke om Opfinderne af ny Larm — men om de nye Værdiers Opfindere drejer Verden sig: *uhørligt* drejer den sig.

Og tilstaa det blot! Der var altid kun sket saare lidt, naar din Støj og Røg var trukket bort. Hvad betyder det, at en Stad blev til Mumie, eller en Billedstøtte væltede i Dyndet?

Dette siger jeg til alle Billedstyrtere: Det er vel den største Dumhed, at kaste Salt i Havet og styrte Billedstøtter i Dyndet.

I Eders Foragts Smuds laa Billedstøtten: men det er netop dens Lov, at nyt Liv og levende Skønhed atter vokser frem af Foragten!

Med endnu mere guddommelige Træk opstaar den til Liv, smerterigforførende; og sandelig, den vil sige Jer Tak, fordi I omstyrtede den, I Omstyrtere!

Men dette raader jeg Konger og Kirker og alt, som er alderdoms- og dydssvækket — lad Jer kun omstøde! Paa det at I kan komme til Live paany — og Dyden til Jer!"

Saaledes talte jeg til Ildhunden; da afbrød den mig gnaven og sagde: „Kirke? Hvad er det for noget?"

„Kirke?" svarede jeg, „det er en Slags Stat, og tilmed den mest løgnagtige. Men ti blot stille, du Hyklerhund! Du kender vel bedst din egen Art!

Staten er en Hyklerhund, ligesom du; den taler ogsaa helst med Røg og Støj — for at faa andre til at tro, at den, ligesom du, taler ud af Verdens Bug.

Ti den vil saa gærne være det vigtigste Dyr paa Jorden; og det regnes den ogsaa for."

Da jeg havde sagt dette, opførte Ildhunden sig som en gal af Misundelse. „Hvad for noget" — skreg den — „det vigtigste Dyr paa Jorden? Og den regnes for det?" Og saa megen Støj og fæle Lyde kom ud af dens Svælg, at jeg troede, den skulde kvæles af Arrigskab og Misundelse.

Men endelig blev den mere stille og holdt op med at pruste og snøfte; og da den var faldet helt til Ro, sagde jeg leende:

„Du ærgrer dig nok, Ildhund. Saa havde jeg altsaa Ret i min Mening om dig. Og for at beholde Ret, skal jeg fortælle dig om en anden Ildhund: dens Røst kommer virkelig fra Jordens Hjærte.

Guld er dens Aande, og Guldregn: saaledes vil dens Hjærte. Hvad bryder den sig om Aske og Røg og sydende Slim!

Lattere flagrer om den som brogede Skyer: den hader al din Gurglen og Spytten og Maveknurren.

Men Guldet og Latteren tager den fra Jordens Hjærte. Ti mærk dig det — *Jordens Hjærte er af Guld!*"

Da Ildhunden hørte dette, udholdt den ikke længere at lytte til mine Ord. Skamfuld stak den Halen mellem Benene, bjæffede sagtmodigt Vov-vov — og krøb skyndsomst ned i sin Hule."

Saaledes fortalte Zarathustra. Men hans Disciple hørte næppe efter: alt for ivrige var de jo efter at fortælle ham om Sømændene, Kaninerne og den flyvende Mand.

„Hvad skal jeg tænke derom?" — sagde Zarathustra. — „Er jeg da et Spøgelse?

Men det har vel været min Skygge; I har jo nok allerede hørt om Vandreren og hans Skygge?

Men eet er sikkert: jeg maa holde den i strammere Tøjler — ellers ødelægger den til sidst mit Rygte."

Og endnu en Gang rystede Zarathustra paa Hovedet og undrede sig. „Hvad skal jeg dog tænke derom?" gentog han.

„Hvorfor skreg Spøgelset: „Det er paa Tide, det er paa høje Tid!"

Hvortil er det da — paa høje Tid?"

Saaledes talte Zarathustra.

Sandsigeren.

„— og jeg saa en stor Sørgmodighed falde over Menneskene. De bedste selv blev lede ved deres Værker.

En Lære udgik, en Tro fulgte i dens Spor: „alt er forfængeligt, alt forgængeligt, alt er forbi!“

Og fra alle Høje lød det tilbage: „alt er forfængeligt, alt forgængeligt, alt er forbi!“

Vel har vi høstet; men hvorfor blev alle Frugter sorte og syge? Hvad faldt nu sidste Nat herned fra den onde Maane?

Forgæves var al Flid, Gift blev vor Vin, onde Blikke brændte vore Marker og sved vore Hjærter gule.

Tørre blev vi alle; og falder Ild paa os, bliver vi straks til Aske — ja, Ilden selv gjorde vi træt!

Alle Brønde udtørredes, selv Havet veg tilbage. Al Jorden brast, men Svælgene vil dog ikke sluge os.

„Ak, hvor findes endnu det Hav, hvori vi kan drukne,“ saaledes lyder vor Klage ud over de flade Sumpe.

Sandelig, trætte til Døden er vi blevet; nu vaagner vi endnu og lever videre — i Gravkamre!“

Saaledes hørte Zarathustra en Sandsiger tale; og Spaadommen gik ham til Hjærte og forvandlede ham. Sørgmodig og træt gik han omkring; og han blev som en af dem, om hvem Sandsigeren talte.

„Sandelig“ — sagde han til sine Disciple — „det varer kun en stakket Stund, saa kommer det lange Tusmørke. Ak, hvordan skal jeg frelse mit Lys!

At det ikke skal sluknes i denne Sørgmodighed. For fjærnere Verdner skulde det jo lyse, og i de fjærneste Nætter!“

Saaledes gik Zarathustra bekymret omkring; og i tre Dage tog han ikke Spise eller Drikke til sig, og havde ingen Ro paa sig og kunde ikke tale. Dog til sidst faldt han i en dyb Søvn. Men hans Disciple sad omkring ham i lange Nattevagter og ventede med Bekymring, at han skulde vaagne og atter tale og være helbredt fra sit Tungsind.

Og dette er den Tale, Zarathustra holdt til sine Disciple, da han vaagnede. Men hans Stemme kom til dem som langt, langt borte fra.

„Hør nu den Drøm, jeg drømte, Venner, og hjælp mig at tyde dens Mening.

Gaadefuld er den mig, denne Drøm; dens Mening er forborgen og fangen i den og flyver endnu ikke med frie Vinger.

Alt Liv havde jeg forsaget, saaledes drømte jeg. En Nat- og Grav-Vægter var jeg blevet, deroppe paa Dødens ensomme Bjærgborg.

Der vogtede jeg dens Kister. De store, dumpe Hvælvinger var fyldte af slige Sejerstegn. Fra Kister af Glas stirrede overvundet Liv mig i Møde.

Jeg aandede Lugt af Evigheders Støv; stum og støvet laa min egen Sjæl. Og hvem kunde vel ogsaa lufte sin Sjæl heroppe!

Midnattens Klarhed var altid omkring mig, Ensomhed sad paa Hug ved min Side, og tredje Fælle var en rallende Dødsstumhed, den værste af Veninderne.

Nøgler bar jeg, de rustneste af alle Nøgler; og jeg forstod med dem at aabne den allermest knirkende af alle Porte.

Som sorte Kragers onde Klageskrig løb Lyden gennem lange Gange, naar Portens Fløje svingede som Vingeslag: saa grufuldt skreg den Fugl, kun nødigt vilde den vækkes.

Men endnu mere grufuldt og hjærteknugende var det, naar alting atter tav, og alt blev stille omkring mig, og jeg sad ene i denne lumske Stilhed.

Saaledes gik og sneg sig Tiden hen, hvis der da fandtes Tid endnu. Hvad ved jeg vel derom! Men endelig skete det, som vækkede mig.

Tre Gange sloges haarde Slag mod Porten, som Tordenskrald — og tre Gange gungrede og genlød Kælderhvælvingen til Svar: da gik jeg hen til Porten.

„Alpa!“ raabte jeg, „hvem bærer sin Aske til Bjærgs? Alpa, Alpa, Alpa! Hvem bærer sin Aske til Bjærgs?“

Og jeg trykkede paa Laasen og trak i Porten og voldte mig megen Møje. Men den rokkedes ikke et Hanefjed.

Da rev en susende Vind dens Fløje fra hinanden, pibende, skrigende, skurrende slyngede den imod mig en kulsort Kiste.

Og under Susen og Piben og Skrigen brast Kisten i Sønder og udspyede tusendfoldig Latter.

Og fra tusende Grimasser af Børn, Engle, Ugler, Narre og barnestore Sommerfugle lo og haanede og bruste det mig i Møde.

Frygteligt forfærdedes jeg derover; jeg styrtede til Jorden, og jeg skreg højt af Gru, som jeg aldrig før har skreget.

Men mit eget Skrig vækkede mig: — og jeg kom atter til mig selv.“

Da Zarathustra havde fortalt sin Drøm saaledes, tav han: ti han vidste endnu ikke sin Drøms Betydning. Men den Discipel, som han elskede højest, rejste sig hurtigt, greb Zarathustras Haand og sagde:

„Dit Liv forklarer selv din Drøm, Zarathustra!

Er du ikke selv den Vind, der under skingrende Piben tvinger Dødsborgens Porte op?

Er du ikke selv den sorte Kiste med Livets brogede Ondskab og Englegrimasser?

Sandelig, som tusendfoldig Børnelatter bryder Zarathustra ind i alle Gravkamre, og han ler af alle Nat- og Grav-Vægtere og alle, som rasler med rustne Nøgler.

Forskrække og slaa dem til Jorden vil du med din Latter; Afmagt og Opvaagnen vil bevise din Magt over dem.

Og naar det store Tusmørkes Dødstræthed kommer, saa vil du ikke stige ned fra din Himmel, du Livets Fortaler.

Nye Stjærner lader du os se og nye Nattens Undere; sandelig, Livet selv udspændte du over vore Hoveder som et broget Telt.

Nu vil altid Barnelatter bryde frem af Kisten; nu vil altid stærke Storme komme sejrrige til al Dødsens Træthed: derfor er du vor Sikkerhed og Sandsiger!

Sandelig — *du drømte dem selv,* dine Fjender! Det var din værste Drøm. Men som du vaagnede fra dem og kom til dig selv: saaledes skal de vaagne op fra sig selv — og komme til dig."

Saaledes talte Disciplen; alle stimlede de sammen om Zarathustra og greb hans Hænder og vilde overtale ham til at rejse sig fra Sygelejet og Sørgmodigheden og vende tilbage til dem. Men Zarathustra sad oprejst paa sit Leje og med fremmed Blik. Lige som en, der kommer hjem efter mange Aars Fravær, saa han paa sine Disciple og prøvede deres Ansigter. Og han genkendte dem endnu ikke. Men da de løftede ham op og stillede ham paa Benene, da forvandledes hans Blikke med eet. Han forstod alt, hvad der var sket, strøg sig over sit Skæg, og sagde med stærk Stemme:

„Nu vel, dette har haft sin Tid — men nu, mine Disciple, skal I sørge for et festligt Maaltid, men skynd Jer! Saaledes vil jeg gøre Bod for mine slemme Drømme.

Men Sandsigeren skal sidde ved min Side: og sandelig, jeg skal endnu vise ham et Hav, hvori han kan drukne!" —

Saaledes talte Zarathustra. Men derpaa saa han længe den Discipel, som havde været Drømmetyder, ind i Ansigtet og rystede imens paa Hovedet.

Om Forløsningen.

Da Zarathustra en Dag gik over den store Bro, omringede Krøblinge og Tiggere ham, og en pukkelrygget tiltalte ham saaledes:

„Se, Zarathustra, ogsaa Folket lærer af dig og vinder Tro paa din Lære: men for at det helt og fuldt skal tro dig, mangler der endnu eet — du maa først overtale os Krøblinge. Her har du nu et smukt Udvalg og, sandelig, en Lejlighed med mere end een Haartop. Her kan du helbrede blinde og faa lamme til at gaa; og fra dem, der har for meget paa Ryggen, kan du vel tage lidt — det tror jeg, er den bedste Maade til at faa Krøblingene til at tro paa Zarathustra."

Men Zarathustra svarede ham, der talte: „Hvis man tager Puklen fra den puklede, tager man hans Aand fra ham — saaledes lærer Folket. Og hvis man giver den blinde Synet, ser han alt for mange slemme Ting paa Jorden, saa at han blot forbander den, der helbredte ham. Men den, som faar den lamme til at gaa, volder ham den værste Mén: ti næppe har han lært at løbe, førend hans Laster løber løbsk med ham — saaledes lærer Folket om Krøblinge. Og hvorfor skulde Zarathustra ikke ogsaa lære af Folket, naar Folket kan lære af Zarathustra?

Men siden jeg begyndte at færdes blandt Menneskene, er det mig det

mindste, at jeg ser: at denne mangler et Øje, og hin et Ben og en tredje et Øre, og at der gives dem, der mistede Tungen eller Næsen eller tabte Hovedet.

Jeg ser og saa værre Ting og meget saa afskyeligt, at om noget af det kan jeg ikke tale og om andet ikke tie: Mennesker, som mangler alt, men har for meget af eet; Mennesker, der slet ikke er andet end et stort Øje eller en stor Mund eller en stor Bug eller noget andet stort — omvendte Krøblinge kalder jeg dem.

Og da jeg kom fra min Ensomhed og for første Gang gik over denne Bro, da troede jeg ikke mine Øjne, men stirrede og stirrede og sagde tilsidst: „det er et Øre! Et Øre saa stort som et Menneske!" Jeg saa endnu nøjere derhen: og virkelig bevægede der sig under Øret noget, som var medlidelsesværdigt lille og usselt og blegsottigt. Og sandelig, det uhyre Øre sad paa en lille, tynd Stilk — men Stilken var et Menneske!

Naar man tog et Glas for Øjet, kunde man endog se et lille, misundeligt Ansigt; og paa Stilken dinglede en opdunstet Sjæl. Men Folket sagde mig, at det store Øre var ikke blot et Menneske, men et stort Menneske, et Geni. Jeg tror imidlertid aldrig Folket, naar det taler om store Mennesker — og beholdt min Tro paa, at det kun var en omvendt Krøbling, som havde for lidt af alt og for meget af eet."

Da Zarathustra havde sagt dette til den pukkelryggede og til dem, hvis Mundstykke og Fortaler han var, vendte han sig med dyb Uvilje til sine Disciple og sagde:

„Sandelig, Venner, at vandre blandt Menneskene er som at gaa mellem Brudstykker og Brøker af Mennesker.

Dette er mig det værste Syn, at se Menneskene søndersplittede og spredte som over en Slagmark og Slagteplads.

Og flygtede mit Øje fra idag til fordum, saa jeg det samme: Brøker og Brudstykker og grufuld Tilfældighed — men ingen Mennesker.

Jordens Idag og dens Fordum — ak, Venner, det er mit utaaleligste Syn, og jeg vilde slet ikke være i Stand til at leve, hvis jeg ikke ogsaa var en Seer, som anede alt det, der skal komme.

En Seer, en villende, en Skaber, en Fremtid selv og en Bro til Fremtiden — ak, ogsaa som en Krøbling paa denne Bro: alt det er Zarathustra.

Ogsaa I har ofte spurgt: „Hvem er Zarathustra? Hvad skal vi kalde ham?" Og ligesom jeg selv, gav I Jer Spørgsmaal til Svar:

„Er han en Løftegiver? En Opfylder? En Erobrer? Eller en Arving? En Høst? Et Plovskaar? En Læge? Eller en, som selv endnu vandrer Helbredelsens Vej?

Er han Digter? Eller Sandhedsvidne? En Befrier — eller en Betvinger? Er han god — eller maaske ond?"

Jeg vandrer blandt Menneskene, som blandt Brudstykker af den Fremtid, jeg skuer.

Og det er al min Digten og Tragten, at digte og svejse til en Enhed alt det, som er Brøk og Gaade og Tilfældighed.

Og hvor kunde jeg udholde at være Menneske, hvis ikke Mennesket ogsaa var Digter og Gaadegætter og Forløser fra Tilfældighed!

At forløse det forgangne og omskabe alt „det var“ til „saaledes vilde jeg det“ — ti det kalder jeg først Forløsning.

Vilje: det er Navnet paa Befrieren og Lykkebringeren; saaledes lærte jeg Jer, Venner! Men lær nu ogsaa dette: Viljen er selv endnu Fange.

Villen befrier: men hvad hedder den, der smeder selv Befrieren i Lænker?

„Det var“ — saaledes kaldes Viljens Tændergnidsel og ensomste Sorg. Afmægtig overfor det, der er gjort, er den en uvillig Tilskuer til alt forgangent.

Viljen kan ikke ville tilbage: at den ikke kan bryde Tiden og Tidens Begær — det er Viljens ensomste Sorg.

Villen befrier: hvad udpønser Viljen selv for at befries fra sin Sorg og le af sit Fængsel?

Ak, Narre bliver alle Fanger! Som en Nar befrier ogsaa den fangne Vilje sig.

At Tiden ikke løber tilbage, det er Grunden til Viljens Vrede; „det, der var“ er den Sten, den ikke kan flytte.

Og saa tumler den med Sten af lutter Vrede og Fortørnelse og øver Hævn mod alt, der ikke føler Vrede og Fortørnelse som den.

Saaledes blev Viljen, Befrieren, til Voldsmand; og paa alt, som kan lide, tager den Hævn, fordi den ikke kan ville tilbage.

Dette, ja selve dette er *Hævn* alene: Viljens Uvilje mod Tiden og dens „det var“.

Sandelig, stor Narredaarskab bor i vor Vilje; og en Forbandelse blev det for alt menneskeligt, at denne Narredaarskab lærte Aand.

Hævnens Aand: mine Venner, det var hidtil Menneskets bedste Eftertænksomhed; og hvor der var Lidelse, skulde der altid være Straf.

„Straf“ — saaledes kalder nemlig Hævnen sig selv; med en Løgn hykler den god Samvittighed.

Og da der i al Villen selv er Smerte, fordi den ikke kan ville tilbage — saa skulde Vilje og alt Liv være Straf!

Nu væltede Sky efter Sky ind over Aanden, indtil endelig Vanvid prækede: „Alt forgaar — derfor fortjener alt at forgaa!“

„Og dette er selv Retfærdighed, hin Tidens Lov, at den maa æde sine egne Børn,“ saaledes prækede Vanvidet.

„Sædelig er Tingenes Ordning efter Ret og Straf. O, hvor er der Forløsning fra Tingenes Flod og Straffen „Tilværelse“?“ Saaledes prækede Vanvidet.

„Kan der gives Forløsning, naar der gives en evig Ret? Ak, Stenen „det var“ kan aldrig væltes bort; evige maa alle Straffe være!“ Saaledes prækede Vanvidet.

„Ingen Gærning kan tilintetgøres; hvordan kunde den gøres ugjort ved Straffen? Dette, ak dette er jo netop det evige ved Straffen „Tilværelse“, at Tilværelsen selv i al Evighed paany maa være Gærning og Skyld!

Det skulde da være, at Viljen endelig forløste sig selv, og at Villen blev til Ikke-Villen —“; dog I kender jo, Brødre, denne Vanvidets Fabelsang.

Men jeg førte Jer bort fra disse Fabelviser, da jeg lærte Jer: „Viljen skaber selv.“

Alt „det var“ er Brudstykke, Gaade og grufuld Tilfældighed — indtil Skaberviljen siger: „Men saaledes vilde jeg det.“

— Indtil Skaberviljen siger: „Saaledes vil jeg det; saaledes vil jeg fremtidig ville det.“

Men har den allerede talt saaledes? Og naar skete det? Er Viljen allerede løst fra sin egen Daarskab?

Blev Viljen sin egen Forløser og Frydbringer? Forsagede den Hævnens Aand og al Tændergnidsel?

Og hvem lærte den Forsoning med Tiden, og det, der er højere, end al Forsoning?

Det, der er højere end al Forsoning, maa den Vilje ville, som er Vilje til Magt — dog hvordan lykkes det den? Hvem lærte den ogsaa at ville tilbage?“

— Men paa dette Sted af Talen standsede Zarathustra pludselig og saa ud som en, der bliver saare forskrækket. Ængstelig saa han hen paa sine Disciple; som med Pile gennemborede hans Blikke deres Tanker og Bagtanker. Men efter en kort Stund lo han igen og sagde beroliget:

„Det er vanskeligt at leve blandt Mennesker, fordi det er saa vanskeligt at tie. Især for den, der er snakkesalig!“

Saaledes talte Zarathustra. Men den pukkelryggede havde lyttet til Zarathustras Tale med tilhyllet Aasyn. Da han nu hørte Zarathustra le, saa han nysgerrig op paa ham og sagde langsomt:

„Hvorfor taler Zarathustra anderledes til os, end til sine Disciple?“

Zarathustra svarede: „Hvad mærkeligt er der i det? Med pukkelryggede maa man vel føre puklet Tale!“

„Vel“ — sagde den pukkelrykkede — „og til Elever har man Lov til at sladre af Skole.

Men hvorfor taler Zarathustra anderledes til sine Disciple — end til sig selv?“

Om Menneske-Klogskaben.

Ikke Bjærgets Tinde, men dets Skrænt er frygtelig!

Skrænten, hvor Blikket styrter *nedad* og Haanden griber *opad!* Dér svimler Hjærtet ved sin dobbelte Villen.

Ak, Venner! Har I gættet mit Hjærtes dobbelte Villen?

Det, som er *min* Skrænt og min Fare, for at Blikket skal rette sig opad mod Tinden, og at min Haand skal støtte sig og holde sig fast — til Dybet!

Til Mennesket klamrer min Vilje sig, til ham binder jeg mig med Lænker, fordi jeg drages opad mod Overmennesket; ti derop vil min anden Vilje.

Og *derfor* lever jeg blandt Menneskene, som om jeg ikke kendte dem: for at min Haand ikke helt skal miste sin Tro paa det faste.

Jeg kender ikke Jer Mennesker: denne Uvidenhedens Mulm og Dulmen er ofte bredt omkring mig. Jeg sidder ved Porten, hvor hver Skælm gaar forbi, og jeg spørger: „hvem vil narre mig?"

Det er min første Menneske-Klogskab, at jeg lader mig narre, for ikke at være paa Post mod Bedragerne.

Ak, var jeg paa Post mod Mennesket: hvor kunde han da være Anker for min Bold. Alt for let rev den mig da med sig opad og bort.

Det fordrer nu selve min Skæbne: at jeg er nødsaget til at være uden Forsigtighed.

Den, som ikke vil forsmægte blandt Menneskene, maa ogsaa lære at drikke af alle Glas; og den, der vil bevare sig ren iblandt dem, maa forstaa at vaske sig ogsaa med smudsigt Vand.

Og ofte sagde jeg trøstende til mig selv: „Nu vel, velan, gamle Hjærte: en Ulykke mislykkedes for dig — nyd det som din Lykke!

Men dette er min anden Menneske-Klogskab: jeg skaaner de forfængelige mere end de stolte.

Er ikke saaret Forfængelighed Moder til alle Sørgespil? Men hvor Stolthed saares, dér vokser vel det, som er endnu bedre, end Stolthed.

For at Livet skal være godt at se paa, maa det spilles godt: men dertil behøves gode Skuespillere.

Gode Skuespillere er alle forfængelige: de spiller og vil, at man gærne ser paa dem. Al deres Aand er i denne Villen.

De opfører og opfinder sig selv: i deres Nærhed elsker jeg at se paa Livet — det helbreder for Tungsind.

Derfor skaaner jeg de forfængelige, ti de er Læger mod Tungsind og holder mig fast til Mennesket som til et Skuespil.

Og desuden: hvem maaler vel den forfængeliges hele Dyb af Beskedenhed. Jeg er venligsindet og barmhjærtig mod ham for hans store Beskedenheds Skyld!

Af Jer vil han lære at tro paa sig selv: han ernæres af Eders Blikke, han spiser Ros af Eders Hænder.

Han tror paa Eders Løgne, hvis I blot lyver godt om ham; ti inderst i sit Hjærte sukker han: „hvad er vel *jeg!*"

Og er den Dyd, der ikke ved om sig selv, den rette — nuvel: den forfængelige ved ikke om sin egen Beskedenhed!

Men dette er min tredje Menneske-Klogskab: at jeg ikke lader min Glæde ved Synet af de *onde* ødelægges for mig af Eders Frygt.

Jeg er lykkelig ved at se de Undere, som en glødende Sol udruger: Tigere og Palmer og Klapperslanger.

Ogsaa blandt Menneskene gives der skøn Yngel af hede Sole og meget vidunderligt hos de onde.

Men ganske vist fandt jeg Menneskenes Ondskab mindre end Rygtet lød, ligesom Eders viseste ikke syntes mig synderligt vise.

Og ofte spurgte jeg hovedrystende: hvorfor endnu klapre, i Klapperslanger?

Sandelig, ogsaa for det onde gives der en Fremtid! Og det hedeste Syden er endnu ikke fundet.

Hvor meget kaldes nu den værste Ondskab, som dog kun er tolv Sko bredt og tre Maaneder langt? Men en Gang skal større Drager komme til Verden.

Ti for at Overmennesket ikke skal mangle sin Drage, Overdragen, der er ham værdig, maa endnu mange hede Sole gløde paa fugtigt Junglekrat.

Af Eders Vildkatte maa der blive Tigere, af Eders Tudser Krokodiller: ti den gode Jæger skal have god Jagt.

Og, sandelig, I gode og retfærdige, hos Jer er meget latterligt og mest Eders Frygt for det, der hidtil kaldtes Djævel.

Saa fremmed er Eders Sjæl for alt stort, at Overmennesket vel vil synes Jer *frygteligt* i sin Godhed.

Og I, vise og vidende, vil flygte for den Visdommens Solbrand, i hvilken Overmennesket frydefuld bader sin Nøgenhed.

I højeste Mennesker, som jeg hidtil har set! Dette er min Mistillid til Jer og min hemmelige Latter: jeg er vis paa, at I vil kalde mit Overmenneske — Djævel.

Ak, jeg trættedes af disse højeste og bedste; fra deres Højde længtes jeg opad, ud, bort mod Overmennesket.

Jeg blev grebet af Gru, da jeg saa de bedste nøgne: da voksede mine Vinger frem, for at føre mig bort mod fjærne Fremtidsvidder.

Til mere fjærne Fremtidslande, et mere sydligt Syden, end nogen Kunstner har drømt sig: derhen, hvor Guder undser sig for at bære Klæder.

Men velklædte vil jeg se Jer, I mine Næste og Medmennesker, vel pyntede og forfængelige og værdige, som „gode og retfærdige".

Og forklædt vil jeg selv sidde blandt Jer — for ikke at kende Jer og mig selv igen: det er nemlig min sidste Menneske-Klogskab.

Saaledes talte Zarathustra.

Tysthedens Time.

Hvad er der sket, Venner? I ser mig forstyrret, forjaget, uvilligt-lydig, rede til at gaa — ak, gaa bort fra Jer!

Ja, endnu en Gang maa Zarathustra ud i Ensomheden: men nødigt vender Bjørnen denne Gang tilbage til sin Hule.

Hvad skete der vel? Hvem fordrede dette? — Ak, min vrede Herskerinde vil det saaledes; hun talte til mig — har jeg allerede sagt Jer hendes Navn?

I Gaar hen mod Aften talte *Tysthedens Time:* det er min frygtelige Herskerindes Navn.

Og saaledes skete det — ti jeg maa sige Jer alt, at Eders Hjærter ikke skal forhærdes imod mig, fordi jeg saa pludseligt forlader Jer.

Sig, kender I den Skræk, som kan gribe den, der er ved at sove ind?

Helt ned i Tæerne forskrækkes han, fordi Jorden viger bort under ham og Drømmen begynder.

Dette er en Lignelse, jeg giver Jer: i Gaar, i Tysthedens Time, veg Jorden bort under mig; Drømmen begyndte.

Viseren rykkede frem, mit Livsur trak Vejret — aldrig hørte jeg en saadan Stilhed omkring mig: saa dyb, at mit Hjærte forskrækkedes.

Da taltes der uden Stemme til mig: „Ved du det, Zarathustra?"

Og jeg skreg af Skræk over denne Hvisken, og alt Blodet veg fra mit Ansigt. Men jeg tav.

Da taltes der atter uden Stemme til mig: „Du ved det, Zarathustra, men du siger det blot ikke!"

Og endelig svarede jeg, trodsig: „Ja, vel ved jeg det, men jeg vil ikke sige det!"

Da taltes der atter uden Stemme til mig: „Du *vil* ikke, Zarathustra? Er det sandt? Gemmer du dig ikke kun bag din Trods?"

Og jeg græd og skælvede som et Barn og sagde: „Ak, jeg vilde vel, men jeg kan ikke! Eftergiv mig dette ene! Det er over min Evne!"

Da taltes atter uden Stemme til mig: „Hvad Vægt ligger der paa dig, Zarathustra! Sig dit Ord og forgaa!"

Og jeg svarede: „Ak, er det ogsaa mit Ord? Hvem er jeg? Jeg venter paa den, der er mere værdig; jeg er ikke værdig til at gaa til Grunde ved det!"

Da taltes atter uden Stemme til mig: „Hvad Vægt ligger der paa dig! Du er ikke ydmyg nok. Ydmyghed har den haardeste Hud!"

Og jeg svarede: „Hvad taalte ikke allerede min Ydmygheds Hud! Jeg bor ved mit Bjærgs Fod: hvor høje er mine Tinder? Endnu har ingen sagt mig det! Men jeg kender saa vel mine Dale!"

Da taltes der atter uden Stemme til mig: „O, Zarathustra, den, der flytter Bjærg, flytter ogsaa Dal og Dybning!"

Og jeg svarede: „Endnu flyttede mit Ord ingen Bjærge, og hvad jeg sagde, naaede ikke til Menneskene; vel vandrede jeg ned til dem, men jeg kom ikke ind til dem."

Da taltes atter uden Stemme til mig: „Hvad ved *du derom!* Duggen falder paa Græsset, naar Natten er tavsest!"

Og jeg svarede: „De forhaanede mig, da jeg fandt og vandrede min egen Vej; og sandelig, den Gang skælvede mine Knæ!

Og de sagde til mig: du glemte Vejen! Glemte du ogsaa at gaa?"

Da taltes atter uden Stemme til mig: „Hvad betyder deres Spot? Du er en, der har glemt at lyde: nu maa du befale!

Ved du, for hvem der er allermest Brug? For den, der befaler store Gærninger.

At fuldbyrde de store Gærninger er svært; men sværest er at befale det store.

Det er dit mest utilgivelige: du har Magt og vil ikke herske."

Og jeg svarede: „Jeg mangler Løvens Røst for at kunne befale."

Da taltes der atter som i Hvisken til mig: „De sagteste Ord bringer stærkeste Storme. Tanker, der kommer paa Duefødder, styrer Verden.

O, Zarathustra, du skal gaa som en Skygge af det, der skal komme. Saaledes vil du befale og befalende gaa foran!"

Og jeg svarede: „Jeg skammer mig."

Da taltes atter uden Stemme til mig: „Du maa endnu blive Barn og uden Blufærdighed.

Ungdommens Stolthed er endnu i dig; sent blev du ung: men den, der vil blive Barn, maa ogsaa overvinde sin Ungdom."

Og jeg betænkte mig længe og skælvede. Men endelig sagde jeg, som jeg sagde først: „Jeg vil ikke."

Da brast Latter frem omkring mig; ve mig, hvor skar den i mit Indre, hvor flænsede den mit Hjærte.

Og for sidste Gang taltes der til mig: „O, Zarathustra, dine Frugter er modne, men du er ikke moden til dem!

Derfor maa du atter ud i Ensomheden! Ti dèr skal du endnu modnes!"

Atter hørtes Latteren, men saa forsvandt den, og der blev stille omkring mig som med en dobbelt Stilhed. Men jeg laa paa Jorden, og Sveden randt af alle mine Lemmer. —

Nu har I hørt alt, og hvorfor jeg maa ud i Ensomheden. Intet fortav jeg for Jer, Venner!

Men ogsaa det har I nu hørt af mig, hvem der er og vil være den tavseste af alle Mennesker.

Aa, Venner! Jeg havde endnu noget at sige Jer, endnu meget at give Jer! Hvorfor giver jeg det ikke? Er jeg da gærrig?"

Men da Zarathustra havde sagt dette, grebes han af Smærte, fordi Afskeden med Vennerne var nær; han græd højt, og ingen kunde trøste ham. Men om Natten gik han ene sin Vej og forlod sine Disciple.

SAALEDES TALTE ZARATHUSTRA

III DEL

„I ser opad, naar I længes mod Opløftelse. Og jeg ser nedad, fordi jeg selv er ophøjet.

Hvem af Jer kan le og samtidig være ophøjet?

Den, der bestiger de højeste Bjærge, ler af Sørge-Spil og Sørge-Alvor.“

„Om at læse og skrive“ I, 32.

Vandreren.

Men ved Midnat begav Zarathustra sig paa Vej op over Øens Ryg, for tidlig næste Morgen at naa Kysten paa den anden Side: ti han vilde gaa om Bord der, hvor der fandtes en god Havn, i hvilken ogsaa fremmede Skibe gærne gik for Anker; de tog da mange med, som fra de lyksalige Øer vilde over Havet. Medens Zarathustra nu steg op ad Bjærget, mindedes han undervejs sin megen ensomme Omflakken siden Ungdommen, og hvor mange Bjærge, Aase og Tinder han allerede havde besteget.

Jeg er en Vandrer og Tindebestiger, sagde han til sit Hjærte, jeg elsker ikke Lavlandene, og det synes, som om det falder mig vanskeligt at sidde længe stille.

Og hvilken Skæbne og Tilskikkelse jeg end faar — den vil dog rumme Vandren og Tindebestigen: ti man oplever til syvende og sidst kun sig selv.

Den Tid er forbi, da Tilfældigheder vovede at træffe mig: og hvad kunde vel hænde mig nu, som ikke allerede var mit eget?

Det vender kun tilbage, det kommer til sidst dog hjem — mit eget Selv, og det af Selvet, som længe strøg om i fremmede Lande og var spredt blandt alle Ting og Tilfældigheder.

Og endnu eet ved jeg: jeg staar nu foran min sidste Tinde og foran det, som længst blev opsparet til mig. Ak, min tungeste Gang maa jeg nu gaa; min ensomste Vandring er begyndt.

Men ingen af dem, der er af min Art, undgaar en saadan Stund — den Time, som siger til ham: Nu først gaar du din Storheds Vej! Tinde og Afgrund — er nu eet og det samme!

Du gaar din Storheds Vej: nu er *det* din sidste Frelse, som før var din sidste Fare.

Du gaar din Storheds Vej: det maa nu styrke dit Mod, at der ingen Sti mere er bag dig.

Du gaar din Storheds Vej: her kan ingen snige sig efter dig! Din Fod udsletter selv sin Sti, og over den staar skrevet: Umulighed.

Og mangler du end alle Stiger, saa maa du forstaa at stige op selv paa dit eget Hovede: hvorledes skulde du ellers kunde naa Bjærgets Top?

Paa dit eget Hovede og bort over dit eget Hjærte! Nu maa dit mildeste blive dit haardeste.

Den, der stedse skaanede sig selv meget, sygner til sidst ved sin megen Skaansel. Lovet være alt, som hærder! Jeg priser ikke det Land, der flyder med Mælk og Honning.

At se bort fra sig selv maa man lære, for at kunne se *meget* — denne Selvhærden har alle Bjærgbestigere behov.

Men den, der paa sin Søgen efter Erkendelse, er paagaaende med sine Øjne — hvor skulde *han* kunne se andet af alle Ting end deres forreste Grunde!

Men du, Zarathustra, vilde skue alle Tings Grund og Baggrund: saa maa du da stige op over dig selv — op, opad, indtil du har selv dine Stjærner under dig!"

Ja! Se ned paa mig selv og selv paa mine Stjærner; det først skal være mit højeste, det alene blev mig tilovers som sidste Bjærgtinde! —

Saaledes talte Zarathustra med sig selv, medens han steg opad og med haarde Ord søgte han at trøste sit Hjærte; ti han var mere hjærte-oprevet end nogen Sinde før. Men da han kom op paa Aasens Ryg, se, da laa det andet Hav foran ham: og han blev længe staaende stum og stille. Men i denne Højde var Natten kold og stjærneklar.

Jeg kender min Skæbne, sagde han til Slut sørgmodig. Velan, jeg er beredt! Nu begyndte just min sidste Ensomhed. Ak, dette sorte sorgfulde Hav ved min Fod! Ak, denne svangre, natlige Græmmelse! Ak, Skæbne og Hav! Til Eder maa jeg nu stige ned.

Foran mit højeste Bjærg og min længste Vandring staar jeg nu: derfor maa jeg først dybere ned, end jeg nogensinde steg.

Dybere ned i Smerten, end jeg nogen Sinde steg, ned i dens sorteste Strømme! Saaledes vil min Skæbne: vel an, jeg er beredt.

Hvorfra stiger de største Bjærge frem? Saaledes spurgte jeg en Gang. Da lærte jeg, at de stiger frem af Havet.

Det staar skrevet paa deres Sten og deres Tinders stejle Vægge. Fra det dybeste Dyb maa det højeste stige til sin Højde. —

Saaledes talte Zarathustra paa Bjærgets Top, hvor der var meget koldt; men da han kom nær ved Havet og tilsidst stod alene blandt Klipperne, da var han undervejs blevet træt og endnu mere længselsfuld end nogen Sinde.

Endnu sover alle — sagde han — selv Havet slumrer nu. Søvndrukkent og fremmed stirrer dets Øje paa mig.

Men det aander endnu varmt, det føler jeg. Og jeg føler ogsaa, at det drømmer. I Drømme vælter det sig paa sit haarde Leje.

Lyt! Lyt! Hvor det stønner i pinefulde Minder. Og jeg harmes paa mig selv for din Skyld.

Ak, at min Haand ikke ejer Styrke nok! Gærne, i Sandhed, vilde jeg befri dig fra dine onde Drømme!" —

Og medens Zarathustra talte saaledes, lo han sørgmodigt og bittert over sig selv. „Hvorledes, Zarathustra," sagde han, „vil du synge Trøstesange for selve Havet?

Ak, du kærlighedsrige Nar, Zarathustra, du alt for lettroende Taabe! Saaledes har du altid været: stedse kom du tillidsfuld til alt frygteligt.

Hvert Uhyre vilde du klappe. Et livsvarmt Aandepust, lidt lodden Pels paa Poten — og straks er du rede til at kæle og klappe.

Kærlighed er Zarathustras Fare, Kærlighed til *alt, som lever*. Latterlig er forvist min Daarskab og min Beskedenhed i Kærligheden."

Saaledes talte Zarathustra, og han lo for anden Gang: men da mindedes han sine forladte Venner — og som om han ved sine Tanker havde forsyndet sig mod dem, vrededes han nu over sig selv. Og snart skete det, at den leende brast i Graad: af Vrede og Længsel græd Zarathustra bitterlig.

Om Synet og Gaaden.

1.

Da det rygtedes mellem Søfolkene, at Zarathustra var med om Bord — der var nemlig paa Skibet ogsaa en anden Mand fra de lyksalige Øer —, opstod der stor Nysgerrighed og Forventning blandt alle. Men i to Dage tav Zarathustra og var kold og døv af Sorg, saa at han hverken svarede paa Blikke eller Spørgsmaal. Men den anden Dags Aften aabnede han atter sine Øren, selv om han endnu ikke talte: der var meget sælsomt og farligt at lytte til paa dette Skib. Og Zarathustra var en Ven af alle dem, der gør store Rejser og ikke gærne lever uden Fare. Og se! Tilsidst løstes ogsaa hans Tunge, da han længe havde lyttet til de andres Tale, og hans Hjærtes Is brast: — og han begyndte at tale saaledes:

Til Jer, I dristige Søgere og Forsøgere, og alle, som nogen Sinde fo'r med listige Sejl over frygtelige Have. —

Jer, de gaadeberuste, de tusmørkeglade, hvis Sjæle lokkes af Fløjtespil mod alle vildsomme Svælg —

— ti I vil ikke føle Jer for med fejge Hænder; hvor I kan gætte, hader I at drage svære Slutninger —

Jer alene fortæller jeg den Gaade, som jeg saa: den ensomstes Syn.

Dyster drog jeg nylig gennem liggusten Dæmring: dyster og barsk, med sammenknebne Læber. Ti mere end een Sol saa jeg gaa ned.

En Sti, der stædig og stejl steg gennem Sten, en ondskabsfuld og ensom Sti, uden Blomster eller Buske: en Bjærgsti knirkede under mine Fødders Trods. —

Stum skred jeg frem over Kiselens haanlige Knitren; knusende de Stene, hvorover jeg snublede — saaledes tvang jeg mig Vej mod Tinden.

Opad — til Trods for Tyngdens Aand, der drog mig nedad, drog mig mod Dybet, Tyngdens Aand, min Djævel og Arvefjende.

Opad — skønt den sad paa mine Skuldre, halvt Dværg, halvt Muldvarp; lam, lammende; dryppende Bly i mine Øren, Blydraabe-Tanker i min Hjærne.

„O, Zarathustra," hviskede den haanlig, Stavelse for Stavelse, „du de vises Sten! Du slyngede dig højt op — men hver en Sten, der slynges i Vejret — maa falde!

O, Zarathustra — du de vises Sten, du Slyngesten, du Stjærnedræber! Du slyngede dig selv saa højt op — men hver Sten, der slynges i Vejret — maa falde!

Fordømt til dig selv og din egen Stening: o Zarathustra — langt slyngede du Stenen — paa *dig* vil den falde!"

Derpaa tav Dværgen; og det varede længe. Men hans Tavshed var trykkende: at være to sammen paa den Vis, er mere ensomt end at være ene!

Jeg steg og steg, jeg drømte, jeg grundede — men al Ting tyngede mig. Jeg var som en syg, hvem pinefuld Smærte gør træt, og som en endnu værre Drøm vækker af Søvnen.

Men der gives noget i mig, som jeg kalder Mod; det dræbte hidtil al Modløshed. Dette Mod bød mig nu staa stille og sige: „Dværg — du — eller jeg!"

Mod, nemlig, er den bedste Morder — Mod, der *angriber:* ti i hvert Angreb er der fejende Fanfare.

Mennesket er det modigste Dyr: derfor overvandt han alle andre Dyr. Med klingende Spil besejrer han hver Smærte: men Menneske-Smærte er den dybeste af alle.

Mod dræber ogsaa al Svimmelhed ved Afgrundes Svælg: og hvor staar ikke Mennesket ved Afgrundes Rand? Er ikke: at se — det samme som: at se Afgrunde?

Mod er den bedste Morder: Mod myrder selv Medlidenhed. Men Medliden er den dybeste Afgrund: saa dybt Mennesket skuer i Livet, saa dybt skuer han ned i Lidelse.

Mod er den bedste Morder: Mod, som angriber. Det dræber selv Døden — ti det siger: „Var *det* Livet? Saa — en Gang til!"

I slige Ord er der fejende Fanfare: den, der har Øren, han høre!

2.

„Holdt, Dværg, sagde jeg, „jeg eller du! Men jeg er den stærkeste af os to — du kender ikke min Afgrundstanke! *Den* kunde du ikke bære." —

Da skete der noget, som gjorde mig lettere: ti Dværgen sprang ned af min Skulder, nysgærrig som han var. Og han satte sig paa Hug paa en Sten foran mig. Men der var netop en Port, dèr hvor vi var standsede.

„Se denne Port, Dværg!" — sagde jeg — „den har to Ansigter. To Veje mødes her: endnu gik ingen dem til Ende.

Denne lange Vej tilbage — den varer en Evighed. Og denne lange Vej fremad — den varer en anden Evighed.

De modsiger hinanden, disse Veje — de støder Hovederne sammen — og ved denne Port er det, de støder sammen. — Men Portens Navn staar skrevet paa den: „Øjeblik".

Men den, som gaar videre ud ad en af dem — og gaar bestandigt længere og længere: tror du, Dværg, at disse Veje evigt modsiger hinanden?"

„Alt lige lyver" — mumlede Dværgen med Foragt — „alt sandt er skævt, al Tid kun Kreds —."

„Du Tyngdens Aand" — svarede jeg i Vrede — „gør dig det ikke for let! Ellers lader jeg dig sidde, hvor du sidder — og jeg bar dig dog højt!

Se" — sagde jeg saa — „se dette Øjeblik! Fra denne Port Øjeblik løber en lang evindelig Vej *tilbage*: bag os ligger en Evighed.

Maa ikke alt, som *kan* løbe, allerede en Gang have løbet denne Vej? Maa ikke alt, som kan ske, allerede en Gang være sket, fuldbragt, forbi?

Og hvis alt har været: hvad mener du da, Dværg, om dette Øjeblik? Maa ikke ogsaa denne Port — allerede have været?

Og er ikke alle Ting saa fast sammenknyttede, at dette Øjeblik drager *alle* kommende Ting med sig? *Altsaa* — sig selv med?

Ti alt, som *kan* løbe, ogsaa ud ad denne lange Vej — *maa* da endnu en Gang løbe den!

Og denne sendrægtige Edderkop, der kryber der i Maaneskinnet, og selve dette Maaneskin, og jeg og du, som hvisker sammen her i denne Port, hvisker sammen om al Tings Evighed — maa ikke alle vi allerede have været?

Maa vende tilbage og løbe ud ad hin anden Vej, dèr foran os, ad denne lange og uvejsomme Vej — — maa vi ikke evindelig vende tilbage?"

Saaledes talte jeg, bestandigt sagtere — ti jeg var angst for mine egne Tanker og Bagtanker. Da — pludselig — hørte jeg en Hund hyle i Nærheden.

Hørte jeg nogen Sinde en Hund hyle saadan? Min Tanke løb tilbage. Jo! Som Barn en Gang, i min fjærneste Barndom en Gang —

da hørte jeg en Hund hyle saadan. Og jeg saa den ogsaa: med strittende Børster, med Hovedet rejst, skælvende, i den stummeste Midnat, hvor selv Hunde tror paa Spøgelser —

— saa at jeg fik Medlidenhed med den. Og just drog Fuldmaanen, dødsensstum og stille, over Husenes Tage, og den standsede en Stund, en kredsrund Glød — stod stille paa det flade Tag, som vidste den, at den var paa fremmed Ejendom. —

Derover ængstedes Hunden den Gang: ti Hunde tror paa Tyve og Spøgelser. Og da jeg atter hørte denne Hylen, saa fik jeg paany Medlidenhed.

Hvor var nu Dværgen? og Porten? Og Edderkoppen? Og al Hvisken? Drømte jeg da? Vaagnede jeg op? Pludselig stod jeg mellem vilde Klipper, alene, ørkenensom, i Maanens Ørkenskær.

Men dèr laa et Menneske! Og dèr —Hunden, springende, strittende, klynkende — nu saa den mig komme. Da hylede den igen, da *skreg* den — hørte jeg nogen Sinde en Hund hyle saadan om Hjælp?

Og i Sandhed: hvad jeg saa, har jeg aldrig set Mage til! Jeg saa en ung Hyrde: han væltede og kastede sig omkring og slog om sig, og hans Ansigt var fortrukket: ud af hans Mund hang en stor, sort Slange.

Saa jeg nogen Sinde saa megen Væmmelse, saa gusten en Gru i et Menneskeansigt? Han laa vel og sov — da krøb en Slange ned i hans Svælg, og dèr bed den sig fast.

Min Haand greb om Slangen og rev til — forgæves — jeg formaaede ikke at tage Slangen ud af Svælget. Da skreg det ud af mig: „Bid til! Bid til! Bid Hovedet af! Bid til!“ Saaledes skreg det ud af mig, min Gru, mit Had, min Væmmelse, min Medlidenhed; alt mit godt og ondt skreg ud af mig i dette Skrig! —

I forvovne rundt omkring mig, I Søgere, Forsøgere, og alle I, som med listige Sejl farer frem over ukendte Have — I gaadeglade!

Saa gæt dog den Gaade, jeg den Gang saa; saa tyd dog den ensomstes Syn! Ti det var et Syn og et Fremsyn: hvad saa jeg den Gang i en Lignelse? Og hvem er det, der en Gang skal komme?

Hvem er Hyrden, i hvis Svælg Slangen krøb ned? Hvem er det Menneske, i hvis Svælg alt sorteste og sværeste vil krybe?

— — Men Hyrden bed til, som mit Raab bød ham: med et stærkt og godt Bid! Langt fra sig spyttede han Slangens Hovede — og sprang op. —

Ikke mere Hyrde, ikke mere Menneske — en forvandlet, en forklaret, som *lo!* Endnu aldrig lo paa Jorden et Menneske, saadan som han lo!

Aa Brødre, jeg hørte en Latter, som ikke var Menneskelatter — og nu fortæres jeg af en Tørst, af en Længsel, som aldrig stilledes.

Af Længsel efter denne Latter fortæres jeg: og hvorledes skal jeg kunne bære at leve endnu — og hvordan skulde jeg kunne dø i denne Stund!

Saaledes talte Zarathustra.

Om den ufrivillige Salighed.

Med saadanne Gaader og Sorger i sit Hjærte sejlede Zarathustra over Havet. Men da han var fire Dagsrejser fra de lyksalige Øer og fra sine Venner, havde han overvundet al sin Smærte — sejrrig og støt stod han paa sin Skæbne. Og den Gang talte Zarathustra saaledes til sin jublende Samvittighed:

Ene er jeg atter, og ene vil jeg være, ene med den rene Himmel og det frie Hav; og atter er det Eftermiddag omkring mig.

Om Eftermiddagen fandt jeg den første Gang mine Venner, om Eftermiddagen fandt jeg dem anden Gang — i den Stund, da alt Lys bliver stille og stumt.

Ti al den Lykke, som endnu er undervejs mellem Himmel og Jord, søger sig nu Herberg i en lysklar Sjæl: af Lykke blev alt Lys nu stille og stumt.

O, mit Livs Eftermiddag! En Gang steg ogsaa *min* Lykke ned i Dalen for at søge sig Herberg: da fandt den disse aabne og gæstfrie Sjæle.

O, mit Livs Eftermiddag! Hvad gav jeg ikke gærne for at eje dette ene: dette levende Planteskud af mine Tanker, dette Morgenskær af mit højeste Haab!

En Gang søgte Skaberen Fæller og Børn af *sit* Haab: og se, han saa, at han ingen kunde finde, hvis ikke han selv skabte dem først.

Saa er jeg da midt i mit Værk, paa Vandring til mine Børn og paa Vej bort fra dem: for sine Børns Skyld maa Zarathustra nu selv fuldkommengøres.

Ti fra Grunden af elsker man kun sit Barn og Værk. Og hvor der er stor Kærlighed til sig selv, dèr er den Svangerskabs Kendetegn: saaledes saa jeg.

Endnu grønnes mine Børn i deres første Foraar, nær staar de ved hverandre, og sammen rystes de af samme Vinde, min Haves og mit bedste Jorderigs Træer!

Og forvist — hvor slige Træer staar sammen, dèr er der lyksalige Øer.

Men en Gang vil jeg tage dem op med Rode og plante dem hver for sig: at de kan lære Ensomhed og Trods og Forsigtighed.

Knudrede og krøgede og smidigt haarde skal de staa dèr ved Havet, som levende Lysbaal af uovervindeligt Liv.

Dèr, hvor Stormene styrter i Havet og Fjældets Snabel drikker Vand, dèr skal hver enkelt en Gang have sin Dag- og Natte-Vagt, til Prøvelse og Kendelse.

Kendes og prøves skal hver enkelt, om han er af min Slags og Slægt — om han er Herre over lang Villen, tavs, selv naar han taler, og eftergivende saaledes, at han *tager,* naar han giver. —

Saa at han en Gang kan blive min Fælle, Zarathustras Medskaber og Gildesbroder — en, som skriver min Vilje paa mine Tavler: til alle Tings fuldkomnere Fuldendelse.

Og for hans og hans liges Skyld maa jeg nu fuldkommengøre mig selv: derfor viger jeg nu af Vejen for min Lykke og byder mig frem for al Ulykke — for selv nu, sidste Gang, at prøves og vejes.

Og sandelig, det var paa Tide, at jeg gik — og Vandrerens Skygge og den længste Stund og Tysthedens Time: alle sagde de til mig: det er paa høje Tid!

Vinden blæste gennem Nøglehullet og sagde til mig: „Kom!“ Døren sprang listelig op og sagde: „Gaa!“

Men jeg laa lænket i Kærlighed til mine Børn: Attraaen lagde denne Fælde for mig, Attraa efter Kærlighed, saa at jeg blev mine Børns Bytte og fortabte mig til dem.

Begære — det betyder: at have tabt mig selv. *Jer har jeg, mine Børn!* I denne Haven skal alt være Sikkerhed og intet Begær.

Men rugende hvilede min Kærligheds Sol paa mig, i sin egen Saft kogtes Zarathustra, — da fløj Skygger og Tvivl hen over mig.

Efter Frost og Vinter lystede mig: „Aa, gid Frost og Vinter atter maatte faa mig til at knage og knirke“ — sukkede jeg: da steg kuldeklamme Taager frem i mig.

Saaledes raabte al Ting til mig i Tegn: „Det er paa Tide!“ Men jeg — hørte ikke. Indtil endelig min Afgrund rørte paa sig, og min Tanke bed mig.

Aa, Afgrundstanke, du, som er *min* Tanke! Hvornaar faar jeg Styrke til at høre dig grave, høre det uden at skælve?

Helt op i Halsen banker mit Hjærte, naar jeg hører dig grave! Din Stumhed vil endnu dræbe mig, du afgrunds-tavse!

Endnu aldrig vovede jeg at kalde dig frem: nok, at jeg bærer dig med mig! Endnu var jeg ikke stærk nok til det sidste Løve-Overmod og Løve-Kaadhed!

Din Tyngde var frygtelig nok! Men en Gang skal jeg finde Styrke og Løve-Stemme, for at kalde dig frem.

Og har jeg først overvundet mig dertil, saa skal jeg nok overvinde mig til det endnu større: og en *Sejr* skal være Fuldendelsens Segl!

Imens driver jeg om paa usikre Have; Tilfældet kryber for min Fod, det glattungede; fremad og bagud spejder jeg — men endnu ser jeg ingen Ende.

Endnu ikke kom min sidste Kamps Time — eller kommer den maaske nu? Sandelig, med underfundig Skønhed stirrer Hav og Liv paa mig.

Aa, mit Livs Eftermiddag! Aa, Lykke inden Aften! Aa, Havn midt paa Havet! Aa, Fred i Usikkerhed! Hvor mistroer jeg Jer alle!

Sandelig, mistroisk er jeg mod Eders underfundige Skønhed. Jeg er som den Elsker, der frygter de alt for fløjelsblide Smil.

Som han støder den højest elskede fra sig, kærlig selv i sin Vrede, den skinsyge — saaledes støder jeg denne salige Stund fra mig.

Vig fra mig, du salige Stund! Med dig kom en ubuden Salighed! Villig til min dybeste Smærte staar jeg her — i Utide kommer du!

Vig fra mig, du salige Stund! Tag hellere Herberg dèr borte — hos mine Børn! Skynd dig! Og velsign dem endnu inden Aften med *min* Lykke.

Nu kommer Aftnen allerede; nu gaar Solen ned. Nu er min Lykke borte —!

Saaledes talte Zarathustra, og hele Natten ventede han paa sin Ulykke, men han ventede forgæves. Natten var stille og klar, og Lykken selv kom ham nærmere og nærmere. Men hen mod Morgen lo Zarathustra til sit Hjærte og sagde spottende: „Lykken løber efter mig. Det er fordi jeg ikke løber efter Kvinderne. Og Lykken er en Kvinde!“

Før Solopgang.

Aa Himmel over mig, du rene, du dybe, du Afgrund af Lys! Naar jeg skuer dig, skælver jeg af gudestærkt Begær.

At slynge mig op mod din Højde — det er *mit* Dyb! At skjule mig i din Renhed — det er *min* Uskyld!

Skønheden skjuler Guden selv: saaledes skjuler du dine Stjærner. Du taler ej: saaledes forkynder du mig din Visdom.

Stum steg du frem for mit Blik over brusende Have: Aabenbaring taler din Kærlighed og Blu til min brusende Sjæl.

At du kom til mig skøn, skjult i din Skønhed, at du talte til mig stum, aabenbar i din Visdom:

Aa, hvor gætter jeg din Sjæls dybe Blu. Før Solen kom du til mig, den ensomste blandt alle.

Vi er Venner fra først af: vi har Græmmelse og Gru og Grund til Fælles: selv Solen har vi endnu fælles.

Vi taler ikke til hinanden, fordi vi ved for meget; vi tier til hinanden, vi tilsmiler hinanden al vor Viden.

Er du ikke Lyset til min Ild? Har du ikke Søstersjælen til min Indsigt?

Sammen lærte vi alt; sammen lærte vi at stige op over os til os selv og skyfrie at smile: —

skyfrie smile ned fra lysklare Øjne og fra milevid Fjærnhed, mens langt under os Tvang og Skræk og Skyld damper som regnvaade Taager.

Og vandrede jeg alene: efter hvem sultede da min Sjæl i Nætter og paa vildsomme Veje? Og steg jeg op ad Bjærge, hvem andre søgte jeg end dig, paa alle Bjærges Tinder?

Al min Vandren og Bjærgbestigen: nødtvungen var den kun og den hjælpeløses Nødhjælp: — blot *flyve* vilde al min Vilje, flyve ind i dig!

Og hvem hadede jeg vildere end de drivende Skyer og alt, som pletter din Renhed? Og jeg har hadet selve mit Had, fordi det besudlede dig.

Alle drivende Skyer hader jeg, alle de snigende Vildkatte: de tager fra dig og mig det, vi har fælles — det uhyre og ubegrænsede Ja og Amen.

Mod disse Blænkere og Blandere nærer jeg Had, mod de drivende Skyer: af halvt og halvt sammenblandede — som hverken kan velsigne eller helt og fuldt forbande.

Hellere vil jeg sidde under tillukket Himmel i en Tønde, hellere sidde uden Himmel i en Afgrund, end se dig, du Lyshimmel, plettet af Driver-Skyer.

Og ofte nok lystede det mig at nagle dem fast med de snørklede Lynguldtraade — eller ligesom Tordenen at slaa Tromme paa deres Kedelvomme,

— En truende Trommeslager, fordi de røver fra mig dit Ja og Amen, du Himmel over mig, du rene, du klare, du Afgrund af Lys — fordi de røver fra dig *mit* Ja og Amen!

Ti hellere vil jeg Larm og Torden og Uvejrs-Eder, end denne tvivlsomme og tvivlende Kattestilhed; og ogsaa blandt Menneskene hader jeg mest alle Luskere og halve og tvivlende, tøvende Driver-Skyer.

Og „den, som ikke kan velsigne, skal *lære* at forbande" — denne klare Lære faldt ned til mig fra den klare Himmel; denne Stjærne staar selv i sorte Nætter paa min Himmel.

Men jeg er en Velsigner og en Ja-siger, naar blot du er over mig, du rene, du dybe, du Afgrund af Lys — til alle Afgrunde bærer jeg mit signende Ja.

En Velsigner er jeg blevet, og en Ja-siger: dertil stred jeg mig frem og var jeg en Stridsmand, for en Gang at faa Hænderne frie til at velsigne.

Men dette er Velsignelse: at hvælve sig over hver Ting som dens egen Himmel, som dens Kuppeltag, dens Azurklokke og evige Forvisning: og salig er den, der velsigner saadan.

Ti alle Ting er døbt ved Evighedens Brønd og hinsides godt og ondt; godt og ondt er selv kun skillende Skygger og Driver-Skyer og dryppende Tungsinds-Tyngsel.

Sandelig, det er en Signen, ingen Skænden, naar jeg lærer: over al Ting staar Himlen Tilfælde, Himlen Uskyld, Himlen Lykketræf — Himlen Overmod!

„Lykketræf“ — det er Verdens ældste Adel; den giver jeg alle Ting tilbage; jeg befriede dem fra Hensigtens Trældom og Tvang.

Denne Frihed og Himmel-Frejdighed stillede jeg som en Azurklokke over alle Ting, da jeg lærte: gennem dem og over dem *vil* ingen evig Vilje.

Dette Overmod og denne Narre-Daarskab stillede jeg i denne Viljes Sted, da jeg lærte: „I alt er eet umuligt: Fornuft!“

En *Smule* Fornuft, ganske vist: et Visdommens Sædekorn, spredt fra Stjærne til Stjærne — denne Surdejg er blandet ind i al Ting: for Taabelighedens Skyld er Visdom blandet ind i alt.

En Smule Visdom er vel mulig: men den salige Sikkerhed fandt jeg i alt: at helst vil det *danse* paa Tilfældigheds Fod!

Aa, Himmel over mig, du rene, du høje! Det er mig nu din Renhed, at ingen evig Fornuft faar Lov at spinde sit Spindelvæv:

— At du er et Dansegulv for guddommelig Tilfældighed, et Gudebord for guddommelige Tærninger og Tærningespillere.

— Men du rødmer nu? Sagde jeg det uudsigelige? Skændede jeg, da jeg vilde velsigne?

Eller er det Undseelsen over Stævnemødets Fortrolighed, som faar dig til at rødme? Byder du mig gaa og tie, fordi — Dagen nu kommer?

Verden er dyb — og dybere end Dagen nogen Sinde tænkte sig! Ikke alt faar Lov at finde Ord i Dagens Lys. Men Dagen kommer: saa lad os da skilles!

Aa, Himmel over mig, du blufærdige, du glødende — aa du min Lykke før Solopgang: Dagen kommer — saa lad os da skilles!

Saaledes talte Zarathustra.

Om den formindskende Dyd.

1.

Da Zarathustra var kommet i Land, gik han ikke lige op til sin Hule i Bjærgene, men gjorde mange Omveje og Spørgsmaal og hørte dette og hint, saa at han sagde spøgende om sig selv: „Se den Flod, som i mange Snoninger kryber tilbage til sin Kilde!“ Han vilde nemlig gærne vide, hvordan det imidlertid var gaaet *Mennesket:* om han var blevet større eller mindre. Og en Gang saa han en Række nye Huse; da undrede han sig og sagde:

„Hvad er vel disse Huse til? Sandelig, ingen stor Sjæl skabte dem i sit Billede!

Tog maaske et blødhjærnet Barn dem frem af en Legetøjsæske? Gid dog blot et andet Barn vilde gemme dem igen.

Og disse Stuer og Kamre: kan Mænd gaa ind og ud af dem? De synes mig snarere lavede til Silkedukker, eller til slikvorne Skødekatte, som nok kan lide selv at lade sig slikke!“

Og Zarathustra blev staaende og grundede. Endelig sagde han sørgmodig: „*Alt* er blevet mindre.

Overalt ser jeg lavere Døre: Mennesker af min Slags kan vel endnu gaa gennem dem, men — de maa bukke sig.

Aa, naar kommer jeg til mit Hjem, hvor jeg ikke behøver at bukke mig — aldrig mere vil jeg bukke mig for alt det smaa!“

Og Zarathustra sukkede og stirrede ud i det fjærne. Men den samme Dag holdt han sin Tale om „den formindskende Dyd.“

2.

Jeg gaar gennem dette Folk og holder mine Øjne vidt aabne: de tilgiver mig ikke, at jeg ikke er misundelig paa deres Dyder.

De bider efter mig, fordi jeg siger til dem: smaa Folk har kun smaa Dyder behov — og fordi jeg har svært ved at forstaa, at der virkelig er *Brug* for smaa Mennesker.

Endnu synes jeg dem som Hanen i fremmed Hønsesti; selv Hønsene hakker efter den; men jeg vredes ikke paa Hønsene derfor.

Jeg er høflig mod dem, som mod alle smaa Ærgrelser: at vise Brod mod de smaa, synes mig en Visdom for Igler.

De taler alle om mig, naar de ved Aften sidder omkring Ilden — de taler om mig, men ingen — tænker paa mig!

Dette er den nye Stilhed, jeg lærte: deres Støj breder som en Kappe over alle mine Tanker.

De støjer sammen og skriger: „Hvad skal denne uvejrssvangre Sky blandt os? Lad os passe paa, at den ikke bringer os en farlig Sot!“

Og for nylig rev en Kvinde et Barn til sig, da det vilde hen til mig: „Tag Børnene bort“ — raabte hun — „den Slags Øjne svider Børnesjæle!“

De rømmer sig og hoster, naar jeg taler: de tror, at Hoste er en Indvending mod stærke Vinde — de mærker intet til min Lykkes Vingesus!

„Vi har endnu ikke Tid til Zarathustra“ — saaledes indvender de. Hvad Værd har vel en Tid, som ikke har Tid tilovers til Zarathustra?

Og hænder det endog, at de roser mig: hvor kunde jeg da sove paa deres Ros! Et Tornebælte er deres Lavrbær: det kradser mig, selv naar jeg har kastet det fra mig.

Og det lærte jeg iblandt dem: den, der roser, anstiller sig, som om han gav noget tilbage, men i Virkeligheden vil han, at der gives ham endnu mere.

Spørg min Fod, om deres Lov- og Lokke-Taler tiltaler den! Sandelig, efter deres Takt og Tiktak vil den hverken danse eller standse.

Til deres lille Dyd vil de lokke mig ved deres Lovpris; til deres lille Lykkes Tiktak vil de overtale mig.

Men jeg gaar min Vej gennem Folket og holder Øjnene aabne: de er blevet mindre og bliver bestandigt mindre — *det volder deres Lære om Lykke og Dyd.*

Ti selv i Dyd er de beskedne: de vil kun Velvære. Men med Velvære enes kun beskedne Dyder.

Vel lærer ogsaa de paa deres Vis en Art Gang og Fremad-Skriden: jeg kalder det deres *Humpen* — med den forarger de enhver, som har Hastværk.

Og mange af dem ser fremad og ser samtidig bagud med stivnet Nakke: dem løber jeg gærne omkuld.

Fod og Øje maa ikke lyve og ikke sigte hinanden for Løgn. Der er megen Løgnagtighed blandt de smaa.

Nogle blandt dem vil, men de fleste bliver kun villede. Nogle af dem er ægte — men de fleste kun daarlige Skuespillere.

Der gives blandt dem Skuespillere mod bedre Vidende, og Skuespillere mod egen Vilje — de ægte er sjældne, især de ægte Skuespillere.

Af Mænd er der faa: derfor bliver Kvinderne mandhaftige. Ti kun den, som er Mand nok, kan i Kvinden — *forløse Kvinden.*

Og dette syntes mig det værste Hykleri blandt dem: at ogsaa de, som hersker, hylder samme Dyder som de, der tjener.

„Jeg tjener, du tjener, han tjener" — saaledes lyder ogsaa Herskernes Hykleri — og ve! naar den øverste Herre kun er den øverste Tjener.

Ak, ogsaa til deres Hykleri naaede mit Øjes Videlyst frem: og godt gættede jeg al deres Fluelykke og deres Summen om solblanke Vinduesruder.

Saa megen Godhed, jeg saa — saa megen Svaghed var der. Og lige saa megen Svaghed, som Retfærd og Medlidenhed.

Runde, retsindige og godslige er de mod hverandre, som Sandskorn er runde, retsindige og godslige mod Sandskorn.

At favne en beskeden Lykke — det kalder de Hengivelse. Og samtidig skeler de beskedent efter den næste lille Lykke.

De vil i Grunden i deres Enfold kun eet: at ingen gør dem noget ondt. Derfor kommer de alle andre i Forkøbet ved at vise dem Venlighed.

Men det er kun *Fejghed* — selv om det kaldes Dyd!

Og naar de en Gang taler mere ligefremt, disse Smaafolk: saa hører *jeg* det kun som Hæshed — ti hvert Vindpust gør dem hæse.

Kloge er de — deres Dyder har kloge Fingre. Men de mangler stærke Næver: deres Fingre forstaar ikke at gemme sig bag faste Næver.

Dyd er for dem alt det, som gør beskedent og tamt. Med den gjorde de Ulven til Hund og Mennesket selv til Menneskets bedste Husdyr.

„Vi sætter vor Stol lige i *Midten* — det fortæller deres Selvtilfredshed mig — og lige langt fra døende Fægtere og fra smaskende Svin."

Men det er *Middelmaadighed* — selvom det saa kaldes Maadehold.

3.

Jeg gaar min Vej gennem Folket og lader mangt et Ord falde: men de forstaar hverken at tage eller at beholde.

De undre sig over, at jeg ikke kom for at skælde paa Lyst og Last; sandelig, jeg kom ikke for at advare dem mod deres egne Lommetyve.

De undre sig over, at jeg ikke kom for at slibe og spidse deres Klogskab; som om de ikke havde nok af kloge Folk, hvis Stemmer er som Griflens Skril mod Tavlen.

Og naar jeg raaber: „Bort med alle fejge Djævle i Jer, alle Fejghedsdjævle, som gærne klynker og folder Hænder og beder“ — saa raaber de: „Zarathustra er gudløs!“

Især lyder dette Raab fra deres „Hengivelsens Lærere“, men netop dem vil jeg brøle ind i Ørene: „Ja, jeg *er* Zarathustra den gudløse!“

Disse Hengivelsens Lærere! Alle Vegne, hvor der er Sot og Smaalighed og Smuds, kryber de ind som Lus; og kun min Væmmelse forbyder mig at knække dem.

Velan! Dette er min Præken for deres Øren: Jeg er Zarathustra den gudløse, som siger: „hvem er mere gudløs end jeg, for at jeg kan glædes ved hans Undervisning?

Jeg er Zarathustra, den gudløse: hvor finder jeg mine Ligemænd? Og alle de er mine Ligemænd, som selv giver sig deres Verden og stryger al Hengivelse af sig.

Jeg er Zarathustra, den gudløse: jeg koger hvert Tilfælde efter *min* Smag og i *min* Gryde. Og først, naar det er vel kogt, er det velkommen som min Spise.

Og sandelig, mangt Tilfælde kom herskelystent til mig; men endnu mere herskelysten var min Vilje — og se, da kastede det sig paa Knæ. —

Og bad om Herberg og Hjærte, og sagde saa indsmigrende: „Se dog, o Zarathustra, hvordan Ven søger Ven!“

Men hvorfor taler jeg, hvor ingen har *mine* Øren. Saa vil jeg da raabe det ud for alle Vinde:

„I bliver bestandigt mindre og mindre, I Smaafolk! I smuldrer hen, I veltilfredse! I gaar til Grunde —

Ved Eders mange smaa Dyder, Eders mange smaa Undladelser, Eders megen og liden Hengivelse!

Alt for skaansomme, alt for eftergivende — saaledes er Eders Jorderige! Men for at Træer kan vokse sig store, maa de slaa stærke Rødder i stærke Sten.

Og alt det, som I undlader, væves med i Menneske-Fremtidens Væv: selve Eders Intet er Spindelvæv af den Edderkop, som suger Fremtidens Blod.

Og naar I tager, saa gør I det, som om I stjal, I smaa dydsirede! Men selv blandt Skælmene siger deres Æresfølelse: „Man maa kun stjæle, naar man ikke kan røve!“

„*Det giver sig*“ — det er ogsaa en Hengivelsens Lære. Men jeg siger Jer, I tilfredse! Det tager og vil altid tage stedse mere fra Jer.

Ak, vilde I blot stryge al Halvvejs Villen af Jer, og blev I blot hele baade i Hvile og i Daad. —

Ak, forstod I blot mine Ord: „Gør, hvad I vil, men lær først at kunne ville!

Elsk kun Eders Næste som Jer selv — men lær først at *elske Jer selv* — at elske med den store Kærlighed, at elske med den store Foragt!“ Saaledes siger Zarathustra, den gudløse.

Dog hvorfor taler jeg, hvor ingen har *mine* Øren! Det er endnu for tidligt for mig.

Jeg er min egen Forløber blandt dette Folk; mit eget Hanegal gennem dunkle Gyder.

Men *deres* Time kommer! Ogsaa min Tid kommer! For hver Time bliver de mindre, uslere, goldere — stakkels Urter! stakkels Jord!

Og snart skal de staa som vindtørt Græs og Steppe! Og sandelig, lede ved sig selv — tørstende mere efter Ild end Vand.

Aa Lynets signede Stund! Aa Hemmelighed før Middag — Løbe-Ild vil jeg gøre dem til og Forløbere med Flammetunger!

Forkynde skal de en Gang med Flammetunger: Den kommer, den er nær — *den store Middag.*

Saaledes talte Zarathustra.

Paa Oljebjærget.

Vinteren, en uvelkommen Gæst, sidder hjemme hos mig; blaa er mine Hænder af hans Venskabs Haandtryk.

Jeg agter ham vel, denne uvelkomne Gæst, men helst lader jeg ham dog sidde alene. Gærne løber jeg fra ham; og løber man godt, undløber man ogsaa.

Med varme Fødder og hede Tanker løber jeg derhen, hvor Vinden staar stille — til mit Oljebjærgs solvarme Krog.

Dèr ler jeg af min strænge Gæst, og er ham tilmed taknemlig, fordi han nu sidder hjemme og fanger Fluerne og stilner al Smaalarm.

Ti han ynder ikke at høre en Myg — end sige to — svirre og synge; og Gaderne gør han saa ensomme, at selv Maaneskæret er bange for dem om Natten.

En haard Gæst er han forvist — men jeg agter ham, og jeg beder ikke — som de forfrosne — til den rundbugede Ildgud.

Hellere Tænderklapren end Afgudsdyrkelse: saaledes er det min Skik. Og især er jeg gram i Hu mod alle brunstige, lumre og lunkne Ildafguder.

Dem, jeg elsker, elsker jeg bedre om Vinteren end om Sommeren; bedre og mere hjærteligt haaner jeg mine Fjender, naar Vinteren sidder ved min Arne, — hjærteligt, i Sandhed — selv naar jeg kryber til Sengs — da ler og leger endnu min sammenkrøbne Lykke, da ler endnu min Løgn-Drøm.

Jeg — krybe? Endnu aldrig krøb jeg for de mægtige; og løj jeg end, saa løj jeg af Kærlighed. Derfor er jeg frejdig selv i min Vinterseng.

Et ringe Leje varmer mig mere end et rigt — ti jeg er skinsyg paa min Armod. Og om Vinteren er den mest trofast.

Med en lille Ondskab begynder min Dag: jeg driller Vinteren med et iskoldt Bad; derover brummer min strænge Husven.

Jeg kildrer ham ogsaa gærne med en Kærte: for at faa ham til endelig at slippe Himlen fri af den askegustne Dæmring.

Om Morgenen er jeg nemlig særligt ondskabsfuld: i den tidlige Time, da

Spanden klirrer ved Brønden og Hestene varme vrinsker i de morgengraa Gader.

Utaalmodig venter jeg da paa, at den lyse Himmel snart skal komme frem, den sneskæggede Vinterhimmel, den hvidlokkede Olding, — Vinterhimlen, den tavse, som endda ofte fortier sin Sol.

Lærte jeg maaske af den min lange og lyse Tavshed? Eller lærte den af mig Kunsten at tie? Eller har hver af os fundet den selv?

Alle gode Tings Oprindelse er tusindfold; alle gode, kaade Ting springer af Lyst ind i Livet: hvorfor skulde de saa kun gøre det — een Gang?

En god og kaad Ting er ogsaa den lange Tavshed og at stirre frem, som Vinterhimlen, fra et lyst og rundøjet Aasyn, — og ligesom den at fortie sin Sol og dens ubøjelige Sol-Vilje: sandelig, den Kunst og Vinterkaadhed lærte jeg *godt*.

Min kæreste Ondskab og Kunst er det, at min Tavshed lærte ikke at forraade sig ved sin Tien.

Klaprende med Tale og Tærning overlistede jeg alle værdige Vægtere: alle disse strænge Vogtere skal min Vilje og mit Maal undslippe.

For at ingen skal se ned i min dybeste Grund og sidste Vilje — dertil opfandt jeg den lange Tavshed.

Saa mange kloge fandt jeg: de tilhyllede deres Ansigt og rørte op i deres Vande, for at ingen skulde se igennem og til Bunds.

Men netop til dem kom de klogeste Mistænkere og Nøddeknækkere: og netop de skjulteste Fisk blev fiskede!

De klare, de aabne, de gennemsigtige — det er de klogeste Fortiere: ti saa dybt er der til deres Bund, at end ikke det klareste Vand — røber den.

Du sneskæggede, du stumme Vinterhimmel, du rundøjede, hvidlokkede Olding oven over mig! Du himmelske Billede af min Sjæl og dens Kaadhed.

Og *maa* jeg ikke gemme mig, som den, der har slugt Guld, for at man ikke skal sprætte min Sjæl op?

Maa jeg ikke gaa paa Stylter, for at de kan *overse* mine lange Ben — alle disse skinsyge og skadefro, der vimser omkring mig?

Disse lumre, lunkne, forbrugte, forgroede, forgræmmede Sjæle — hvor *kunde* deres Nid vel taale min Lykke!

Derfor viser jeg dem Isen og Vinteren paa mine Tinder — og aldrig, at mit Bjærg ogsaa omslynges af solvarme Zoner.

De hører kun Vinterstormene suse — og aldrig at jeg sejler over hede Have, lig længselsfulde, tunge, solvarme Søndenvinde.

De har endog Medlidenhed med mine Uheld og Hændelser — men jeg siger: „lad Tilfældet komme til mig; det er uskyldigt som et lille Barn."

Hvor *kunde* de taale min Lykke, hvis ikke den gemte sig bag Uheld og Vinternød og Isbjørnehuer og Snehimmeldyner, — hvis ikke jeg selv forbarmede mig over deres Medlidenhed, disse skinsyges og skadefroes Medlidenhed! — hvis ikke jeg skjalv og sukkede af Kulde, og taalmodig lod mig vikle i deres Medlidenhed!

Dette er min Sjæls Kaadhed og Godhed: at den *ikke* skjuler sin Vinter og sine Snestorme, end ikke dækker over sine Frostknuder.

Den enes Ensomhed er den syges Flugt; den andens Ensomhed Flugt for den syge.

Lad dem kun *høre* mig klapre og klage af Kulde, disse stakkels, skelende Skælme omkring mig. Under slig Klapren og Klagen flygter jeg bort fra deres alt for lumre Stuer.

Lad dem blot have Medlidenhed med mig og sukke over mine Frostknuder: „han *fryser ihjel* af Erkendelsens Kulde!“ — saaledes klager de.

Imens løber jeg med varme Fødder omkring paa mit Oljebjærg: i mit Oljebjærgs Solkrog synger jeg Smædeviser over al Medlidenhed.

Saaledes sang Zarathustra.

I Forbigaaende.

Dragende saaledes langsomt gennem mange Folk og mange Slags Stæder, gik Zarathustra ad Omveje hjem til sit Bjærg og sin Hule. Og se — derved kom han uforvarende til den *store Stads* Port: men her sprang en fraadende Nar ham med udbredte Arme i Møde og traadte i Vejen for ham. Men det var netop den Nar, som Folket kaldte „Zarathustras Abe“, ti han havde afluret denne noget af hans Talesæt og laante vel ogsaa gærne af hans Visdoms Skat. Men Narren talte saaledes til Zarathustra:

„Aa Zarathustra, her er den store Stad: her har du intet at søge og alt at tabe.

Hvorfor vil du ogsaa vade gennem al denne Dynd? Hav dog Medlidenhed med din Fod! Spyt hellere paa Stadens Port — og vend saa om!

Her er Helvedet for alle Eneboertanker: her koges alle store Tanker levende, her koges de store smaa.

Her smuldrer til Støv alle store Følelser: kun de benrad-tørre faar Lov at benrad-rasle.

Lugter du ikke allerede Aandens Slagte- og Spise-Huse? Staar der ikke over Staden Em af slagtet Aand?

Ser du ikke alle Sjæle hænge som slappe og smudsige Pjalter? — Og af disse Pjalter laver de deres Blade!

Hører du ikke, at her er al Aand kun Ordspil? Væmmeligt Ordspy spytter de kun op. Og af dette Ordspy laver de deres Blade!

De jager hverandre og ved slet ikke, hvorhen! De hader hverandre og ved slet ikke, hvorfor! De klirrer med deres Blik, de klingrer med deres Guld.

De er kolde og søger sig Varme ved hede Vine; de er ophidsede og søger sig Svaling ved frosne Aander; alle er de syge og sygner de hen af offentlige Meninger.

Alle Lyster og Laster har hjemme her; men der gives ogsaa dydsirede — der findes megen anset og ansat Dyd.

Megen dygtig Dyd med Skriverfingre og haarde Sæde- og Vente-Puder, velsignet med smaa Bryststjærner og udstoppede, stumprumpede Døtre.

Der gives ogsaa megen Fromhed og meget troende Sleskeri og Spytslikkeri for Hærskarernes Gud.

„Fra oven" drypper jo alle Stjærner og Naadens Spy; mod oven stræber hver stjærneløs Barm.

Maanen har sit Hof, og Hoffet sine Maanekalve. Men til alt, som lugter blot af Hof, beder Tiggerpøblen og al duelig Tiggerdyd.

„Jeg tjener, du tjener, vi tjener" — saaledes beder al duelig Dyd lige op til Fyrsten: for at den velfortjente Stjærne sluttelig kan synke ned paa den smalle Barm.

Men endnu drejer Maanen sig om alt jordisk — saaledes drejer selv selv Fyrsten sig om det allermest jordiske: og det er Kræmmerens Guld.

Hærskarernes Gud er ingen Guldbarrernes Gud. Fyrsten har vel Pragten — men Kræmmeren Magten!

Ved alt, hvad der er lyst og stærkt og godt i dig, Zarathustra, spyt paa Kræmmerstaden og vend om!

Her flyder alt Blod saa lummert og lunkent og langsomt gennem Aarerne: spyt paa den store Stad, der er den store Affaldsdynge, hvor alt Afskum slynges hen. —

Spyt paa denne Stad, de indfaldne Sjæles, de slappe Brysters, de spidse Øjnes, de klæbrige Fingres Stad, — de paatrængendes, de uforskammedes, Skrive- og Skrig-Halsenes, de alt for griske ærgerriges Stad, — hvor alt sammenløbet, anløbet, lystent, dystert, bullent, svullent, sammensværgerisk, sammensværger sig:

Spyt paa den store Stad og vend om!"

Her afbrød Zarathustra den fraadende Nar og holdt ham for Munden.

„Hør dog op," raabte Zarathustra, „jeg væmmedes allerede forlængst ved din Tale og dit Væsen.

Hvorfor blev du saa længe i Sumpen, at du tilsidst selv blev en Tudse eller en Frø?

Flyder ikke i dine egne Aarer lunkent og lummert Sumpblod, siden du har lært at kvække og skælde saadan?

Hvorfor gik du ikke selv ud i Skovene? Eller pløjede Jorden? Er Havet ikke fuldt af grønne og ensomme Øer?

Jeg foragter din Foragt; og naar du vil advare mig, hvorfor advarede du saa ikke først dig selv?

Af Kærligheden alene skal min Foragt og min Varselsfugl flyve frem: men ikke fra Sumpene!

Man kalder dig min Abe, du fraadende Nar! Men jeg kalder dig mit Gryntesvin; med din Grynten ødelægger du sluttelig min Lovprisning af al Narredaarskab.

Hvad fik dig vel fra først af til at grynte? At ingen *smigrede* dig nok: du satte dig hen til alt dette Smuds for at faa Grund til at grynte, — faa Grund

til grundig Hævn! Ti Hævn, du forfængelige Nar, er al din Fraaden — jeg gennemskuer dig vel!

Men dit Narrepjank skader mig, selv naar du har Ret! Og havde Zarathustras Ord end tusende Gange Ret: du vilde selv med mine Ord — gøre Uret."

Saaledes talte Zarathustra. Og han stirrede bort mod den store Stad, sukkede dybt og tav saa længe. Men endelig sagde han:

Jeg væmmes ved denne store By, og ikke blot ved denne Nar. Baade dèr og her er intet at forbedre, intet at forværre.

Ve denne store Stad! Jeg vilde ønske, at jeg allerede saa den Ildsøjle, der skal fortære den.

Ti saadanne Ildsøjler maa gaa forud for den store Middag. Men dette har sin Tid og sin egen Skæbne.

Den Lære giver jeg dig nu til Afsked, du Nar: hvor man ikke mere kan elske, dèr skal man blot — *gaa forbi!*

Saaledes talte Zarathustra, og han gik Narren og den store Stad forbi.

Om de frafaldne.

Ak, ligger allerede alt det vissent og graat, som nylig endnu stod paa Engen saa grønt og farverigt! Og hvor megen Haabets Honning bar jeg ikke herfra hjem til mine Kuber.

Disse unge Hjærter er allerede ældede — nej, ikke en Gang ældede, blot blevet trætte, flove, lade: det kalder de: „nu er vi atter blevet fromme!"

Nylig saa jeg dem i den friske Morgen løbe frejdige omkring saa lette til Bens — men nu er deres Erkendelses Fod træt, og nu fornægter de selv deres Morgentapperhed!

Sandelig: mere end een løftede Foden let som en Danser, og han lokkedes af Latteren i min Visdom — da besindede han sig. Nu saa jeg ham krum krybe til Korset.

Om Lys og Frihed flagrede de tilforn som Myg og unge Digtere. Men Tiden randt — deres Frejdighed svandt; og nu sidder de og skuler og surmuler i Ovnkrogens Skjul.

Mistede de Modet, fordi jeg slugtes af Ensomheden som af en Hvalfisk?

Lyttede deres Øren mon længselsfuldt-længe forgæves efter mig og mine Trompetstød og Heroldraab?

Ak, altid er der kun faa af dem, hvis Hjærtes Mod og Overmod varer ved; men deres Aand bevarer ogsaa sin Taalmod. Resten er fejg.

Resten: det er altid de allerfleste, Hverdagen, Overfloden, de alt for mange — de er alle sammen fejge.

Den, der er af min Art, oplever ogsaa alle mine Oplevelser: saa at hans første Ledsagere bliver Lig og Gøglere.

Men hans næste Fæller — de vil kalde sig hans troende: en levende Sværm, megen Kærlighed, megen Daarskab, megen skægløs Beundring.

Til disse troende skal den, der er af min Art blandt Menneskene, ikke binde sit Hjærte; og den, der kender Menneskenes Flygtighed og Fejghed, skal ikke stole paa denne Vaar og disse Blomsterenge!

Kunde de andet, vilde de ogsaa *ville* anderledes. Men halve fordærver alt helt. Alle Blade visner — men hvem kan klage over det?

Lad dem fare og falde, Zarathustra, og klag ikke mere! Blæs hellere med de raslende Vinde iblandt dem, — blæs blandt disse Blade, o Zarathustra: saa at alt *vissent* snarest kan forsvinde!

2.

„Vi er atter blevet fromme!" — saaledes bekendte disse frafaldne; og mange blandt dem er endog for fejge til at bekende.

Dem ser jeg ind i Øjnene, dem siger jeg op i Ansigtet og de rødmende Kinder: I er af dem, der atter *beder!*

Men det er en Skændsel at bede! Ikke for alle, men for dig og mig og dem, der har deres Samvittighed i deres Hovede. For dig er det en Skændsel at bede!

Du ved det vel: din Fejgheds-Djævel, som gærne folder Hænderne og lægger Hænderne i Skødet og gærne altid vil have det lidt lettere — denne fejge Djævel siger til dig: „der *gives* en Gud!"

Men saa hører du til de lyssky, som aldrig har Ro for Lyset; nu maa du for hver Dag stikke Hovedet dybere i Nat og Dunst.

Og sandelig, du valgte din Tid godt. Ti just nu flyver alle Nattefugle ud. Timen er inde for alle, som frygter Lyset, Aften- og Fest-Timen — hvori der aldrig festes!

Jeg hører og lugter det: nu kom deres Time til Jagt og Fart, ikke den vilde Jagt, men en lam og tam Jagt for alle listende og bønnehviskende Luskere, — en Jagt efter sjælfulde Heldøren: ja, nu stilles alle Hjærte-Musefælder op! Og hvor jeg end drager Forhænget til Side, kommer straks en lille Nattesværmer flagrende.

Sad den dèr sammen med en anden lille Nattesværmer? Jeg lugter alle Vegne smaa, sammenkrøbne Menigheder. Og hvor der er smaa Stuer, er der altid nye Bedebrødre og Dunst af Bedebrødre.

De sidder lange Aftner sammen og siger: „Lader os alle atter blive som de smaa Børn og sige: kære Vorherre!" — med Mund og Mave fordærvet af de fromme Kagebagere.

Eller de stirrer lange Aftner paa en listig, lurende Korsedderkop, som præker Klogskab selv for Edderkopper og siger: „Under Kors er der godt at spinde!"

Eller de sidder Dagen igennem med Fiskesnøren i Sumpen og tror sig

dybe derved; men dem, som fisker, hvor der ingen Fisk findes, kalder jeg ikke en Gang overfladiske.

Eller de lærer frejdigt-fromme at slaa paa Harpe hos en Visedigter, som gærne vilde spille sig ind i unge Kvinders Hjærter: ti han er træt af gamle Kællinger og deres Lovord.

Eller de lærer at gyse og grue hos en halvlærd halvgal, der sidder i skumle Stuer og venter paa, at Aanderne skal komme til ham — og Aanden løber helt og holdent sin Vej!

Eller de lytter til en gammel dreven Snurre- og Knurre-Piber, der lærte Tonernes Tungsind af vemodige Vinde; nu piber han som Vinden og præker i triste Toner Tungsind.

Og nogle blandt dem er blevet Nattevægtere: de forstaar nu at blæse paa Horn og løbe rundt om Natten og vække gamle Sager, der forlængst var sovet ind.

Nogle Ord om gamle Sager hørte jeg forgangen Nat bag Havemuren: de kom fra slige triste, tørre Natvægtere.

„Af en Fader at være, sørger han ikke nok for sine Børn: Menneskefædre gør det bedre!"

„Han er for gammel! Han bryder sig slet ikke mere om sine Børn" — svarede den anden Natvægter.

„Jamen, *har* han nu egentlig Børn? Der er ingen, der kan bevise det, naar han ikke selv gør det! Jeg vilde ønske, at han en Gang vilde bevise det rigtig grundigt."

„Bevise! Som om han nogen Sinde havde bevist noget! Bevise falde ham svært: han sætter megen Pris paa, at man *tror* ham!"

„Ja, ja — Tro gør salig, Troen paa ham. Saadan er nu gamle Folk en Gang. Saadan er vi jo ogsaa!"

Saaledes snakkede de sammen, de to gamle Natvægtere og lysskye, og saa tudede de tungsindigt i deres Horn: saadan skete det forgangen Nat ved Havemuren.

Men mit Hjærte krummede sig af Latter og var ved at sprænge, men vidste ikke, hvorhen, og sank saa ned i Mellemgulvet.

Sandelig, det vil en Gang volde min Død, at jeg er ved at kvæles af Latter, naar jeg ser Æslerne berusede og hører Natvægterne tvivle paa Gud.

Er det da ikke længst forbi, ogsaa med al den Slags Tvivl? Hvem tør vel vække slige, gamle, lyssky Sager, som sover saa fast?

Med de gamle Guder er det jo længst forbi — og sandelig, de fik sig et godt og muntert Gude-Endeligt.

De „dæmrede" ikke hen lidt efter lidt — dèr lyver man dem paa! De *lo* sig selv en Gang ihjel.

Det skete, da de ugudeligste Ord gik ud af en Guds Mund — Ordene: „Der er kun een Gud! Du skal ingen Guder have foruden mig!"

— En gammel Graaskæg af en Gud forglemte sig saadan en Gang i sin Skinsyge.

Og da lo alle Guderne og vaklede paa deres Stole og raabte: „Er da ikke netop det Guddommelighed, at der gives Guder, men — ingen Gud?"

Den, som har Øren, han høre!

Saaledes talte Zarathustra i den Stad, som han elskede, og som bar Tilnavnet „den brogede Ko“. Derfra havde han kun to Dages Vandring til sin Hule og sine Dyr, men hans Sjæl jublede bestandig over Hjemmets Nærhed.

Hjemkomsten.

Aa Ensomhed! Du mit *Hjem* Ensomhed! Alt for længe levede jeg vildsom i vilde, fremmede Lande, til ikke at vende hjem til dig under Taarer!

Tru kun ad mig med Fingeren, som Mødre plejer at gøre, smil nu til mig, som Mødre kun smiler, og sig nu kun: „Hvem var det, der en Gang stormede bort som en Stormvind?

— Og ved Afskeden raabte: alt for længe levede jeg i Ensomheden: dèr glemte jeg at kunne tie; *det* — har du vel lært nu?

Aa Zarathustra, alt sammen ved jeg: ja, jeg ved saa godt, at blandt de mange var du mere forladt, du ene, end nogen Sinde hos mig.

Et er at være forladt, et andet at være ensom: det — har du vel lært nu? Og at du altid vil være vildsom og fremmed blandt Menneskene: vildsom og fremmed, selv naar de elsker dig: ti frem for alt vil de skaanes.

Men her er du i dit eget Hus og Hjem: her kan du tale ud om alting og tage alle Grunde frem: intet skammer sig her over fordækte, forstokkede Meninger.

Her kommer saa kælne alle Ting til din Tale og smigrer dig: ti de vil saa gærne ride paa dine Skuldre. Paa hver Lignelse rider du her til hver Sandhed.

Oprejst og oprigtig kan du her tale til alle Ting: og sandelig, som Lovsang lyder det lifligt i deres Øren, at een har Mod til at tale lige ud til alt.

Noget andet er det at være forladt. Sig, husker du endnu, Zarathustra, da din Ørn den Gang skreg til dig, mens du stod stille i Skoven, og ikke vidste, hvorhen? Ubeslutsom; ved din Side et Lig, — da du sagde: „Lad mine Dyr da føre mig! Farligere fandt jeg det blandt Mennesker end blandt Dyr!“ — *det* var at være forladt!

Og husker du endnu, Zarathustra, da du sad paa din Ø, som et Væld af Vin blandt tomme Kar, givende og uddelende, skænkende og udskænkende blandt de tørstige: til du tilsidst alene sad tørstig blandt de drukne og klagede ud i Natten: „Er det ikke saligere at tage, end at give? Og at stjæle mere saligt end at tage?“ — da var du forladt.

Og husker du, o Zarathustra, da Tysthedens Time kom til dig og drev dig helt bort fra dig selv, da den hviskede med ildevarslende Hvislen: „Tal og forgaa“ — da var du forladt.

Aa Ensomhed! Du mit Hjem Ensomhed! Hvor saligt og sagteligt din Stemme taler til mig.

Vi spørger ikke, vi klager ikke: vi gaar ofte sammen gennem aabne Døre.

Aabent og lyst er der hos dig; og Timerne løber paa lettere Fødder. I Mørke er Tiden jo tungere at bære end ved Lys.

Her aabner al Værens Tale og Ord-Skrin sig for os. Al Væren vil blive Ord, al Vorden vil lære at tale af mig.

Men dernede — dèr er al Tale forgæves! Det er den bedste Visdom at glemme og at gaa forbi. *Det* — har jeg lært nu!

Den, som vil begribe alt hos Mennesket, maa angribe alt: men dertil har jeg for renlige Hænder.

Jeg gider ikke indsuge deres Aande; ak, at jeg levede saa længe i deres Støj og daarlige Aande.

Aa, salige Stilhed omkring! Aa, rene Dufte! Aa, hvor drager denne Stilhed Vejret dybt og rent. Aa, hvor den lytter, denne salige Stilhed.

Men dernede — dèr taler alt, der overdøves alt. Man kan lade sin Visdom klemte med Kæmpeklokker: Torvets Kræmmere vil overdøve Klangen med deres Skilling-Klirren.

Alt hos dem taler, ingen ved mere at forstaa. Alting falder i Vandet, intet styrter ned i dybe Brønde.

Alt hos dem giver Lyd, men intet lykkes eller føres til Ende. Alle kagler, men hvem vil sidde stille i Reden og ruge Æg ud.

Alting taler, alt tales itu. Og det, som endnu i Gaar var for haardt for Tiden og dens Tand, hænger idag flaaet og flænset ud af Munden paa dem, der hører Dagen i Dag til.

Alting raaber, alt forraades. Og det, der en Gang var hemmeligt og hjemligt i dybe Sjæle: det tages i Eje af Torvets Trommeslagere og andre Sommerfugle.

Aa forunderlige Menneskevæsen! Du Støj i dunkle Stræder! Nu ligger du atter bag mig — min største Fare er overvundet.

I Skaansomhed og Medlidenhed laa altid min første Fare. Og alt Menneskevæsen vil skaanes og medlides.

Med tilbageholdte Sandheder, med Narrehaand og Narre-Hjærte, rig paa Medlidenhedens smaa Løgne — saaledes levede jeg blandt Menneskene.

Forklædt sad jeg blandt dem, rede til at miskende mig selv for blot at taale dem, og gærne sigende til mig selv: „du Nar, du kender slet ikke Menneskene!“

Man miskender Menneskene, naar man lever iblandt dem: alt for meget hos dem er kun Forgrund — hvad skal man saa med fjærntskuende, fjærntstræbende Øjne?

Og hvis de miskendte mig: jeg Nar, jeg skaanede dem derfor mere end mig: vant som jeg var til Haardhed mod mig selv og nu og da endda rede til at straffe mig, fordi jeg skaanede.

Stukket af giftige Fluer og hulet ud, som Stenen af mange Draaber Ondskab, saaledes sad jeg blandt dem og sagde endda til mig selv: „Uskyldigt er alt smaat i sin egen Smaalighed!“

Men de giftigste Fluer var dog de, der kaldte sig „de gode“. De stikker i al Uskyldighed, de lyver i al Uskyldighed: hvor *formaaede* de — at være retfærdige mod mig.

Den, der lever blandt de gode, lærer at lyve Medlidenhed. Men Medlidenhed gør Luften tung for alle frie Sjæle. Ti de godes Dumhed er uudgrundelig.

Skjule mig selv og min Rigdom — det lærte jeg dernede: ti hver og en fandt jeg fattig i Aanden. Det var min Medlidenheds Løgn, at jeg vidste hos hver enkelt, at jeg saa og sporede hos enhver, hvor meget Aand, der var ham nok, og hvor megen der var for meget.

Deres tørre Vismænd: jeg kaldte dem vise, ikke tørre — saaledes lærte jeg at sluge Ord. Deres Graverkarle: jeg kaldte dem Forskere og Forsøgere — saaledes lærte jeg at bytte Navne.

Graverkarle graver sig nemt fæle Sygdomme til. Under gammelt Støv hviler slemme Dunster. Man skal ikke rode i Sumpene; man skal leve paa Bjærgene.

Med salige Næsebor indaander jeg atter Bjærgfrihed. Frigjort er nu endelig min Næse for Stank af Menneskevæsen.

Pirret af den skarpe Luft, som af skummende Vine, nyser min Sjæl — nyser og jubler: Prosit.

Saaledes talte Zarathustra.

Om de tre onde.

I.

I Drømme, i den sidste Morgendrøm stod jeg i Dag paa et Forbjærg — hinsides Verden, og jeg holdt i Haanden en Vægt, og jeg vejede Verden.

Aa, at Morgenrøden kom saa tidligt til mig: med sin Ildgløds Varme vækkede den mig, af Skinsyge — ti skinsyg er den altid paa mine Morgendrømmes Glød.

Til at maale for den, der har Tid; til at veje for en dygtig Vejer; til at flyve til for vældige Vinger; til at gætte for guddommelige Nøddeknækkere: saaledes saa min Drøm den hele Verden:

Min Drøm, en dristig Sejler, halvt Skib, halvt Storm; som Sommerfuglene saa tavs, som Ædelfalkene saa utaalmodig — hvor fandt den nu Tid og Taalmod til sin Verdensvejning!

Hviskede maaske min Visdom til den, min lattermilde og aarvaagne Dags-Visdom, som ler af alle uendelige Verdner? Ti den siger: „hvor der er Kraft, bliver ogsaa *Tallet* Herre: det har endnu mere Kraft.“

Hvor sikker skuede min Drøm ned paa denne uendelige Verden, ikke lysten efter nyt, ikke grisk efter gammelt, uden Frygt, uden Tiggen:

Som et Træ, der vinkede til mig, et bredkronet Træ, der tjenstvilligt stod krummet til Hvile og Støtte for den vejtrætte; saaledes stod Verden paa mit Forbjærg. —

Som et Skrin, der raktes frem imod mig af skønne og sirlige Hænder, et

Skrin, der stod aabent for blufærdigt beundrende Øjnes Jubel: saaledes bød Verden sig frem mod mig i Dag:

Ikke Gaade nok til at kyse al Menneske-Kærlighed bort, ikke Løsning nok til at dysse al Menneske-Visdom i Søvn: — noget menneskeligt værdifuldt var Verden mig i Dag, den Verden, om hvilken der siges saa meget ondt.

Hvor takker jeg min Morgendrøm, for at jeg i Morges tidlig fik vejet Verden! Som noget menneskelig værdifuldt kom den til mig, denne Hjærtetrøster-Drøm.

Og for at gøre den det efter nu ved Dag og aflure den det bedste og lære det af den: vil jeg nu lægge de tre værste Ting paa Vægten og veje dem menneskelig godt.

Den, der har lært at velsigne, lærte ogsaa at forbande: hvilke er de tre Ting, der forbandedes vildest i Verden? Disse tre Ting vil jeg lægge paa Vægten.

Vellyst, Herskesyge, Selvdyrkelse: disse tre blev hidtil stærkest forbandede, mest bagtalt og mest forrost — disse tre vil jeg veje menneskelig godt.

Velan — her er mit Forbjærg, og dèr ligger Havet: se, det smyger sig frem imod mig, det laadne, kælne, trofaste, gamle, hundred-hovede Hunde-Uhyre, som jeg elsker.

Velan — her vil jeg holde Vægten frem over det smygende Hav; ogsaa et Vidne vil jeg vælge, at han kan se til — dig, du Eneboer-Træ, dig, du stærktduftende, bredkuplede, dig, som jeg elsker!

Over hvilken Bro gaar Nuet til det, der skal komme? Efter hvilken Tvang tvinges det høje af sig selv mod det lave? Og hvad befaler selv det højeste — at vokse bestandigt højere opad?

Nu staar Vægten stille og ganske lige: tre tunge Spørgsmaal kastede jeg paa den; tre tunge Spørgsmaal bærer den anden Vægtskaal.

2.

Vellyst: for alle bodsskjortede Legemsforagtere en Brod og en Pæl, og som „denne Verden“ forbandet af alle Hinsides-Stræbere: ti den haaner og driller alle forvirrede Virvars-Prædikanter.

Vellyst: for Pøblen en langsom Ild, hvori den skal brændes; for alt ormstukkent Træ, alle stinkende Pjalter den altid beredte Gløde- og Svide-Ovn.

Vellyst: for de frie Hjærter uskyldig og fri, Jordens Blomsterlykke, al Fremtids Tak-Overflod til Nuet.

Vellyst: kun for de visnende en sødlig Gift, men for Løve-Viljerne den store Hjærte-Vederkvægelse og den varsomt og sparsomt benyttede Vinenes Vin.

Vellyst: den store Lignelse-Lykke for højere Lykke og højeste Haab — ti mange er Ægteskab forjættet og mere end Ægteskab: mange, som er hinanden mere fremmede end Mand og Kvinde; og hvem forstaar vel fuldt, hvor *fremmede* for hinanden Mand og Kvinde er!

Vellyst: — men jeg vil rejse Gærder om mine Tanker og selv om mine Ord: for at ikke Svin og Sværmere skal bryde ind i mine Haver!

Herskesyge: de haardeste hjærtehaardes Svide-Svøbe; den grusomme Tortur, som den grummeste gemmer til sig selv; den dystre Flamme fra levende Bøddelbaal.

Herskesyge: den bedske Bræmse, der sættes paa de forfængeligste Folkeslag; Forhaaner af al Dyd; den, der rider paa hver Hest og hver Stolthed.

Herskesyge: Jordskælvet, som faar alt raaddent og ormædt til at opbrydes og briste; som under truende Rullen straffende sprænger alle kalkede Grave — de lynglimtende Spørgsmaalstegn ved utidige Svar.

Herskesyge: for hvis Blik Mennesket bukker sig og dukker sig og lusker og bliver uslere end Slange og Svin — indtil endelig den store Foragt skriger ud af ham. —

Herskesyge: den forfærdelige, som lærer os den store Foragt, og som præker op i Ansigtet paa Stæder og Riger: „bort med dig" — til det skriger ud af dem selv: „Ja, bort med mig!"

Herskesyge: som ogsaa stiger lokkende op til de rene og ensomme og op til de Højder, der er sig selv nok — stiger op glødende som en Elsker, der maler forførende Purpursalighed paa jordiske Himmelhvælv.

Herskesyge — hvem vil vel kalde det „Syge", at det høje længes ned mod Magten. Sandelig, ingen Sot eller Syge synes der mig at være i saadan Lyst eller Nedstigning.

At den ensomme Højde ikke evigt er ensom og sig selv nok; at Bjærget kommer til Dalen og Bjærgenes Vinde til Dalene: aa, hvem kan vel finde det rette Daabs- og Dyds-Navn til en saadan Længsel! „Den gavmilde Dyd" — saaledes kaldte Zarathustra en Gang det navnløse ved Navn.

Og den Gang skete det ogsaa — og sandelig, det var første Gang, det indtraf, — at hans Ord priste Selvdyrkelsen salig, den karske, sunde Selvdyrkelse, der vælder frem af en magtfuld Sjæl:

— Af en mægtig Sjæl, hvortil det høje Legeme hører: det skønne, sejrrige, forfriskende Legeme, omkring hvilket alle Ting bliver til Spejle: — det smidige, overtalende Legeme, Danseren, hvis Lignelse og Uddrag den selvdyrkende Sjæl er. Slige Legemers og Sjæles Selvdyrkelse kalder sig selv: „Dyd".

Med sine egne Ord om godt og ondt beskytter en saadan Selvdyrkelse sig som med hellige Lunde; ved at nævne sin Lykkes Navn maner den alt foragteligt bort fra sig.

Bort fra sig maner den alt fejgt; den siger: „Ondt — det er alt, som er fejgt!" Foragtelige synes den alle sukkende og sørgende og klynkende og alle de, der tager selv de mindste Fordele med.

Den foragter ogsaa al klynkende Klogskab: ti sandelig, der gives ogsaa en saadan Klogskab, der blomstrer i Mørket, en Natskygge-Klogskab, som altid klager: „Ak, alt er Forfængelighed!"

Den sky Mistænksomhed ringeagter den, og alle dem, der fordrer Eder i Stedet for Blikke og Haandtryk: og den altfor mistroiske Klogskab — den er de fejge Sjæles Kendetegn.

Endnu ringere agter den dog de behagesyge, de hundske, der straks lægger

sig paa Ryggen, de ydmyge; og der gives ogsaa en Klogskab, der er ydmyg og hundsk og blid og behagesyg.

Forhadt og ligefrem modbydelig synes den enhver, som aldrig forsvarer sig, men sluger giftigt Spy og onde Blikke, den altfor taalmodige, al Ting taalende, altid tilfredse: ti sligt er Slavernes Skik.

Om man kryber for Guder og Gudespark eller for Mennesker og meningsløse Menneskemeninger: alt Slavevæsen spytter den paa, denne salige Selvdyrkelse!

Ondt — det kalder den alt, som er slattent og slavisk-slattent, og fejge Øjne, der ufrie glipper, fejge Hjærter og hin falske Eftergivenhed, som kysser med fede, fejge Læber.

Og Rumpe-Visdom kalder den alt, hvad Slaver og Oldinge og trætte udpønsker; og især alt det modbydelige, dumme, tomme Præstegøgl.

Men disse Rumpe-Vismænd, alle disse Præster og livstrætte og alle med Kvinde- og Slave-Sjæl — aa, hvor ilde behandlede de ikke altid Selvdyrkelsen!

Og netop det, at man mishandlede den, skulde regnes for Dyd og være Dyd! Og „uselvisk" — det ønskede de selv med god Grund at være, alle disse livstrætte Kujoner og Korsedderkopper.

Men for dem alle kommer nu Dagen, Forvandlingen, Dommersværdet, *den store Middag:* da skal mangt og meget aabenbares.

Og den, der hylder det hellige Jeg og priser Selvdyrkelsen salig: sandelig, han vil ogsaa sige det sande, han ved, en Sandsiger: *„Se, nu kommer den, nu er den nær, den store Middag!"*

Saaledes talte Zarathustra.

Om Tyngdens Aand.

Mit Mundlæder — er Folkets: for grovt og for hjærteligt taler jeg for alle ømskindede. Og end mere fremmed lyder min Tale for alle Blæk-Sprutter og Penne-Slikkere.

Min Haand — er en Narrehaand: Ve alle Borde og Vægge og alt, hvor der er Plads for Narre-Streger, Narre-Løjer.

Min Fod — er en Hestehov: med den traver og tramper jeg over Stok og Sten, paa Kryds og paa tværs, og er vild af Lyst ved det vilde Løb.

Min Mave — er vel en Ørnemave? Ti den holder mest af Lammekød. I hvert Fald er den en Fuglemave.

Jeg ernæres af uskyldige Ting og af Smuler, jeg er rede til og utaalmodig efter at flyve, flyve langt bort — skulde jeg da ikke have noget af Fuglenes Natur i mig?

Og især synes det mig fugle-agtigt, at jeg er fjendsk mod Tyngdens Aand.

Og sandelig dødsfjendsk, ærkefjendsk, urfjendsk! Ak, hvorhen fløj ikke og fo'r vild mit Fjendskab forlængst?

Derom kunde jeg synge en Vise — og jeg vil synge, skønt jeg er alene i det tomme Hus og maa synge kun for mine egne Øren.

Andre Sangere gives der vel: først det fyldte Hus gør deres Strube sanglysten, deres Haand veltalende, deres Øje udtryksfuldt, deres Hjærte vaagent: — dem ligner *jeg* ikke.

2.

Den, som en Gang lærer Menneskene at flyve, flytter Grænsepæle; alle Grænsepæle selv vil han faa til at flyve i Luften, Jorden vil han døbe paany: „den lette" vil den kaldes.

Fuglen Struds løber raskere end den raskeste Hest, men ogsaa den stikker Hovedet dybt i den tunge Jord: saaledes er ogsaa det Menneske, der ikke kan flyve.

Tunge synes ham Jord og Liv; og saaledes *vil* Tyngdens Aand det. Men den, der vil blive let og en Fugl, maa elske sig selv — saaledes lærer *jeg*.

Men ikke med de syges og sygnendes Kærlighed: ti hos dem lugter selv Selvdyrkelsen ilde.

Man maa lære at elske sig selv med den karske og sunde Kærlighed: saa at man kan holde det ud hos sig selv, og ikke strejfer vildse om.

Slig Omstrejfen døbte sig selv „Næstekærlighed" . Med dette Navn løj og hyklede man hidtil bedst — og især alle de, som falder al Verden til Byrde.

Og sandelig det er intet Bud for i Dag og i Morgen, at *lære* at elske sig selv. Snarere er det den fineste, underfundigste, sidste og taalmodigste af alle Kunster.

For Ejeren er alt eget godt gemt, og af alle Skattegrave udgraves den egne sidst — saaledes virker Tyngdens Aand.

Næsten i Vuggen giver man os vægtige Ord og Værdier: „godt" og „ondt" — saaledes hedder denne Medgift. For deres Skyld tilgiver man os, at vi lever.

Og derfor lader man Børnene komme til sig, for i Tide at forhindre, at de elsker sig selv — ogsaa det er Værk af Tyngdens Aand.

Og vi — vi slæber saa troligt af Sted med alt, hvad man giver os med paa Vej, slæber paa haarde Skuldre, over stejle Bjærge. Sveder vi, siger man til os: „Ja, Livet er skam tungt at bære!"

Men kun Mennesket er tungt at bære! Ti for meget fremmed er læsset paa hans Skuldre. Som Kamelen knæler han og lader tunge Byrder lægge paa sig.

Især det stærke og taalmodige Menneske, i hvem der bor Ærefrygt: alt for mange *fremmede,* vægtige Ord og Værdier læsser han paa sig — nu synes Livet ham en Ørken!

Og sandelig — mangt eget er ogsaa tungt at bære! Og meget i Menneskets Indre er som Østersen, ækelt og slimet og vanskeligt at fatte.

Saaledes at en ædel Skal med ædel Skønhed maa gaa i Forbøn for det

indre: men ogsaa den Kunst bør læres, at *have* Skal og skønt Skin og klog Blindhed.

Men meget overses ogsaa i Mennesket, derved at Skallen er ringe og trist og alt for meget Skal. Mangen skjult Godhed og Styrke opdages aldrig; de kosteligste Lækkerbidskener finder ingen Lækkermunde.

Kvinderne ved det, de kosteligste: en Kende federe, en Kende magrere — aa, hvor skæbnesvangert kan ikke saa lidet være!

Mennesket er svært at opdage, sværest for sig selv. Ofte lyver Aanden om Sjælen. Ogsaa det er Virke af Tyngdens Aand.

Men den, der har opdaget sig selv og siger: „dette er *mit* godt og ondt" — har dermed bragt denne Muldvarp og Dværg til Tavshed og gjort det forbi med hans Ord: „For alle godt, for alle ondt."

Sandelig, heller ikke holder jeg af dem, for hvem al Ting er godt, og denne Verden den bedste. Dem kalder jeg alt-ædende.

Alt-ædende, som kan lide al Ting: det er ikke den bedste Smag. Jeg elsker de trodsige og kræsne Tunger og Maver, som lærte at sige „Jeg" og „Ja" og „Nej".

Men at døje og fordøje alt — det er Svineskik! Altid sige Ja — det kan kun Æslet, og den, der er af samme Aand.

Det dybe gult og det hede rødt — saaledes vil *min* Smag — den blander Blod i alle Farver. Men den, som maler sit Hus hvidt, forraader en hvidkalket Sjæl.

Nogle forelskede i Mumier, andre i Spøgelser — begge lige fjendske mod Kød og Blod; aa, hvor er de mig begge imod! Ti jeg elsker Blod.

Og dèr vil jeg aldrig bo eller bygge, hvor alle spytter og spyer — saaledes er nu *min* Smag. Hellere vil jeg leve blandt Tyve og Menedere. Ti ingen bærer Guld i Mund.

Men væmmeligst er mig dog alle Spytslikkere; og det modbydeligste Menneskedyr, jeg fandt, døbte jeg: Snylter — Dyret, som ikke vil elske, men dog lever af Kærlighed.

Usalige kalder jeg dem, som kun har det ene Valg: at blive onde Dyr eller Dyretæmmere. Blandt dem vilde jeg ingen Hytter bygge.

Usalige kalder jeg ogsaa dem, som altid maa *vente* — de er mig imod: alle Toldere og Kræmmere og Konger og alle andre Kron- og Krambods-Vogtere.

Sandelig, ogsaa jeg har lært at vente, og det grundigt — men kun at vente paa *mig* selv. Og frem for alt lærte jeg at staa og gaa og løbe og springe og klatre og danse.

Men det er min Lære: den, som vil lære at flyve en Gang, maa først lære at gaa og staa og løbe og klatre og danse — man flyver sig ikke til at kunne flyve.

Med Rebstiger lærte jeg at naa op til mangt et Vindue, med hurtige Ben klatrede jeg op ad høje Master: at sidde paa Erkendelsens høje Master syntes mig ingen ringe Salighed: — som smaa Flammer, der flakrer paa høje Mastetoppe; et lille Lys kun, men en stor Trøst for vildfarne Skippere og Skibbrudne!

Paa mangen Vej og Vis naaede jeg til Sandheden: ikke ad een Stige steg jeg til den Højde, hvorfra mit Blik svæver ud over fjærne Vidder.

Kun ugærne spurgte jeg om Vej — det var mig altid imod. Hellere søgte og forsøgte jeg Vejene selv.

En Søgen og Spørgen var al min Gang — og sandelig, man maa ogsaa *lære* at svare slig Spørgen! Men saaledes — er nu min Smag:

Ikke god, ikke daarlig — men *min* Smag, som jeg hverken skammer mig over eller skjuler.

„Det — er nu *min* Vej — hvor gaar Eders?“ saaledes svarede jeg dem, der spurgte mig „om Vejen“. Ti Vej*en* — findes slet ikke!

Saaledes talte Zarathustra.

Om gamle og nye Tavler.

1.

Her sidder jeg og venter, og rundt om mig ligger gamle, sønderbrudte Tavler og nye, halvtbeskrevne. Naar kommer mon min Time?

— Min Nedgangs, min Undergangs Time: ti endnu en Gang vil jeg gaa ned til Menneskene.

Derpaa venter jeg nu — men først maa de Tegn komme, som skal forkynde mig, at det er *min* Time — den leende Løve med Duernes hvide Sværm.

Indtil da taler jeg med mig selv, som den, der ved, at han har god Tid. Ingen fortæller mig noget nyt: saa vil jeg da selv fortælle.

2.

Da jeg kom til Menneskene, fandt jeg dem siddende paa en gammel Tro: alle troede de forlængst at have lært, hvad der var Menneskene godt og ondt.

Forældet og forslidt syntes dem den Gang al Tale om Dyd. Og den, der vilde sove godt, talte, før han lagde sig til Hvile, om godt og ondt.

Dette Syvsoveri forstyrrede jeg, da jeg lærte: hvad der er godt og ondt — *det ved endnu ingen:* undtagen Skaberen.

Men Skaber er hver den, der skaber Menneskets Maal og giver Jorden dens Mening og Fremtid; ti først han *bevirker,* at noget er godt eller ondt.

Og jeg bød dem omstyrte deres gamle Lærestole og alt, hvorpaa denne gamle Overtro havde siddet; jeg bød dem le af alle deres store Dydsmestre og Helgener og Digtere og Verdensfrelsere.

Af deres dystre Vismænd bød jeg dem le og af alle, der advarende sad som sorte Fugleskræmsler paa Livets Træ.

Paa deres vældige Gravplads satte jeg mig, blandt Aadsler og Aadselgribbe — og jeg lo af deres Alvor og deres ormstukne og forfaldne Pragt.

Sandelig — som Bodsprædikanterne og Narrene skreg jeg Gift og Galde over alt deres stort og smaat — fordi selv deres bedste var saa lidet! Fordi deres værste var saa ringe — derfor lo jeg!

Min vise Længsel skreg og lo saaledes, min vilde Længsel, der er født paa Bjærgene — en vildsom Visdom for vist, min store og vingebrusende Længsel.

Ofte rev den mig med sig opad og langt bort og midt under Latteren: da susede jeg af Sted i et Gys, som en Pil, gennem soldrukken Jubel:

Ud til fjærne Fremtidslande, som ingen Drøm endnu saa, til et Syden mere hedt, end nogen Kunstner endnu drømte — dèr hen, hvor de evigt dansende Guder undser sig for at bære Klæder: — for at tale i Lignelser og halte og stamme, som Digterne; og sandelig, jeg skammer mig over endnu at *maatte* være Digter, —

derhen, hvor al Verden syntes mig Gude-Dans og Gude-Kaadhed, al Verden vild og gal og løssluppen og flygtende tilbage til sig selv, som mange Guders evige Flyen-bort og Finden-tilbage, som mange Guders salige Selv-Modsigen, Selv-Lytten, Selv-Lyden,

hvor al Tid syntes mig en salig Haan mod Øjeblikket, hvor Nødvendighed var Frihed selv og lystig legede med Friheds Brod, — hvor jeg ogsaa fandt min gamle Djævel og Arvefjende, Tyngdens Aand, og alt, hvad der er dens Værk: Tvang og Lov, Nødvendighed og Følge og Hensigt, og godt og ondt:

ti maa ikke alt det være til, *hvorover* der skal danses, hvor hen over der skal danses langt bort — maa der ikke, for de lettes og lettestes Skyld — være tunge Dværge og Muldvarpe til?

3.

Dèr var det ogsaa, jeg paa Vejen sankede Ordet Overmenneske op, og at Mennesket er noget, der skal overvindes, — at Mennesket er en Bro og intet Maal, og priser sig salig for sin Middag og Aften, som Vej til nye Morgenrøder —

Zarathustra-Ordet om den store Middag og alt det andet, jeg viste Menneskene som nye purpur Aftenrøder.

Jeg viste dem forvist ogsaa nye Stjærner, og nye Nætter lod jeg dem se; og over Skyer og Dag og Nat spændte jeg Latterens Himmelbue som et broget Telthvælv.

Jeg lærte dem al min Digten og Drømmen: at digte til en Enhed, at svejse til en Helhed alt det, som ved Mennesket er Brudstykke og Gaade og grum Tilfældighed, — som Digtere, Gaadegættere og Forløsere fra Tilfældighed lærte jeg dem at skabe med paa Fremtiden og ved deres Skaben forløse alt, som *har været.*

At forløse det forgangne ved Mennesket og omskabe „det var", indtil Viljen siger: „Saaledes vilde jeg det; saaledes vil jeg ville det", — det kalder jeg Forløsning; det lærte jeg dem at kalde Frelse, — nu venter jeg paa *min* Forløsning — venter paa, for sidste Gang at skulle ned til dem.

Ti endnu en Gang vil jeg ned til Menneskene: blandt dem vil jeg gaa under; døende vil jeg skænke dem min sidste Gave!

Det lærte jeg af Solen, den overvættes rige: Guld gyder den over Havet, naar den gaar ned, af sin uudtømmelige Rigdom, — saa at selv den fattigste Fisker kommer til at ro med gylden Aare. Det saa jeg selv en Gang, og jeg blev ikke mæt af Taarer derover. —

Som Solen vil ogsaa Zarathustra gaa ned: nu sidder han her og venter, og rundt omkring ham ligger gamle, sønderbrudte Tavler og nye, halvtbeskrevne.

4.

Se, her er en ny Tavle — men hvor er mine Brødre, som sammen med mig skal bringe den ned i Dalene og ind i de levende Hjærter?

Saaledes fordrer min Kærlighed til de fjærneste: *skaan ikke din Næste!* Mennesket er noget, som skal overvindes.

Der gives mangen Vej og Vis for Overvindelse: *dèr* maa du selv se til. Men kun en Nar kan tænke: Mennesket kan ogsaa overspringes. —

Overvind dig selv ogsaa i din Næste: og den Ret, du kan røve, skal du ikke modtage som Gave.

Hvad du gør, kan ingen gøre mod dig. Se, der gives ingen Gengældelse.

Den, der ikke kan byde, skal lyde. Og mange *kan* vel befale sig selv, men der mangler endnu meget i, at de ogsaa kan lyde sig selv.

5.

Saaledes er alle ædle Sjæle: de vil aldrig have noget for intet — aller mindst Livet.

Den, der hører Pøbelen til, vil leve uden Betaling: men vi andre, til hvem Livet gav sig hen — vi pønser altid paa, hvad vi bedst kan skænke til Gengæld.

Og, sandelig, det er fornem Tale, der siger: „Hvad Livet lover os — det vil vi holde over for Livet!"

Man skal ikke ville nyde, hvor man ikke giver Nydelse — og man skal ikke *ville* nyde.

Nydelse og Uskyld er nemlig saare blufærdige: de vil ikke, at man opsøger dem. Dem maa man *eje* — *søge* kan man snarere efter Skyld og Smærte!

6.

Aa, Brødre, den, som er førstefødt, bliver altid ofret. Men nu er vi førstefødte.

Vi bløder alle ved hemmelige Offeraltre; vi svides og steges alle til Ære for gamle Afgudsstøtter.

Vort bedste er endnu ungt: det pirrer gamle Ganer. Vort Kød er sart, vort Skind kun Lammeskind — maa vi da ikke friste gamle Afgudspræster?

I os selv boer den gamle Afgudspræst, som steger vort bedste til Gudens Gilde. Ak, Brødre, hvor kan førstefødte vel undgaa at ofres?

Men saaledes er det *vort* Væsens Vilje: og jeg elsker dem, som ikke vil bevare sig. Jeg elsker dem, af al min Evne til at elske: ti de skrider over!

7.

At være sanddrue — formaar kun faa! Og end ikke alle, der kan, vil være det. Men mindst af alle formaar de gode det.

Aa disse gode! — Gode Mennesker taler aldrig Sandhed; at være god paa den Maade er en Sygdom for Sjælen.

De giver efter, de overgiver sig, disse gode, deres Hjærter snakker andre efter Munden, deres inderste lystrer: men den, der lyder, *lytter ikke til sig selv!*

Alt det, som de gode kalder ondt, maa samles i eet, for at en Sandhed kan fødes. Aa, Brødre, er I ogsaa *onde* nok til *denne* Sandhed?

Den forvovne Vovelyst, den lange Mistro, det grusomme Nej, Leden, og Modet til at skære i det levende — hvor sjældent er alt det samlet! Men af denne Sæd avles Sandhed!

Side om Side med den onde Samvittighed voksede før al Viden! Saa knus, I Erkendere, knus dog alle gamle Tavler!

8.

Naar der er lagt Bjælker over Vandet, naar Gangsti og Gelænder springer over Floden, da lyttes der sjældent til ham, der siger: „Alt flyder!"

Men selv Tosserne modsiger ham: „Hvad for noget?" — siger de — „skulde alt være i Flyden? Men Bjælke og Bro er dog faste og oven over Flodens flydende Vand!

Oven over det flydende Vand er alt fast, alle Tings Værdier, alle Broer, alle Begreber, alt godt og alt ondt — alt sammen er det *fast.*"

Og kommer saa tilmed den strænge Vinter, Flod-Slange-Tæmmeren, saa bliver selv de snedigste mistroiske, — og det er ikke blot Tosserne, som siger: „Skulde da til syvende og sidst ikke *alt — staa stille?*"

„I Grunden staar alt stille!" — Det er ret en Vinterlære, god for en gold Tid, værdig Trøst for alle Vinter-Syvsovere og alle, som holder til i Kakkelovnskrogen.

„I Grunden staar alt stille!" — Imod den Lære præker Foraarsvinden!

Vaar-Vinden: en Tyr, men ingen Plov-Tyr — en rasende Tyr, en Ødelægger, som med sine Horn bryder Isen op. Men Isen — *bryder Broer itu!*

Aa Brødre, er *nu* ikke alt *i Floden og i Flyden?* Er ikke selv Gelænder og Gangbrædt styrtet i Strømmen? Hvem kan nu *holde sig fast* til godt og ondt?

„Ve os! Hil os! Vaarvinden blæser!" — Raab saaledes, Brødre, gennem Gader og Stræder!

9.

Der gives en gammel Galskab; den kaldes godt og ondt. Om Sandsigere og Stjærnetydere drejede sig før denne Daarskabs Hjul.

En Gang *troede* man paa Stjærnetydere og Sandsigere! Og derfor troede man: „Alt er Skæbne: du skal, ti du er tvunget dertil!"

Men senere nærede man Mistro til alle Sandsigere og Stjærnetydere; og derfor troede man: „Alt er Frihed: du kan, ti du vil!"

Aa, Brødre, om Stjærner og Fremtids-Skæbner har man altid kun kunnet ane og aldrig vide: om godt og ondt har man *derfor* altid kun kunnet ane og aldrig vide!

10.

„Du skal ikke røve! Du maa ikke slaa ihjel!“ — slige Ord priste man en Gang hellige; for dem bøjede man Knæ og Hovede, og man drog Skoene af.

Men jeg spørger Jer: hvor fandtes der nogen Sinde værre Røvere og Mordere i Verden, end slige Ord?

Er der da ikke i alt Liv selv — Rov og Drab? Og naar slige Ord pristes hellige, blev saa ikke dermed *Sandheden* selv — myrdet?

Eller var det en *Dødens* Lære, at alt det, som modsagde og modvirkede Livet, pristes helligt?

— Aa, Brødre, saa knus dog, knus alle gamle Tavler!

11.

Derfra stammer min Medlidenhed med alt forgangent, at jeg ser: det er prisgivet, — prisgivet hver kommende Slægts Naade og Aand og Vanvid, prisgivet hvert Slægtled, som kommer, og som omdanner alt det, der har været, til en Bro for sig selv.

En vældig Voldshersker kunde komme, et verdensklogt Uhyre, som med sin Naade og Unaade vilde tvinge og tvang alt forgangent, til det blev ham Vej og Varsel og Herold og Hanegal.

Men dette er den anden Fare og det andet, der volder min Medlidenhed: den pøbelfødtes Tanker gaar kun tilbage til Bedstefaderen — med Bedstefædrene hører for ham Fortiden op.

Saaledes blev alt forgangent prisgivet: ti det kunde ske, at Pøbelen en Gang blev Herre og i sit mudrede Mosevand druknede al Tid.

Derfor, Brødre, har vi Brug for *en ny Adel*, som er Modstander af al Pøbel og af alle Voldsherskere, og som paa nye Tavler paany skriver Ordet „*ædel*“.

Mange ædle og mange Slags ædle behøves, for *at der skal findes en Adel!* Eller, som jeg har sagt i en Lignelse: „Netop det er Guddommelighed, at der gives Guder, men ingen Gud!“

12.

Brødre, jeg viser og vier Jer til en ny Adel: I skal være dens Skabere og Støtter og Fremtidens Sædemænd. —

Sandelig, ikke til en Adel, som I kan købe lig Kræmmerne og med Kræmmerguld: kun ringe Værdi har alt, der har sin Pris.

Ikke, hvorfra I kommer, skal fremtidig skabe Eders Ære — men hvorhen I gaar! Eders Vilje og Eders Fod, som vil vandre ud over Jer selv, skal være Eders Ære!

Forvist ikke det, at I har tjent en Fyrste — hvad Værd har vel Fyrster nu! — eller var Bolværk for det, der staar, for at det kunde staa endnu fastere.

Ej heller at Eders Slægt ved Hove blev høvisk, og at I lærte, lig den brogede Flamingo, at staa i lange Timer i de flade Damme, — ti at *kunne* staa er en værdifuld Fortjeneste, hos Hofmænd — og alle Hoffolk tror, at til Salighed efter Døden hører: *at turde sidde.*

Ej heller at en Aand, som kaldtes hellig, førte Eders Forfædre til det lovede Land, som *jeg* ikke lovpriser: ti hvor det værste blandt alle Træer, Korset, gror — ved det Land er der intet at lovsynge!

— Og sandelig, hvorhen denne „Hellig-Aand" end førte sine Riddere, saa løb dog paa slige Togter baade Geder og Gæs og forvildede Faar altid i Spidsen!

Aa Brødre, Eders Adel skal ikke skue tilbage, men fremad! Landflygtige skal I være fra alle Fædre- og Forfædre-Lande!

Eders Børns Land skal I elske — denne Kærlighed skal være Eders nye Adelskab: det nyopdagede Land bag de fjærneste Have! Efter det byder jeg Eders Sejl søge og søge!

Mod Eders Børn skal I gøre godt, at I selv er Eders Fædres Børn: alt forgangent skal I *saaledes* forløse! Denne nye Tavle giver jeg Eder!

13.

„Hvorfor leve? Alt er forfængeligt! At leve — er at tærske Langhalm; at leve — er at selvforbrænde uden at varmes!"

Sligt gammeldags Snak regnes endnu bestandig for Visdom; men fordi det er gammeldags og lugter muggent, æres det des mere. Selv Skimmel adler.

Børn kunde det tillades at tale saadan: de *skyer* jo Ilden, naar de har brændt sig! Der er megen Barnlighed i de gamle Visdomsbøger.

Og hvor skulde vel de, der tærsker Langhalm, have Lov til at skælde over al Tærskning? Munden skulde stoppes paa de Narre.

De sætter sig til Bords og bringer intet med — ikke en Gang god Appetit — og nu skælder de: „Alt er forfængeligt!"

Men at spise og drikke godt, Brødre, er ingen forfængelig Kunst! Saa knus da, knus de aldrig-glades Tavler.

14.

„For den rene er al Ting rent" — saaledes siger man. Men jeg siger: „For Svin er al Ting svinsk."

Derfor præker alle Sværmere og Hænge-Hoveder og Hænge-Hjærter: „Verden er selv et smudsigt Uhyre!"

Ti alle disse er urene af Aand, men især de, der hverken har Rist eller Ro, før de faar set Verden *bagfra* — de, der søger Lykken bag ved Verden.

Dem siger jeg op i deres Ansigt, om det saa lyder lifligt eller ej: deri ligner Verden et Menneske, at ogsaa den har en Bag — *saa meget* er sandt.

Der gives meget Smuds i Verden — *saa meget* er rigtigt nok: men derfor bliver Verden intet smudsigt Uhyre.

Der er Visdom deri, at meget her i Verden lugter ilde: Væmmelsen selv skaber sig Vinger og kildevæld-anende Kræfter.

Selv hos den bedste er der noget, der vækker Væmmelse, og selv den bedste er noget, som skal overvindes.

Aa Brødre, der er Visdom deri, at der er meget Smuds til i Verden!

15.

Saaledes hørte jeg fromme Hinsides-Stræbere sige til deres Samvittighed, og sandelig, uden Falskhed eller Svig — skønt der ikke gives noget mere falsk og svigagtigt i Verden:

„Lad dog Verden være Verden! Løft ikke en Finger imod den!"

„Lad dem, der vil, kun myrde og dræbe og flaa og flænse: løft ikke en Finger derimod! De lærer jo dog tilsidst at forsage Verden!"

„Og din egen Fornuft skal du dræbe og kvæle; ti det er en Fornuft af denne Verden — saa lærer du dog til sidst at forsage denne Verden!"

Saa spræng dog, Brødre, spræng de frommes gamle Tavler i tusende Stykker; saa spred dog Verdens-Bagtalernes Ord for alle de susende Vinde!

16.

„Hvor Visdom vindes, visner alt voldsomt Begær" — saaledes hvisker man nu rundt om i alle dunkle Stræder.

„Visdom gør træt; *intet* betaler sig; du skal ikke begære" — denne nye Tavle saa jeg hænge selv paa aabne Torve.

Saa slaa dog, Brødre, ogsaa denne nye Tavle itu! De verdenstrætte hængte den op, og Døds-Lærens Præster og Pryglemestrene: ti se, det er ogsaa en Trældommens Lære.

Fordi deres Viden var daarlig og manglede det bedste, og vandtes for tidligt og alt for hurtigt: fordi de *spiste* daarligt — derfor ødelagdes deres Mave: — en daarlig Mave er deres Aand: den vejleder til Døden. Ti forvist *er* Aanden en Mave.

Livet er en Lystens Brønd: men for dem, ud af hvem en syg Mave taler, er alle Brønde forgiftede.

At erkende — er en Lyst for alle Løvehjærter! Men den, der er træt, bliver selv kun „villet" — med ham leger alle vilde Vover.

Saaledes var altid svage Menneskers Væsen: de farer vild undervejs. Og tilsidst spørger de trætte: „Ak, hvorfor vandrede vi nogen Sinde vide Veje? Det er altsammen ligegyldigt!"

I deres Øren lyder det lifligt, naar der læres: „Intet betaler sig! I skal ikke ville!" Men det er en Trældommens Lære.

Aa Brødre, som en vajende Vaarvind for alle vejtrætte kommer Zarathustra; saa mange Næser skal han faa til at nyse!

Selv gennem Mure blæser min frejdige Aande, og ind i Fængsler og til fangne Aander.

Villen befrier; ti Villen er Skaben: saaledes lærer jeg: og kun for at skabe skal I lære.

Og selv at lære skal I først lære af mig: at lære godt! Den, som har Øren, han høre!

17.

Dèr ligger Baaden — derfra gaar det maaske ind i det store intet: — Men hvem vil stige ombord i dette „maaske"?

Ingen af Eder vil bestige Døds-Gondolen — hvorfor vil I da være verdens-lede?

Verdens-lede? Og endnu er I ikke en Gang jord-frigjorte? Endnu saa jeg Jer bestandig lystne efter Jord, forelskede i Eders egen Jord-Lede!

Ikke uden Grund hænger Eders Underlæbe saa langt ned: et lille Jordbegær sidder endnu paa den! Og i Øjet — sejler der ikke en lille Sky af uglemt Jorde-Lyst?

Der gives paa Jorden mange Opfindelser, nogle nyttige, andre nydelsesrige: for deres Skyld er Jorden elskelig.

Der findes saa mangen god Opfindelse, der er som en Kvindes Barm: paa en Gang nyttig og nydelsesrig.

Men I verdens-lede! I jord-lade! I skulde svides med Svøber! Med Svøbeslag skulde I piskes til Daad.

Ti hvis I ikke er syge og udlevede Svæklinge, som Jorden er led ved, saa er I kun forslagne Dovendyr eller forskræmte, slikvorne Skødekatte. Og vil I ikke løbe lystigt med — nu vel, saa far kun hen!

For uhelbredelige skal man ikke være Læge: saaledes lærer Zarathustra. Saa far da kun hen!

Men der hører mere Mod til at slutte af end til at føje nyt Vers til: det ved alle Læger og Digtere!

18.

Aa Brødre, der gives Tavler, som skabtes af Træthed, og Tavler, der skabtes af Ladhed; selv om de siger det samme, bør de høres med Skælnen.

Se ham, der forsmægter her! Kun et Hanefjed er han fra sit Maal, men af Træthed har han trodsig lagt sig hen i Vejens Støv: denne Helt!

Af Træthed gaber han, træt af Vej og Jord og Maal og af sig selv: ikke et Skridt mere vil han gøre, denne Helt!

Nu brændes han af Solen, og Hundene slikker hans Sved: men han bliver liggende i Trods og vil forsmægte, — kun et Hanefjed fra sit Maal! Sandelig, I maa trække ham ved Haarene ind i Himlen, denne Helt!

Men hellere maa I lade ham ligge dèr, hvor han har lagt sig, for at Søvnen kan komme listende, den trøstemilde, med sin svale Sommer-Regn!

Lad ham ligge, til han vaagner af sig selv — til han selv tilbagekalder sin Træthed og alt, hvad Trætheden lærte ham.

Jag kun Hundene bort fra ham, Brødre, jag bort alle luskende Dagdrivere og alt det snigende Pak, — alt „de dannedes“ snigende Pak, som gør sig til gode med Heltens Sved!

19.

Jeg drager Kreds omkring mig og hellige Grænseskæl: stadigt færre følger mig op paa bestandigt højere Tinder. Jeg rejser mig et Bjærgslot af stedse helligere Bjærge.

Men hvor højt I end vil stige med mig, Brødre, saa se til, at ikke *Snylteren* følger med Jer.

Snylter: det er et Kryb, et snigende, smygende Kryb, som vil fedes af Eders syge og saare Skjul.

Og *det* er hans Kunst, at han gætter, hvor de stigende Sjæle er trætte; i Eders Tungsind og Tristhed, i Eders Blu bygger han sin ækle Rede.

Hvor den stærke er svag, den ædle for mild — dèr bygger han sin ækle Rede: Snylteren holder til i den stores smaa og saarbare Kroge.

Hvad er det højeste Væsen, og hvilket det usleste? Snylteren er det usleste; men den, der er det højeste, ernærer flest Snyltere.

Ti den Sjæl, der har den største Stige og derfor naar dybest ned — hvor skulde det undgaas, at der var flest Snyltere paa den?

Den omfangsrigeste Sjæl, som kan løbe længst og fare vild og strejfe om i sig selv; den mest nødvendige, som af egen Lyst styrter sig hovedkulds i al Tilfældighed, —

den værende Sjæl, som dykker dybt ned i Vorden; den ejende, som *vil* ud i Villen og Begær i Verden, — som flyer for sig selv og fanger sig selv i de videste Kredse;

den viseste Sjæl, til hvilken Daarskaben taler mest daarende, — som elsker sig selv højest, og i hvem alle Ting har deres Væld og Venden tilbage og deres Ebbe og Flod, — — aa, skulde ikke denne *højeste Sjæl* have de værste Snyltere?

20.

Aa Brødre, er jeg da saa grusom? Men jeg siger Jer: til det, som er ved at falde, skal man tilmed støde!

Det alt fra i Dag — det falder, det forfalder: hvem vil vel holde det fast? Men jeg — jeg vil tilmed støde til det!

Har I følt den dybe Vellyst ved at slynge Sten ned i stejle Svælg? — Menneskene fra i Dag: se dog, hvor de ruller ned i mine Afgrundes Dyb.

Bedre Spilleres Forspil er jeg, aa mine Brødre — til lærerig Efterlignelse, Jer til Efterfølgelse.

Og dem, der ikke kan lære at flyve — lær dem at falde med større Hast!

21.

Jeg elsker de tapre: men det er ikke nok at være bidsk — man maa ogsaa forstaa: *bid-vid-hvem!*

Og det er ofte mere tappert, at holde igen og gaa forbi: for at bevare sig til en mere værdig Fjende.

I skal kun have Fjender, som er værd at hade, ikke Fjender, der kun er til at foragte: I maa være stolte over Eders Fjender: det lærte jeg Jer allerede en Gang før.

Til den værdigere Fjende, Venner, skal I bevare Jer: derfor maa I gaa saa meget forbi, — megen Pøbel, der fylder Eders Øren med Larm om Folk og Folkeslag.

Hold Eders Øje rent for deres For og Imod! Der findes dèr megen Ret og Uret: den, der ser til, vredes!

At se er at sigte — gaa derfor Eders Vej, ud i de store Skove, og lad Sværdene kun sove!

Gaa Eders *egne* Veje! Lad Folk og Folkeslag gaa deres! Skumle Stier forvist, paa hvilke ikke eet Haab kornmodglimter!

Lad Kræmmeren herske dèr, hvor alt, som glimrer, kun er — Kræmmerguld! Kongens Tid er forbi — det, der nu kaldes Folk, fortjener ingen Konger.

Se dog, hvordan disse Folk ligner Kræmmerne: de sanker selv den mindste Fordel op fra hver Møding!

De lurer paa hverandre, de aflurer hverandre noget — det kalder de godt Naboskab. Aa salige Fjærntid, da et Folk sagde til sig selv: „Nu vil jeg være andre Folks Herre!"

Ti, Brødre, det bedste skal være Herre, det bedste *vil* ogsaa herske. Og dèr, hvor man lærer anderledes — dèr *mangler* man det bedste!

22.

Hvis *de* — fik deres Brød for intet! Ve! hvorpaa vilde *de* da raabe! Deres Underhold — er deres rette Underholdning: og det skal de kun fortjene i deres Ansigts Sved.

Rovdyr er de; i deres Arbejde — er der endnu Rov. I deres Fortjenen — er der Overrumpling! Derfor skal de vinde deres Brød i deres Ansigts Sved.

Bedre Rovdyr skal de blive, finere, klogere, mere *menneske-lige:* ti Mennesket er det bedste Rovdyr.

Fra alle Dyrene har det røvet alle Dyder: derfor har Mennesket ogsaa haft det sværest af alle Dyr.

Kun Fuglene er over ham — og hvis Mennesket endog lærer at flyve — ve! — *hvor langt op* vilde da ikke hans Rovlyst svinge sig!

23.

Saaledes vil jeg Mand og Kvinde: krigsdygtig den ene, avledygtig den anden, men begge dansedygtige med Hovede og Fod.

Og lad hver Dag regnes tabt, paa hvilken der end ikke een Gang blev danset! Lad hver Sandhed være Løgn, hvis ikke den skænkede Jer een eneste Latter!

24.

Slutter I Ægteskab, saa se til, at det ikke er en daarlig *Slutning:* I sluttede for rask, — deraf *følger* Ægteskabsbrud.

Og hellere Brud paa Ægteskabet end et forkrøget og forløjet Ægteskab. Saaledes sagde en Kvinde til mig: „Jeg brød mit Ægteskab, men først nedbrød Ægteskabet mig!"

De daarligt parrede er de værste af alle hævngerrige. De lader hele Verden undgælde for, at de ikke mere kan løbe alene omkring.

Derfor vil jeg, at de, der er ærlige, siger: „vi elsker hinanden; lad os se til, at vi kan beholde hinanden kær; eller skal vort Løfte være en Forløften?

Giv os en Frist og et lille Ægteskab, at vi kan se, om vi duer til det store Ægteskab! Ti det er en saare stor Ting, dette: altid at være to sammen!"

Saaledes raader jeg alle redelige; og hvad Værd havde vel min Kærlighed til Overmennesket og alt det, som skal komme, hvis jeg tænkte og talte anderledes.

Ikke alene videre skal I jo forplante Jer, men *opad* — dertil, Brødre, skal Ægteskabets Blomsterhave hjælpe Jer.

25.

Den, der vandt Viden om Fortids Oprindelser, se, han vil tilsidst søge efter Fremtidens Kilder og nye Oprindelser.

Sandelig, Brødre: det vil ikke vare længe, før nye Folkeslag springer frem og nye Kilder vælder ned i nye Dales Dyb.

Ti Jordskælvet — lukker vel saa mange Brønde og skaber vel saa megen Forsmægten: men det bringer ogsaa indre Kræfter og Hemmeligheder for Dagens Lys.

Jordskælvet aabenbarer nye Kilder. Ved gamle Folkeslags Jordskælv springer nye Kilder frem.

Og den, der raaber: se her: en Brønd for mange tørstige; et Hjærte for mange længselsfulde; en Vilje for mange Værktøj — om ham samles et Folk, d. v. s. mange forsøgende.

Hvem, der kan befale, og hvem, der kan adlyde — *det bliver prøvet dèr!* Ak, med hvilken langvarig Søgen og Leden og Mislykken og Læren og Prøven-paany!

Menneske-Samfundet, det er et Forsøg — saaledes lærer jeg — en langvarig Prøven, og Søgen efter den, der skal befale.

— En Prøven, Brødre: *ingen* „Pagt". Saa knus da, Brødre, knus da dette Ord for alle vege Hjærter, alle halve Sind!

26.

Brødre, fra hvem truer vel den største Fare for al Menneske-Fremtid? Er det ikke fra de gode og retfærdige?

— Fra dem, der siger og føler i deres Hjærte: „Vi ved allerede, hvad der er godt og retfærdigt; ti vi har det selv! Ve dem, der endnu søger!“

Og hvor stor Skade end de onde kan volde: de godes Skade er dog den værste.

Og hvilken Skade Verdensbagtalerne end gør: de gode volder den værste.

Aa Brødre, der var en Gang een, som saa ind i de rene og retfærdiges Hjærter — og det var ham, der sagde: „Det er Farisæerne!“ Men man forstod ham ikke.

De gode og retfærdige selv turde ikke forstaa ham: deres Aand er indfanget af deres gode Samvittighed. De godes Dumhed er uransageligt klog.

Men dette er Sandheden: de gode *maa* være Farisæere; de har intet andet Valg!

De gode *maa* korsfæste den, der selv finder sig sin Dyd: det *er* Sandheden!

Men den anden, der opdagede de godes Land — de rene og retfærdiges Land og Hjærte og Rige; det var ham, som spurgte: „*hvem* hader de mest?“

Den, der skaber, hader de mest: den, som bryder deres Tavler itu og deres gamle Værdier, Sønderbryderen — ham kalder de Forbryder.

De gode nemlig — *kan* ikke skabe: de er altid Begyndelsen til Enden: — de korsfæster den, der skriver nye Værdier paa nye Tavler — de ofrer Fremtiden til Fordel for dem selv — de korsfæster al Menneske-Fremtid.

De gode — de har altid været Begyndelsen til Enden!

27.

Brødre, har I forstaaet dette? Og hvad jeg fordum sagde om „det sidste Menneske?“

Fra hvem trues al Menneske-Fremtid af den største Fare? Er det ikke fra de gode og retfærdige?

Saa knus da, knus alle de gode og retfærdige — forstaar I ogsaa dette, Brødre?

28.

I flygter fra mig? I bliver bange? I skælver ved disse Ord?

Aa Brødre, da jeg bød Jer knuse de gode og de godes Tavler: da først førte jeg Mennesket ud paa det aabne Hav!

Nu først gribes han af den store Angst, det store Seen-sig-om, den store Sygdom, den store Væmmelse, den store Søsyge.

Falske Kyster og falsk Sikkerhed viste de gode Jer; i de godes Løgne blev I født og svøbt, alt er fra Grunden af forkrøget og forkrøblet af de gode.

Men den, der opdagede Landet „Menneske“, opdagede ogsaa Landet „Menneskefremtid“. Nu maa I sejle saa vidt, taalmodige og forvovne!

Gaa oprejst, Brødre, lær at gaa oprejst i Tide: det stormer ude paa Havet: mange vil rette sig op ved Eders Hjælp.

Det stormer ude paa Havet — alt vugges paa Bølgerne. Vel an, nu vel! I gamle Sømandshjærter!

Hvortil vel Fædreland! Derhen vil vi styre, hvor vore *Børns Land* ligger! Derhen skal vor store Længsel suse, mere susende og stormvild end det vilde Hav.

29.

„Hvorfor saa haard?“ — spurgte Kullet en Gang Diamanten. „Er vi da ikke nære Slægtninge?“

Hvorfor saa bløde? Aa, Brødre — spørger jeg — ti er vi da ikke Brødre?

Hvorfor saa vege, saa vigende og eftergivende? Hvorfor er der saa megen Nægten, Fornægten i Eders Hjærter? Saa lidt Skæbne i Eders Blikke?

Og hvis I ikke vil være Skæbner og ubønhørlige — hvordan kan I saa sejre sammen med mig?

Og hvis Eders Haardhed ikke vil lyne og skære og sønderskære: hvordan kan I da en Gang — skabe sammen med mig?

Skaberne er haarde. Og Salighed maa det synes Jer, at trykke Eders Haands Mærke i Aartusenderne, som var de kun Voks —

— Salighed, at skrive paa Aartusenders Vilje som paa Malm — haardere end Malm, ædlere end Malm. Ti virkelig haardt er kun det ædleste.

Denne nye Tavle giver jeg Eder, Brødre: *bliv haarde!*

30.

Aa du min Vilje! Du Vendepunkt for al Nød, du min Nødvendighed! Bevar mig for alle smaa Sejre!

Du min Sjæls Tilskikkelse, som jeg kalder Skæbne! Du I-mig! Du Overmig! Bevar og spar mig til een stor Skæbne!

Og gem din sidste Storhed, aa du min Vilje, gem den til dit sidste — at du kan være ubønhørlig i din Sejr! Ak, hvor mange bukkede ikke under for deres Sejr.

Ak, for hvis Øjne sortnede det ikke i denne øre Dæmring! Ak, hvis Fod snublede ikke og glemte i Sejren — at staa!

At jeg en Gang kan være beredt og moden ved den store Middag: beredt og moden som glødende Malm, som lynsvanger Sky, som mælkesvulmende Bryster:

— beredt til mig selv og til min skjulteste Villen: en Bue, brunstig efter Pilen, en Pil, brunstig efter Stjærnen —

— en Stjærne, rede og moden i sin Middag, glødende, gennemboret, salig ved de dræbende Solpile —

selv en Sol og en ubønhørlig Solvilje, rede til at knuse, naar den sejrer!

Aa Vilje, aa Vendepunkt for al Nød, du *min* Nødvendighed — spar mig til een stor Sejr!

Saaledes talte Zarathustra.

Paa Helbredelsens Vej.

En Morgen, kort Tid efter Zarathustras Hjemkomst til Hulen, skete det, at han som en rasende sprang op fra sit Leje, raabte med frygtelig Røst og bar sig ad, som om der endnu paa Lejet laa en, der ikke vilde rejse sig; og saaledes lød Zarathustras Røst, at hans Dyr forskrækkede kom til, og fra alle Huler og Skjul rundt omkring flygtede Dyrene — flyvende, flagrende, krybende og springende, efter som deres Ben eller Vinger nu var til. Men Zarathustra raabte:

Kom, Afgrunds-Tanke, kom op fra mit Dyb! Jeg er din Hane og dit Morgengry, du Syvsover-Orm: op, op. Min Stemme skal gale dig vaagen.

Løs dine Ørens Lænker: lyt! Ti jeg vil høre dig! Op, op! Her er vel Torden nok, til at selv Gravene kunde lære at høre.

Gnid Søvnen og alt blændet og blindt af dine Øjne! Hør mig selv med Øjnene: min Stemme er Lægemiddel ogsaa for de blindfødte.

Og er du først vaagnet, skal jeg nok vide at holde dig vaagen! Det er ikke min Skik, at vække Oldemødre af Søvnen for at lade dem — sove videre.

Du rører paa dig — strækker dig — sukker? Op, op — ikke sukke, men snakke skal du! Zarathustra, den gudløse, kalder paa dig.

Jeg, Zarathustra, Livets Fortaler, Lidelsens Fortaler, Kredsens Fortaler — jeg kalder paa dig, du min afgrunds-dybeste Tanke!

Hil! Du kommer — jeg hører dig! Min Afgrund taler, mit sidste Dyb har jeg bragt for Dagen!

Hil! kom, ræk mig Haanden — — ha, lad være — ha ha — — — Rædsel, Rædsel, Rædsel — — ve mig!

2.

Næppe havde Zarathustra talt saaledes, før han styrtede om som en død, og længe laa han saaledes uden Bevidsthed. Men da han atter kom til sig selv, var han bleg, og han rystede; han blev liggende og vilde i lang Tid hverken spise eller drikke. Men hans Dyr forlod ham ikke, hverken Dag eller Nat, undtagen Ørnen, naar den netop fløj ud for at skaffe Spise. Og alt, hvad den samlede og stjal, lagde den ved Zarathustras Leje, saaledes, at han tilsidst laa mellem gule og røde Bær, Vindruer, Rosenæbler, vellugtende Urter og Pinjekogler. Og ved hans Fødder laa to Lam, som Ørnen med Besvær havde røvet fra Hyrderne.

Men endelig, efter syv Dages Forløb, rejste Zarathustra sig op paa sit Leje, tog et Rosenæble i Haanden, lugtede til det og fandt dets Duft liflig. Da troede hans Dyr, at Tiden var kommen til at tale til ham:

„O Zarathustra," sagde de, „nu ligger du dèr paa syvende Dag med tunge Øjne: vil du ikke snart staa op?

Træd ud af din Hule: Verden venter paa dig som en Foraarshave. Vinden

leger med de tunge Vellugtdufte, som længes mod dig; og alle Bækkene vil løbe dig i Møde.

Al Ting længes efter dig, fordi du nu i syv Dage har været ene — træd ud af din Hule: alle Ting vil være dine Læger.

Kom maaske en ny Erkendelse til dig, tung og trælsom? Som gærende Dejg ligger du; din Sjæl aabnede sig og svulmede over alle Bredder —"

Aa mine Dyr — svarede Zarathustra — snak kun videre, og lad mig høre til! Det vederkvæger mig, at lytte til Eders Tale: hvor der snakkes, ligger Verden allerede som en Foraarshave.

Hvor herligt er det ikke, at der findes Ord og Toner: er ikke Ord og Toner Regnbuer og koglende Farvespils-Broer mellem det for evig adskilte?

Til hver Sjæl hører en ny Verden; for hver Sjæl er andre Sjæle Hinsides-Verdner.

Mellem de mest lige lyser det koglende Farvespil skønnest: over den mindste Kløft slaas vanskeligst Bro.

For mig — hvor skulde der vel gives et Uden-for-mig? Der findes intet Uden-for! Men det glemmer vi over alle de tonende Klange! Hvor herligt er det, at vi glemmer!

Skænkedes der ikke alle Ting Toner og Navne, for at Menneskene kunde glædes over Tingene? Det er et underfuldt Mummespil, al Tale; ved dens Hjælp danser Mennesket hen over alt.

Hvor herlige er al Tales og alle Toners Løgne! Med Toner og Klange danser vor Kærlighed over de brogede Regnbuer. —

„O Zarathustra" — sagde Dyrene — „for dem, der tænker som vi, danser alle Ting selv: alt kommer og giver Haand og ler og flygter bort — og kommer tilbage.

Al Ting svinder, alt kommer igen: Livets Hjul evindelig gaar. — Al Ting visner, alt blomstrer paany: evigt er Tilværelsens Aar.

Al Ting brister, alt føjes paany: evigt bygges det Hus, hvori Livet evigt maa bo. — Al Ting skilles, alt hilses igen: evindeligt maa Livs-Ringen være sig tro.

I hvert Nu begynder Livet paany: om hvert „Her" ruller Kuglen „Dèr". Overalt er Midte. I Kreds gaar Evighedens krumme Sti."

Aa I Narre og Lirekasser! svarede Zarathustra, og han smilede igen — hvor vel ved I, hvad der skulde fuldbringes i de syv Dage.

Og hvordan hint Udyr sneg sig ned i mit Svælg og var ved at kvæle mig! Men jeg bed dets Hovede af og spyttede det langt bort fra mig.

Og I — I har allerede digtet en Lirekasse-Vise derom? Men nu ligger jeg her, træt efter den Biden og Spytten, syg endnu af min egen Befrielse.

Og I har set paa alt dette? Aa mine Dyr — er I da grusomme? Har I villet se paa min store Smærte, saadan som Menneskene gør? Ti Mennesket er det grummeste af alle Dyr.

Ved Sørgespil og Tyrekampe og Korsfæstelser befandt han sig hidtil bedst paa Jorden; og da han opfandt Helvede, se, da blev det hans Himmerige paa Jorden.

Naar det store Menneske skriger — fluks kommer det lille løbende; og

Tungen hænger langt ud af Halsen paa ham af lutter Lystenhed. Det kalder han sin „Medlidenhed".

Hvor ivrigt anklager det lille Menneske — især Digteren — ikke Livet! Hør kun efter — men overhør ikke den Lyst, der er i selve hans Klagen.

Saadanne Livets Anklagere: dem overvinder Livet blot ved at blinke med Øjnene. „Du elsker mig? siger den frække; vent lidt endnu; jeg har ingen Tid at spilde paa dig —"

Mennesket er grummest mod sig selv; men naar du hører paa en af dem, der kalder sig „Syndere" eller „Korsbærere" eller „bodfærdige" — saa overhør ikke den Vellyst, der er i selve deres Klagen og Anklagen.

Og jeg — vil jeg da være Menneskets Anklager? Ak, mine Dyr, jeg lærte kun hidtil: at Mennesket til sit bedste har sit værste behov —

at alt hans værste er hans største Styrke og den haardeste Sten for de højest skabende; og at Mennesket maa blive baade bedre og værre. —

Jeg nagledes ikke til det Kors, som er Visheden om Menneskets Ondskab — men jeg skreg, som endnu ingen anden havde skreget:

„Ak, at hans værste er saa ringe! Ak, at hans bedste er saa lidet."

Den store Væmmelse ved Mennesket — *den* krøb ned i mit Svælg og var ved at kvæle mig: ogsaa Sandsigerens Visdom: „alt er forfængeligt, alt er forgæves; al Viden volder Visnen."

Et langt Tusmørke haltede foran mig, et dødstræt, døddrukkent Tungsind, som stammede under Gaben:

„Evigt vender han tilbage, Mennesket, som du er led ved, det lille Menneske —" saaledes talte mit Tungsind, og det slæbte sig videre og kunde ikke sove.

Til en Hule forvandledes Menneskejorden, dens Bryst faldt ind, alt levende blev Lig og Knogler og raadnende Forgængelighed.

Mit Sorgsind sad paa alle Menneskegrave og kunde ikke rejse sig. Det sukkede og spurgte under Hulk og Støn, det nagede og klagede ved Dag og ved Nat:

„Ak, Mennesket kommer evigt igen; det lille Menneske vender tilbage!" —

Nøgne saa jeg dem begge en Gang, det største Menneske og det mindste: alt for meget lignede de hinanden — alt for menneskelig var endnu selv den største.

Alt for lille den største! — det avlede min Lede ved Mennesket! Og selv det mindstes evige Genkomst — det gjorde mig ækel ved Livet.

Ak Rædsel — Rædsel — Rædsel — — saaledes talte Zarathustra, og han sukkede og gyste: ti han mindedes sin Sygdom. Men da lod hans Dyr ham ikke fortsætte:

„Ti stille — du, der endnu er paa Helbredelsens Vej!" — saaledes sagde de — „ti stille og gaa ud, hvor Verden venter dig som en Foraarshave.

Gaa ud til Roserne og Bierne og de hvide Duesværme! Søg især ud til Sangfuglene: af dem kan du lære at synge!

Ti Sang er for dem, der endnu vandrer mellem Sundhed og Sygdom; de karske kan tale. Og elsker den karske end Sange, saa elsker han andre Sange end den, der er paa Helbredelsens Vej."

Aa I Skalke og Lirekasser — saa ti dog stille — svarede Zarathustra og smilede. Hvor vel I dog ved, hvilken Trøst jeg fandt i de syv Dage!

At jeg nu atter kan synge — *den* Trøst fandt jeg mig, og denne Vej til Karskhed: vil I maaske ogsaa straks lave en Lire-Vise om det?

„Sig ikke mere" — svarede Dyrene nu Zarathustra — „sig ikke mere, du, som var syg. Skaf dig hellere en Lyre, en ny Lyre.

Ti se, o Zarathustra, til din nye Længsels Sange maa nye Lyrer slaas.

Syng, strøm over, Zarathustra, gør din Sjæl helt sund og stærk med nye Sange: saa at du kan bære din nye Skæbne, som hidtil aldrig var noget Menneskes Skæbne.

Ti dine Dyr forstaar det godt, o Zarathustra, de ved, hvem du er, og hvem du maa blive: se, *du er den evige Genkomsts Lærer* — det er nu *din* Skæbne!

Du er den første, som maa lære dette — hvor kan det da være anderledes, end at denne store Skæbne maa være din største Sygdom og Fare.

Se, vi ved, hvad du lærer: at al Ting atter kommer og vi selv med, og at allerede mange Gange har vi været, og al Ting med os.

Du lærer, at der gives et stort Aar i evig Vorden, et Uhyre af et mægtigt Aar: det maa, lige som Sanduret, altid dreje om paa ny, for paa ny at rinde ud og rinde til Ende:

— saa at alle disse Aar er ens, i stort og i smaat — saa at vi selv i hvert stort Aar er os selv helt lig, i stort og i smaat.

Og hvis du nu vilde dø, saa ved vi ogsaa, hvordan du vilde tale til dig selv — — men dine Dyr beder dig endnu ikke dø. —

Du vilde sige — og uden Skælven, snarere aandende dybt ud, af Salighed: ti en stor Byrdes Tyngde og Tyngsel var taget fra dig, du saare taalmodige. —

„Nu dør jeg, nu svinder jeg bort" — vilde du sige — „og i et Nu forvandles jeg til intet. Ti Sjælen er lige saa dødelig som Legemet.

Men Aarsagernes Knytte vender tilbage, Knuden, hvori jeg selv er knyttet ind — det vil skabe mig paa ny. Jeg hører selv til den evige Genkomsts Aarsager.

Jeg kommer igen med denne Sol, med denne Jord, med denne Ørn og med denne Slange — ikke til et nyt Liv eller et bedre eller et lignende —

jeg kommer evindeligt igen til dette selv samme Liv, i stort som i smaat, for atter at lære al Tings Genkomst —

for atter at sige Ordet om den store Jord- og Menneske-Middag, for at forkynde Læren om Overmennesket for alle Mennesker.

Jeg sagde, hvad jeg skulde; jeg gaar til Grunde ved mit Ord: saaledes er det mit evige Lod — som Forkynder gaar jeg til Grunde.

Nu kommer den Stund, da han, der gaar ned, velsigner sig selv. Saaledes — *ender* Zarathustras Nedgang.""

Da Dyrene havde sagt dette, tav de og ventede paa hans Svar. Men Zarathustra hørte ikke, at de tav. Han laa ganske stille, med lukkede Øjne, som om han sov: han sov dog ikke, men talte just med sin egen Sjæl. Da Slangen og Ørnen saa ham ligge saaledes, ærede de den store Stilhed omkring og skyndte sig sagte bort.

Den store Længsel.

Aa, min Sjæl, jeg lærte dig at sige „I Dag“ saa vel som „En Gang“ og „Fordum“, og at danse din ensomme Dans hen over alt her og hist og dèr.

Aa min Sjæl, jeg befriede dig for alle dunkle Skjul, jeg fejede dig ren for Støv og Spindelvæv og Tusmørke.

Aa min Sjæl, jeg vaskede din smaalige Blufærdighed og alle Krinkelkrogs-Dyder af dig og stillede dig nøgen foran Solens Blikke.

Med den Storm, der kaldes „Aand“, suste jeg frem over din skummende Sø; alle Skyer blæste jeg bort: jeg dræbte den Morder, hvis Navn er „Synd“.

Aa min Sjæl, jeg skænkede dig Retten til at sige Nej som selve Stormen, og sige Ja, som den skyfri Himmel siger Ja: stille som Stjærnelys staar du og gaar du frem gennem Fornægtelsens Storme.

Aa min Sjæl, jeg gav dig atter Frihed over skabt og uskabt: og hvem kender vel, som du, Fremtidens Vellyst?

Aa min Sjæl, jeg lærte dig den Foragt, der ikke kommer snigende som Ormstik, men den store Kærligheds-Foragt, som elsker højest, hvor den foragter mest.

Aa min Sjæl, jeg lærte dig at overtale saaledes, at du overtalte selv Grundene til at være dine Fortalere: lig Solen, der overtaler selv Havet til sin Højde.

Aa min Sjæl, jeg tog fra dig al Lyden, al Bøjen-Knæ, al Herre-Paakalden: jeg gav dig selv Navnet: „Nødvendighedens Vendepunkt“ og „Skæbne“.

Aa min Sjæl, jeg skænkede dig nye Navne og broget Legetøj, jeg kaldte dig „Skæbne“ og „Omfangenes Omfang“ og „Tidens Navlestræng“ og „Azurklokke“.

Aa min Sjæl, dit Jorderig gav jeg al Verdens Visdom at drikke, alle Visdommens nye Vine og alle dens umindeligt stærke, gamle Vine.

Aa, min Sjæl, alle Sole gød jeg over dig og alle Nætter og al Tavshed og al Længsel — da skød du i Vejret som en Vinstok.

Aa min Sjæl, alt for rig, alt for tung er du nu, en Vinstok med svulmende Bryster og bristefærdige, brune Gulddruer:

bristefærdige og til Bristning fyldte af din Lykke, ventende af Overflod og skamfulde over denne sin Venten.

Aa min Sjæl, nu findes der intet Sted i Verden en Sjæl mere elskovsrig, mere omfangsrig og lettere omfangelig. Hvor staar vel Fortid og Fremtid tættere sammen end hos dig?

Aa min Sjæl, jeg gav dig alt, og begge mine Hænder tømte jeg hos dig — og nu siger du til mig, smilende og sørgmodig: „Hvem skal nu takke?

Skal ikke Giveren takke, fordi Modtageren tog? Er Given ikke Nødtørft? Er Tagen ikke — Barmhjærtighed?“

Aa min Sjæl, jeg forstaar dit Smils Vemod: din overvættes Rigdom strækker nu selv saa længselsfulde Hænder frem.

Din Fylde skuer ud over brusende Have, og spejder og venter: Overflodens Længsel lyser frem fra din smilende Øjen-Himmel!

Og sandelig, aa min Sjæl, hvem kan vel se dit Smil, uden at smelte hen i

Taarer? Englene selv vilde smelte hen i Graad over dit Smils overvættes Godhed.

Det er din Godhed og din Godheds Overflod, som ikke vil hulke og klage: og dog længes, aa min Sjæl, selve dit Smil efter Taarer og din dirrende Mund efter Graad.

„Er ikke al Graad en Klage? Og al Klage — Anklage?“ Saaledes siger du til dig selv, og derfor vil du, aa min Sjæl, hellere smile, end give din Sorg frit Løb —

end give din Sorg frit Løb i Taarestrømme, din Sorg over din Overflod og Vinstokkens Længsel efter Høstmand og Høstkniv.

Men vil du ikke græde, ikke græde dit Purpur-Tungsind ud, saa maa du *synge*, aa min Sjæl — se, jeg smiler selv, medens jeg forudsiger dig dette:

synge ud i brusende Sange, til alle Have tier stille, for stumme at lytte til din Længsel —

til over tavse, længselsstumme Have Baaden glider frem, den gyldne Gondol, om hvis Guld alle gode, dumme, sælsomme Ting springer rundt —

— ogsaa mange store og smaa Dyr og alle, som har sælsomme og lette Fødder, saa at de kan løbe ad violblaa Stier —

hen til det gyldne Vidunder, den frivillige Baad og dens Herre: men det er Høstmanden, som venter med sin Segl af Diamant —

din store Forløser, aa min Sjæl, den navnløse — for hvem Fremtids Sange først skal finde Navn! Og sandelig, nu dufter allerede din Aande af Fremtids-Sange —

nu gløder du og drømmer, nu drikker du tørstig af alle dybe klingende Trøstebrønde — nu hviler dit Vemod i Fremtids-Sangenes Salighed.

Aa min Sjæl, nu gav jeg dig alt og selv mit sidste, og mine Hænder tømtes hos dig — *at jeg bød dig synge,* se, det var mit sidste.

Jeg bød dig synge — sig nu, sig: hvem af os bør nu takke? — Eller hellere endnu: syng for mig, syng, aa min Sjæl — og lad mig saa takke!

Saaledes talte Zarathustra.

Den anden Dansevise.

I dit Øje skued jeg nylig, o Liv: og Guld saa jeg glimte i dit Natøjes Dyb — mit Hjærte stod stille af Vellyst —

— en gylden Baad saa jeg glimte paa natsorte Vande, en synkende, vinkende, vuggende, gylden Gynge-Gondol!

Paa min Fod, den danselystne, du kastede et Blik: et smilende, spørgende, smeltende Danselyst-Blik —

to Gange slog du Kastagnetterne kun, i din lille bitte Haand — da vuggede min Fod sig allerede i din Danselysts Aand.

Mine Hæle løftedes, mine Tæer lyttede, for dit Ønske at forstaa — ti Danseren har jo sit Øre — i sin Taa!

Da sprang jeg frem: men du fløj tilbage, da du saa, at jeg sprang: og mod mig spillede dit flyvende, flygtende Haars Tunge, lunefuld og lang.

Saa veg jeg bort fra dig og dine Slangers Knytte: da stod du dèr allerede, halvt bortvendt, med Blikket lystent efter Bytte.

Med Slangeblikke — lærer du mig de slyngede Baner. Paa slyngede Stier lærer min Fod nu — Slange-Vaner.

Nærved frygter jeg dig, men elsker dig i det fjærne: din Flygten lokker mig, din Søgen forstokker mig — jeg lider: men hvad led jeg for din Skyld ej gærne —

du, hvis Spot bedaarer, hvis Kulde fortærer, hvis Flugt betvinger, hvis Had besnærer.

Hvem hader ikke dig, du store Betvinger og Overvinder, du, der søger og finder, du Fristerinde! Hvem elsker ikke dig, du dydige, ulydige, vindsnare, øjenklare Synderinde.

Hvorhen drager du mig nu, du Afskum og Udskud? Og nu flygter du atter, du Vildkat og Vindgud!

Jeg danser efter og følger dig selv paa den smalleste Vej — — hvor er du nu? Giv mig din Haand — aa, saa løb dog ej.

Vi farer jo vild blandt alle de Buske og Huler — stands dog — staa stille — saa du dem flagre, de Flagermus og Ugler?

Du Ugle, du Flagermus — hvorfor skal du dog altid haane? Hvor er du? Aa, af Hundene lærte du at hyle ad den blege Maane.

Du skærer Tænder — — saa hvid er dos dig hver Tand og hver Tanke — — se, nu lyser Øjnene vrede frem af din lokkede Manke.

Ja, jeg er en Jæger i Dans over Stok og Sten — vil du være min Hund eller Gemsen paa rappe Ben?

Kom saa herhen — og skynd dig, du Djævel af Rang — spring til — spring saa — — ve! Der faldt jeg nok, da selv jeg sprang.

Se, her ligger jeg, du Vildkat; vær nu god mod mig — gærne gik jeg med dig mere yndefuld Vej —

ad Elskovens Stier, gennem stille Skove, der sagte hvisker eller langs Søen dèr, hvor dansende Guldfisk fanges af en Æventyrfisker.

Er du træt nu? Der ovre er Hjord og Hyrde og Aftenrøde: er det ikke skønt at synges i Søvn til Hyrdefløjtens Toner saa bløde?

Du er meget træt? Jeg bærer dig derhen, mine Arme trættes ikke — — og du er tørstig? Jeg har vel en Drik, men den vil din Mund vist ej drikke.

Av — du fordømte, smidige Slange, du Heks, nu slap du fri — og jeg mærker i mit Ansigt fem Striber, det svider i.

Nu er jeg træt af at være din fæiske Faarehyrde, nu vel — før var det mig, der skreg: nu faar du Lov at skrige selv. —

Efter Piskens Takt skal du danse og synge for mig! Jeg glemte vel ikke Pisken? — Nej!

2.

Da svarede Livet mig saaledes, medens det holdt sig for de smukke smaa Øren:

Aa Zarathustra! Saa knald dog ikke saa forfærdelig med din Pisk! Du ved jo: Støj dræber alle Tanker — og der kommer just saa ømme Tanker til mig nu!

Vi er begge to rigtige Døgenigte, som hverken gør ondt eller godt. Hinsides godt og ondt fandt vi vor Ø og vor grønne Eng — vi to alene! Derfor maa vi vel nok være venlige mod hinanden!

Og selv om vi ikke elsker hinanden af Hjærte — behøver man netop at hade, fordi man ikke elsker af Hjærte?

Og at jeg er dig bevaagen, og ofte alt for meget, det ved du godt: og Grunden dertil er den, at jeg er skinsyg paa din Visdom. Aa denne latterlige, gamle Nar til Visdom!

Men hvis en Gang din Visdom løber bort fra dig, ak, saa løber ogsaa min Kærlighed snart sin Vej!"

Derpaa kiggede Livet eftertænksomt til alle Sider og sagde sagte: „Aa Zarathustra, du er mig ikke tro nok!

Du elsker mig langt fra saa meget, som du siger; jeg ved, at du tænker paa snart at forlade mig.

Der er en gammel, tung, aa saa tung Brumbasse af en Klokke, som brummer hver Nat helt op til din Hule:

Naar du hører Klokken slaa ved Midnatstid, saa tænker du mellem et og tolv derpaa —

— du tænker, aa Zarathustra, ja, jeg ved det godt, paa, at du snart vil forlade mig!"

Ja — svarede jeg tøvende; men du ved ogsaa — — og jeg hviskede hende noget i Øret, ind mellem hendes strittende, gule, taabelige Lokker.

„Du *ved* det, Zarathustra! Det ved ingen. — —"

Og vi saa paa hinanden og stirrede paa den grønne Eng, over hvilken den kølige Aften netop kom løbende, og saa græd vi sammen. Men den Gang var Livet mig kærere, end nogen Sinde al min Visdom.

Saaledes talte Zarathustra.

3.

Et!
Menneske, lyt vel dertil!
To!
Hør, hvad den dybe Midnat vil:
Tre!
„Jeg sov, jeg sov —

Fire!
af dybe Drømme vaagned jeg:
Fem!
Verden er dyb —
Seks!
dybere end Dagen tænkte sig.
Syv!
Dyb er dens Ve —
Otte!
Lyst — dybere end Hjærteve.
Ni!
Ve vil forgaa —
Ti!
Men Lyst vil Evighed —
Elleve!
saa dyb, saa dyb en Evighed.
Tolv!

De syv Segl

(eller Ja- og Amen-sangen).

1.

Er jeg en Sandsiger og fuld af hin Sandsiger-Aand, som vandrer paa den høje Bjærgaas mellem tvende Have —

vandrer mellem Fortid og Fremtid som en truende Sky — fjendsk mod hver lummer Lavning, mod alt, som er træt og hverken kan leve eller dø:

med Lyset rede i sin dunkle Barm, det forløsende Lynblink; svanger med Lyn, der siger og ler deres hellige Ja, Sandsiger-Lyn:

— men salig er den saaledes svangre! Og sandelig, længe maa den, der en Gang skal tænde Fremtidens Lyn, længe maa han hvile over Bjærget som en truende Uvejrssky! —

Aa, hvor kan jeg da andet end brænde af Begær efter Evigheden og Vielsens Ringenes Ring — Genkomstens Ring.

Aldrig fandt jeg endnu andre, med hvem jeg gad avle Børn, end denne Kvinde, som jeg elsker: ti jeg elsker dig, aa Evighed —

ti jeg elsker dig, aa Evighed.

2.

Brød min Vilje nogen Sinde Gravene i Grus, rev den Grænsepælene op og rullede den sønderslagne gamle Tavler ned i stejle Afgrunds-Svælg —

spredte nogen Sinde min Haan ormstukne Visdomsord for alle Vinde, og kom jeg som en Feje-Kost for alle Kors-Edderkopper, som en Feje-Vind gennem alle dumpe Gravkamre —

sad jeg jublende en Gang, hvor gamle Guder ligger nu begravne, en Verdens-Velsigner, en Verdens-Elsker blandt svundne Verdens-Fornægteres Mindesmærker:

— ti selv Kirker og Guds-Grave elsker jeg, naar først Himlen med sit rene Øje skuer gennem brudte Tage — gærne sidder jeg som Græsset og de røde Valmuer paa omstyrtede Kirkemure:

Aa, hvor kan jeg da andet end brænde af Begær efter Evigheden og Vielsens Ringenes Ring — Genkomstens Ring.

Aldrig fandt jeg endnu andre, med hvem jeg gad avle Børn, end denne Kvinde, som jeg elsker: ti jeg elsker dig, aa Evighed —

ti jeg elsker dig, aa Evighed.

3.

Kom nogen Sinde til mig et Pust af den skaberstærke Aande og af den himmelske Nødvendighed, som tvinger selv Tilfældigheden til at danse med i Stjærnekorets Danse —

lo jeg nogen Sinde med Skaberlynets Latter, der følges knurrende, men lydigt, af Handlingens længe durende Torden —

kastede jeg nogen Gang Guldtærning sammen med Guder ved Jordens Gudebord, saa at Jorden bævede og brast og fnysede Ildfloder:

— ti et Gudebord er Jorden, og den skælver under skaberstærke Ord og Gude-Tærningkast —

aa, hvor kan jeg da andet end brænde af Begær efter Evigheden og Vielsens Ringenes Ring — Genkomstens Ring.

Aldrig fandt jeg endnu andre, med hvem jeg gad avle Børn, end denne Kvinde, som jeg elsker: ti jeg elsker dig, aa Evighed —

ti jeg elsker dig, aa Evighed.

4.

Drak jeg nogen Sinde i dybe Drag af det skummende Krydder- og Blandings-Kar, i hvilket al Ting blandes godt —

gød nogen Sinde min Haand det nærmeste sammen med det fjærneste, og Ild med Aand, og Lyst med Lidelse, og værst med bedst —

er jeg et Gran af det forløsende Salt, som gør, at al Ting blandes godt i Karret:

— ti der gives et Salt, som forbinder godt og ondt; og selv det værste er værdigt til at krydre og til den sidste Skummen-over —

aa, hvor kan jeg da andet end brænde af Begær efter Evigheden og Vielsens Ringenes Ring — Genkomstens Ring.

Aldrig fandt jeg endnu andre, med hvem jeg gad avle Børn, end denne Kvinde, som jeg elsker: ti jeg elsker dig, aa Evighed —

ti jeg elsker dig, aa Evighed!

5.

Elsker jeg Havet og alt, som er af Havets Slægt, og elsker jeg det højest, naar det vrede-skummende modsiger mig —

findes der hos mig den søgende Lyst, som hejser sine Sejl til Sejlads mod det uopdagede; findes der Søfarer-Lyst i min Længsel —

raabte jeg i Jubel en Gang: „Kysten svandt bort — nu brast de sidste Baand —

det grænseløse ombruser mig; langt borte glimter Tid og Rum — velan, nu vel! mit gamle Hjærte!“ —

Aa, hvor kan jeg da andet end brænde af Begær efter Evigheden og Vielsens Ringenes Ring — Genkomstens Ring.

Aldrig fandt jeg endnu andre, med hvem jeg gad avle Børn, end denne Kvinde, som jeg elsker: ti jeg elsker dig, aa Evighed —

ti jeg elsker dig, aa Evighed!

6.

Er min Dyd en Danserdyd og sprang jeg ofte, med begge Ben i smaragdgylden Jubel —

er min Ondskab en leende Ondskab, hjemlig blandt Rosenhegn og Liljehække —

— ti i Latteren mødes alt ondt, men helliggjort og frigjort ved egen Salighed —

og er det mit Alpha og Omega, at alt tungt bliver let, hvert Legeme Danser, og Aand bliver Fugl — sandelig, det *er* mit Alpha og Omega:

Aa, hvor kan jeg da andet end brænde af Begær efter Evigheden og Vielsens Ringenes Ring — Genkomstens Ring.

Aldrig fandt jeg endnu andre, med hvem jeg gad avle Børn, end denne Kvinde, som jeg elsker: ti jeg elsker dig, aa Evighed —

ti jeg elsker dig, aa Evighed!

7.

Spændte jeg nogen Sinde stumme Himle over mit Hovede, og fløj jeg paa egne Vinger ind i egne Himle —

svømmede jeg i lunefuld Leg gennem dybe Lys, og til min Frihed Fuglevisdom kom —

— men saaledes siger al Fuglevisdom: „Se, der gives intet Over, intet Under! Kast dig omkring, ud, tilbage, du lette! Syng — tal ikke mer!

— er ikke alle Ord til for de tunge? Lyver ikke alle Ord for den, der er let? Syng — tal ikke mer!“

Aa, hvor kan jeg da andet end brænde af Begær efter Evigheden og Vielsens Ringenes Ring — Genkomstens Ring.

Aldrig fandt jeg endnu andre, med hvem jeg gad avle Børn, end denne Kvinde, som jeg elsker: ti jeg elsker dig, aa Evighed —

ti jeg elsker dig, aa Evighed!

SAALEDES TALTE ZARATHUSTRA

IV DEL

„Ak, hvor i Verden skete der større Daarskaber end blandt de medlidende? Og hvad voldte mere Sorg i Verden end de medlidendes Daarskaber?

Ve alle elskende, som ikke har en Højde, der er hævet selv over deres Medlidenhed!

Saaledes sagde Djævelen en Gang til mig: „Ogsaa Gud har sit Helvede: det er hans Kærlighed til Mennesket!“

Og nylig hørte jeg ham sige: „Gud er død; af sin Medlidenhed med Menneskene døde Gud!“

Om de medlidende, II, 64.

Honning-Ofret.

Og atter gik Maaneder og Aar over Zarathustras Hovede, og han agtede ikke derpaa; men hans Haar blev hvidt. En Dag, da han sad paa en Sten foran sin Hule og stille skuede frem for sig — men fra det Sted ser man ud over Havet, frem over snoede Afgrunde —, gik hans Dyr eftertænksomme rundt om ham og stillede sig til sidst hen foran ham.

„O Zarathustra" — sagde de — „spejder du efter din Lykke?" — „Hvad Vægt ligger der paa Lykke," svarede han, „jeg længes ikke mere efter Lykke: jeg venter paa mit Værk!" „O Zarathustra," sagde Dyrene atter, „det siger du, som den, der har for meget af det gode. Ligger du ikke i et himmelblaat Hav af Lykke?" — „I Skalke" — svarede Zarathustra og smilte — „hvor vel valgte I nu Eders Lignelse. Men vid ogsaa, at min Lykke er tung og ikke som flygtige Bølger af Vand: men den trænger ind paa mig og vil ikke vige fra mig, og er som smeltet Tjære."

Da gik Dyrene atter eftertænksomme rundt om ham, og saa stillede de sig igen hen foran ham: „O Zarathustra," sagde de, „*deraf* kommer det altsaa, at du selv bliver mørkere og gulere, mens dit Haar er hvidt og ser ud som Hør? Se, se, du sidder i din Tjærepøl!" „Hvad siger I!" — sagde Zarathustra og lo — „sandelig, jeg skændede, da jeg talte om Tjære. Som det gaar mig, gaar det alle Frugter, som modnes. Det er *Honningen* i mine Aarer, der gør mit Blod tykkere og min Sjæl mere stille." „Saaledes er det, o Zarathustra" — svarede Dyrene og trængte sig tæt ind til ham. — „Men har du ikke Lyst til at bestige et Bjærg idag? Luften er klar, og man ser mere af Verden end ellers!" „Jo, mine Dyr" — sagde han — „det er et saare godt Raad, I giver mig, og fuldtud efter mit Hjærte. Jeg vil bestige et højt Bjærg i Dag. Men sørg for, at jeg dèr kan have Honning ved Haanden, gul, hvid, god Kube-Guldhonning. Ti vid, jeg vil bringe et Honning-Offer deroppe!"

Men da Zarathustra var oppe paa Tinden, sendte han Dyrene, der havde fulgt ham, hjem og fandt, at han nu var helt alene. Men da lo han af sit ganske Hjærte, saa' sig om og talte saaledes:

Kun af List talte jeg om Ofre og Honning-Ofre, sandelig, det var en saare nyttig Daarskab! Her oppe kan jeg vel tale friere end i Eneboer-Huler, til Eneboer-Husdyr.

Aa — ofre! Jeg ødsler bort alt, som gives mig, jeg Ødeland med tusinde Hænder: hvor turde jeg vel endog kalde det — at ofre!

Og da jeg bad om Honning, bad jeg kun om Madding og sødt Slim og Slikkeri, hvorefter ogsaa Brumbasser og Bjørne og snurrige, murrende, onde Fugle slikker sig om Munden —

den bedste Madding, som Jægere og Fiskere har Brug for. Ti er Verden som en dunkel Dyrehave og alle vilde Jægeres Vildtpark, saa synes den mig mere og hellere som et afgrundsdybt og rigt Hav,

— et Hav, fuldt af brogede Fisk og Krebs, hvorefter Guderne selv vander Tænder, saa at de nok kunde blive Fiskere og Netkastere af Lyst: saa rig er Verden paa vidunderligt, stort og smaat!

Især Menneske-Verdnen, Menneske-Havet: — ud i det kaster jeg nu min gyldne Fiskesnøre og siger: luk dig op, du Menneske-Svælg!

Luk dig op og slyng dine Fisk og Glimmerkrebs op til mig! Med den bedste Madding fanger jeg i Dag de mærkeligste Menneske-Fisk.

— Min Lykke selv slynger jeg ud i alle Vidder, mellem Opgang, Middag og Nedgang, om maaske mange Menneske-Fisk vil lære at sprælle og springe efter min Lykke,

til de, naar de har bidt paa mine spidse, skjulte Kroge, maa op til *mine* Højder, de sælsomst brogede Dybets Dybvandsfisk til den ondskabsfuldeste af alle Menneske-Fiskere.

Ti det er jeg fra Bunden og Begyndelsen af, trækkende, dragende, dragende hid, opdragende, en Opdrager, en Opdrætter og Tugtemester, som ikke forgæves sagde til sig selv en Gang: „bliv den, du er!"

Saaledes skal nu Menneskene komme til mig: ti endnu venter jeg Tegnet, at Tiden til min Nedgang er kommet. Endnu kan jeg ikke selv gaa ned, som jeg skal, ned blandt Menneskene.

Derfor venter jeg her, en listig Spottefugl paa de høje Bjærge, ikke utaalmodig, snarest en, der har glemt al Taalen — fordi han ikke mere har noget at „taale".

Min Skæbne giver sig nemlig god Tid: den har vel glemt mig. Eller maaske sidder den i Skyggen bag en stor Sten og fanger Fluer?

Sandelig, jeg kan godt lide den, min evige Skæbne, fordi den ikke jager mig og skynder paa mig, men giver sig Tid til Narrestreger og Ondskab: saa at jeg i Dag kunde stige op paa dette høje Bjærg for at fiske.

Fangede nogen Sinde et Menneske Fisk paa de høje Bjærge? Og selv om det, jeg gør og vil heroppe, kun er Daarskab: bedre er det mig end at sidde dernede og af lutter Venten blive stiv og grøn og gul —

— en opblæst Vrede-Fnyser af lutter Venten, en hellig Hyle-Storm fra Bjærgene, en utaalmodig, der raaber ned i Dalene: „Hør efter — eller jeg pisker Jer med Guds Svøbe!"

Ikke som om jeg nærer Vrede mod disse vredladne: de er altid gode nok til at le ad! Utaalmodige maa de være, disse store Alarmtrommer, som maa have Ordet netop nu i Dag eller aldrig. —

Men jeg og min Skæbne, vi taler ikke til i Dag og heller ikke til Aldrig: vi har Taalmod og Tid og mere end Tid nok til at tale. Ti en Gang maa vel Tiden komme, og den kan ikke gaa forbi.

Hvem maa komme og ikke gaa forbi? Vor store Hazar, vort store, fjærne Menneskerige, Zarathustras Tusendaars-Rige!

Hvor fjærnt mon dette fjærne? Hvad angaar det mig. Men derfor staar det ikke mindre fast — med begge Fødder staar jeg fast paa denne Grund —

— paa en evig Grund, paa den haarde Ursten, paa dette højeste, haardeste Urbjærg, hvortil alle Vinde kom som til en Vindenes Korsvej, spørgende hvorhen og hvorfra og hvorud!

Le, aa le kun, min klare, karske Ondskab! Slyng kun din glitrende Haanlatter ned fra de høje Bjærge! Lok med din Glitren de skønneste Menneske-Fisk!

Og alt, som tilhører mig i alle Have; alt mit i-og-for-mig i al Ting — fisk *det* til mig, før *det* op til mig: det venter jeg paa, jeg, den bidskeste af alle Fiskere!

Ud, ud nu, min Snøre! Ned, ned nu, min Lykkes Madding! Dryp, dryp nu din sødeste Dugg, min Hjærte-Honning! Bid, min Krog, bid dig fast i al sortladen Sorgs Bug!

Ud, ud nu, mit Øje! aa, hvor mange Have omkring mig; hvilken dæmrende Menneske-Fremtid! Og over mit Hovede — aa, hvilken rosenrød Stilhed! Hvilken skyfri Stumhed!

Nødraabet.

Den næste Dag sad Zarathustra atter paa Stenen foran sin Hule, medens Dyrene strejfede om ude i Verden, for at skaffe ny Føde hjem — ogsaa ny Honning, ti Zarathustra havde opbrugt og bortødslet den gamle Honning til sidste Draabe. Men som han nu sad dèr, med en Stav i Haanden, og tegnede Skyggen af sin Skikkelse paa Jorden — forfærdedes han med eet og fo'r sammen: ti han saa en fremmed Skygge ved Siden af sin egen. Og da han havde kastet et hurtigt Blik til alle Sider og havde rejst sig op, saa han undrende den gamle Sandsiger foran sig, den samme, som han i sin Tid havde bespist og givet at drikke ved sit Bord, den store Trætheds Forkynder, der lærte: „alt er forfængeligt, alt er forgæves, intet lønner sig: Verden er uden Mening, Viden volder kun Visnen!“ Men hans Ansigt var meget forandret siden den Gang; og da Zarathustra saa ham ind i Øjnene, forfærdedes han paa ny: saa mange frygtelige Forkyndelser, saa gustne Lynglimt løb hen over dette Ansigt.

Men Sandsigeren, der havde set, hvad der foregik i Zarathustras Sjæl, strøg sig med Haanden over Ansigtet, som om han vilde viske det bort; og Zarathustra gjorde det samme. Da de begge stiltiende havde styrket og fattet sig saaledes, gav de hinanden Haanden til Tegn paa, at de vilde vedkende sig Bekendtskabet.

„Vær velkommen,“ sagde Zarathustra; „du den store Trætheds Forkynder, du skal ikke forgæves have været min Bord- og Gæste-Ven; spis og drik

ogsaa idag med mig, og tilgiv, at en fornøjet gammel Mand sidder til Bords med dig!" „En fornøjet gammel Mand?" svarede Sandsigeren og rystede paa Hovedet: „Men hvem du end er eller vil være, Zarathustra, saa har du allerede været det den længste Tid — snart vil heller ikke din Baad ligge i Sikkerhed paa det tørre!" „Sidder jeg da paa det tørre?" spurgte Zarathustra leende. „Bølgerne omkring dit Bjærg stiger og stiger" — vedblev Sandsigeren. „Nødens og Sorgens Bølger: snart vil de løfte din Baad paa deres Ryg og bære den langt bort!" — Men Zarathustra tav og undrede sig. — „Sig, hører du endnu intet?" fortsatte Sandsigeren: „bruser og suser det ikke op til dig fra Dybet?" — Zarathustra tav atter og lyttede: da hørte han et langt, langt Skrig, som Afgrundene kastede tilbage og slyngede bort, ti ingen vilde beholde det: saa rædselsfuldt lød det.

„Du slemme Forkynder" — sagde endelig Zarathustra — „det er et Nødraab, et Skrig om Hjælp fra et Menneske, som vist kommer fra et sorgsort Hav. Men hvad angaar Menneskenød mig! Den sidste Synd, der gemtes til mig — ved du, hvad den hedder?"

„Medlidenhed!" — svarede Sandsigeren af overstrømmende Hjærte og løftede begge Hænder højt i Vejret — „aa Zarathustra, jeg kommer for at forføre dig til din sidste Synd!"

Og næppe var disse Ord sagt, før Skriget atter lød, længere og mere angstfyldt end før og allerede meget nærmere: „Hører du? Hører du, Zarathustra?" raabte Sandsigeren — „dig gælder Skriget. Paa dig kalder han: Kom, kom kom, det er paa Tide, det er paa høje Tid!"

Zarathustra tav hertil, forvirret og rystet; endelig spurgte han nølende: „Og hvem er det saa, der kalder paa mig?"

„Det ved du jo" — svarede Sandsigeren hæftigt — „hvorfor skjuler du dig? Det er *det højere Menneske,* som kalder paa dig."

„Det højere Menneske" — skreg Zarathustra, grebet af Gru — „hvad vil *han* her? Hvad vil han? Det højere Menneske — hvad vil han hos mig?" Og Rædslens Sved sprang frem af alle hans Legemes Porer.

Men Sandsigeren besvarede ikke Zarathustras angstfulde Spørgsmaal; han lyttede og lyttede mod Dybet. Men da der længe forblev stille dernede, vendte han sig atter mod Zarathustra og saa ham staa og skælve.

„Aa, Zarathustra" — sagde han sørgmodig — „du staar ikke som den, hvem Lykken forvirrer: du maa danse, for ikke at falde om. —

Men selv om du dansede for mig og gjorde alle dine Spring og Sidespring: ingen vilde dog faa mig til at tro, at her dansede det sidste *glade* Menneske.

Forgæves kommer vel den, der vil søge *ham* her, op selv til dine Højder: Huler fandt han kun, og Baghuler, Skjul for skjulte, men ingen Lykke-Skakter og Skatkamre, ingen Lykke-Guldaarer.

Lykke — ak, hvor skulde man vel ogsaa finde Lykke hos Eneboere og levende begravede! Maa jeg da søge den sidste Lykke paa lyksalige Øer og fjærnt mellem glemte Have?

Men alt er ligegyldigt, intet lønner sig, ingen Søgen hjælper: der gives ikke mere lyksalige Øer!"

Saaledes sukkede Sandsigeren. Men ved hans sidste Suk blev Zarathustra atter klar og sikker, som den, der fra dybe Svælg atter kommer op til Lyset. „Nej, nej — tre Gange nej!“ raabte han med stærk Røst og strøg sig over sit Skæg — „*det* ved jeg bedre! Der gives endnu lyksalige Øer — tal ikke om *det*, du sukkende Taareperse!

Hør op at plaske, du Regnsky om Formiddagen! Staar jeg ikke her, allerede gennemblødt af dit Tungsind og vaad som en Hund?

Nu ryster jeg mig og løber bort for at tørres igen; derover maa du ikke undres. Synes jeg dig uhøflig? Nu vel, her er *mit* Hof!

Men hvad det højere Menneske angaar, velan: saa søger jeg ham fluks i hine Skove: *Der*fra kom hans Skrig. Maaske har et vildt Dyr overfaldet ham.

Han er nu paa *min* Grund: dèr skal han ikke komme til Skade — og sandelig, der gives mange vilde Dyr hos mig!“

Med disse Ord vendte Zarathustra sig for at gaa. Da sagde Sandsigeren: „O Zarathustra, du er en Skælm!“

Jeg ved det nok: du vil af med mig! Hellere end at være hos mig, vil du ud i Skovene og jage vilde Dyr.

Men hvad hjælper det? I Aften faar du mig igen: ti jeg bliver siddende i din egen Hule, tung og taalmodig som en Klods — og venter paa dig —“

„Vel“ — raabte Zarathustra, medens han fjærnede sig — „velan, og alt mit i min Hule tilhører ogsaa dig, min Gæsteven.

Og skulde du finde Honning, nu vel, saa slik den kun op, du Brumbasse-Bjørn, og forsød din Sjæl! Ti i Aften vil vi være i godt Lune —

— i godt Lune og glade, fordi denne Dag gik til Ende! Og du selv skal danse, som Danse-Bjørn, til mine Sange.

Du tror det ikke? Du ryster paa Hovedet? Nu vel, du gamle Bjørn — ogsaa jeg er en Sandsiger!“

Saaledes talte Zarathustra.

Samtalen med Kongerne.

1.

Zarathustra havde endnu ikke vandret en Time gennem sine Bjærge og Skove, da han pludselig saa et sælsomt Optog: netop ad den Vej, han skulde, kom to Konger gaaende, smykkede med Kroner og Purpurbælter og brogede som Flamingofugle: og de drev et tungt belæsset Æsel foran sig. „Hvad vil disse Konger mon i mit Rige?“ spurgte Zarathustra forbavset sig selv, og hurtigt gemte han sig bag en Busk. Men da Kongerne var naaet hen til det Sted, hvor han laa skjult, sagde han halvhøjt som den, der taler med sig selv:

„Sælsomt! Hvor sælsomt! Hvordan stemmer dog det? Jeg ser to Konger — men kun eet Æsel!“

Da gjorde Kongerne Holdt, smilede, saa hen mod det Sted, hvorfra Stemmen kom, og saa endelig paa hinanden. „Saadan tænker man vel ogsaa blandt os“ — sagde Kongen til højre — „men man siger det bare ikke højt!“

Men Kongen til venstre trak paa Skuldrene og svarede: „Det er vel en eller anden Gedehyrde. Eller en Eneboer, som levede for længe blandt Klipper og Træer. Slet intet Selskab ødelægger ogsaa de gode Sæder.“

„Gode Sæder?“ svarede uvilligt og bittert den anden Konge. „For hvem flygter vi da? Er det ikke netop for de „gode Sæder“? Og vort „gode Selskab“?

Sandelig — hellere leve blandt Eneboere og Gedehyrder end hos vor forgyldte, forlorne, forløjede Pøbel — selv om den kalder sig det gode Selskab —

— selv om den kalder sig „Adel“. Ti hos den er al Ting falsk og flovt, frem for alt Blodet, takket være alle fæle gamle Syger og endnu værre Læge-Kunstnere.

Bedst og kærest er mig dog nu en rask Bonde, grov, snu, stejl, stædig: han er den fornemste nu til Dags.

Bonden er den bedste: og Bonde-Slægt skulde herske! Men i Stedet lever vi under Pøbelens Herredømme — mig bilder man ikke mere noget ind. Og Pøbel — det er: Miskmask.

Pøbel-Miskmask: der er al Ting hulter til bulter, Helgen og Hallunk og Junker og Jøde og alle Slags Fæ fra Noæ Ark.

Gode Sæder! Alt er forlorent og forløjet. Ingen forstaar mere at *ære;* derfor løber vi jo nu vor Vej — for disse sleske, paatrængende Hunde!

Og jeg er ved at dø af Væmmelse, over at vi Konger selv er blevet falske, udpyntede og udklædte i gammel gulnet Oldefader-Pynt, Skuemønter for de dummeste og de snueste, og alle de andre, som nu til Dags sjakrer med Magt.

Vi *er* ikke de første — og skal alligevel *synes* det: nu er vi da endelig blevet lede og kede af denne Forløjethed.

For al denne Pøbel er vi gaaet af Vejen, for alle disse Skrighalse og Skribler-Spyfluer, for al Kræmmer-Stank, for al Ærgerrigheds-Spræl, for al ildelugtende Aande — føj, at leve blandt denne Pøbel —

føj, at skulle *synes* de første blandt Pøbelen! Ak, hvor væmmeligt, væmmeligt, væmmeligt! Ak, hvad Værd har vel vi Konger!“

„Din gamle Sygdom overfalder dig“ — sagde nu Kongen til venstre — „Leden anfalder dig, min stakkels Broder. Dog, du ved jo, at der er nogen, som hører paa os!“

Men Zarathustra, der havde spærret Øjne og Øren op under denne Samtale, sprang straks frem af sit Skjul, traadte hen til Kongerne og begyndte:

„Den, der hører paa Jer — og gærne lytter til Eders Tale, I Konger, er Zarathustra.

Jeg er Zarathustra, som en Gang sagde: hvad Værd har endnu Kongerne! — Tilgiv, men jeg glædede mig, da jeg hørte Jer sige: „Hvad Værd har vel vi Konger!“

Men her er nu *mit* Rige og mit Herredømme; hvad søger I vel her hos mig? Dog maaske fandt I undervejs den, jeg søger: det højere Menneske."

Da Kongerne hørte dette, slog de sig for Brystet og sagde som med een Mund: „Vi er gennemskuede!

Med dine Ords Sværd gennemskar du vort Hjærtes dybeste Mørke. Du har opdaget vor Nød, ti se! Vi er undervejs for at finde det højere Menneske —

— Mennesket, som er over os, skønt vi dog er Konger. Til ham bringer vi dette Æsel. Ti det højeste Menneske skal ogsaa være den højeste Herre paa Jorden!

Der gives ingen større Ulykke i al Menneske-Skæbne, end naar de mægtigste ikke ogsaa er de første. Saa bliver alt falsk og skævt og uhyggeligt.

Og naar saa endog Magten er hos de sidste og hos dem, der er mere Dyr end Menneske: saa stiger og stiger Pøbelen i Pris, og til sidst siger Pøbeldyden: „se, jeg alene er Dyd!"

„Hvad hører jeg?" svarede Zarathustra — „hvilken Visdom hos Konger! Jeg er henrykt og sandelig, det lyster mig at gøre et Vers derom —

— lad saa være, at det ikke bliver Vers, der passer for alle Øren. Jeg glemte allerede forlængst at tage Hensyn til lange Øren: velan, nu vel:

(Men her skete det, at Æslet tog Ordet: det skreg tydeligt og med ond Vilje: J-A):

En Gang — vist nok i Frelsens første Aar —
Sibylle sagde (uden Vin hun fik sin Rus):
„Ve! Ak se, hvor skævt det gaar!
Forfald! Forfald! Nu synker Verden snart i Grus!
Rom blev til Skøge og til skidden Bordel,
Roms Cæsar til Svin — til Jøde Gud selv!"

2.

Over disse Zarathustras Rim morede Kongerne sig meget, og Kongen til højre sagde: „O Zarathustra, hvor vel gjorde vi i at drage ud for at træffe dig! Ti dine Fjender viste os dit Billede i deres Spejl: da stirrede du frem for dig med en Djævels Grimasse og Haangrin: saa at vi blev bange for dig.

Men hvad hjalp det! Altid stak du os paa ny i Øre og Hjærte med dine Ord. Da sagde vi tilsidst: Hvad betyder det, hvordan han ser ud!

Vi maa høre ham — ham, der siger: „I skal elske Freden som Vejen til nye Krige og den korte Fred mere end den lange!"

Ingen talte nogen Sinde saa krigerske Ord: „Hvad er godt? At være tapper er godt. Den gode Krig helliger enhver Sag."

O Zarathustra, vore Fædres Blod rørte sig i os ved saadanne Ord: det var Vaarens Tale til gamle Vinfade.

Naar Sværdene slyngede sig om hinanden som rødplettede Slanger, da priste vore Fædre Livet; al Fredens Sol syntes dem flov og fersk, og den lange Fred regnede de for en Skændsel.

Hvor de sukkede, vore Fædre, naar de saa de lynglimtblanke Sværd hænge blodtørre paa Væggen! Lig dem tørstede de efter Krig. Ti et Sværd vil drikke Blod og funkler af Begær."

Da Kongerne snakkede og talte saaledes, fulde af Iver over deres Fædres Lykke, følte Zarathustra en ikke ringe Lyst til at le over deres Iver; ti det var, øjensynlig, meget fredelige Konger, han saa foran sig, af dem med gamle og fine Ansigter; men han betvang sig. „Vel an" — sagde han — „derhenne gaar Vejen; dèr borte ligger Zarathustras Hule; og denne Dag skal faa en lang Aften. Men nu kalder et Nødraab mig bort fra Jer!

Det er en Ære for min Hule, naar Konger vil sidde der og vente: men I maa sandelig vente længe!

Nu — hvad gør det? Hvor lærer man bedre at vente end ved Hoffet? Og al den Kongernes Dyd, som er blevet til overs — hedder den ikke nu til Dags: at *kunne* vente?"

Saaledes talte Zarathustra.

Blodiglen.

Eftertænksom gik Zarathustra videre og længere, gennem Skove og langs Sumpe; men som det kan hænde enhver, der vandrer i dybe Tanker over vanskelige Emner, traadte han pludselig, uden at ane det, paa et Menneske, der laa paa Jorden. Og se, da spruttede med eet et Smærtens Skrig og to Eder og en Snes slemme Skældsord op i hans Ansigt, saa at han i sin Forfærdelse greb sin Stok og oven i Købet slog løs paa ham, som han havde traadt paa. Men straks efter kom han til Besindelse; og hans Hjærte lo over den Daarskab, han havde begaaet.

„Tilgiv mig" — sagde han til den traadte, som havde rejst sig og nu sad paa Jorden — „tilgiv og hør først og fremmest en Lignelse.

Lige som naar en Vandrer, der drømmer om fjærne Ting, paa en ensom Vej uformodet støder paa en sovende Hund, der ligger i Solen —

— som de da begge farer op, farer løs paa hinanden, som to Dødsfjender, to dødsens-forfærdede: saaledes gik det netop os.

Og dog — kun lidet manglede der, i at de begge havde kærtegnet hinanden, denne Hund og denne ensomme! De er jo dog begge — ensomme!"

„Hvem du end er," sagde den fremmede, stadig fornærmet — „saa vid: ikke blot med din Fod, men ogsaa med din Lignelse træder du mig for nær!

Se, er jeg maaske en Hund?" — Og han rejste sig og trak sin nøgne Arm op af Mosebunden. Først havde han nemlig ligget udstrakt paa Jorden, skjult og ukendelig som den, der ligger paa Lur efter Mosevildt.

„Men hvad bestiller du dog!" raabte Zarathustra forfærdet, ti han saa, at

der løb Blod ned ad den nøgne Arm — „hvad er der tilstødt dig? Har et farligt Dyr bidt dig, du usalige?“

Den blødende lo, men var endnu bestandig fornærmet. „Hvad kommer det dig ved?“ spurgte han og vilde gaa videre. „Her hører jeg hjemme og er jeg paa mit Omraade. Lad spørge, hvem der vil: Tølpere svarer jeg aldrig!“

„Du tager fejl“ — svarede Zarathustra og holdt ham fast. — „Du tager fejl: her er du ikke hjemme hos dig, men i mit Rige, og her faar ingen Lov at komme til Skade.

Kald mig, hvad du vil — jeg er den, jeg maa være. Selv kalder jeg mig Zarathustra.

Velan, dèr gaar Vejen til Zarathustras Hule: den ligger ikke langt herfra — vil du ikke pleje dine Saar hos mig?

Det er gaaet dig slemt her i Livet, du usalige — først bed Dyret dig — og saa traadte Mennesket paa dig!“

Men da den anden hørte Zarathustras Navn, blev han helt forvandlet. „Hvad er der dog hændt mig i Dag“ — raabte han — „hvad andet bryder jeg mig om her i Verden, end netop dette ene Menneske, og dette ene Dyr, der lever af Blod — Blodiglen!

For Blodiglens Skyld laa jeg her ved denne Sump, som en Fisker, og allerede var min udstrakte Arm blevet bidt ti Gange — da bed en endnu større Igle efter mit Blod, Zarathustra selv!

Aa Lykke! Aa Vidunder! Lovet være denne Dag, som lokkede mig til denne Sump! Lovet være den bedste, levende Blodkop, som lever nu, lovet være den store Samvittigheds-Blodigle, Zarathustra!“

Saaledes talte han; og Zarathustra glædede sig over hans Ord og deres fine og ærefrygtige Form. „Hvem er du?“ spurgte han og gav ham Haanden — „mellem os er endnu meget at opklare og oplive: men allerede er det jo ved at blive højlys Dag, forekommer det mig.“

„Jeg er *Aandens samvittighedsfulde*“ — svarede den udspurgte — „og i Aandens Sager er ingen strængere, snævrere og haardere end jeg — undtagen ham, af hvem jeg lærte det, Zarathustra selv.

Hellere intet vide, end vide mange Ting halvt. Hellere være en Nar paa egen Grund, end vis paa fremmed Mening. Jeg — gaar paa min Grund:

— hvad betyder det, om den er stor eller lille? Om den er Sump eller Himmel? En Haandsbredde Grund er mig nok: naar blot den virkelig er Bund og Grund!

— en Haandsbredde Grund: derpaa kan man staa. I den rette Samvittigheds-Videnskab gives der hverken stort eller smaat.“

„Saa er du maaske Blodiglens Erkender?“ spurgte Zarathustra. „Og du udforsker Blodiglen til dens sidste Grund, du samvittighedsfulde?“

„Aa Zarathustra“ — svarede han — „det vilde være noget saa uhyre, at jeg ikke vilde vove at tage fat der paa!

Men jeg er en Mester i og en Kender af Blodiglens Hjærne. Det er *min* Verden!

Og det er ogsaa en Verden! Men tilgiv, at min Stolthed her kommer til

Orde, ti jeg har ikke min lige paa dette Omraade. Derfor sagde jeg før: her har jeg hjemme!

Hvor længe har jeg dog forsket dette ene, Blodiglens Hjærne, for at den slibrige Sandhed ikke mere skal slippe mig af Hænde! Her er *mit* Rige!

For dets Skyld kastede jeg alt andet overbord; for det blev alt andet mig ligegyldigt. Og lige ved Siden af min Viden lejrer sig sort Uvidenhed.

Min Aands Samvittighed fordrer saaledes af mig, at jeg ved eet og intet som helst andet: jeg væmmes ved alt halvt af Aand, alt taaget, svævende, sværmerisk.

Hvor min Redelighed ophører, er jeg og vil jeg være blind. Men hvor jeg vil vide, vil jeg ogsaa være redelig, nemlig haard, stræng, snæver, grusom, ubønhørlig.

Hvad *du* en Gang sagde, o Zarathustra: „Aand er det Liv, som skærer selv ind i det levende" — det førte og forførte mig til din Lære. Og sandelig, med eget Blod forøgede jeg min egen Viden."

„Det ser jeg" — afbrød Zarathustra ham; og endnu randt Blodet ned ad den samvittighedsfuldes nøgne Arm. Ikke mindre end ti Blodigler havde nemlig bidt sig fast i den.

„Du snurrige Svend, hvor meget lærer jeg ikke af dette Syn, af dig! Og ikke alt turde jeg dryppe ind i dine strænge Øren.

Velan, saa skilles vi nu. Dog vilde jeg gærne finde dig igen. Dèr gaar Vejen op til min Hule: i Nat skal du være min kærkomne Gæst.

Gærne vilde jeg ogsaa gøre godt mod dit Legeme, at jeg traadte dig under Fod — derpaa tænker jeg. Men nu kalder et Nødraab mig bort fra dig!"

Saaledes talte Zarathustra.

Troldmanden.

1.

Da Zarathustra drejede om en Klippe, saa han ikke langt under sig, paa den samme Vej, et Menneske, der slog om sig i Krampe og tilsidst kastede sig ned paa Maven. „Holdt" — sagde Zarathustra til sit Hjærte — „han dèr maa vel være det højere Menneske; fra ham kom Nødraabet — jeg vil se, om han endnu kan hjælpes." Men da han løb hen til det Sted, hvor Mennesket laa paa Jorden, fandt han en skælvende Olding med stive Blikke; og hvor meget Zarathustra end anstrængte sig for at rejse ham op og faa ham til at støtte paa Benene, saa var det forgæves. Den ulykkelige syntes heller ikke at mærke, at der var nogen hos ham; tværtimod saa han sig om med rørende Blikke, som om han var forladt af al Verden og forfærdeligt ensom. Men til sidst begyndte han — efter længe at have skælvet og rystet og krummet sig som i Krampe — at jamre saaledes:

Hvem vil varme mig? Hvem endnu elske mig?
Giv hede Hænder hid!
Giv Hjærte-Ildbækkener hid! —

Udstrakt og gysende,
en halvdød lig, hvis Fødder man varmer —
og rystet — ak! — af ukendte Febre,
rystende for spidse, isnende Frost-Pile —
jaget af dig, aa Tanke!
Usigelige! Hemmelige! Frygtelige!
Du Jæger bag Skyerne!
Lynslagen af dig —
haanfyldte Øje, som stirrer frem fra Mørket!
— — — saaledes ligger jeg,
vrider mig, krummer mig, pint
af alle evige Pinsler,
af dig, du grummeste Jæger,
du ubekendte — Gud!

Bor dybere!
Træf een Gang til!
Skyd — bryd mit Hjærte itu!
Hvortil denne Pinen
med stumpe sløve Pile?
Hvorfor ser du paa mig,
endnu ikke led ved denne Menneske-Ve —
hvorfor stirrer du igen
med skadefro Gude-Lynglimts-Blikke?
Ikke dræbe mig — vil du —
men pine, kun pine?
Hvorfor pine mig — sig, sig ud,
du skadefro, du ubekendte Gud?

Ha-ha — du sniger dig hid —
aa sig, sig: hvad vil du mig
i denne Midnatstund?
Du trænger paa, du trykker mig —
— ha — allerede alt for nær!
Bort, bort —
Du hører mig aande,
du lytter til mit Hjærte,
du altid skinsyge — —
hvorfor dog skinsyg?
Bort, bort — hvortil denne Stige?
Vil du da stige ind —
stige ind i mit Hjærte —

snige dig ind
i min skjulteste Smærte?
Du skamløse! Du ubekendte — Tyv!
Hvad vil du stjæle dig til?
Hvad vil du lure dig til?
Hvad vil du vinde ved at pine,
ved at pine *mig* —
du Rakkerknægt,
du Bøddel-Gud.
Eller skal jeg maaske som en Hund
vælte mig i Støvet foran *dig?*
Hengiven, begejstret-selvløs
tillogre dig — Kærlighed?

Forgæves! Stik dybere,
grummeste Brod! Aa nej —
ej Hund — dit Vildt er jeg,
du grummeste Jæger —
Din stolteste Fange,
du Røver bag Sky-Skjul!
Tal da til Slut —
Hvad vil du — Stimand — af mig?
Du lyn-forklædte! Ubekendte — sig ud:
hvad *vil* du — ubekendte Gud?

Hvad? Løsepenge?
Hvad fordrer du i Løsepenge?
Forlang kun meget — det raader min Stolthed
og tal saa kort — det raader min anden Stolthed!

Ha, ha!
Mig — fordrer du? Mig?
Mig — helt og holdent?

Haha!
Og piner mig, Nar, som du er,
piner til Døde min Stolthed?
Giv *Kærlighed* — hvem vil varme mig?
hvem elsker mig endnu? — Giv hede Hænder hid!
Giv Hjærte-Ildbækkener hid!
Giv mig, den ensomste, mig,
hvem Is, ak! syvfold iskoldt Is
lærte at smægte efter Fjender,
selv efter — Fjender —
giv, ja, overgiv,
grummeste Fjende,
dig selv til — *mig!*

Borte —
dèr flyede han selv.
Min sidste, eneste Fælle,
min store Fjende,
min ubekendte,
min Bøddel-Gud.

Nej, kom kun tilbage —
med alle dine Pinsler!
O kom dog tilbage
til den sidste af alle ensomme!
Alle mine Taarefloder løber
til dig deres Vej!
Alle mine Hjærteflammer
kun flammer nu for dig.
Aa kom kun igen, aa kom igen,
min ubekendte Gud, min Smærte, min sidste Lykke, min Ven!

2.

Men nu kunde Zarathustra ikke beherske sig længere; han tog sin Stok og slog af alle Kræfter løs paa den fremmede. „Hold op" — raabte han med en bister Latter — „hold op, du Skuespiller! Du Falskmøntner! Du Løgner i Bund og Grund! Jeg kender dig vel!

Jeg skal varme dine Ben, du slemme Troldmand; jeg forstaar mig vel paa at — varme Folk som dig!"

„Lad være," sagde den gamle Mand og sprang op. „Slaa ikke mere, o Zarathustra! Jeg gjorde det jo kun for Spøg!

Det hører til min Kunst: dig selv vilde jeg stille paa Prøve, da jeg gav dig denne Prøve paa min Kunst. Og sandelig, du gennemskuede mig godt nok!

Men ogsaa du — gav mig en god Prøve paa dig selv; du er *haard,* du vise Zarathustra! Haardt slaar du til med dine Sandheder; din Knippel aftvinger mig — *denne* Sandhed!"

„Hold op at smigre," svarede Zarathustra, endnu ophidset og vred. „Du Skuespiller i Bund og Grund! Du er falsk: hvad taler du — om Sandhed!

Du Paafuglenes Paafugl! Du Hav af Forfængelighed! *hvad* spillede du for mig, du slemme Troldmand? Paa *hvem* skulde jeg tro, da du laa der og jamrede?"

„*Aandens bodfærdige,*" sagde den gamle, „ham spillede jeg: du selv opfandt en Gang dette Ord —

— Digteren og Fortrylleren, der endelig vender sin Aand mod sig selv; den forvandlede, der fryser ihjel af sin egen onde Viden og Samvittighed.

Og tilstaa det kun: det varede længe, o Zarathustra, førend du kom bag om min Kunst og min Løgn! Du *troede* paa min Nød, da du holdt mit Hovede mellem dine Hænder!

Jeg hørte dig selv jamre: „Man har elsket ham for lidt, ja, elsket ham for lidt!“ At jeg bedrog dig saa meget — det voldte min Ondskab stor Glæde og Jubel!“

„Du har sikkert bedraget finere Hoveder, end mig“ — sagde Zarathustra barsk. — „Jeg er ikke paa Post overfor Bedragere; jeg *maa* være uden Forsigtighed: det vil min Skæbne.

Men du — *maa* bedrage: saa godt kender jeg dig! Du skal altid være tve-, tre-, fire- og fem-tydig! Selv det, du nu tilstod, er ikke sandt og ikke falsk nok!

Du onde Falskmøntner — hvor kunde du vel gøre andet! Selv din Sygdom vilde du sminke, naar du nøgen skulde staa for din Læge.

Saaledes sminkede du din Løgn overfor mig, da du sagde: „Jeg gjorde det *kun* for Spøg!“ Ti der var ogsaa Alvor deri: du *er* noget af en Aandens bodfærdig!

Jeg gennemskuer dig godt: du blev alles Fortryller, men til dig selv har du ingen Løgn eller List tilovers — over for dig er al din Tryllekraft forbi.

Du høstede Lede som din eneste Sandhed; intet af dine Ord er ægte, kun Munden selv — den Lede, der klæber ved din Mund.“

„Hvem er *du?*“ skreg den gamle Troldmand trodsig. „Hvem har Lov at tale saaledes til *mig*, den største, der lever nu til Dags?“ Og hans Øjne skød grønne Lyn mod Zarathustra. Men et Øjeblik efter slog han om og sagde træt:

„Aa Zarathustra, jeg er led ved alt, jeg væmmes ved mine Kunstgreb; jeg er ikke *stor* — hvorfor forstiller jeg mig! Men — du ved det jo — jeg har søgt efter Storhed!

Jeg vilde selv synes et stort Menneske og mange overtalte jeg: men denne Løgn gik over min Evne. Paa den brister jeg.

Aa Zarathustra, alt hos mig er Løgn. Men at jeg brister — min Bristen er *ægte* nok!“

„Det gør dig Ære“ — sagde Zarathustra alvorlig og saa til Siden — „det gør dig Ære, at du søgte efter Storhed, men det forraadte dig ogsaa. Du er *ikke* stor.

Du slemme, gamle Troldmand, *det* er dit bedste og ærligste og det, jeg ærer hos dig: at du blev led ved dig selv og sagde: „Jeg er ikke stor.“

Deri ærer jeg dig som en Aandens bodfærdig: og selv om det kun er et Pust og en Puslen — dette ene Øjeblik var du ægte!

Men sig, hvad søger du her i *mine* Skove og Klipper? Og hvis du lagde dig i Vejen for *mig* — hvilken Prøve ønskede du da af mig?

— Hvortil vilde du forlede mig?“

Saaledes talte Zarathustra, og hans Øjne funklede. Den gamle Troldmand tav et Øjeblik, saa sagde han: „Vilde jeg forlede dig? Nej — jeg leder kun!

Aa Zarathustra, jeg søger et ægte, rigtigt, rent, redeligt, enkelt og eentydigt Menneske, et Visdommens Kar, en Erkendelsens Helgen: et stort Menneske. —

Ved du det ikke, Zarathustra? Jeg søger *dig!*“

Og her blev der en lang Tavshed mellem dem, og Zarathustra fordybede sig langt ind i sig selv, saa at han lukkede Øjnene. Men saa greb han pludselig, idet han vendte tilbage til Samtalen, den andens Haand og sagde, forekommende og forslagen:

„Velan! Dèr gaar Vejen til Zarathustras Hule. Dèr kan du søge den, du gærne vil finde.

Og spørg mine Dyr om Raad, min Ørn og min Slange. De skal hjælpe dig at lede. Ti min Hule er stor.

Jeg selv — har aldrig set et stort Menneske. For det, der er stort, bliver selv de fineste Øjne grove nu til Dags. Vi lever i Pøbelens Rige.

Saa mange fandt jeg allerede, som strakte sig og blærede sig og hele Folket raabte: „Se dèr et stort Menneske!“ Men hvad hjælper alle Blæsebælge! Til sidst slipper Vinden dog ud!

Tilsidst revner Frøen, som pustede sig for stærkt op: saa slipper Vinden ud. At stikke i en svullen Bug — det kalder jeg et udmærket Tidsfordriv. Hør det, I Drenge!

Dette Idag er Pøbelens: hvem ved nu, hvad der er stort og hvad der er lille! Hvem søgte med Held efter Storhed? Kun Narre — for Narrene lykkes det.

Du leder efter store Mennesker, du sælsomme Nar? Hvem *lærte* dig det? Er det Øjeblikket dertil nu til Dags? Aa, du slemme Leder, hvorfor vil du forlede mig?“

Saaledes talte Zarathustra med trøstet Sind, og leende gik han sin Vej.

Den forhenværende Pave.

Men ikke længe efter at Zarathustra var sluppet fra Troldmanden, saa han atter et Menneske, der sad ved den Vej, han fulgte — en lang, sort Mand med et magert Bleg-Ansigt: og Zarathustra ærgrede sig overmaade. „Ve!“ — sagde han til sit Hjærte — „dèr sidder formummet Elendighed; det lader til at være af Præste-Slagsen: hvad skal nu *de* i mit Rige?

Næppe er jeg sluppet velbeholden fra Troldmanden, saa løber en anden Sortekunstner over min Vej —

— en eller anden Heksemester med Haandspaalæggelse, en lysræd Vidundergører af Guds Naade, en salvet Verdensfornægter: gid Fanden havde ham!

Men Fanden er desværre aldrig dèr, hvor der er Brug for ham: altid kommer han for sent, denne forbandede Dværg og Klumpfod!“

Saaledes bandede Zarathustra utaalmodig og overvejede, hvorledes han bedst, med sænket Blik, kunde smutte forbi den sorte Mand: men se, det gik anderledes, end han havde tænkt. Ti i samme Øjeblik havde den anden set

ham; og ikke ulig den, hvem der tilstøder et uanet Held, sprang han op og gik hen til Zarathustra.

„Hvem du end er, du Vandringsmand“ — sagde han — „saa hjælp en vildfaren, en søgende, en gammel Mand, der let kunde komme til Skade her.

Denne Verden er mig fremmed og fjærn, og jeg hørte vilde Dyr hyle; og den, der kunde give mig Ly, er her ikke mere.

Jeg søgte det sidste fromme Menneske, en Helgen og Eneboer, som alene i sin Skov-Ensomhed endnu ikke havde hørt, hvad al Verden nu ved.“

„*Hvad* ved al Verden nu?“ spurgte Zarathustra. „Maaske det, at den gamle Gud, som al Verden en Gang troede paa, er død?“

„Du siger det“ — svarede den gamle Mand bedrøvet. „Og jeg tjente denne gamle Gud til hans sidste Time.

Men nu er jeg uden Plads, uden Herre, og dog ikke fri, ingen Time mere glad — undtagen i Minderne.

Derfor besteg jeg disse Bjærge, for endnu en Gang at gøre mig en Fest, saadan, som det sømmer sig for en gammel Pave og Kirkefader: ti vid, jeg er den sidste Pave! — ja, en Fest af fromme Minder og Gudstjenester.

Men nu er han død, det frommeste Menneske, hin Helgen i Skoven, der altid lovede sin Gud med Syngen og Brummen.

Ham selv fandt jeg ganske vist ikke mere, da jeg naaede hans Hytte — men vel to Ulve, som hylede over den døde: ti alle Dyrene elskede ham — — da løb jeg min Vej.

Kom jeg da forgæves til disse Skove og Bjærge? Da besluttede jeg, at jeg vilde opsøge en anden, den frommeste af dem, der ikke tror paa Gud — at jeg vilde søge Zarathustra!“

Saaledes talte Oldingen, og han saa skarpt paa den, der stod foran ham. Men Zarathustra greb den gamle Paves Haand og betragtede den længe og med Beundring.

„Se dèr, du ærværdige“ — sagde han saa — „hvilken skøn og lang Haand! Det er en Haand, der altid har velsignet. Men nu holdes den fast af ham, som du søger, af mig, Zarathustra. —

Jeg er Zarathustra, den gudløse, der siger: hvem er mere gudløs end jeg, at jeg kan glæde mig ved hans Undervisning!“

Saaledes talte Zarathustra, og han gennemborede med sine Blikke den gamle Paves Tanker og Bagtanker. Men tilsidst sagde denne:

„Den, som elskede og ejede ham mest, har nu ogsaa mistet ham mest. Se, jeg selv er nu den mest gudløse af os! Men hvem kan vel glæde sig over det?“

„Du tjente ham til det sidste?“ spurgte Zarathustra eftertænksom, efter en dyb Tavshed — „du ved altsaa, *hvordan* han døde? Er det sandt, hvad man siger, at han døde af Medlidenhed,

— at han saa, hvordan *Mennesket* hang paa Korset — og ikke taalte dette Syn, saa at hans Kærlighed til Mennesket blev hans Helvede og tilsidst hans Død?“

Den gamle Pave svarede ikke, men saa til Siden, sky og med et smærteligt og dystert Udtryk.

„Lad ham fare“ — sagde Zarathustra efter lang Betænkning, idet han dog stadig saa den gamle Mand ind i Øjnene.

„Lad ham være — han er borte nu. Og selv om det ærer dig, at du kun vil tale godt om den døde, saa ved du jo lige saa godt som jeg, *hvem* han var, og at han gik mærkelige Veje.“

„Dette være nu sagt under tre Øjne,“ sagde den gamle Pave (han var nemlig blind paa det ene Øje): „i Guds Sager er jeg mere hjemme end selve Zarathustra — og dèr har jeg Lov at være det.

Min Kærlighed tjente ham lange Aar, min Vilje var hans underdanig i alt. Men en god Tjener ved ogsaa alt, selv det Herren skjuler for sig selv.

Det var en forborgen Gud, fuld af Hemmelighedskræmmeri. Sandelig, selv til sin Søn kom han kun ad Snigveje. Ved Porten til hans Tro staar et Ægteskabsbrud.

Den, der priser ham som en Kærlighedens Gud, tænker ikke højt nok om Kærligheden selv. Ti vilde denne Gud ikke ogsaa være Dommer? Men den, der elsker, elsker hinsides Løn og Gengældelse.

Da han var ung, denne Gud fra Østen, da var han haard og hævngerrig, og byggede sig et Helvede til sine Yndlinges Opbyggelse.

Men tilsidst blev han gammel og blød og blid og medlidende; mere som en Bedstefader end som en Fader, snarest maaske som en gammel, skrøbelig Bedstemoder.

Der sad han, vissen, i sin Kakkelovnskrog, snærrende over sine gigtsvage Ben, verdenstræt, viljetræt, og døde saa en Dag af sin alt for store Medlidenhed.“

„Du gamle Pave“ — afbrød Zarathustra. — „Har du selv set alt *det* med dine egne Øjne? Det kunde vel være gaaet saaledes til: *saadan og anderledes*. Naar Guder dør, dør de alle Slags Død.

Men velan — om det nu var paa den ene eller den anden Maade — han er borte! Han var mine Øren og Øjne imod: noget værre vilde jeg nødigt sige om ham.

Jeg elsker alt, hvis Blik er aabent og hvis Tale redelig. Men du ved jo nok, du gamle Pave, at der var noget af dig selv i ham, noget præsteligt: han var tvetydig.

Og han var utydelig. Hvor ofte har han ikke været vred paa os, denne Vrede-Fnyser, fordi vi forstod ham saa daarligt! Men hvorfor var hans Tale ikke mere tydelig og klar?

Og var det vore Ørens Skyld, nu vel, hvem gav os de Øren, som hørte saa daarligt? Var der Smuds i vore Øren — vel, hvem lagde det derind?

Alt for meget mislykkedes for ham, denne Pottemager, der ikke havde lært sin Kunst til Gavns. Men at han hævnede sig paa sine Potter og Skabninger, fordi de mislykkedes for *ham* — det var en Synd mod *den gode Smag*.

Der gives ogsaa i Fromheden god Smag — *den* sagde tilsidst: „Bort med denne Gud! Hellere ingen Gud, hellere selv skabe Skæbner, hellere selv være Nar, hellere selv være — Gud!“

„Hvad hører jeg“ — sagde den gamle Pave og spidsede Øren — „o Zarathustra, du er frommere end du tror, med al din Vantro! En eller anden Gud har omvendt dig til din Ugudelighed.

Er det ikke selve din Fromhed, som gør at du ikke mere tror paa nogen Gud? Og din overvættes Redelighed vil ogsaa en Gang føre dig hinsides godt og ondt.

Se dog, hvad der blev opsparet til dig! Du har Øjne og Mund, som er forudbestemt fra Evighed til at velsigne. Man velsigner ikke med Haanden alene.

Skønt du vil være den ugudeligste, sporer jeg dog i din Nærhed en hyggelig Vie- og Vellugt fra lange Velsignelser: det volder mig baade Vemod og Lyst.

Lad mig være din Gæst, o Zarathustra, for en eneste Nat! Intet Sted paa Jorden vil jeg befinde mig bedre end hos dig!“

„Amen — saaledes skal det være!“ sagde Zarathustra forundret; „dèr fører Vejen op. Hist ligger Zarathustras Hule.

Gærne vilde jeg selv føre dig derhen, du ærværdige, ti jeg elsker alle fromme Mennesker. Men et Nødraab kalder mig bort fra dig.

I mit Rige skal ingen komme til Skade: min Hule er en sikker Havn. Og helst vilde jeg bringe alle sørgende atter paa fast Grund og faa dem til atter at staa fast og støt paa deres Ben.

Men hvem kan vel tage din Sorg af dine Skuldre? Dertil er jeg for svag: længe, forvist, maa vi vente, til din Gud atter opvækkes fra de døde.

Ti denne gamle Gud er slet ikke mere til: han er grundigt død.“

Saaledes talte Zarathustra.

Det hæsligste Menneske.

Og atter løb Zarathustras Fødder gennem Skove og Bjærge, og hans Øjne søgte og søgte, men ingen Steder fandt han den, som han gærne vilde se, den store nødlidende og nødraabende. Paa hele Vejen jublede han i sit Hjærte, og han var ved saare godt Mod: „Hvilke gode Gaver“ — sagde han — „skænkede denne Dag mig, for at gøre godt, at den begyndte saa daarligt! Hvilke sælsomme Samtalere, jeg traf undervejs!

Paa deres Ord vil jeg tygge længe, lige som paa gode Korn: smaa skal de males og meles af min Tand, til de flyder som Mælk gennem Sjælen!“

Men da Vejen atter drejede om et Klippehjørne, forandredes Landskabet med eet, og Zarathustra traadte ind i et Dødens Rige. Her ragede sorte og røde Klipper frem af Jorden: her var ingen Græs, intet Træ, ingen Fuglestemmer! Det var nemlig en Dal, som alle Dyr undgik — selv Rovdyrene. Kun kom nu og da en Slags hæslige, tykke, grønne Slanger derhen, naar de

blev gamle, for at dø dèr. Derfor kaldte Hyrderne dette Sted: Slangedødens Dal.

Men Zarathustra hensank i mørke Minder, ti det var ham, som om han allerede een Gang før havde været her. Og meget tungt tyngede hans Sind, saa at hans Gang blev langsommere og langsommere, og tilsidst stod han stille. Men da saa han — ved at løfte Blikket for at se sig om — noget, som sad ved Vejen, af Skikkelse som et Menneske og dog ikke som et Menneske, noget usigeligt. Og med eet blev Zarathustra grebet af en bundløs Undseelse over at have set paa noget saadant: rødmende helt op til sit hvide Haar, vendte han Blikket bort og løftede Foden for at forlade dette smertefyldte Sted. Men da blev det døde Øde levende: fra Jorden vældede det frem, gurglende og rallende, som Vandet gurgler og raller om Natten i forstoppede Rør — og tilsidst blev det til en Menneskerøst og Mennesketale. Og saaledes talte den:

„Zarathustra — Zarathustra! Gæt min Gaade! Tal, tal! Hvad er *Hævnen paa Vidnet?*

Jeg lokker dig tilbage! Her er Isen glat! Vogt dig, at ikke din Stolthed brækker Benene her!

Du tykkes dig vis, du stolte Zarathustra! Saa gæt dog denne Gaade, du haarde Nøddeknækker — den Gaade, som er mig! Saa sig dog: *hvem er jeg?*"

Men da Zarathustra havde hørt disse Ord — hvad tror I saa, der skete med hans Sjæl? *Medlidenheden greb ham,* og han styrtede pludselig om, lige som en Eg, der længe har modstaaet mange Skovhuggeres Slag — tungt falder den, pludseligt, til Skræk selv for dem, der vilde fælde den. Men allerede rejste han sig atter, og hans Ansigt blev haardt.

„Jeg kender dig nok" — sagde han med malmhaard Stemme — „du er *Guds Morder.* Lad mig saa gaa.

Du *taalte* ikke den, der saa *dig* — som altid gennemskuede dig, du hæsligste Menneske. Du hævnede dig paa dette Vidne!"

Saaledes talte Zarathustra, og han vendte sig for at gaa; men den utrolige greb fat i en Flig af hans Klædebon og begyndte atter at gurgle og ralle og søge efter Ord. „Bliv —" sagde han endelig —

„Bliv — gaa ikke forbi! Jeg forstod, hvilken Økse det var, som slog dig til Jorden: hil dig, Zarathustra, fordi du atter staar oprejst!

Du gættede — det forstod jeg godt —, hvordan den er til Mode, som dræbte Ham — — Guds Morder! Bliv — sæt dig hen til mig. Det vil ikke være forgæves.

Til hvem andre vilde jeg end netop til dig? Bliv. Sæt dig. Men se ikke paa mig. Ær saaledes — min Hæslighed.

De forfølger mig: nu er *du* min sidste Tilflugt. *Ikke* med deres Had er de efter mig, heller ikke med deres Hads Haandlangere — aa, af en saadan Forfølgelse vilde jeg være stolt og overmodig, og jeg vilde le af den.

Fulgte ikke altid Heldet i Hælene paa den godt-forfulgte? Og den, der forstaar at forfølge, lærer let at *følge:* han er jo nu en Gang — bag efter! Men det er deres *Medlidenhed* —

Deres Medlidenhed er det, jeg flygter for, flygter for til dig. Aa Zarathustra, beskyt mig, du min sidste Tilflugt, du eneste, som forstod mig —

— du forstod, hvordan han er til Mode, han, der myrdede *Ham*. Bliv! Og vil du endelig gaa, du utaalmodige, saa gaa ikke den Vej, jeg kom. *Den* Vej er daarlig.

Vredes du, fordi jeg ralle-radbrækker Menneske-Talen saa længe? Eller fordi jeg giver dig Raad? Men vid: det er mig, det hæsligste Menneske —

som ogsaa har de største, tungeste Fødder. Hvor *jeg* har gaaet, er Vejen daarlig. Jeg træder alle Veje itu.

Men ved at du gik forbi, tavs; ved at du rødmede — jeg saa det godt —: derved erkendte jeg, at du var Zarathustra.

Enhver anden havde tilkastet mig sin Almisse, sin Medlidenhed, i Blik og i Tale. Men dertil — er jeg ikke Tigger nok: det forstod du —

—dertil er jeg for rig, for rig paa Storhed, paa Rædsel, paa Hæslighed, paa det usigeligste! Din Undseelse, Zarathustra, var en Ære for mig!

Med Nød og næppe slap jeg ud af de medlidendes Stimmel — for at finde den eneste, der nu til Dags lærer: Medlidenhed er paatrængende — for at finde dig, Zarathustra!

— Ti om det er en Guds eller Menneskenes Medlidenhed: al Medlidenhed er Synd mod Blufærdigheden. Og ikke-at-ville-hjælpe kan være fornemmere end den Dyd, der straks kommer springende.

Men *Medlidenheden* kaldes nu til Dags Dyd blandt alle smaa Mennesker: de har ingen Ærefrygt for stor Ulykke, for stor Hæslighed, for stor Mislykken.

Hen over dem alle ser jeg, som Hunden, der spejder frem over vrimlende Faarehjorders Rygge. Aa, de er alle sammen smaa skikkelige, tækkelige graa Folk.

Som en Hejre foragtelig skuer, med tilbagelænet Hoved, ud over de flade Damme: saaledes skuer jeg ud over de smaa Vovers og Viljers Sjæle-Vrimmel.

Alt for længe gav man dem Ret, disse Smaafolk: saaledes gav man dem tilsidst Magt — nu præker de: „godt er kun det, som smaa Folk kalder godt."

Og „Sandhed" kaldtes det, som hin Lægprædikant prækede, han, der kom fra dem selv, hin snurrige Helgen og Smaafolks Fortaler, han, der vidnede om sig selv: „Jeg — er Sandheden!"

Denne ubeskedne har nu i saa lang Tid faaet alle Smaafolk til at rejse Kammen — han, som lærte en ikke ringe Usandhed, da han prækede: „Jeg — er Sandheden!"

Fik noget Sted en ubeskeden et mere høfligt Svar? — Men du, Zarathustra, gik forbi ham og sagde: „Nej, nej, ti Gange Nej!"

Du advarede mod hans Vildfarelse, du var den første, der advarede mod Medlidenheden — ikke alle, ikke ingen, men dig og dine.

Du bliver skamfuld over for den store lidendes Blu; og, sandelig, naar du siger: „Fra de medlidende kommer en stor Sky; vogt Jer, I Mennesker —"

— naar du lærer: „Alle Skabere er haarde, al stor Kærlighed er hævet over sin Medliden —" aa Zarathustra, hvor godt synes du mig da at forstaa dig paa Vejrvarsler!

Men du — vær du selv paa Post mod *din* Medlidenhed! Ti mange er undervejs til dig, mange lidende, tvivlende, fortvivlede, druknende, frysende.

Jeg advarer dig ogsaa mod *mig*. Du gættede min bedste, min værste Gaade — mig selv og min Daad. Jeg kender den Økse, der fældede dig.

Men Han — *maatte* dø. Han saa med Øjne, som saa *alt* — Han saa Menneskenes Dybder og Grunde, alt dets skjulte Skændsel og Hæslighed.

Hans Medlidenhed kendte ingen Blu: Han krøb ind i mine skidneste Kroge. Denne nysgerrigste, alt for paatrængende, alt for medlidende — *maatte* dø.

Han saa altid *mig:* paa et saadant Vidne maatte jeg hævne mig — eller selv dø.

Gud, som saa alt, *selv Mennesket* — den Gud maatte dø. Mennesket *taaler* ikke, at et saadant Vidne lever."

Saaledes talte det hæsligste Menneske. Men Zarathustra rejste sig for at gaa: ti han frøs ind i sin Sjæls Inderste.

„Du usigelige" — sagde han — „du advarede mig mod dine Veje. Til Gengæld kan jeg anbefale dig mine. Se, dèr oppe ligger Zarathustras Hule. Min Hule er stor og dyb og har mange Kroge; der finder selv den mest gemmelystne et Gemmested. Og tæt derved er der hundrede Smuthuller og Skjul for krybende, flagrende, springende Dyr.

Du udstødte, som udstødte dig selv, du vil ikke bo blandt Mennesker og Menneskemedlidenhed? Velan, saa gør som jeg! Saa lær du ogsaa af mig — ti kun af den, der handler, lærer man.

Og tal først og fremmest til mine Dyr! Det stolteste Dyr og det klogeste — de er vel de bedste Raadgivere for os begge!"

Saaledes talte Zarathustra og gik bort, mere eftertænksom, og langsommere end før: ti han stillede sig selv mange Spørgsmaal og havde ikke let ved at besvare dem.

Hvor fattig er dog dette Menneske! — tænkte han — hvor hæslig, hvor rallende, hvor fuld af skjult Blufærdighed.

Man siger, at Mennesket elsker sig selv, ak, hvor stor maa da ikke denne Selv-elsken være! Hvor megen Foragt har den ikke imod sig!

Ogsaa denne elskede sig selv, lige saa meget, som han foragtede sig — en stor elskende er han, en stor Foragter.

Endnu har jeg ingen fundet, som foragtede sig dybere end han — ogsaa det er en Højde. Se — var *det* maaske det højere Menneske, hvis Skrig jeg hørte?

Jeg elsker de store Foragtere. Men Mennesket er noget, der maa overvindes!

Den frivillige Tigger.

Da Zarathustra havde forladt det hæsligste Menneske, frøs han, og han følte sig saare ensom: ti saa megen Kulde og Ensomhed gik gennem hans Sind, at alle hans Lemmer blev kolde derved. Men medens han nu steg

videre og videre, snart op, snart ned, snart forbi grønne Græsgange, snart over vilde, stenklædte Lejer, hvor fordum en vildsom Bjærgbæk havde fundet sit Hvilested: blev han pludselig atter varmere og mere hjærtevel til Mode.

Hvad er der sket mig? — spurgte han sig selv — der er noget levende og varmt, som vederkvæger mig: det maa være her i Nærheden.

Jeg føler mig allerede mindre ene; intet anende Fæller og Brødre svæver omkring mig; deres Aande strejfer min Sjæl. —

Men da han saa sig om og søgte efter dem, der saaledes dulmede hans Ensomhed, se, da var det Køer, som stod sammen paa en Høj; deres Nærhed og Lugt havde varmet hans Hjærte. Men Køerne syntes ivrigt at lytte til en, der talte, og gav slet ikke Agt paa ham, der nærmede sig. Men da Zarathustra var helt henne ved Køerne, hørte han tydelig en Menneskestemme tale midt inde blandt dem; og de stod øjensynlig alle med Hovederne vendt mod den talende.

Da sprang Zarathustra ivrigt hen og jog Dyrene fra hverandre, ti han frygtede, at der var kommet et Menneske til Skade, og Dyrenes Medlidenhed vilde vanskelig kunne gøre det godt igen. Men han tog fejl: ti se, paa Jorden sad en Mand, som fortalte Køerne, at de slet ikke skulde være bange for ham — og det var et fredeligt Menneske, en Bjærg-Prædiker, af hvis Øjne Godheden lyste. — „Hvad søger du her?“ spurgte Zarathustra undrende.

„Hvad jeg søger her?“ svarede han. — „Det samme, som du søger, du Fredsforstyrrer! Nemlig Lykke paa Jorden!

Derfor vilde jeg gaa i Lære hos disse Køer. Ti du maa vide, at jeg nu har talt med dem den halve Dag — og just nu vilde de give mig Svar. Hvorfor forstyrrede du dem dog?

Sandelig, om vi ikke omvender os og bliver som Køerne, skal vi ikke arve Himmeriges Rige. Ti vi skal lære det ene fornødne af dem: at tygge Drøv.

Og sandelig, selv om Mennesket vandt hele Verden og lærte ikke dette ene: at tygge Drøv — saa hjalp det ham intet! Han vilde dog ikke blive befriet fra sin Elendighed —

— sin store Elendighed: men dens Navn er Væmmelse. Hvem har nu ikke Hjerte og Mund fulde af Væmmelse! Ogsaa du, ogsaa du — kun ikke disse Køer!“

Saaledes talte Bjærgprædikeren, og han vendte sit Blik mod Zarathustra — ti hidtil havde det hvilet paa Køerne —; men da han saa op, forvandledes han helt. „Hvem er det, jeg taler med?“ raabte han forskrækket og sprang op.

„Dette er Mennesket uden Væmmelse. Det er Zarathustra selv, den store Ledes Overvinder, det er hans Mund, hans Hjærte —“

Og medens han talte saaledes, kyssede han Zarathustras Hænder; han havde Taarer i Øjnene og bar sig ad som en, til hvem en kostelig Gave og Klenodie uventet er faldet ned fra Himlen.

„Tal ikke om mig, du underlige, du elskelige!“ sagde Zarathustra og værgede sig imod hans Ømhed. „Tal hellere frit om dig selv. Er du ikke den frivillige Tigger, som en Gang viste store Rigdomme fra sig —

— som skammede sig over sin Rigdom og over de rige og flygtede til de fattige for at give dem sin Overflod og sit Hjærte! Men de tog ikke mod dig!"

„Nej, de tog ikke imod mig" — sagde den frivillige Tigger. — „Du ved det jo. Saa gik jeg til Dyrene og til disse Køer."

„Da lærte du" — afbrød Zarathustra ham — „hvor langt sværere det er at give rigtigt end at tage rigtigt, og at det er en *Kunst* at give *godt*, Godhedens sidste, snueste Mester-Kunst!"

„Især nu til Dags" — svarede den frivillige Tigger. — „Især nu, da alt lavt er blevet oprørsk og kry og paa sin Vis hoffærdigt: paa Pøbelvis.

Ti nu er Timen kommet — du ved det jo — til den sidste slemme, lange, langsomme Slave- og Pøbel-Opstand: den vokser og vokser.

Nu oprøres de lave over al Velgørenhed og smaa Velgerninger: og de alt for rige maa være paa deres Post —

— de, der er som tykmavede Flasker, fra hvem det kun drypper draabevis gennem alt for snævre Halse — paa slige Flasker knækker man nu gærne Halsen.

Lysten Griskhed, galdegult Nid, forgræmmet Nag, Pøbel-Stolthed: det sprang alt sammen op i Ansigtet paa mig. Der er ikke mere sandt, at de fattige er salige — nu er Paradiset hos Køerne!"

„Hvorfor ikke hos de rige?" spurgte Zarathustra prøvende, medens han stødte Køerne, som fortrolige snusede til den fredsommelige, bort.

„Hvorfor frister du mig?" svarede denne. „Du ved det selv bedre end jeg. Hvad drev mig bort til de fattigste, aa Zarathustra? Var det ikke Væmmelse for vore rigeste?

— for Rigdommens Straffefanger, der sanker sig hver Fordel op fra hver en Møding, med kolde Øjne, med gejle Tanker — for dette Pak, som stinker mod Himlen,

— for denne forgyldte, forlorne Pøbel, hvis Fædre var Tyveknægte eller Aadselgribbe eller Kludesamlere — overfor Kvinder volds-vilkaarlige, lystne, glemsomme — ti de har jo ikke langt til Skøgen —

Pøbel foroven, Pøbel forneden! Hvad er „fattig" og „rig" nu til Dags? Jeg glemte Forskellen — saa flygtede jeg bort, langt bort, bestandigt længere bort, til jeg kom til disse Køer."

Saaledes talte denne fredsommelige og snøftede selv og svedte af Iver: saa at Køerne atter undrede sig saare. Men Zarathustra saa smilende paa ham, da han talte saa haarde Ord, og rystede tavs paa Hovedet.

„Du øver Vold mod dig selv — du Bjærgprædiker — naar du bruger saa haarde Ord. Til saadan Haardhed formedes din Mund og dine Øjne ikke.

Og, jeg tror, heller ikke din Mave: den er imod al slig Vrede og Had og Skummen over. Din Mave vil blidere Ting: du er ingen Kødæder.

Snarest synes du mig en Plantesluger og Rodgnaver. Maaske knuser du ogsaa Korn. Men du er sikkert nok afholdende fra alle kødelige Glæder og elsker Honning."

„Du har Ret" — svarede den frivillige Tigger med lettet Sind. — „Jeg elsker Honning, jeg knuser ogsaa Korn, ti jeg søger alt, som smager lifligt og giver ren Aande —

— og alt, som tager lang Tid, et Dag- og Mund-Værk for blide Ledig-gængere og Dagtyve.

Videst har dog vist disse Køer bragt det: de opfandt at tygge Drøv og at ligge i Solen. De afholder sig ogsaa fra alle tunge Tanker, som puster Hjærtet op."

„Velan" — sagde Zarathustra. — „Du skal ogsaa se *mine* Dyr, Ørnen og Slangen — deres lige gives vist ikke paa Jorden.

Se, dèr gaar Vejen op til min Hule: vær dens Gæst i Nat. Og tal med mine Dyr om Dyrenes Lykke —

— til jeg selv kommer hjem. Ti nu kalder et Nødraab mig bort. Dèr oppe finder du ogsaa Honning, iskold Guld-Honning: spis den!

Men tag nu straks Afsked fra disse Køer, selv om det vil falde dig svært — du underlige, du elskelige! — det er jo dine varmeste Venner og Læremestre!"

— „Undtagen een, som jeg elsker endnu højere," svarede den frivillige Tigger. „Du selv er god, og endnu bedre end en Ko, aa Zarathustra!"

„Bort med dig — du arge Smigrer!" raabte Zarathustra barsk. „Hvorfor vil du ødelægge mig med din Ros og Smiger-Honning?"

„Bort — bort fra mig!" raabte han endnu en Gang og truede den kærlige Tigger med Stokken: men denne løb sin Vej i en Fart.

Skyggen.

Men næppe var den frivillige Tigger løbet sin Vej og Zarathustra atter blevet ene, førend han hørte en Stemme raabe bag ved sig: „Holdt, Zarathustra, saa vent dog: det er jo mig, Zarathustra, mig — din Skygge." Men Zarathustra ventede ikke, ti han blev pludselig grebet af Vrede over den stærke Tilstrømning til hans Bjærge: „Hvor er nu min Ensomhed henne?" spurgte han. —

„Det bliver mig sandelig for meget af det gode; det vrimler af Folk her i Bjærgene, mit Rige er ikke mere af *denne* Verden; jeg har nye Bjærge behov.

Min Skygge kalder han sig! Hvad bryder jeg mig om min Skygge? Lad ham blot løbe efter mig — jeg løber fra ham!"

Saaledes talte Zarathustra til sit Hjærte og løb sin Vej. Men han, der kom bag ham, fulgte efter: saa at der nu var tre, der løb bag hverandre, forrest den frivillige Tigger, saa Zarathustra, og som tredje og sidste hans Skygge. Dog ikke længe havde de løbet saaledes, førend Zarathustra besindede sig og rystede med et Ryk al Ærgrelse og Uvilje af sig og sagde til sig selv:

„Skete ikke fra gammel Tid de latterligste Ting hos gamle Eneboere og Helgener?

Sandelig, min Taabelighed voksede sig stor i Bjærgene! Nu hører jeg seks gamle Narreben klapre af Sted efter hverandre.

Men har Zarathustra Lov at være bange for sin Skygge? Det lader nok for Resten ogsaa til, at han har længere Ben end jeg!"

Saaledes talte Zarathustra, og han lo med Øjne og Hjærte og standsede saa brat, at han — idet han drejede sig om — næsten kastede sin Forfølger og Skygge til Jorden, saa tæt fulgte denne ham i Hælene og saa svag var han. Da Zarathustra saa Forfølgeren, blev han helt forskrækket, som over et uventet Spøgelse: saa tynd, sortladen, hul og forlevet var denne.

„Hvem er du?" spurgte Zarathustra barsk. „Hvad bestiller du her? Hvorfor kalder du dig min Skygge? Dig synes jeg sandelig ikke om."

„Tilgiv" — svarede Skyggen — „tilgiv, at det er mig, og hvis du ikke synes om mig, Zarathustra, saa kan jeg kun rose din gode Smag.

Jeg er en Vandrer, der allerede længe fulgte dig i Hælene, altid undervejs, men uden Maal, uden Hjem: saa at jeg sandelig næsten intet mangler i at være den evige Jøde — bortset fra, at jeg hverken er Jøde eller evig.

Ak, maa jeg da altid være undervejs? Hvirvles om af alle Vinde, ustadig, jaget altid fra Sted til Sted? Aa Jord, du blev mig for rund!

Paa hver Overflade har jeg allerede siddet, som dødstræt Støv sov jeg ind paa alle Spejle og Vinduesruder: al Ting tager fra mig, ingen giver mig, jeg bliver tyndere og tyndere — ak, jeg er næsten en Skygge.

Men efter dig, Zarathustra, fløj og rejste jeg længst og mest, og selv om jeg gemte mig for dig, saa var jeg dog din bedste Skygge: hvor du har siddet, har ogsaa jeg siddet.

Med dig har jeg vandret gennem de fjærneste, koldeste Verdner, som et Spøgelse, der frivilligt løb over Vintertage og Sne.

Med dig stræber jeg mod alt forbudt, alt værst og fjærnest: og har jeg nogen Dyd, saa er det den, at jeg ikke frygter noget Forbud.

Med dig sønderrev jeg alt, som var mit Hjærte helligt, alle Grænsepæle og Billedstøtter styrtede jeg i Grus, de farligste Ønsker fulgte jeg — sandelig over alle Forbrydelser er jeg sprunget.

Med dig mistede jeg Troen paa Ord og Værdier og store Navne. Naar Djævlen flaar sig, mister han saa ikke ogsaa Navnet? For ogsaa det er kun en Hud — maaske er Djævlen slet ikke andet end en tom Hud!

„Intet er sandt, alt er tilladt —" sagde jeg til mig selv. Jeg styrtede mig i de koldeste Vande, med Hovede og Hjærte. Aa, hvor ofte stod jeg nøgen som en rød Krebs.

Ak, hvorhen gik alt mit godt og al min Blufærdighed og al min Tro paa de gode? Ak, hvor er nu min forløjede Uskyld, som jeg en Gang ejede, de godes Uskyld og deres ædle Løgne?

Sandelig, alt for meget opklaredes for mig: nu angaar det mig ikke mere. Der er intet, jeg elsker — hvorfor skulde jeg saa elske mig selv?

„Leve, som jeg har Lyst til, eller slet ikke leve —" saaledes vil jeg, og det vil selv den helligste. Men ve mig, hvordan skulde jeg endnu have — Lyst?

Har *jeg* — endnu et Maal? En Havn, hvortil jeg kan styre?

En god Vind? Ak, kun den, som ved *hvorhen* han vil sejle, ved ogsaa, hvilken Vind der er god og hans Medbør.

Hvad har jeg nu tilbage? Et Hjærte, træt og frækt, en flakkende Vilje; en flagrende Vinge; en knækket Rygrad.

Denne Søgen efter *mit* Hjem, aa Zarathustra, ved du vel, denne Søgen var *min* Hjemsøgelse: den fortærer mig.

„Hvor er *mit* Hjem?" Derom spørger jeg, det søger og søgte jeg: men jeg fandt det ikke. Aa evige overalt, aa evige intetsteds, aa evige — forgæves!"

Saaledes talte Skyggen, og Zarathustras Ansigt blev længere ved hvert Ord, der taltes. „Du er min Skygge —" sagde han til Slut sørgmodig.

„Din Fare er stor, du frie Aand og Vandrer! Du har haft en slem Dag: se til, at din Aften ikke bliver endnu værre!

For slige hjemløse synes til sidst selv et Fængsel saligt. Har du set fængslede Forbrydere sove? De sover roligt, de nyder deres Sikkerhed.

Vogt dig, at ikke tilsidst en snæver Tro skal fange dig, en haard og stræng Vildfarelse. Ti du forføres og fristes nu af alt, som er snævert og stramt.

Du har mistet dit Maal: hvordan vil du opveje og ophæve dit Tab? Ti dermed — tabte du ogsaa Vejen!

Du stakkels Omstrejfer og Sværmer, du trætte Sommerfugl! Vil du have Hvile og Hjemsted denne ene Aften? Saa gaa op til min Hule.

Dèr gaar Vejen. Og nu vil jeg løbe bort fra dig — allerede ligger der som en Skygge over mig.

Jeg vil løbe alene, for at der atter kan blive lyst omkring mig. Derfor maa jeg endnu længe være lystig til Bens. Men i Aften — skal der danses hos mig!"

Saaledes talte Zarathustra.

Middag.

Og Zarathustra løb og løb, og han traf ikke flere, men var alene og fandt sig selv igen; han nød og indsugede sin Ensomhed og tænkte paa lutter gode Ting — Time efter Time. Men ved Middagstid, da Solen stod lige over Zarathustras Hovede, kom han forbi et gammelt, krøget og knudret Træ, som var tæt omfavnet af en Vinstoks rige Kærlighed og godt gemt for sig selv: og gule Druer hang i tunge Klaser ned mod den trætte Vandringsmand. Da lystede det ham at slukke en lille Tørst og at plukke sig en Drue; men da han strakte Armen ud, fik han mere Lyst til noget andet: nemlig til at lægge sig i Græsset under Træet, i den fuldkommede Middags Time, og sove.

Det gjorde Zarathustra da, og saa snart han havde lagt sig ned, og laa i det brogede Grønsværs Stilhed og Hygge, glemte han sin Tørst og sov ind. Ti, som Zarathustras Ordsprog siger: „Det ene er mere fornødent end det andet.“ Men han holdt sine Øjne aabne, ti de blev ikke mætte af at se og prise Træet og Vinstokkens Kærlighed. Og da Zarathustra var ved at falde i Søvn, sagde han til sit Hjærte:

„Stille — stille! Fuldkommedes ikke Verden nu? Hvad sker der dog med mig?

Som en sirlig Vind, uset, danser frem over guldtavlede Have, saa let, fjerlet; saaledes — danser Søvnen hen over mig.

Intet Øje lukker den; min Sjæl faar Lov at vaage — aa let er den, saa let, fjerlet!

Den overtaler mig — jeg ved ikke selv, hvordan. Den stryger over mit Inderste med kælen Haand. Den tvinger mig — ja den tvinger mig til at lade min Sjæl strække sig —

— aa hvor lang og træt den bliver, min sælsomme Sjæl! Naaede den maaske en syvende Dags Aften netop nu ved Middag? Vandrede den maaske allerede alt for længe salig om mellem gode modne Ting?

Den strækker sig, saa lang den er — saa lang, bestandigt længere. Den ligger saa stille nu, min sælsomme Sjæl. Alt for meget godt har den allerede smagt — denne Gylden-Vemod trykker den, tror jeg — den fortrækker Munden.

— — Som en Sejler, der løb ind i sin stilleste Bugt — nu læner den sig træt til Jorden, træt af lange Rejser og af usikre Have. Er ikke Jorden mere tro?

Som en saadan Sejler lægger til ved Land, læner sig til Jorden — aa, da er det nok, naar en Edderkop fra Land spinder sine Traade ud til Skibet: der behøves ingen stærkere Tove — —

som en saadan halvtræt Sejler i den stilleste Bugt: saaledes ligger jeg nu her, Jorden saa nær, tro og fortrolig, ventende og som lænket med de tysteste Traade.

Aa Lykke! Aa Lykke! Vil du synge, aa min Sjæl? Du ligger i Græsset. Men det er den hemmelige, højtidsfulde Stund, da ingen Hyrde tør blæse paa sin Fløjte!

Vaer dig! Solhed Middag sover nu paa Engene! Syng ikke nu! Stille! Verden er fuldkommet!

Syng ikke, du Grønsværs-Sanger, aa min Sjæl! Hvisk ej en Gang! Se dog — tys! den gamle Middag sover nu; den bevæger sagte sine Læber: drikker den ikke just en Draabe Lykke —

— en gammel, brun Draabe gylden Lykke, gylden Vin? Se, den farer hen over den, dens Lykke ler. Saaledes — ler en Gud! Tys!

„Til Lykke — hvor lidt er nok til Lykke!“ Saaledes sagde jeg en Gang og syntes mig klog. Men det var at skænde: det lærte jeg nu. Kloge Narre taler bedre.

Netop det mindste, det listende, det letteste, et Egerns Raslen, en Puslen, et Øje-Blik: *lidet* giver den *bedste* Lykke. Tys!

Hvad skete der med mig — lyt: fløj Tiden maaske bort? Falder jeg ikke? Faldt jeg ikke — lyt — ned i Evighedens Brønd?

Hvad sker der med mig? Tys! Det stikker mig — av — i Hjærtet! I Hjærtet! Aa brist, brist, Hjærte, efter denne Lykke, efter dette Stik!

Fuldbyrdedes ikke Verden just nu? Rund og moden? Aa, den gyldne, runde Ring — hvorhen fløj den vel? Løb efter den! Husch!!

Tys — —" (Men her strakte Zarathustra sig og mærkede, at han var faldet i Søvn) „Nu vel! Op, I gamle Ben! Nu er det Tid og over Tid, mangt et langt Stykke Vej er endnu til overs.

Nu sov I vel ud — hvor længe vel? En halv Evighed! Vel an, op nu, du gamle Hjærte! Hvor længe skal du være om at vaagne — efter en saadan Søvn?"

(Men da faldt han atter i Søvn, og hans Sjæl talte ham imod og vægrede sig og lagde sig til sidst). — „Lad mig dog være — tys! Fuldkommedes ikke Verden? Aa, den gyldne, runde Bold!"

„Staa op," sagde Zarathustra, „du lille Tyv, du Dagtyv. Hvad for noget? Endnu bestandig skal du strække dig og gabe og sukke og styrte ned i dybe Brønde?

„Hvem er du dog? Aa min Sjæl!" (Og her blev han forskrækket, ti en Solstraale faldt fra Himlen lige ned paa hans Ansigt.)

„Aa Himmel over mig," sagde han sukkende og rejste sig. „Du ser ned paa mig? Du lytter til min forunderlige Sjæl?

Naar drikker du denne Draabe Dugg, der dryppede ned paa alle Jorde-Ting — naar vil du drikke denne sælsomme Sjæl? —

— Sig, du Evighedens Brønd, du frejdige, grufulde Middags-Afgrund, sig, naar vil du drikke denne Sjæl tilbage i dig selv?"

Saaledes sagde Zarathustra, og han rejste sig fra sit Leje under Træet, som efter en fremmedartet Rus: og se, da stod Solen endnu stadig lige over hans Hovede. Men deraf kunde man med Rette slutte, at Zarathustra den Gang ikke havde ligget længe.

Modtagelsen.

Det var sen Eftermiddag, da Zarathustra efter langvarig, forgæves Søgen og Omstrejfen kom tilbage til sin Hule. Men da han var lige i Nærheden — ikke tyve Skridt borte — skete det, som han nu mindst af alt ventede: paa ny hørte han det store Nødraab. Og — hvor sælsomt! — denne Gang kom det fra hans egen Hule. Det var et langt, mangedobbelt Skrig, og Zarathustra kunde ganske tydeligt skelne, at det dannedes af mange Stemmer, selv om det i Afstand lød som Skrig fra en eneste Mund.

Da sprang Zarathustra hen til sin Hule og se! Hvilket Skuespil ventede

der ham ikke efter dette sælsomme Forspil. Dèr sad de allesammen, alle de, som han havde truffet i Dagens Løb: Kongen til højre og Kongen til venstre, den gamle Troldmand, Paven, den frivillige Tigger, Skyggen, Aandens samvittighedsfulde, den tungsindige Sandsiger og Æslet; men det hæsligste Menneske havde sat en Krone paa sit Hovede og bundet et Purpurbælte om sit Liv — ti som alle hæslige elskede han at klæde sig ud og pynte sig. Men midt i dette bedrøvelige Selskab stod Zarathustras Ørn, uvillig og urolig, ti den skulde svare paa saa mange Spørgsmaal, som dens Stolthed ikke evnede at besvare; men den kloge Slange hang om dens Hals.

Alt dette saa Zarathustra med stor Undren; men derpaa saa han prøvende og med venlig Nysgærrighed paa hver enkelt af sine Gæster, læste i deres Sjæle og undrede sig paa ny. Men imens havde de forsamlede alle rejst sig fra deres Sæder og ventede nu med Ærefrygt, at Zarathustra vilde tale. Men Zarathustra talte saaledes:

„I fortvivlede! I forunderlige! Det var altsaa Eders Nødraab, jeg hørte? Og nu ved jeg, hvor jeg skal finde ham, jeg hele Dagen søgte forgæves: det højere Menneske:

— han sidder i min egen Hule, det højere Menneske! Men hvorfor undres jeg? Lokkede ikke jeg selv ham til mig, med Honning-Ofre og med min Lykkes listige Lokkeraab?

Men jeg synes, at I kun daarligt egner Jer til Selskab for hverandre; hver af Jer gør de andres Hjærte blot bittert, I nødraabende! Der maa først komme een —

— een, som atter faar Jer til at le, en god og munter Gøgler, en Danser og Vind og Vindbøjtel, en eller anden gammel Nar! — Eller hvad tykkes Jer?

Tilgiv mig, I fortvivlede, at jeg taler til Jer med saa smaa Ord, uværdige, visselig, for saadanne Gæster! Men I gætter ikke, *hvad* der gør mit Hjærte saa kaadt. —

Det er Jer selv, Synet af Jer — tilgiv mig! Ti alle, som ser en fortvivlet, bliver selv modige. Til at tale til en fortvivlet, — dertil synes alle sig stærke nok.

I selv gav mig Kraft dertil — en god Gave, mine høje Gæster! En retskaffen Gæstegave! Vel an, saa vredes ikke, naar jeg nu byder Jer min Skænk!

Dette er mit Rige og mit Herredømme: det, der er mit, skal for denne Aften og denne Nat ogsaa være Eders. Mine Dyr skal tjene Jer, min Hule være Eders Hvilested.

I mit Hus og mit Hjem skal ingen fortvivle; i min Verden beskytter jeg alle mod dens vilde Dyr. Og det første, jeg byder Jer, er: Sikkerhed!

Men det næste er: min lille Finger. Og har I først den, saa tag kun trøstigt hele Haanden — og Hjærtet med! Velkommen her oppe, velkommen, mine Gæstevenner!“

Saaledes talte Zarathustra, og han lo af Kærlighed og Ondskab. Efter denne Modtagelses-Hilsen bøjede alle Gæsterne sig atter dybt, og tav fulde af Ærefrygt — men Kongen til højre tog til Orde i alles Navn:

„Af den Maade, aa Zarathustra, hvorpaa du bød os Haand og Hilsen, ser

vi, at du er Zarathustra. Du fornedrede dig for os: du voldte vor Ærbødighed næsten Pine derved —

— men hvem anden formaaede vel at fornedre sig med saa megen Stolthed? *Det* faar os til at rette vor Ryg, det er Vederkvægelse for vore Øjne og Hjærter.

Alene for at se dette, steg vi gærne op paa højere Bjærge end dette. Skuelystne kom vi nemlig; vi vilde gærne se det, som gør sorgfulde Øjne klare og glade.

Og se! Allerede er det forbi med vore Nødraab. Allerede staar vore Sanser og vort Hjærte aabent og jubler — der mangler endnu kun lidet: saa bliver vort Mod overmodigt.

Der vokser, o Zarathustra, intet mere frydefuldt her paa Jorden end den høje, stærke Vilje: det er Verdens skønneste Vækst. Et helt Landskab vederkvæges af et saadant Træ.

Med Pinjen ligner jeg den, der lig dig, Zarathustra, vokser højt i Vejret: lang, tavs, haard, alene, herlig, af bedste, bøjeligste Træ —

men tilsidst griber vidt med de stærke grønne Grene for at fange sit Herredømme, og slynger stærke Spørgsmaal ud for Vejr og Vinde og alt, som hører til paa Højderne —

og giver endnu stærkere Svar, en Befaler, en Sejerherre; aa, hvem vilde ikke bestige de højeste Bjærge for at se en saadan Vækst.

Dit Træ, o Zarathustra, vederkvæger den sørgmodige og mislykkede; Synet af dig gør den flakkende fast og læger hans Hjærte.

Og sandelig, mod din Tinde og dit Træ rettes i Dag saa mange Blikke. En stor Længsel er kommet over Verden og mange har lært at spørge: hvor er Zarathustra?

Og alle, i hvis Øren du en Gang dryppede din Sang og din Honning, alle de skjulte, alle, som boer ene, og alle, som er to — de talte med et til deres Hjærte:

„Lever Zarathustra endnu? Ak, det lønner sig ikke at leve, alt er forfængeligt, alt forgæves — eller ogsaa maa vi nu leve med Zarathustra!“

„Hvorfor kommer han ikke, han, som forlængst forkyndte sin Komme?“ Saaledes spørger mange. „Slugte Ensomheden ham? Eller skal vi komme til ham?“

Nu sker det, at Ensomheden selv mørnes og brister, som Graven, der brister og ikke kan holde sine døde fast. Over alt ser man opstandne.

Nu stiger og stiger Bølgerne om dit Bjærg, aa Zarathustra. Og hvor høj end din Højde er, mange maa op til dig. Ikke længe endnu skal din Baad blive paa det tørre.

Og at vi fortvivlede nu kom til din Hule og allerede ikke mere fortvivle: det er kun et Varsel og Vidnesbyrd om, at bedre end vi er undervejs til dig —

— ti den er selv undervejs til dig, den sidste Rest af Gud blandt Menneskene — alle, som ejer den store Længsel, den store Væmmelse, den store Overmættelse:

— alle, som enten ikke mere vil leve — eller vil lære paany at haabe — lære af dig, Zarathustra, *det store Haab!*“

Saaledes talte Kongen til højre, og han greb Zarathustras Haand og vilde kysse den; men Zarathustra afværgede hans Hyldest og traadte forskrækket tilbage, tavs og pludselig lige som flygtende langt bort. Men efter et Øjebliks Forløb var han atter hos sine Gæster, saa paa dem med klare, prøvende Øjne og sagde:

„Mine Gæster, I højere Mennesker, jeg vil tale tydeligt til Jer: ikke paa Jer ventede jeg i disse Bjærge.

Lad være, at I alle er højere Mennesker, men for mig — er I ikke høje og stærke nok.

For mig, det vil sige: for det ubønhørlige, som endnu er stumt i mig, men som ikke altid vil tie. Og hører I mig til — saa er det ikke som min højre Arm.

Ti alle de, der lig Jer, staar paa svage og skrøbelige Ben — de vil fremfor alt, enten de nu ved det eller skjuler det for sig selv: de vil *skaanes*.

Men mine Arme og Ben skaaner jeg ikke. *Jeg skaaner aldrig mine Krigere*. Hvordan skulde de ellers kunne bruges til *min Krig?*

Med Jer vilde jeg blot ødelægge alle mine Sejre. Og mange af Jer faldt vel allerede om, naar de hørte mine Trommers stærke Skrald.

Ej heller er I skønne og velbaarne nok. Jeg har Brug for rene, blanke Spejle for min Lære; paa Eders Overflade fordrejes og forvrænges mit Billede.

Eders Skuldre trykkes af saa mange Byrder, af saa mange Minder; ak, mange fule Dværge lurer i Eders Kroge. Der findes skjult Pøbel ogsaa i Jer.

Og er I ogsaa af høj og højere Art: meget i Jer er endnu krumt og krøblet. Der gives ikke den Smed i Verden, som kunde hamre Jer ranke og retryggede nok til mig.

I er kun Broer: lad højere skride over Jer! I er Trin: vredes ikke paa den, der stiger over Jer til *sin* Højde!

Af Eders Sæd kommer maaske en Gang en ægte Søn og fuldbaaren Arving: men den Tid er endnu fjærn. I selv er ikke dem, hvem mit Arvegods og mit Navn tilhører.

Jeg venter ikke paa Jer i disse Bjærge; ikke med Jer kan jeg nu stige ned. Kun som Varsel kom I til mig og som Tegn paa, at højere er undervejs —

— *ikke* den store Længsels, den store Væmmelses, den store Overmættelses Mennesker og heller ikke det, som I kalder Guds Rest. —

— Nej, nej, tre Gange nej! Paa *andre* venter jeg her i Bjærgene, og uden dem vil jeg ikke flytte en Fod herfra,

— paa andre: højere, stærkere, mere sejrrige, mere vel til Mode; paa dem, der er retvinklede paa Sjæl og Legeme: leende Løver skal først komme!

Aa mine Gæstevenner, I forunderlige! Har I endnu ikke hørt om mine Børn? Og at de er undervejs til mig?

Fortæl dog om mine Blomsterhaver, mine lyksalige Øer, om min nye og skønne Slægt — hvorfor taler I ikke om dem?

Om denne Gæstegave beder jeg Eders Kærlighed: at I vil tale til mig om mine Børn. For dem er jeg rig, for dem blev jeg fattig: hvad gav jeg ikke hen

— hvad vilde jeg ikke give, for at have dette ene: disse Børn, disse levende Planteskud, disse min Viljes og mit Haabs Livstræer!"

Saaledes talte Zarathustra, og han standsede med eet i sin Tale: ti han blev grebet af Længsel og lukkede Mund og Øjne for sit Hjærtes Bevægelse. Og alle hans Gæster tav og stod stille og bestyrtede: kun den gamle Sandsiger gjorde Tegn med Hænder og Gebærder.

Nadveren.

Her afbrød nemlig Sandsigeren Zarathustras Hilsen til Gæsterne; han trængte sig frem som en, der ikke har nogen Tid at give bort, greb Zarathustras Haand og raabte: „o Zarathustra!

Det ene er mere fornødent end det andet — saaledes sagde du jo selv: vel an, eet er mig mere fornødent end alt andet.

Et Ord i rette Tid: har du ikke indbudt mig til et *Maaltid?* Og her er mange, som har tilbagelagt lange Veje. Du vil vel ikke afspise os med Taler?

Og I har alle, synes mig, tænkt mere end nok paa at fryse ihjel og drukne og kvæles og andre Legemets Nødstilstande; men ingen har tænkt paa *min* Frygt og Fare, nemlig at sulte ihjel —"

(Saaledes talte Sandsigeren; men da Zarathustras Dyr hørte dette, løb de forskrækkede deres Vej. Ti de indsaa klart, at alt, hvad de havde samlet i Dagens Løb, ikke vilde være nok til at stoppe den ene Sandsiger med.) —

Og at dø af Tørst!" fortsatte Sandsigeren. „Vel hører jeg her Vandet plaske, ligesom Visdommens Tale, nemlig rigeligt og utrætteligt — men jeg vil have — *Vin!*

Ikke alle er som Zarathustra fødte Vanddrikkere. Vand duer heller ikke for de trætte og visne: vi maa have Vin — *den* først giver pludselig Helbredelse og skænker os paa staaende Fod Sundhed!"

Men da Sandsigeren saaledes forlangte Vin, begav det sig, at ogsaa Kongen til venstre, den tavse, tog Ordet og sagde: „For Vin har *vi* sørget: jeg og min Broder, Kongen til højre — vi har Vin nok, et helt Æsel fuldt. Saa mangler der kun Brød."

„Brød?" svarede Zarathustra og lo. „Brød har Eneboere netop aldrig. Dog, Mennesket lever jo ikke af Brød alene, men ogsaa af gode Lams Kød — og jeg har hele to —

— *dem* skal man nu straks slagte og tilberede og krydre med Salvie: saaledes elsker jeg det. Og af Rødder og Frugter er her nok, godt nok selv for Lækkermunde; ogsaa Nødder og andre Gaader til at knække.

Saa vil vi da i en Fart tilberede et Maaltid. Men de, som vil spise med, maa ogsaa hjælpe til, selv de to Konger. Hos Zarathustra kan selv en Konge godt være Kok."

Dette Forslag var som talt ud af alles Hjærter; kun den frivillige Tigger vægrede sig mod at spise Kød og Krydderier og drikke Vin.

„Hør dog denne Fraadser Zarathustra!“ sagde han spøgende, „søger man op til Huler og Højbjærge for at holde saadanne Gilder?

Nu forstaar jeg ganske vist, hvad han en Gang sagde til os: „Lovet være den lille Armod!“ og hvorfor han vilde afskaffe Tiggerne.“

„Vær ved godt Mod, lige som jeg“ — svarede Zarathustra — „gør kun som du plejer, du fortræffelige — knus dine Korn, drik dit Vand, ros dine Køer: naar det blot gør dig glad!

Jeg er kun en Lov for mine, ingen Lov for alle. Men den, der tilhører mig, maa have stærke Knogler og lette Fødder —

— lystig til Krige og Fester, ingen Mørkeven, ikke mørkeræd, ingen Drømmer, beredt til det sværeste og til Fester, sund og karsk.

Det bedste tilhører mine og mig: og giver man os det ikke, saa tager vi det: den bedste Næring, den reneste Himmel, de stærkeste Tanker, de skønneste Kvinder!“

Saaledes talte Zarathustra; men Kongen tilhøjre svarede: „Sælsomt! Hørte jeg nogen Sinde saa kloge Ord af en Vismands Mund? Og sandelig, det er det sjældneste at træffe hos en vis: at han tilmed er klog og ingen Æsel.“

Saaledes talte Kongen til højre, og han undrede sig saare; men Æslet sagde med ond Vilje: I-A. Dette var Begyndelsen til hint lange Maaltid, som i Historiebøgerne kaldes „Nadveren“. Men ved denne Lejlighed taltes der kun om *„det højere Menneske.“*

Om det højere Menneske.

1.

Da jeg første Gang kom til Menneskene, begik jeg Eneboer-Dumheden, den store Daarskab: jeg stillede mig op paa Torvet.

Og da jeg talte til alle, talte jeg til ingen. Om Aftenen var Linedansere og Lig mine eneste Fæller; og jeg var selv næsten et Lig.

Men med den nye Morgens Gry kom en ny Sandhed til mig; da lærte jeg at sige: „Hvad angaar Torv og Pøbel og Pøbellarm og lange Pøbeløren mig!“

I højere Mennesker, lær dette af mig: paa Torvet tror ingen paa højere Mennesker. Og vil I tale dèr — velan, Pøbelen blinker kun med Øjnene og siger: „Vi er alle lige!

I højere Mennesker“ — siger Pøbelen — „der gives ingen højere Mennesker, vi er alle lige, Menneske er Menneske — for Gud er vi alle Ligemænd!“

For Gud — ja vel, men nu er denne Gud død! For Pøbelen vil vi ikke være lige. I højere Mennesker, gaa bort fra Torvet!

2.

For Gud! — Men denne Gud er død! I højere Mennesker, denne Gud var Eders største Fare.

Siden han begravedes, er I først atter opstandne. Nu først kommer den store Middag, nu først bliver det højere Menneske — Herre!

Har I forstaaet dette, Brødre? forfærdes I — svimler Eders Hjærte? Gaber Afgrunden foran Eders Fod? Gøer Helvedes-Hunden Jer i Møde?

Velan, nu vel! I højere Mennesker! Nu først er Menneske-Fremtidens Bjærg i Barnsnød. Gud er død — nu vil *vi*, at Overmennesket skal leve!

3.

De betænksomste spørger: „hvordan vedligeholdes Mennesket?" Men Zarathustra er den allereneste og allerførste, som spørger: „hvordan *overvindes* Mennesket?"

Overmennesket ligger mig paa Hjærte, *han* er mit allereneste, mit allerførste — og *ikke* Mennesket: ikke den næste, ikke den fattigste, ikke den forpinteste, ikke den bedste.

Aa Brødre, hvad jeg kan elske hos Mennesket, det er, at han er en Overgang og en Undergang. Ogsaa hos Jer er der meget, som faar mig til at elske og haabe.

At I foragter, I højere Mennesker — det vækker mine Haab. Ti de store Foragtere er de store Lovprisere.

At I fortvivler — det er al Ære værd. Ti det viser, at I endnu ikke har lært at slaa Jer til Taals, endnu ikke kender de smaa Klogskaber.

Ti i Dag blev de smaa Folk Herre: de præker alle Hengivelse i Skæbnen, Beskedenhed og Klogskab og Flid og Hensyn-Tagen og de smaa Dyders langsommelige Og-saa-videre.

Alt, hvad der er af Kvindevæsen, alt, som stammer fra Slaver og al Pøbel-Miskmask: *det* vil nu være Herrer over alle Menneskeskæbner — aa Rædsel! Rædsel! Rædsel!

Det spørger og spørger og bliver ikke træt deraf: „Hvordan vedligeholdes Mennesket bedst og længst og bekvemmest?" Derved — opnaaede de at blive Herrer over Idag.

Disse Herrer fra Idag skal I overvinde, Brødre — alle disse Smaafolk: *de* er Overmenneskets største Fare.

I højere Mennesker, overvind de smaa Dyder, de smaa Klogskaber, Sandskorn-Hensynene, Myre-Krybet, det usle Velvære, de „flestes Lykke"!

Og hellere fortvivle end hengive Jer i Eders Skæbne! Sandelig, jeg elsker Jer, fordi I ikke forstaar at leve i Dag, I højere Mennesker! Ti saaledes lever *I* — bedst!

4.

Har I Mod, Brødre? Er I forvovne? *Ikke* Modet over for Vidner, men Eneboer- og Ørne-Modet, hvortil end ikke en Gud er Vidne?

Kolde Sjæle, Muldyr, blinde, drukne — kalder jeg ikke modige. Mod har kun den, som kender Frygt, men *overvinder* den. Den, der ser Afgrunden — men ser den med *Stolthed.*

Den, der ser Afgrunden, men med Ørneøjne; den, der *griber* Afgrunden, med Ørnekløer — ham kalder jeg modig!

5.

„Mennesket er ondt" — saaledes talte til min Trøst alle de viseste. Ak, blot det er sandt endnu! Ti det onde er Menneskets største Styrke!

„Mennesket maa blive baade bedre og ondere" — saaledes lærer *jeg.* Det ondeste er fornødent til Overmenneskets bedste.

Det kunde være godt nok for hin Smaafolks-Prædikant, at han led og bar al Verdens Synd. Men jeg glæder mig over den store Synd, som min store *Trøst.*

Men dette er ikke sagt for lange Øren. Ikke alle Ord hører til i enhver Mund. Dette er fine, fjærne Ting. Efter dem maa ikke Faarefødder gribe.

6.

I højere Mennesker, tror I, at jeg er her for at gøre godt, hvad I har gjort daarligt?

Eller at jeg vil rede blødere Leje for Jer, som lider? Eller vise lettere Veje til alle Jer, som flakkede vildfarne om og klatrede fejl.

Nej, nej, tre Gange nej! Bestandigt flere, bestandigt bedre af Eders Art maa gaa til Grunde — ti I skal faa det bestandigt værre og værre. Saaledes alene —

saaledes alene vokser Mennesket op i de Højder, hvor Lynet kan træffe og tænde ham: højt nok for Lynet.

Mod lidet, mod langt, mod fjærnt gaar min Lyst og min Længsel: hvad angaar mig Eders lille, mangfoldige, korte Elendighed.

Endnu har I ikke lidt nok! I har følt Lidelse ved Jer selv — endnu led I aldrig *ved Mennesket.* I vilde lyve, hvis I sagde andet! Ingen af Jer har lidt ved det, der voldte *min* Smærte.

7.

Det er mig ikke nok, at Lynet ikke mere skader. Jeg vil ikke lede det bort — jeg vil lære det at arbejde for *mig.*

Længe har min Visdom allerede trukket sammen som en Uvejrs-Sky: den bliver stadigt mere stille, bestandigt sortere. Saaledes er al Visdom, som en Gang skal føde *Lyn.*

For disse Mennesker fra Idag vil jeg ikke være *Lys,* ikke kaldes Lys. *Dem* — vil jeg blænde: aa du min Visdoms Lyn, svid deres Øjne ud med din Ild!

8.

I maa aldrig ville over Evne: der gives saa farlig en Falskhed hos dem, der *vil* ud over deres Evne.

Især naar de vil store Ting! Ti de vækker Mistillid mod de store Ting selv, disse Falskmøntnere og Skuespillere —

— indtil de endelig bliver falske over for sig selv, skelende, kalket Ormeæde, kappeklædte i store Ord, udstafferede i Udhængs-Dyder, i falske Glimmerværker.

Vær forsigtige, I højere Mennesker! Intet er mere kosteligt og sjældent end Redelighed.

Er ikke dette Idag Pøbelens? Men Pøbelen har ikke Begreb om, hvad der er stort, og hvad ret og redeligt er: den er uskyldigt-uredelig — den lyver altid.

9.

Nær Mistillid til Idag, I højere Mennesker, I behjærtede, I aabenhjærtige! Og hold Eders Grunde hemmelige! Ti dette Idag er Pøbelens!

Hvad Pøbelen en Gang lærte at tro uden Grunde — hvem kan vel omstyrte det med Grunde?

Og paa Torvet overbeviser man med Fagter. Grunde — gør kun Pøbelen mistroisk.

Hvis en Gang en Sandhed naaer frem til Sejr, saa spørg med berettiget Mistro Jer selv: „Hvilken stærk Vildfarelse kæmpede for denne Sandhed?“

Vogt Jer ogsaa for de lærde! De hader Jer: ti de er golde. De har kolde, tørre Øjne; de plukker alle skønne Fugle for deres Fjer.

De praler med, at de aldrig lyver. Men Afmagt til Løgn er saare langt fra Kærlighed til Sandhed! Vogt Jer derfor!

Frihed for Feber er ikke Erkendelse. Forfrosne Aander tror jeg ikke. Den, der ikke kan lyve, ved ikke, hvad Sandhed er.

10.

Vil I højt op, saa brug Eders egne Ben! Lad Jer ikke *bære* op, sæt Jer ikke paa fremmed Ryg og Hovede.

Men du steg til Hest? Du rider nu saa rask frem mod dit Maal? Nu vel, min Ven! Ogsaa dit halte Ben er med paa Hesten.

Naar du er ved dit Maal og rask springer af Sadlen: paa selve din Tinde, du højere Menneske — vil du da snuble!

11.

I Skabere, I højere Mennesker! Man er kun svanger med eget Barn.

Lad Jer ikke foresnakke, paasnakke noget! Hvem er *Eders* Næste? Og selv om I maaske handler „for Næsten“ — skabe for ham kan I ikke.

Glem dog dette „for“, alle I Skabere; Eders Dyd vil netop, at I ikke gør noget som helst „for“ eller „fordi“. For disse smaa, falske Ord skal I lukke Eders Øren.

Dette „for Næsten“ er kun de smaa Folks Dyd: hos dem hedder det „Krage søger Mage“ og „den ene Haand vasker den anden“ — de har hverken Ret eller Kraft til *Eders* Egennytte.

Eders Egennytte, I Skabere, er den svangres Forsigtighed og Forsynlighed. Hvad ingen endnu saa med Øjne, Frugten selv: den skærmer og skaaner og ernærer Eders hele Kærlighed.

Hvor hele Eders Kærlighed er, hos Barnet, dèr er ogsaa hele Eders Dyd! Eders Værk, Eders Vilje er Eders Næste: lad Jer da ikke foresnakke falske Værdier!

12.

I Skabere, I højere Mennesker! Den, der skal føde, er syg; men den, der har født, er uren.

Spørg Kvinderne: man føder saa vist ikke for Fornøjelsens Skyld. Smærten faar Høns og Digtere til at kagle.

I Skabere, hos Eder findes meget urent. Det er, fordi I skal være Mødre. Et nyt Barn — aa, hvor meget nyt Smuds kommer ikke ogsaa dermed til Verden! Gaa bort — den, der har født, skal tvætte Sjælen ren!

13.

Vær ikke dydige over Evne! Og forlang intet usandsynligt af Jer!

Gaa I de Fodspor, Eders Fædres Dyd traadte. Hvordan kan I stige højt, naar Eders Fædres Vilje ikke stiger med Jer!

Men den, der vil være den første, skal se til, at han ikke ogsaa bliver den sidste! Hvor Eders Fædres Laster er, skal I ikke ville synes Helgener.

Den, hvis Fædre holdt til med Kvinder og Vine og Vildsvin: hvad vilde det være, om han fordrede Kyskhed af sig? Dumhed vilde det være! Meget, synes mig, at det vilde være for ham, om han blot er een eller to eller tre Kvinders Mand.

Og stiftede han end Klostre og skrev over Døren: „Hellighedens Vej“ — jeg vilde dog sige: „Hvortil? Det er kun en ny Dumhed!“

Han stiftede kun sig selv et Tugt- og Flugt-Hus! Velbekomme ham! Men jeg nærer ingen Tillid dertil.

I Ensomheden vokser det, man selv bringer med, ogsaa det eget, indre Husdyr. Derfor maa Ensomheden fraraades mange.

Gaves der nogen Sinde noget mere smudsigt her paa Jorden, end Ørken-Helgener? Omkring dem var ikke blot Fanden løs — men ogsaa Svinet!

14.

Sky, skamfulde, kejtede, som Tigeren, der sprang fejl — saaledes har jeg ofte set Jer, I højere Mennesker, snige Jer bort. Et *Kast* mislykkedes Jer!

Men hvad gør det, I Tærningspillere? I har ikke lært at spille og at spotte, som man skal kunne spille og spotte! Sidder vi ikke alle altid rede til Spot og Spil?

Og selv om noget stort mislykkedes for Jer, er I derfor selv — mislykkede? Og mislykkedes I selv, mislykkedes derfor — Mennesket? Men er Mennesket mislykket — nuvel, velan!

15.

Jo højere og fornemmere en Ting, des lettere mislykkes den! I højere Mennesker, er I ikke alle — mislykkede?

Vær ved godt Mod — ti hvad gør det vel? Hvor meget er ikke endnu muligt? Lær at le ad Jer selv, som man maa kunne le!

Hvad mærkeligt er der i, at ogsaa I mislykkedes og lykkedes halvt, I halvvejs knuste! Trænges og puffes ikke i Jer — Menneskets Fremtid?

Menneskets fjærneste, dybeste, stjærnehøjeste, dets uhyre Kraft: skummer ikke alt dette i indbyrdes Brydning i Eders Kar?

Hvor kan man da undre sig over, at saa mange Kar brister! Lær at le ad Jer selv, som man maa kunne le! I højere Mennesker, hvor meget er endnu muligt?

Og sandelig! Hvor meget lykkedes hidtil! Hvor er Jorden dog rig paa smaa fuldkomne Frembringelser, paa vellykket Værk!

Stil de smaa, fuldkomne Ting omkring Jer, I højere Mennesker! Deres gyldne Modenhed helbreder Hjærtet. Det fuldkomne lærer os at haabe!

16.

Hvad var hidtil det mest syndige her paa Jorden? Var det ikke hans Ord om Latteren, ham, der sagde: „Ve dem, der ler!“

Fandt han maaske ikke selv nogen Grund til at le her paa Jorden? Saa søgte han kun daarligt. Et Barn selv finder Grunde nok dertil!

Han — elskede ikke nok! Ellers havde han ogsaa elsket os lattermilde! Men han hadede og forhaanede os. Graad og Tænders Gnidsel lovede han os.

Skal man da straks forbande, hvor man ikke kan elske? Det synes mig at tyde paa daarlig Smag. Dog saaledes gjorde han, denne ubetingede. Han kom af Pøbel.

Han selv elskede ikke nok: ellers var han ikke blevet saa vred, fordi man ikke elskede ham. Al stor Kærlighed *vil* ikke Kærlighed — den vil mere.

Gaa af Vejen for disse ubetingede! Det er en daarlig og sygelig Art; en Pøbel-Art. De ser hadsk paa dette Liv; de har kun onde Øjne tilovers for denne Jord.

Gaa af Vejen for alle slige ubetingede. De har tunge Fødder og lumre Hjærter — de forstaar ikke at danse. Hvor kan da Jorden synes dem let?

17.

Krumme kommer alle gode Ting til deres Maal. Som Katte skyder de Ryg, de spinder indvendig over deres nære Lykke — alle gode Ting kan le.

Gangen forraader, om man gaar paa *sin* Bane: saa se da mig gaa! Dog den, der er nær ved sit Maal, danser!

Og sandelig, endnu er jeg ikke blevet en Billedstøtte, endnu staar jeg ikke stille, stiv, sløv, en Søjle af Sten.

Og gives der end paa Jorden Sump og sort Elendighed: den, der er let til Bens, løber hen over alt Dynd og danser frem som paa fejet Is.

Løft Eders Hjærte, Brødre, højt, højere! Og glem ikke Foden — løft Eders Fod, I gode Dansere, og bedre endnu: staa ogsaa paa Hovedet!

18.

Denne Latterens Krone, denne Rosenkrans-Krone, jeg satte selv denne Krone paa mit Hovede! Jeg priste selv min Latter hellig. Ingen anden fandt jeg stærk nok dertil.

Jeg, Zarathustra: Danseren, den lette, som vinker med Vingerne, den flyvefærdige, som vinker til alle Fugle, rede og beredt, saligt-letfærdig:

Zarathustra, Sand-Sigeren, Sand-Smileren, ikke utaalmodig, ej heller ubetinget — men en, der elsker Spring og Side-Spring: jeg selv har sat denne Krone paa mit Hovede!

19.

Løft Eders Hjærte, Brødre, højt, højere! Og glem ikke Foden! Løft ogsaa Foden højt, I Dansere, og bedre endnu: staa ogsaa paa Hovedet!

Der gives selv i Lykken saa kluntede Dyr, Klumpfødder fra første Færd. Forunderligt umager de sig, lig Elefanter, der umager sig med at staa paa Hovedet.

Men bedre dog at være naragtig af Lykke end naragtig af Ulykke; bedre at danse kluntet end at humpe i Gang. Saa lær dog denne Visdom: selv det værste har to gode Sider —

— selv det værste har gode Danseben: saa lær dog, I højere Mennesker, at staa paa de rette Ben!

Saa glem alle Tungsinds-Bobler, al Pøbel-Sørgmodighed! Og, hvor tungsindige synes mig selv Pøbelens Narre den Dag i Dag! Men Dagen i Dag er Pøbelens!

20.

Vær som Vinden, der vælter frem fra sine dunkle Huler i Bjærgene: efter sin egen Fløjte vil den danse; alle Have skælver og dirrer under dens gungrende Fodtrin —

— den, der giver Æslerne Vinger og malker Løvinder, lovet være denne gode, ubændige Aand, der kommer i Sus over alt Idag og al Pøbel som en Stormvind —

— fjendsk mod alle Nælder og nærsynte, mod alle visne Blade og alt Ukrudt: lovet være denne gode, vilde, frie Stormaand, som danser hen over Sumpe og Sorg som over de grønneste Enge —

— Vinden, der hader al Pøbel-Svindsot og al mislykket, lyssky Yngel: lovet være denne alle frie Aanders Aand, den leende Storm, som blæser Støv op i Øjnene paa alle Sort-Seere og sort-sottige.

I højere Mennesker, Eders værste er: at I ikke har lært at danse, som man maa danse — danse hen over sig selv! Hvad gør det, at I mislykkedes.

Hvor meget er endnu muligt! Saa lær Jer at le over Jer selv! Løft Eders Hjærte, I gode Dansere, højt, højere! Og glem ikke den gode Latter!

Denne Latterens Krone, denne Rosenkrans-Krone, til Jer kaster jeg den, Brødre! Latteren priste jeg hellig: I højere Mennesker, saa *lær* dog — at le!

Tungsindssangen.

1.

Mens Zarathustra talte saaledes, stod han ved Indgangen til sin Hule; men da han havde endt sin Tale, stjal han sig bort fra sine Gæster og flygtede for en kort Stund ud i det frie.

„Aa, hvor ren er Luften om mig — udraabte han — aa, hvor salig er Tavsheden omkring mig! Men hvor er mine Dyr? Kom, kom, min Ørn, kom, min Slange!

Sig mig dog, I mine Dyr: alle disse højere Mennesker — — sig mig, lugter de maaske ilde? Og hvor ren er Luften om mig nu! Nu forstaar og føler jeg først, hvor jeg elsker Jer, I mine Dyr.“

Og Zarathustra gentog: „Jeg elsker Jer, mine Dyr!“ Men Ørnen og Slangen smøg sig ind til ham, da han talte saaledes, og saa op paa ham. Saaledes sad de tre sammen uden at tale, og de indsugede med Begærlighed den rene Luft. Ti Luften var bedre herude end inde hos de højere Mennesker.

2.

Næppe havde Zarathustra forladt sin Hule, førend den gamle Troldmand rejste sig, saa sig listigt omkring og sagde: „Han er gaaet uden for!

Og allerede, I højere Mennesker — for at kildre Eders Forfængelighed med dette Lovprisnings- og Smigernavn, lige som han selv gør — allerede angriber min slemme Taskenspiller- og Trylleaand mig, min tungsindige Djævel,

— som er en Modstander af Zarathustra af sit inderste Væsen: tilgiv den! Nu *vil* den trylle for Jer, nu er *dens* Time kommen; forgæves kæmper jeg mod denne onde Aand.

Jer alle, hvilke Hædersnavne I saa giver Eder; om I kalder Jer „de frie Aander“ eller „de sandfærdige“ eller „Aandens bodfærdige“ eller „de frigjorte“ eller „de store længselsfulde“,

— Jer alle, der ligesom jeg lider af den *store Væmmelse,* dem, for hvem den

gamle Gud er død, mens endnu ingen ny Gud ligger i Svøb og Vugge — Jer alle elsker min onde Aand og Trylledjævel.

Jeg kender Jer, I højere Mennesker, jeg kender ham — jeg kender ogsaa den Trold, som jeg elsker mod min Vilje, denne Zarathustra: selv han synes mig ofte som en skøn Helgenmaske —

— som en ny og sælsom Maskefest, i hvilken min onde Aand, Tungsindsdjævlen finder Behag: — jeg elsker Zarathustra, saaledes synes det mig ofte, for min onde Aands Skyld.

Men nu overfalder denne mig allerede og tager Magten fra mig, denne Tungsindets Aand, denne Tusmørkedjævel, og sandelig, I højere Mennesker, det behager den —

— spær kun Øjnene op paa vid Gab — det behager den at komme *nøgen*. Om den kommer som Mand, eller som Kvinde, det ved jeg endnu ikke: men den kommer, den voldtager mig, Ve! Spær Eders Sanser op paa vid Gab.

Dagen svinder bort, for al Ting kommer nu Aftenen, selv for de bedste. Hør nu og se, I højere Mennesker, hvilken Djævel denne Aftentungsindets Aand er, om saa Mand eller Kvinde!"

Saaledes talte den gamle Troldmand, og han saa sig listigt omkring og greb sin Harpe.

3.

„Naar Luften bliver klar og let
og Duggens Trøstetaarer
paa Jorden rinder ned
usynligt og foruden Lyd —
ti lydløst Fodtøj har
den store Dulmer Dugg som alle trøsterige —:
sig, husker du da, husker du da, hede Hjærte,
hvordan du een Gang tørstede,
og længtes efter Himmelduggens Taaredraaber,
saa træt og solhed tørstede,
mens over Græssets gule Stier
ondsindet aftenlige Solguldsblikke
imellem sorte Træer omkring dig løb —
skadefro og blændende Solbrandsblikke.

En Sandheds-Elsker — Du? — saa spotted de —
Nej — kun en Digter!
Et Dyr, saa lystent og listigt og lumsk,
et Dyr, som *maa* lyve,
lyve bevidst og med Vilje,
lystent efter Bytte,
forklædt i broget Maskedragt,
sig selv ukendeligt,

sig selv et Bytte —
det — — en Sandhedselsker?
Nej! Kun Nar! Kun Digter —
som snakker bestandig om løst og fast
og raaber højt bag Narremasken,
og klatrer om paa Løgnens Ordspils-Broer
og den brogetrige Regnbue —
som strejfer omkring og svæver om
mellem falske Himle
og falske Jordekloder —
kun Nar! *Kun* Digter!

Det — en *Sandheds-Elsker?*
Ikke stille og stiv, ikke kold og glat,
ingen Billedstøtte,
ingen Gudesøjle
at stille foran Templer,
ingen Guds Dørvogter:
Nej — fjendtlig stemt mod Sandhedsstøtter,
mere hjemme i Skovenes Dyb end i Templer,
fuld af Katte-Kaadhed,
lysten efter at springe gennem hvert Vindu —
Vips — i Favnen paa hvert et Lune,
Vejrende mod hver Urskov,
Snusende syg af Længselssoten:
Aa, at løbe syndigt-sund og skøn
iblandt de brogetplettede Rovdyr
i de store Skove,
med lystent-aabne Læber,
salig-graadig, salig-grusom, salig blodgrisk.
løbe lysten og listig og lumsk.

Eller som Ørnen, der længe,
længe stirrer stift ned i Afgrundens Svælg,
i sine Afgrundes Dyb:
— — aa, hvor de vinder sig ned ad.
nedad og indad,
vinder sig ned i stedse dybere Dyb! — —

for,
pludselig, i snorlige Flugt,
uden Omvejes Bugt,
at styrte sig ned paa Lammene,
Brat ned, glubende grisk,
Lysten efter Lam og Faar,
Grum mod alle Lammesjæle,

grum og gram mod alt, som er
faareagtigt, lammeøjet, lammeuldent,
graat, med faarefjollet Lammegodhed.

Saaledes —
som en Ørn, som en Panter
er Digterens Længsel —
er dine Længsler under de tusende Masker,
du Nar, du Digter!

Mennesket saa du
som Gud og som Faar —
at dræbe Guden i Mennesket
og sønderrive Faaret i ham,
at lemlæste *leende* —

— *det* — *det* er din Salighed!
en Ørns, en Panters Salighed —
en Nars, en Digters Salighed!

Naar Luften bliver klar og let,
saa glider Maaneseglen over Himlen,
helt grøn mod Purpurrødmen,
og fyldt af Nag og Nid
— mod Dagen fjendsk —
den lister frem saa lumskelig
og skærer Rosenrankerne over,
til de alle falder,
falder blege ned i Nattens Skød: —

Saaledes sank jeg selv en Gang
bort fra min Sandheds-Syge,
bort fra min Daglys-Længsel,
træt af Dagen, syg af Lyset —
sank ned og bort, sank ned
mod Aftnens Skygger:
Af een Sandheds Sol
forbrændt, og dødsenstørstig:
— — — sig, husker du da, husker du da, hede Hjærte,
hvordan du den Gang tørstede? — —
At jeg var banlyst
fra al Sandhed —
Kun Nar!
Kun Digter!

Om Videnskaben.

Saaledes sang Troldmanden; og alle sammen gik de, som Fugle, i hans listige og vemodige Vellysts Net. Kun Aandens samvittighedsfulde lod sig ikke fange; han rev Harpen fra Troldmanden og raabte: „Luft! Lad os faa frisk Luft! Lad os faa Zarathustra her ind! *Du* gør Hulens Luft saa lummer og giftig, du slemme, gamle Troldmand!

Du forfører — du falske, du fine — til ubekendt Begær og Vellyst-Vildnis. Og ve! naar slige som du gør Væsen af og Viser om Sandheden.

Ve alle frie Aander, som ikke er paa deres Post overfor saadanne Troldmænd! Saa er det forbi med al deres Frihed: du lærer og lokker dem tilbage til Fængslet —

— du gamle, tungsindige Djævel; i din Klage fløjter blide Lokketoner. Du er som de, der med deres Ros over Kyskheden hemmeligt indbyder til Vellyst."

Saaledes talte den samvittighedsfulde; men den gamle Troldmand saa sig om, nød sin Sejer og slugte den Ærgrelse, som den samvittighedsfuldes Tale voldte ham. „Vær stille —" sagde han med beskeden Stemme — „gode Sange fordrer god Genlyd; efter gode Sange skal der ties længe.

Saaledes gør de alle, de højere Mennesker; men *du* forstod vel kun saa lidt af min Sang? — Der er kun liden Trolddoms-Aand i dig."

„Du roser mig —" svarede den samvittighedsfulde — „ved at udskille mig fra dig. Vel an! Men de andre — hvad ser jeg? I sidder alle endnu med lystne Øjne.

I frie Sjæle, hvor er Eders Frihed? Jeg synes næsten, at I ser ud som om I længe havde set paa slemme, nøgne, dansende Kvinder: Eders Sjæle danser selv!

I Jer, I højere Mennesker, maa der vel være mere af det, som Troldmanden kalder sin onde Trylle- og Forvilde-Aand — vi er vel helt forskellige.

Og sandelig, førend Zarathustra kom hjem til sin Hule, tænkte og talte vi nok sammen, til at jeg kan vide, at vi *er* forskellige.

Vi søger forskellige Ting her oppe, I og jeg. Jeg søger nemlig *mere Sikkerhed;* derfor kom jeg til Zarathustra. Ti han er endnu det fasteste Taarn og Vilje —

— i Dag, hvor alt vakler, hvor al Jorden bæver. Men naar jeg ser de Øjne, I laver, saa synes det mig, at I søger *mere Usikkerhed* —

mere Gysen, mere Fare, mere Jordskælv. Det synes mig næsten — tilgiv mine Syner, I højeste Mennesker —

at I er lystne efter det vildeste, farligste Liv, som volder *mig* mest Frygt, efter vilde Dyrs Liv, efter Skove, Skjul, stejle Bjærge og vilde Slugter.

Og I holder ikke mest af dem, der fører Jer *ud* af Faren, men af dem, der fører Jer bort fra alle Veje, Forførerne. Men selv om slige Lyster er *virkelige* hos Jer — saa synes de mig dog *umulige*.

Ti Frygt — er Menneskets Arve- og Ur-Følelse. Ud fra Frygten kan alt forklares, Arve-Synd og Arve-Dyd. Af Frygten voksede ogsaa *min* Dyd frem: den kaldes Videnskab.

Frygten for vilde Dyr — den opdroges længst i Mennesket, ogsaa Frygten for det Dyr, han bærer i sig selv og frygter for — Zarathustra kaldte det „det indre Husdyr".

Og naar slig langvarig og gammel Frygt endelig er blevet fin, aandelig, beaandet — saa, synes jeg, hedder den nu til Dags: *Videnskab.*"

Saaledes talte den samvittighedsfulde, men Zarathustra, der netop var kommet ind i Hulen og som havde hørt og gættet den sidste Tale, kastede en Haandfuld Roser over den samvittighedsfuldes Hovede og lo ad hans „Sandheder". „Hvad for noget —" raabte han. „Hvad hørte jeg? Sandelig jeg synes, at du er en Nar, og at jeg selv er det samme: din Sandhed skal jeg lige paa Stedet stille paa Hovedet.

Frygt — er nemlig vor Undtagelse. Men Mod og Æventyr og Lyst til det uvisse, uvovede — *Mod* synes mig Menneskets hele Forhistorie.

De vildeste, modigste Dyrs Dyder har han misundt og stjaalet: da først blev han — Menneske.

Naar *dette* Mod endelig bliver fint, aandeligt, beaandet, dette Menneskemod med Ørnevinger og Slangeklogskab: det, synes jeg, hedder nu til Dags — —"

„Zarathustra!" raabte de alle sammen som med een Mund og brød ud i en stormende Latter; den løftede sig fra dem som en tung Sky. Ogsaa Troldmanden lo og sagde med megen Klogskab: „Vel an, den er forsvundet, min onde Aand!

Og advarede jeg Jer ikke selv imod den, da jeg sagde, at den var en Trylle- og Forvilde-Aand?

Men især, naar den viser sig nøgen. Men hvad kan jeg for dens Luner? Har *jeg* skabt den og Verden?

Vel an, lad os atter være glade og ved godt Mod! Og selv om Zarathustra ser bøs og bister ud — se dog, hvor vred han er paa mig —

før Nattens Komme har han atter lært at elske og rose mig; han kan ikke leve længe uden at gøre saadanne Dumheder.

Han — elsker sine Fjender: den Kunst forstaar han bedst af alle, jeg har set. Men han tager Hævn derover — paa sine Venner!"

Saaledes talte den gamle Troldmand, og de højere Mennesker gav deres Bifald til Kende: saa at Zarathustra gik omkring og med Ondskab og Kærlighed rystede alle sine Venners Hænder — som en, der har noget at gøre godt igen og at gøre Afbigt for. Men da han atter kom forbi sin Hules Dør, se, da fik han igen Lyst til den friske Luft uden for og til at være ene med sine Dyr — og han vilde smutte ud.

Blandt Ørkenens Døtre.

1.

„Gaa ikke —" sagde Vandreren, som kaldte sig Zarathustras Skygge — „bliv hos os. Ellers gribes vi maaske paany af vort fordums dumpe Tungsind.

Allerede har hin gamle Troldmand givet os noget af sit værste til Bedste, og se — den gode, fromme Pave dér har Taarer i Øjnene og har allerede helt givet sig Vemodens Vande i Vold.

Disse Konger gør vel endnu gode Miner: det lærte de ogsaa bedst af os alle nu til Dags! Men var her ingen Vidner, saa vilde ogsaa for dem — det tør jeg vædde paa — den daarlige Leg begynde paa ny —

De drivende Skyers, den vaade Vemods, den dækkede Himmels, de stjaalne Soles, de hylende Høstvindes sørgmodige Spil!

— vore Skrigs og Nødraabs slette Spil: Bliv hos os, Zarathustra! Her er der megen skjult Elendighed, som vil komme til Orde, megen Aften, megen Sky, megen dump og daarlig Luft!

Du bespiste os med kraftig Mandskost og stærke Ord! Tillad ikke, at vi nu efter Bordet atter overfaldes af de blødagtige og kvindagtige Aander!

Du alene gør Luften om os klar og karsk! Aldrig fandt jeg paa Jorden saa god en Luft som her i din Hule!

Mange Lande har jeg set, min Næse lærte at veje og vejre mange Slags Luft: men hos dig smager mine Næsebor den største Vellyst!

Det skulde da være — — det skulde være — — o, tilgiv et gammelt Minde — — tilgiv mig en gammel Sukkergodts-Sang, en Vise, jeg digtede blandt Ørkenens Døtre —

hos dem var der den samme klare, gode Østerlands-Luft; dèr var jeg længst fra det skyede, taagede, tungsindige Gammel-Evropa!

Den Gang elskede jeg slige Østerlands-Piger og andre blaa Himmelriger, hvor ingen Skyer og ingen Tanker trykker og truer!

I aner ikke, hvor artigt de sad, naar de ikke dansede, dybe, men uden Tanker, som smaa Hemmeligheder, baandsmykte Gaader, Sukker-Nødder —

brogede og fremmedartede, i Sandhed! Men uden Skyer: Gaader saa lette at gætte: til Ære for disse Smaapiger digted jeg denne Sukkergodts-Salme!"

Saaledes talte Vandreren og Skyggen; og før nogen fik svaret, greb han Troldmandens Harpe, lagde Benene overkors og saa sig om sikker og rolig — men gennem Næseborene drog han Vejret langsomt og spørgende, som een, der smager ny og fremmed Luft i nye Lande. Saa begyndte han at synge med et Slags Brøl:

„Ørkenen øges: ve den, der rummer Ørken-Øde!

Ha! Højtidsfuldt!
I Sandhed højtidsfuldt!
En værdig Indledning —
Afrikanerhøjtidelig,
en Løve værdig
eller en moralsk Brøle-Abe —
— — men intet for Jer,
I allerkæreste Veninder,
ved hvis bittesmaa Fødder
det for første Gang

forundes mig at sidde —
— en Europæer mellem Palmer.
Sela!

Vidunderligt visselig!
Her sidder jeg nu,
Ørknen saa nær og dog
saa fjærnt fra Ørken-Ødet,
ej heller selv forødt:
men slugt med Hud og Haar
af denne smaa Oasis:
Den aabned just til Gab
sin søde lille Mund,
den allerdejligst duftende af alle Munde.
— Da faldt jeg ned,
faldt ned i den, helt ned — til Jer,
I allerkæreste Veninder. Sela!

Hil! Hil hin Hval,
hvis den beværted saa vel
sin Gæst den Gang —
I forstaar min lærde Hentydning?
Hil dens Vom,
hvis den var saa venlig en Oase-Vom,
som den, jeg fandt mig her
— men jeg tvivler derpaa;
jeg kommer jo fra Europa,
som er mere tvivlraadigt end alle andre,
alle andre gamle Koner.
Gud bedre det —
Amen!

Her sidder jeg nu
i denne allermindste Oase,
som en dejlig Daddel,
brun og sød og gylden-svullen,
lysten efter runde Pigemunde,
mer dog efter pigelige,
kolde, skarpe, hvide
Bide-Tænder: efter dem jo længes
alle hede Dadlers Hjærter. Sela.

Slige Sydfrugter lig,
ak alt for lig,
ligger jeg nu her,
omsnuset og omsnøftet
af alle Sorter Flyvebiller —

lige saa af endnu mindre,
mere frække, mere dumme
Luner og Indfald —
omlejret af Jer,
I anelsesfulde, stumme,
kælne Katte,
Dudu og Suleika
— *omsfinkset,* — for at
stoppe store Følelser i dette ene Ord
(Gud tilgive mig
naadigst denne Sprogsynd)
— sidder jeg her, i den dejligste Luft,
en Paradisluft forvist,
saa lys, saa let en Luft, en Gylden-Luft,
saa god en Luft, som nogen Sinde
faldt fra Maanen ned
enten ved en Tilfældighed
eller maaske af Overmod?
Som de gamle Digtere véd at fortælle.
Men jeg tvivler derpaa.
Jeg kommer jo fra Europa,
som er mere tvivlraadigt end alle andre,
alle andre gamle Koner.
Gud bedre det —
Amen!

Mens jeg drikker denne dejligste Luft
af Næsebor, svulne som Bægre,
sidder jeg her —
uden Fremtid, uden Fortids-Minder,
I allerkæreste Veninder —
og ser paa Palmen,
der, som en slank Danserinde,
bøjer sig og vugger og vrikker i Hoften
— man gør det efter, ser man længe til!
Som en Danserinde, der, saa synes mig,
allerede alt for længe, farligt længe,
altid, evig og altid stod paa det ene Ben!
— hun glemte vist, saa synes mig,
imens det andet Ben?
Forgæves søgte jeg i hvert Fald
hendes tabte Tvilling-Klenodie —
— jeg mener det andet Ben —
i hendes allerkæreste,
allerskæreste Vifte- og Flagre- og Flitterkjoles
hellige Nærhed.

Ja, om I tror mig, I skønne Veninder,
om I vil tro mig fuldt og fast:
hun har mistet det!
Det er væk!
Det er borte for evig —
det andet Ben!
Aa — Skade for det skønne andet Ben!
Aa — hvor vanker det vel
vemodig og forladt?
Det ensomme Ben!
Bange maaske
for et grumt og krøllelokket
Løve-Udyr! Eller maaske
allerede helt afgnasket, helt afgnavet,
aa Rædsel! Aa ve! Afgnavet! Sela.

O græd dog ej,
græd ikke mer, I blide Hjærter!
Græd ej, Dadel-Hjærter, Mælke-Barme!
I Hjærte-Vellugtskrin!
Græd ej mer nu,
du blege Dudu.
Vær en Mand, Zuleika — Mod, Mod!
— Eller skulde maaske
en lille Forfriskning, en Hjærte-Vederkvægelse
være paa sin Plads her?
En salvet Tale?
En salvelsesfuld Tiltale?

Ha! Kom frem, Værdighed!
Dyds-Værdighed! Europæer-Værdighed!
Blæs — blæs videre,
du Dydens Blæsebælg!
Ha!
Brøl endnu en Gang,
brøl moralsk!
brøl for Ørknens Døtre
som Moralens store Løve!
— Ti Dydens Hylen,
I allerkæreste Smaapiger,
er meget mere værd end al
Europæer-Inderlighed,
Europæer-Forslugenhed.
— Og her staar jeg da alt
som Europæer. —
Jeg kan ikke andet,

Gud hjælpe mig —
Amen!

Ørkenen øges: ve den, der rummer Ørken-Øde!

Opvækkelsen.

1.

Efter Vandreren og Skyggens Sang blev Hulen med eet fuld af Latter og Larm; og da Gæsterne talte i Munden paa hverandre og selv Æslet, saaledes opmuntret, heller ikke forblev tavst, grebes Zarathustra af lidt Uvilje og Foragt for sine besøgende, selv om han glædede sig over deres Munterhed. Ti den syntes ham et Tegn paa Helbredelse. Saa smuttede han ud i det frie og talte til sine Dyr:

„Hvor er nu deres Nød?“ sagde han og aandede lettet op efter sit lille Anfald af Uvilje. — „Hos mig glemte de, synes det, deres Nødraaben —

selv om de, desværre, ikke glemte at *raabe op*.“ Og Zarathustra holdt sig for Ørene, ti just blandedes Æslets I-A sælsomt med de højere Menneskers Jubellarm.

„De er lystige nu“ — vedblev han — „og hvem ved? Maaske paa deres Værts Bekostning; og lærte de ogsaa at le af mig — min Latter lærte de ikke!

Men hvad gør det! Det er gamle Folk; de helbredes paa deres Vis, de ler paa deres Vis; mine Øren har hørt værre Ting uden at vredes.

Denne Dag er en Sejr: han viger allerede, Tyngdens Aand, min gamle Arvefjende! Hvor godt vil denne Dag ende, skønt den begyndte saa slemt og svært!

Og ende *vil* den: allerede kommer Aftnen; over Havet kommer han ridende, den gode Rytter! Hvor han vugger sig, den saligt hjemvendende, i sin Saddel af Purpur!

Himlen straaler klar! Verden ligger dyb! Aa, alle I forunderlige, som kom til mig: det lønner sig at leve hos mig!“

Saaledes talte Zarathustra. Og atter hørtes fra Hulen de højere Menneskers Raab og Latter: da begyndte han paany:

„De bider paa; min Madding virker; allerede viger deres Fjende, Tyngdens Aand. Allerede har de lært at le ad dem selv, hører jeg ret.

Min Mandskost virker, mine Saft- og Kraft-Ord: og sandelig, jeg bespiste dem ikke med Blæreurter — men med Kriger-Kost, Erobrer-Kost: jeg vækkede nye Begær. —

Nye Haab er i deres Arme og Ben, deres Hjærte udvider sig. De finder nye Ord. Snart vil deres Aand udaande Kaadhed!

Det er vel ingen Kost for Børn, ej heller for længselssyge, gamle og unge Kvinder. *Deres* Inderste overtaler man paa anden Vis: deres Læge og Lærer er jeg ikke.

Leden forlader nu disse højere Mennesker: vel an, det er min Sejr! I mit Rige føler de sig sikre, al dum Blufærdighed løber sin Vej: de udtømmer sig.

De tømmer deres Hjærte; gode Timer vender tilbage til dem, de fester paa ny og tygger Drøv — de bliver taknemmelige.

Det synes mig det bedste Varsel: de bliver taknemmelige. Det varer ikke længe, førend de udtænker nye Fester og rejser Mindesmærker for gamle Glæder.

Ja — de er paa Helbredelsens Vej!" Saaledes talte Zarathustra glad til sit Hjærte, og han stirrede frem for sig; men hans Dyr trykkede sig tæt ind til ham og ærede hans Lykke og Tavshed.

2.

Men pludselig forskrækkedes Zarathustra: ti Hulen, som hidtil genlød af Latter og Larm, blev med eet dødsstille — og hans Næse vejrede en vellugtende, vammel Røgelseduft som fra brændende Pinjekogler.

„Hvad er der i Vejen? Hvad bestiller de?" spurgte han sig selv, og sagte sneg han sig hen til Indgangen, for ubemærket at iagttage sine Gæster. Men, Under over alle Under! Hvad maatte han ikke se med egne Øjne!

„De er alle atter blevet *fromme,* de *beder,* de er gale!" — sagde han og undrede sig over al Maade. Og sandelig: alle disse højere Mennesker, de to Konger, den forhenværende Pave, den slemme Troldmand, den frivillige Tigger, Aandens samvittighedsfulde og det hæsligste Menneske: alle laa de paa Knæ som Børn og gamle, troende Koner, og *de tilbad Æslet.* Og just nu begyndte det hæsligste Menneske at gurgle og snøfte, som om noget usigeligt vilde ud af ham; men da han virkelig havde bragt det til Ord, se, da var det et fromt og sælsomt Litani til Lovprisning af det tilbedte og tilrøgede Æsel. Men Litaniet lød saaledes:

„Amen! Og Lov og Visdom og Tak og Pris og Styrke og Ære være vor Guds, i al Evighed!"

— Men Æslet skreg I-A.

„Han bærer vor Byrde; han tog en Tjeners Skikkelse paa sig; han er taalmodig af Hjærte og siger aldrig Nej. Men den, som elsker sin Gud, tugter ham!"

— Men Æslet skreg I-A.

„Han taler ikke, ud over at han altid siger JA til den Verden, han har skabt. Saaledes priser han sin Verden. Det er hans Klogskab, at han aldrig ellers taler: saaledes faar han aldrig Uret."

— Men Æslet skreg I-A.

„Lidet i Øjne faldende vandrer han gennem Verden. Graa er hans Livfarve: i den gemmer han sin Dyd. Har han Aand, skjuler han den godt — men alle tror paa hans lange Øren."

— Men Æslet skreg I-A.

„Hvilken forborgen Visdom er det, at han bærer lange Øren og altid siger Ja og aldrig Nej! Har han ikke skabt Verden i sit eget Billede: nemlig saa dum som det var muligt?“

— Men Æslet skreg I-A.

„Du gaar lige og krumme Veje: det rører ikke dig, hvad der synes Menneskene lige eller krumt. Hinsides godt og ondt er dit Rige. Det er din Uskyld, at du ikke ved, hvad Uskyld er.“

— Men Æslet skreg I-A.

„Se dog, hvordan du aldrig støder nogen fra dig, hverken Tiggere eller Konger. De smaa Børn lader du komme til dig, og naar de slemme Drenge lokker dig, siger du enfoldigen I-A.“

— Men Æslet skreg I-A.

„Du elsker Aseninder og friske Figen: men du er ingen Kostforagter. En Tidsel kildrer dit Hjærte, hvis du netop er sulten. Deri bestaar en Guds Visdom!“

— Men Æslet skreg I-A.

Æselsfesten.

1.

Ved dette Sted i Litaniet kunde Zarathustra ikke længere dye sig, men raabte selv højere endnu end Æslet I-A og sprang midt ind blandt sine forrykte Gæster. „Hvad bestiller I dog, I Menneskebørn!“ raabte han, idet han rev de knælende op fra Gulvet. „Ve, hvis nogen anden end Zarathustra saa Jer:

alle vilde tro, at I med Eders nye Tro var de værste Gudsbespottere eller de taabeligste af alle gamle Kællinger!

Og du, du gamle Pave, hvordan kan du forsvare, saaledes at tilbede et Æsel som Gud?“

„O Zarathustra“ — svarede Paven — „tilgiv mig, men i Guds Sager ved jeg bedre Besked end du. Og det er kun Ret.

Hellere tilbede Gud saaledes, i denne Skikkelse end slet ikke. Tænk over dette lille Tankesprog, min høje Ven: du vil snart se, at i slige Tankesprog — gemmes vise Tanker.

Han, som en Gang sagde: „Gud er en Aand“ — han gjorde det største Skridt og Spring mod Vantroen: sligt Ord kan vanskelig gøres godt igen!

Mit gamle Hjærte hopper og springer, fordi der endnu er saa meget at tilbede her paa Jorden! Tilgiv, aa Zarathustra, tilgiv et gammelt Pavehjærte!“

— „Og du“ — sagde Zarathustra til Vandreren og Skyggen — „du kalder og tror dig en fri Aand? Og saa øver du her denne Afguds- og Præste-Tjeneste?

Sandelig, endnu værre handler du her end hos dine slemme brune Piger, du slemme nye troende!"

„Det er slemt nok" — svarede Vandreren og Skyggen. „Du har Ret: men hvad kan jeg gøre for dette! Den gamle Gud lever, Zarathustra, du kan sige, hvad du vil.

Den hæsligste er Skyld i det hele: han opvækkede ham paany. Og selv om han siger, at han en Gang dræbte ham: *Død* er hos Guder kun en Fordom."

— „Og du" — sagde Zarathustra — „du slemme, gamle Troldmand, hvad har du gjort! Hvem skal herefter, i disse frie Tider, tro paa dig, naar *du* tror paa slige Gude-Æselsstreger?

Det var en Dumhed, du begik. Hvor kunde du, du kloge, begaa en saadan Dumhed?"

„Aa Zarathustra" — svarede den kloge Troldmand, — „du har Ret — det var en Dumhed; den faldt mig ogsaa vanskelig nok."

„Og saa du" — sagde Zarathustra til Aandens samvittighedsfulde — „betænk dog og læg Fingeren paa Næsen: strider ikke dette mod din Samvittighed? Er ikke din Aand for renlig til denne Beden og disse Bedebrødres Dunst?"

„Der er —" svarede den samvittighedsfulde, idet han lagde Fingeren paa Næsen. „Der er, tværtimod, noget ved dette Skuespil, som endog tiltaler min Samvittighed.

Maaske tør jeg ikke tro paa en Gud: men sikkert er det, at i denne Skikkelse synes Gud mig mest troværdig.

Gud skal være evig, siger de frommeste jo, men den, der har saa god Tid, giver sig Tid. Saa langsomt og saa dumt som muligt: *saaledes* kan saadan en bringe det vidt.

Og den, der har for megen Aand, kunde vel tænkes at blive en Nar efter Narrestreger og Dumheder. Tænk paa dig selv, Zarathustra.

Du selv kunde — sandelig — af Overflod paa Visdom blive et Æsel.

Gaar ikke en fuldkommen vis gærne de krummeste Veje? Synet selv lærer os det, Zarathustra — Synet af *dig!*"

„Og saa du tilsidst —" sagde Zarathustra og vendte sig mod det hæsligste Menneske, som endnu laa paa Jorden, med Armen løftet op mod Æslets Mund (ti han gav det Vin at drikke). „Sig, du usigelige, hvad har du gjort?

Du synes mig helt forvandlet, dit Øje gløder, det ophøjedes Kappe dækker din Hæslighed: *hvad* har du gjort?

Er det sandt, hvad de siger, at du har genopvækket ham? Og hvortil? Var han ikke med god Grund dræbt og ryddet af Vejen?

Du selv synes mig genopvakt: hvad har *du* gjort? Hvorfor vendte *du* om? Hvorfor omvendte *du* dig? Tal, du usigelige!" .

„Aa Zarathustra" — svarede det hæsligste Menneske — „du er en Skælm!

Om han lever eller atter er blevet levende eller slet ikke lever — hvem af os ved det bedst? Jeg spørger dig blot.

Men eet ved jeg — det har jeg lært af dig selv en Gang, Zarathustra: den, der vil dræbe grundigst, *ler*.

„Ikke ved Vrede, men ved Latter dræber man" — saaledes sagde du en

Gang. Aa Zarathustra, du hemmelighedsfulde, du Dræber uden Vrede, du farlige Helgen — du er en Skælm!"

2.

Men da skete det, at Zarathustra, forundret over alle disse Skalkesvar, sprang tilbage til sin Hules Indgang og dèr, vendt mod alle sine Gæster, med stærk Stemme raabte:

„Aa I Skalke alle til Hobe, I Narre! Hvorfor forstiller og forklæder I Jer for mig?

Hvor sprællede dog Eders Hjærter af Lyst og Ondskab, over endelig en Gang igen at blive som de smaa Børn, nemlig fromme —

— over igen en Gang at gøre som Børnene: at bede og folde Hænderne og sige „kære Vorherre!"

Men forlad nu *denne* Børnestue, min egen Hule, hvor al denne Barnagtighed har hjemme. Sval herude Eders hede Børne-Overmod og Hjærte-Larm! Ja vel: hvis I ikke bliver som de smaa Børn, skal I ikke arve Himmeriges Rige (og Zarathustra pegede med Haanden op ad) —

Men vi skal slet ikke ind i Himmerige: vi er Mænd — *saa skal da Jorderiget være vort!*"

3.

Og endnu en Gang begyndte Zarathustra at tale: „Aa, mine nye Venner, I forunderlige, I højere Mennesker, hvor godt synes jeg om Jer nu —

nu, da I atter er blevet frejdige! I er i Sandhed alle blomstrede op paa ny: har ikke slige Blomster *nye Fester* behov?

— En lille, tapper Daarskab, en eller anden Gudstjeneste og Æselsfest, en eller anden munter Zarathustra-Nar, en Brusevind, der blæser Eders Sjæl ren?

Glem ikke denne Nat og denne Æselsfest, I højere Mennesker! Den opfandt I hos mig, det tager jeg som gunstigt Varsel — sligt opfindes kun af dem, der gaar Helbredelsens Vej.

Og fejrer I den atter, denne Æselsfest, saa gør det for Eders egen Skyld, gør det ogsaa for min Skyld! Og til *min* Ihukommelse!"

Saaledes talte Zarathustra.

Midnatsangen.

1.

Imidlertid traadte den ene efter den anden ud i det frie og i den svale og tankefulde Nat; men Zarathustra førte selv det hæsligste Menneske ved Haanden, for at vise ham sin Natteverden og den store, runde Maane og de sølverne

Vandfald lige ved Hulen. Dèr stod de da endelig stille ved Siden af hverandre, lutter aldrende Mænd, men trøstede og dristige og indvendig forundrede over, hvor godt de nu befandt sig paa Jorden; og Nattens Hygge smøg sig tættere og tættere om deres Hjærter. Men da tænkte Zarathustra atter: „aa, hvor godt synes jeg nu om dem, disse højere Mennesker!“ — dog sagde han det ikke højt, ti han agtede deres Lykke og deres Tavshed.

Men da skete det, der var denne mærkværdige Dags største Under: det hæsligste Menneske begyndte endnu en Gang og for sidste Gang at gurgle og snøfte, og da han var naaet til at udtrykke sig i Ord, se, da sprang et Spørgsmaal rundt og renligt ud af hans Mund, et godt, dybt og klart Spørgsmaal, der rørte alle Tilhørernes Hjærte:

„Mine Venner alle til Hobe“ — sagde det hæsligste Menneske — „hvad tykkes Jer? For denne ene Dags Skyld — er jeg tilfreds med at have levet hele det øvrige Liv.

Og at *jeg* bevidner dette, er mig endnu ikke nok. Det lønner sig at leve her paa Jorden — een Dag, een Fest sammen med Zarathustra har lært mig at elske Jorden.

„Var *det* — Livet? vil jeg sige til Døden — nuvel, saa en Gang til!“

Mine Venner — hvad tykkes Jer? Vil I ikke, ligesom jeg, sige til Døden: „Var *det* — Livet. Vel an — i Zarathustras Navn — saa en Gang til!“

Saaledes talte det hæsligste Menneske; men det var ikke længe før Midnat. Og hvad tror I vel, der skete den Gang? Saa snart de højere Mennesker hørte hans Spørgsmaal, blev de sig med eet deres Forvandling og Helbredelse bevidst, og ligeledes hvem der havde skænket dem det alt: da sprang de hen til Zarathustra, og hver paa sin Vis takkede de ham, lovpriste og kærtegnede ham og kyssede hans Hænder; og nogle lo, og nogle græd. Den gamle Sandsiger dansede af Glæde; og selv om han ogsaa — hvad nogle Fortællere mener — den Gang var beruset af den søde Vin, saa var han dog sikkert endnu mere beruset af det dejlige Liv og havde forsaget al Træthed. Nogle fortæller endog, at da dansede ogsaa Æslet; ikke forgæves havde det hæsligste Menneske givet det Vin at drikke. Men hvad enten dette nu er sandt eller ej: selv om Æslet i Virkeligheden slet ikke dansede, saa skete der dog den Gang større og mere sælsomme Vidundere, end en Æselsdans vilde være. Kort sagt — som Zarathustras Mundheld lyder: „Hvad gør det —!“

2.

Men da dette skete med det hæsligste Menneske, stod Zarathustra, som om han var beruset: hans Blik slukkedes, hans Tunge stammede, hans Ben vaklede. Og hvem formaar vel at gætte, hvilke Tanker der løb gennem Zarathustras Sjæl i den Stund? Men aabenbart veg hans Aand fra ham og fløj i Forvejen og var i fjærne Vidder og ligesom „paa en høj Bjergryg mellem tvende Have — som skrevet staar —

vandrende som en tung Sky mellem Fortid og Fremtid.“ Men lidt efter lidt kom han til sig selv igen, mens de højere Mennesker holdt ham i deres Arme, og han afværgede med Hænderne, da de fulde af Ærefrygt og Be-

kymring trængte ind paa ham; men han talte ikke. Da drejede han lige med eet sit Hoved, ti han syntes at høre et eller andet. Saa lagde han tystnende Fingeren paa Munden og sagde: „Kom —"

Og snart blev der rundt om stille og hemmelighedsfuldt; men fra Dybet kom langsomt Lyd af Klokkeklang. Zarathustra og de højere Mennesker lyttede dertil. Saa lagde han atter tystnende Fingeren paa Munden og sagde:

„Kom — kom — nu stunder det mod Midnatstimen —" og hans Stemme var helt forandret. Men bestandig stod han stille paa samme Sted. Da blev der endnu mere tavst og hemmelighedsfuldt, og alt lyttede, ogsaa Æslet og Zarathustras Hædersdyr, Ørnen og Slangen, og Zarathustras Hule og den store, kolde Maane og Natten selv. Men Zarathustra lagde for tredje Gang tystnende Fingren paa Munden, og saa talte han:

„Kom — kom — kom — — lad os vandre: nu er Tiden inde. — — Lad os vandre ud i Natten!

3.

I højere Mennesker, nu stunder det mod Midnatstimen: da vil jeg hviske i Eders Øren, hvad hin gamle Klokke hvisker mig i Øret — — —

saa hemmeligt, saa uhyggeligt, saa kærligt, som hin Midnatsklokke hvisker til mig, Midnatsklokken der har set mere end noget Menneske:

som allerede talte Eders Fædres Hjærters Smærteslag — — ak, ak, hvor den sukker og i Drømme ler, den gamle, dybe, dybe Midnatsstund.

Tys! Tys! Der høres nu saa mangt, som om Dagen ikke tør lyde, men nu, i Nattens svale Luft, da ogsaa Jere Hjærters Larm tav stille — —

nu taler det, nu lader det sig høre, nu lister det sig ind i natlige og overvaagne Sjæle: ak, ak — hvor det sukker og i Drømme ler —

hører du ikke, hvordan den taler til dig, hemmeligt, uhyggeligt, kærligt — den gamle, dybe, dybe Midnatsstund —

— Aa Menneske, lyt vel dertil!

4.

Ve mig — — hvor løb Tiden dog hen? Sank jeg ikke i dybe Brønde? Verden sover — —

Ak, ak, — — Hunden hyler, Maanen skinner.

Hellere vil jeg dø, dø, end sige Jer, hvad mit Midnatshjærte nu tænker. Nu døde jeg allerede. Det er forbi. Edderkop — hvorfor spinder du mig ind i dit Net — vil du mit Blod? Ak, ak — Duggen falder, Timen stunder til —

Timen, da jeg forfrossen vil fryse, Stunden, som spørger og spørger og spørger: „hvem har Mod nok dertil?

— hvem vil være Jordens Herre? Hvem vil sige: saadan skal I løbe, I store og smaa Strømme!"

Timen stunder til: o Menneske, du højere Menneske, lyt vel dertil! Denne Tale er for fine Øren, for dine Øren — — *hør, hvad den dybe Midnat vil?*

5.

Jeg bæres af Sted, min Sjæl danser. Dagværk! Dagværk — hvem skal være Jordens Herre?

Maanen er kold, Vinden er tavs. Ak, ak — fløj I allerede højt nok? — I danser — men et Ben er ingen Vinge.

I dygtige Dansere — nu er al Lyst forbi, Vinen blev Bærme, alle Bægre brast, Gravene stammer.

I fløj ikke højt nok: nu stammer alle Grave: „Forløs dog de døde! Hvorfor er Natten saa lang? Gør ikke Maanen os drukken?"

I højere Mennesker, forløs dog Gravene, væk de døde op! Ak — hvorfor graver endnu Ormen? Nu nærmer Timen sig —

endnu klemter Klokken, endnu knirker Hjærtet, endnu graver Kærteormen, Hjærteormen. Ak, ak, *Verden er dyb!*

6.

Sødmefyldte Lyre! Sødmefyldte Lyre! Jeg elsker din Klang, din berusede Klokkefrøsklang! Hvor langt herfra, hvor fjærnt herfra kommer til mig din Klokkeklang, langt herfra, fra Elskovens Damme!

Du gamle Klokke, du sødmefyldte Lyre! Hver Smærte snærtede dit Hjærte, Fadersmerte, Fædresmerte, Forfædresmerte:

Din Tale blev moden —

moden som gyldent Efteraar og Eftermiddag, moden som mit Eneboerhjærte — — nu taler du: Verden selv blev moden, Druen blev brun —

nu vil den dø, af Lykke dø. I højere Mennesker, mærker I det ikke — — der vælder sagtelig frem en Duft —

et duftende Luftpust af Evighed, en rosensalig gyldenbrun Vinduft af livsmoden Lykke —

— af drukken Midnats-Dødslykke, som synger: Verden er dyb, *og dybere end Dagen tænkte sig!*

7.

Lad mig være! Lad mig være! Jeg er for ren til dig! Rør mig ikke! Fuldbragtes ikke min Verden nu?

Min Hud er for ren til dine Hænder. Lad mig være, du dumme, dumpe Tølper-Dag! Er ikke Midnatten lysere?

De reneste skal være Jordens Herrer, de skjulteste, de stærkeste, Midnatssjælene, der er lysere og dybere end din Dag.

Aa Dag — du griber efter mig? Du famler efter min Lykke? Jeg synes dig rig, en Skatgrube, et Guldkammer?

Aa Verden — du vil *mig?* Er jeg dig verdslig? Er jeg dig aandelig? Er jeg dig guddommelig? Men, Dag og Verden, I er for plumpe — —

Hav klogere Hænder, grib efter dybere Lykke, efter dybere Ulykke — grib efter en eller anden Gud, grib kun ikke efter mig:

— min Ulykke, min Lykke er dyb, du underlige Dag, men dog er jeg ingen Gud, intet Gud-Helvede: *dyb er dets Ve!*

8.

Guds Ve er dybere, du underlige Verden! Grib efter Guds Ve, ikke efter mig. Hvad er vel jeg? En beruset og sødmefyldt Lyre — —

en Midnatslyre, en Klokkefrø, som ingen forstaar, men som *maa* tale — selv for døve, I højere Mennesker, ti I forstaar mig ikke!

Forbi, forbi! Aa Ungdom, aa Middag, aa Eftermiddag — nu kom Aftenen og Natten og Midnatstunden — Vind-Hunden hyler:

er ikke Vinden en Hund? den tuder, den bjæffer, den hyler! Ak, ak, hvor den sukker, hvor den ler, hvor den pruster og stønner, den Midnatstund!

Hvor nøgternt den taler nu, den drukne Digter — den drak vel Rusen bort? Den blev vel overvaagen? Tygger den Drøv?

— paa sin Ve tygger den Drøv, i Drømme, den gamle, dybe Midnat, og endnu mere paa sin Lyst. Ti er Ve dyb, *Lyst er endnu dybere end Hjærte-Ve.*

9.

Du Vinstok, hvorfor priser du mig? Jeg skar dig jo dog! Jeg er grusom — du bløder — hvad vil du med din Ros over min drukne Grumhed?

„Det fuldbragte og alt, som modnes — maa altsammen dø!“ Saaledes siger du. Velsignet, velsignet være Kniven, som skærer. Men alt umodent vil leve: ve!

Sorg siger: forgaa, forsvind, Smærte! Men alt, som lider, vil leve for at blive modent og lystigt og længselsfuldt,

— længselsfuldt mod det fjærnere, højere, lysere. „Jeg vil Arvinger — siger alt, som lider. Jeg vil Børn — jeg vil ikke *mig*“ —

Lyst derimod vil ikke Arvinger, ikke Børn — Lyst vil sig selv, vil Evighed, vil Genfødsel, vil alt evigt uforanderligt.

Sorg siger: brist, blød, Hjærte! Gaa, Fod! Flyv, Vinge! Afsted, opad, Smærte! Velan, nu vel — aa, mit gamle Hjærte: *Ve vil forgaa.*

10.

I højere Mennesker, hvad tykkes Jer? Er jeg en Sandsiger? En Drømmer? En drukken? En Drømmetyder? En Midnatsklokke?

En Draabe Dugg? Et duftende Luftpust af Evighed? Hører I det ikke? Lugter I det ikke? Nu fuldbragtes min Verden, Midnat er ogsaa Middag. —

Lidelse er ogsaa Lyst, Forbandelse ogsaa en Velsignelse, Nat er ogsaa en Sol — gaa bort eller I vil faa at se: En vis er ogsaa en Nar.

Har I nogen Sinde sagt Ja til en eneste Lyst? Aa mine Venner, saa har I ogsaa sagt Ja til *al* Verdens Ve. Alle Ting er sammenvævede, sammenkædede —

— har I nogen Sinde villet een Gang to Gange, sagde I nogen Sinde: „Jeg synes om dig, Lykke! Kom hid — Øjeblik,“ saa vilde I *alt* om igen. —

Alt paa ny, alt evindeligt, alt sammenkædet, sammenvævet — saa *elskede* I Verden —

— I evige, elsk den evindelig og til alle Tider og sig ogsaa til Sorgen: forsvind, men kom tilbage. *Ti al Lyst vil — Evighed!*

11.

Al Lyst vil al Tings Evighed, vil Blomster, vil Bærme, vil drukken Midnatstund, vil Grave og Gravtaaretrøst, vil gylden Aftenrøde —

hvad vil ikke Lyst! Den er mere tørstig, mere sulten, mere uhyggelig, mere hemmelig, mere kærlig end al Verdens Ve: den vil sig selv, den bider sig selv i Halen: Kredsløbets Vilje kæmper i den —

den vil Kærlighed, den vil Had; den er altfor rig, den giver og kaster bort og tigger, om at nogen vil tage fra den, takker den, der tager — den vilde saa gærne hades —

— saa rig er den, at den tørster efter Smærte, efter Helved, efter Had, efter Vanhelligelse og Vansiring — efter Verden — — ti denne Verden, aa, den kender I jo!

I højere Mennesker, efter Jer længes den, Lysten, den ubændige og salige — efter Eders Smærter, I mislykkede — efter det mislykkede længes al evig Lyst.

Ti al Lyst vil sig selv, derfor vil den ogsaa Smærte. Aa Lykke, aa Smærte, aa brist, Hjærte. I højere Mennesker, saa lær det dog: Lyst vil Evighed —

Lyst vil *al* Tings Evighed, *saa dyb, saa dyb en Evighed.*

12.

Har I nu lært min Sang? Har I forstaaet, hvad den vil? Velan, nu vel! I højere Mennesker, saa syng da min Sang!

Syng den Sang, hvis Navn er „En Gang til", hvis Mening er „i al Evighed" — syng, I højere Mennesker, Zarathustras Sang:

O Menneske, lyt vel dertil!
Hør, hvad den dybe Midnat vil
„Jeg sov — jeg sov —
af dybe Drømme vaagned jeg —
Verden er dyb,
og dybere end Dagen tænkte sig —
dyb er dens Ve —
Lyst — dybere end Hjærteve.
Ve vil forgaa —
men al Lyst vil Evighed,
saa dyb, saa dyb en Evighed."

Tegnet.

Men Morgenen efter denne Nat sprang Zarathustra op fra sit Leje, bandt et Klædebon om sine Lænder og gik ud af sin Hule, glødende og stærk som en Morgensol, der stiger frem fra dunkle Bjærge.

„Du store Stjærne“ — sagde han, som han fordum en Gang havde sagt — „du dybe Lykke-Øje, hvad var vel din Lykke, om der ingen var, for hvem du kunde lyse.

Og hvis de blev i deres Kamre, naar du allerede er vaagnet og kommer og giver og deler ud: hvor vilde da din stolte Blufærdighed vredes.

Velan, de sover endnu, disse højere Mennesker, medens jeg er vaagen. *Det* er ikke de rette Fæller for mig! Ikke paa dem venter jeg i mine Bjærge.

Nu vil jeg til mit Værk, til min Dag: men de forstaar ikke min Morgens Varsler; mine Skridt — er ingen Vække-Lyd for dem.

De sover endnu i min Hule; deres Drømme drikker endnu af mine drukne Midnatssange — men de mangler det Øre, der skulde lytte efter min Tale — det lydende Øre.“

Saaledes talte Zarathustra til sit Hjærte, medens Solen gik op; men da saa han spørgende i Vejret, ti han hørte over sit Hovede en Ørns skarpe Skrig. „Velan“ — raabte han — „saaledes passer det mig. Mine Dyr er vaagne, fordi jeg vaager.

Min Ørn er vaagen og ser lige som jeg Solen. Med Ørnekløer griber den efter det nye Lys. I er mine rette Dyr: jeg elsker Jer.

Men endnu mangler jeg mine rette Mennesker!“

Saaledes talte Zarathustra, men da skete det, at han pludselig hørte sig omsværmet og omflagret som af utallige Fugle — men de mange Vingers Svirren var saa stærk og Stimlen om hans Hovede saa tæt, at han maatte lukke Øjnene. Og sandelig, som en Sky faldt det over ham, en Sky af Pile, der gyder sig ud over en ny Fjende. Men se, dette var en Kærlighedens Sky, over en ny Ven.

„Hvad sker der dog?“ tænkte Zarathustra undrende, og han satte sig langsomt paa den store Sten, der laa lige ved Hulens Indgang. Men da han greb med Hænderne om sig og over sig og under sig og værgede sig mod de kærlige Fugle, se, da skete der noget endnu mærkeligere: ti pludselig greb han ned i en tæt, varm Pels. Og samtidig lød foran ham et Brøl — et langtrukkent, blidt Løvebrøl.

„Tegnet kommer —“ sagde Zarathustra, og hans Hjærte forvandledes. Og sandelig, da det atter lysnede omkring ham, da saa han et mægtigt, gult Dyr foran sine Fødder, og det smøg sit Hovede mod hans Knæ og vilde ikke lade ham være i Fred, af Kærlighed, og var som en Hund, der har genfundet sin gamle Herre. Men Duerne var ikke mindre ivrige i deres Kærtegn end den; og hver Gang en Due smuttede hen over Løvens Snude, rystede Løven blot paa sit Hovede og undrede sig og lo dertil.

Men til det alt sagde Zarathustra kun det ene: „mine Børn er nær, mine

Børn! —" saa forstummede han helt. Men hans Hjærtes Baand løstes, og fra hans Øjne dryppede Taarer ned, og de faldt paa hans Hænder. Og han agtede paa intet mere, men sad dèr tavs og ubevægelig og uden at værge sig mod Dyrene. Da fløj Duerne dristige fra og til og satte sig paa hans Skuldre og kærtegnede hans hvide Haar og blev ikke trætte af Ømhed og Jubel. Men den stærke Løve slikkede de Taarer, som dryppede paa Zarathustras Hænder, og den brølede og knurrede ydmygt imens. Saaledes var alle Dyrene imod ham.

Alt dette varede længe, eller maaske kun et Øjeblik: ti, rettere sagt, gives der for den Slags Ting *ingen Tid* paa Jorden. Men imens var de højere Mennesker vaagnede i Zarathustras Hule, og nu ordnede de sig til et Tog, for at gaa Zarathustra i Møde og byde ham deres Morgenhilsen: ti da de vaagnede, havde de jo set, at han ikke mere var iblandt dem. Da de var naaede til Hulens Indgang og Lyden af deres Skridt løb i Forvejen, studsede Løven, vendte sig med eet fra Zarathustra og sprang med vilde Brøl hen mod Hulen. Men da de højere Mennesker hørte den brøle saaledes, skreg de alle op som med een Mund, flygtede tilbage og var i et Nu forsvundne.

Men Zarathustra selv rejste sig, bedøvet og fremmed, saa sig om, stod saa undrende, spurgte sit Hjærte om Raad, besindede sig og var alene. „Hvad hørte jeg dog?" — sagde han langsomt, „hvad skete der med mig?"

Og allerede mindedes han det hele, og med et Blik begreb han alt, hvad der var hændt mellem Igaar og Idag. „Her er jo Stenen —" sagde han og strøg sig over sit hvide Skæg — „paa *den* sad jeg i Gaar Morges; og her traadte Sandsigeren hen til mig, og her hørte jeg først det Skrig, jeg nylig hørte paany, det store Nødraab.

Aa, I højere Mennesker, om Eders Nød var det jo, at den gamle Sandsiger spaaede i Gaar Morges —

til Eders Nød vilde han forføre og friste mig: „Aa, Zarathustra, sagde han til mig, jeg kommer for at forføre dig til din sidste Synd."

Til min sidste Synd —" raabte Zarathustra og lo vredt over sine egne Ord. „Hvad gemtes der til mig, som min sidste Synd?"

Og endnu en Gang hensank Zarathustra i dybe Tanker, og igen satte han sig paa den store Sten. Men pludselig sprang han op.

„Medlidenhed! Medlidenhed med det højere Menneske!" skreg han, og hans Ansigt blev haardt som Malm. „Vel an — *det* har haft sin Tid.

Min Liden og Medliden — hvad betyder den vel? Længes jeg efter *Lykke?* — Jeg vil kun mit *Værk!*

Vel an: Løven kom, mine Børn er nær. Zarathustra blev moden. Tiden er inde:

Dette er *min* Morgen. *Min* Dag begynder: *Kom nu, kom frem, du store Middag!"*

Saaledes talte Zarathustra, og han forlod sin Hule, glødende og stærk, som en Morgensol, der kommer fra dunkle Bjærge.

TILLÆG

FRAGMENTER OG UDKAST

I. TANKER OG PLANER TIL EN SIDSTE DEL

Overs. Anm. Allerede kort Tid efter Fuldendelsen af fjerde Del, som *Nietzsche* i Breve kalder „Zarathustras Fristelse", omtaler han Nødvendigheden af en femte og sjette Del. Nietzsche selv betragtede den fjerde Del som „et Mellemspil, med Hensyn til det, der gaar forud og følger efter", og ofte udtalte han, „at han først maatte hjælpe sin Søn Zarathustra til en smuk Død". Men skønt han taler om en femte og sjette Del, forefindes blandt hans efterladte Notitser kun Udkast til den femte.

En Del af det deri behandlede Stof havde Nietzsche oprindelig (Foraaret 1883) tænkt at ville optage i fjerde Del, da dennes Udformning som „Mellemspil" den Gang ikke stod ham klar. Medens han udarbejdede anden og tredje Del, udkastede han forskellige Planer, der alle gengives her. Den femte Plan falder i Tiden for Fuldendelsen af fjerde Del, samtidig med Forarbejderne til „Jenseits von Gut und Böse".

Den femte Dels Hovedindhold skulde da være:

„At Zarathustra naar den højeste Nød og dermed sin højeste Lykke: Skridt for Skridt bliver han mere og mere ulykkelig *og* lykkelig. I det Øjeblik, da begge staar i den frygteligste Modsætning til hinanden, gaar han til Grunde."

„Den mest tragiske af alle Historier med en himmelsk Løsning.

Zarathustra bliver Skridt for Skridt større. Og Skridt for Skridt udfolder hans Lære sig samtidig med hans Voksen.

Genkomsten skal lyse over den sidste Katastrofe som en Aftensol."

„I sidste Del den skabendes, elskendes, knusendes store Synthese."

1. Første Plan.

(Sommeren 1883).

(Jvnf. Bd. IX. S. 185 ff. Empedokles).

Første Akt. Zarathustra blandt Dyrene. Hulen.

Barnet med Spejlet viser sig som første Varsel om hans Sejer. (Det er paa Tide!)

De forskellige Forespørgsler øges. Tilsidst forfører Børnene ham med Sang.

Anden Akt. Staden. Pesten bryder ud. Zarathustras Indtog. Kvindens Helbredelse. Foraar.

Tredje Akt. Middag og Evighed.

Zarathustra saa og hørte intet. Han var henrykket.

Fjerde Akt. Skipperne. Scene ved Vulkanen. Varslerne. Zarathustra døende blandt Børnene. Ligfærden.

Udkast til Slutningsscenen.

Et fjærnt Tordenvejr knurrede paa Himlen, endnu usynligt.

Da brød Tordenen med eet frem: og derefter blev der stille — som i en frygtelig Omslyngen omvandt og ombandt denne Stilhed os: Verden stod stille.

Og atter drog Afgrunden Vejret: den stønnede og brølede, og Ild stod af dens Svælg.

Saa forkynder Kvinden, at Ørnen og Slangen kommer. Tegnet. Almindelig Flugt. Pesten.

Derefter Skridt for Skridt tilbage til den frygteligste Viden. Disciplene gør Oprør, de kæreste gaar bort. Zarathustra søger forgæves at holde dem tilbage. Slangen hvisler mod ham. Han tilbagekalder, Overmaal af Medlidenhed: Ørnen flygter. Nu Scenen med den Kvinde, der atter angribes af Pesten.

„Hvor godt du helbreder, Frelser." Saaledes sagde hun. Ti hun elskede Zarathustra.

Hun drog hans Arm mod sit Bryst. —

„Jeg løser dig fra Lænken: dø!"

„Saaledes dør jeg gærne! Og døde gærne igen! Og vilde gærne leve for atter at dø saadan!" Og endnu i Døden smilte hun; thi hun elskede Zarathustra.

Da Zarathustra hørte disse Kvindens Ord, tilhyllede han sit Hovede og maatte støtte sig.

Af Medlidenhed dræber han. Han omfavner Liget.

Derpaa Skibet og Synet ved Vulkanen.

„Zarathustra farer til Helvedet? Eller vil han forløse Underverdenen?" Saaledes opstaar Rygtet, at han ogsaa er *den onde.*

Sidste Scene ved Vulkanen. Fuld Salighed. Glemsel. I et Syn ses Kvinden (eller Barnet med Spejlet). Disciplene stirrer ned i den bundløse Grav. (Eller *Zarathustra blandt Børn* mellem Tempelruiner).

Det ender med den største Ligfærds-Fest.

En gylden Sarkofag slynges ned i Krateret.

---

2. Anden Plan.

(Sommeren 1883—Foraar 1884).

Varsleren: „Zarathustra! Alt er rede til at forgaa. Sig til dine, at de skal frelse sig og opgive deres Ensomhed, der er sig selv nok."

Zarathustra: „Lad da alle mine samles og lad Herolder udraabe, at de nu skal komme til den store Middag."

Zarathustra ventende:

1. Varsler om den største Forvirring.

„Intet er sandt, alt er tilladt."

2. Han forkynder ud fra Overmenneskets Lykke den store Hemmelighed om al Tings Genkomst.

Uvilje — Klage — lige til Attentat.

Zarathustra ler, er lykkelig, ti han bringer *den store Krise.*

3. De verdenstrætte drager bort. Skaren formindskes. Nu meddeler han sin Lære, at de kan finde *Vejen til Overmennesket* og dog være ved *godt Mod.*

Munterhed, som i en Feltlejr. Festoptog o. s. v.

Den sidste Tale.

„Alt tog jeg fra Jer, Gud, Pligt — nu maa I bestaa den *største* Prøve for at vise, om I er af *ædel* Art. Ti her staar Vejen aaben for de ryggesløse: — se der hen!"

Kampen om Herredømmet: til sidst Hjorden mere Hjord, Tyrannen mere Tyran end nogen Sinde.

„Intet hemmeligt Forbund! Min Læres *Følger* skal rase frygteligt: men *utallige skal gaa til Grunde ved den.*"

„Vi vil gøre et Forsøg med Sandheden! Maaske gaar Menneskeheden til Grunde derved! Velan!"

„Her er Hammeren, der overvinder Menneskene. Er Mennesket mislykket? Vel an, lad os prøve, om Hammeren duer!"

Dette er den store Middag.

Den, der gaar under, *velsigner* sig.

Han spaar om talløse Individers og Racers Undergang.

„Jeg er Fatum!"

„Jeg har *overvundet* Medlidenheden!" Kunstnerens Jubel ved Marmorets Skrig.

„Dyrene og Planterne bærer denne Tanke" (han vender sig til sine Dyr).

„Gaa bort fra mig!" — leende gaar han sin Vej.

Efter at Zarathustras Disciple forskrækkede har vendt sig bort, og han leende, overmenneskeligt-sikker, har udtrykt sin Mission: — kalder han dem til sig med den *dybeste Ømhed,* idet han ligesom vendte tilbage fra den højeste Fremmedhed og Fjærnhed: *faderligt.*

Zarathustra bliver stedse mere *fremmed, fjærn, stille* i sine Taler. Endelig synker han hen i den dybeste Tavshed — i syv Dage. Imidlertid opstaar Oprøret, det tavse *Tryk* hos Disciplene.

De gør sig fri, flygter fra hverandre. Uvejr og Storm. Kvinden vil dræbe ham, da hans sidste Disciple har bestemt at sige *Nej* til ham.

Først vender alle sig fra Zarathustra, der i sin Ekstase intet mærker. *Pana* vil dræbe ham. *I det Øjeblik, da hun løfter Dolken, forstaar Zarathustra alt og dør af Smærte over denne Medlidenhed.*

Kærligt stødte han Ørnen fra sig, da den utaalmodig slog til ham med Vingerne: den skreg, som om den vilde raade til Flugt. Gærne havde den baaret ham bort med sig.

„Du ved dog, Pana, mit Barn, min lille Stjærne, mit Guld-Øre, — du ved jo dog, at jeg elsker dig?"

„Kærligheden til mig har overtalt dig; det ser jeg: men endnu forstaar jeg ikke din Kærligheds Vilje, Pana!"

„Og hvad skal jeg med din Kniv, Pana? Skal jeg skære gyldne Druer af Vinranken til dig? Se, hvilken Fylde omkring mig."

Men da han saa Slangen hvisle mod sig, da forvandledes langsomt, langsomt hans Ansigt: uvilligt aabnede Erkendelsens Dør sig for ham. Som et Lyn fløj Forstaaelsen ind i hans Øjne; og atter som et Lyn: der manglede kun et Nu — og han havde vist — —.

Da Kvinden saa denne Forvandling, skreg hun som i den højeste Nød: „Dø, Zarathustra!"

„Knus alle gode og retfærdige!" — skriger Kvinden, som dræber ham.

„Nu lever der ingen mere, som elsker mig; hvor skulde jeg da endnu elske Livet!"

Da Zarathustra gennemskuer Pana, dør han af Medlidenhed med hendes Medliden. Først den store Foragts Stund (højeste Salighed!)

Alt maa gaa i Opfyldelse, nemlig alt fra *Fortalen.*

Dødens alt henrivende Virkning: de lovende.

---

3. Tredje Plan.

(Slutningen af 1883).

Første Akt: Heroldraab.

Ensomhed af Blu overfor sig. *En uudtalt Tanke, til hvilken han føler sig for svag* (ikke haard nok). *Fristelser til at skuffe ham desangaaende.*

Det udvalgte Folks Sendebud indbyder ham til Livets Fest. Han mener sig ikke moden. Han siger Nej.

En Nar.

Endelig Taarer, ved at lytte til Barnekoret.

„Du er yngre end disse Børn. Er det den anden Barndom, om hvilken man talte til mig?“

Anden Akt: Sejrstoget. Peststaden.

Sejerstoget.

De *gudløses* Kor (Kirkernes Overvindelse).

De *redeliges* Kor (Overvindelse af moralsk Tartufferie).

Kor af *Aandens bodfærdige* (Overvindelse af den idealistiske Forfængelighed).

Det haarde Hjærtes Orden (Overvindelse af al Medlidenhed).

Kor af *Narre,* d. v. s. af *vise,* som er glade over at føle sig uvidende og taabelige.

Opfyldelse af Fortalen i 1ste Del. Afsnit 1.

Kor af *fattige,* d. v. s. de ringe, de overflødige, hvis Aag er let, og som føler sig som de rige.

Opfyldelse af Fortalen i 1ste Del. Afsnit 1.

Zarathustra er selv blevet den vise, som glæder sig over sin Daarskab, og den fattige, der glæder sig over sin Rigdom. Scene: Narren og den fattige. — Jeg vil ikke opstille *eet* Ideal af en vis, men hundrede Idealer af Taaber. — Imod den „vises“ bidske, skuespilleragtige, stoiske Herlighed.

To Konger fører Æslet.

Da Toget ikke ved, hvorhen det skal vende sig, kommer Gesandter fra *Peststaden.* Afgørelse. Allerede i *Skoven* Ild paa Kappen. Symbolsk Renselse.

Det symbolske *Baal.* (Tilintetgørelse af Storstaden).

Tredje Akt: den store Middag.

Zarathustra er incognito til Stede ved Festen. Han forraader sig, da han synes, at han æres for meget. Genkendes.

Forkyndelse af Fremtiden. Hans Disciple fortæller deres Gærninger.

De forskellige Grupper kommer og bringer deres Gaver.

„Hvad har I gjort?“ — De siger det. — „Saaledes er det gjort i Zarathustras Aand.“

Fjerde Akt: Den sidste Tale med Varsler, Afbrydelser, Zarathustras Død.

Zarathustra siddende paa en Kirkes Ruiner.

Kærlighed til Vennerne kunde nær have fristet Zarathustra til at tilbageholde en *stor Sandhed,* endog efter at han selv har indset den. Det er *Herskerens Problem: for sit Ideal maa han opofre dem, som han elsker.*

„Du ofrer dine Venner — de er dybe nok til at gaa til Grunde derved: og de har ikke skabt denne Tanke (hvad der holder *mig oppe!).*“ — Dette som sidste Modargument, som Zarathustra opstiller mod sig — den stærkeste *Fjende. Nu bliver Zarathustra moden.*

Den sidste Tale.

Ubevægelig som Cæsar.

„At være alene med en stor Tanke er utaaleligt. Jeg søger og kalder Mennesker, til hvem jeg tør meddele denne Tanke, uden at de gaar til Grunde."

Det højere Menneskes Begreb: den, der lider ved Mennesket og ikke blot ved sig selv.

Imod alle Mystikeres selvnydende Gaaen-til-Side og Sværmen.

Imod de „arrangerede."

„Vi mislykkede! Højeste Type! At forløse os er at forløse „Mennesket selv": det er vor Egoisme."

„Jeg tager Jer paa Armen — aa, jeg ser det egne Barns epileptiske Trækninger."

„Hvor er I? — Da bliver der fuldt af Krøblinge omkring mig."

„Jeg kender Overmenneskets Tegn og Ord. Men jeg vil ikke vise det, end ikke til mig selv."

„Min Vilje til at gøre vel *tvinger* mig til at *tie*. Men min Vilje til Overmennesket befaler mig at tale og at opofre selv Vennerne."

„Jeg vil omforme og *forvandle* Jer og mig. Hvordan holdt jeg det ellers ud!"

„Den mildeste maa blive den haardeste — og gaa til Grunde derved: mild mod Mennesket, haard for Overmenneskets Skyld."

I Lykken forkynder han Overmennesket. *Han forglemmer sig og lærer ud fra Overmennesket den evige Genkomst:* Overmennesket taaler den og tugter med den.

(I den *sidste Tale* maa ogsaa *Gravsangen* [Sml. S. t. Z. 2 Del. Gravsangen] opfyldes).

Pludselig aabner Sandhedens frygtelige Kammer sig. „Jeg fortav hidtil noget; men den rastløse Talen og Vælten-Stene-bort har gjort min Trang overmægtig. Nu vælter jeg den sidste Sten bort: den frygteligste Sandhed *staar foran mig.*" Sandheden besværges op af Graven. (Sml. S. t. Z. 3 Del. Helbredelsen. — 3 Del. Synet og Gaaden.)

„Vi skabte den; vi vækkede den; højeste Ytring af Mod og Magtfølelse." — Haan over al hidtidig Pessimisme.

„Vi kæmper med den — vi opdager, at vort eneste Middel til at taale den, er: at skabe et Væsen, som *kan taale den* (bide *Hovedet af Slangen!)*. . ."

„Vi skabte den tungeste Tanke — *lad os nu skabe et Væsen,* for hvem den er let og salig!"

„Jeg gav Jer den tungeste Tanke: maaske gaar Menneskene til Grunde derved, maaske hæves den, derved, at livsfjendtlige, overvundne Elementer udskilles."

Det højere Menneskes Bestemmelse som Skaberen! Organisation af de højere Mennesker, Opdragelse af tilkommende *Herskere.*

„Ikke blot Mennesket, ogsaa *Overmennesket* vender evig tilbage."

Sejerstoget.

Disciplenes Tøven. „Vi kan nok taale denne Lære; men de *mange* vil vi ødelægge med den?“

Zarathustra ler: „I skal være Hammeren, jeg gav Jer Hammeren i Haand.“

Alt advarer Zarathustra mod at fortsætte: Varslerne. Han afbrydes. En dræber sig, en anden bliver vanvittig. Hos Kunstneren, det guddommelige Overmods Stemning: det *maa* frem for Lyset. Da han *samtidig* har vist Genkomstens Sandhed og Overmennesket, overvældes han af Medlidenhed.

Hos ham tiltagende Opløftelse og „Alpegløden“. Hos Tilhørerne tiltagende Nedslaaethed. Regn o. s. v.

Ved denne Opløftelse gennemgaar han alle det ondes Trin — men for Maalets Skyld. Han lærer Haardhed, Ondskab o. s. v.

Genkomstens Lære tilsmiles først af Pøblen, som er kold og uden indre Nød. Den gemeneste Livstrang samstemmer først. (De højere Mennesker anerkender sidst en stor Sandhed: dette volder de sanddrues Lidelse.) Knusende for de ædlere, tilsyneladende Midlet til at udrydde dem — ti de ringere, mere ufølsomme Naturer bliver tilovers. „Man maa undertrykke denne Lære og dræbe Zarathustra.“

Alle falder fra. Han dør, da Visionen forlader ham, af Smærte over den Lidelse, han har foraarsaget.

„Af Kærlighed voldte jeg den største Ve: nu visner jeg hen af den Ve, jeg voldte.“

Da alle er borte, strækker Zarathustra sin Haand ud mod Slangen. „Hvortil raader min Klogskab mig?“ Den bider ham. Ørnen sønderriver den, Løven styrter sig over Ørnen. Da Zarathustra ser sine Dyrs Kamp, dør han.

Femte Akt: de lovende.

Forbund af dem, der ofrer sig paa Zarathustras *Grav.* Først var de flygtede: nu, da de finder ham død, bliver de hans Sjæls Arvinger og hæver sig *til hans Højde.*

Ligfærden: „Vi dræbte ham.“ — De lovende.

„Den store Middag“: skæbnesvangert klar og frygtelig, klart-dyb Himmel. Middag og Evighed.

---

4. Fjerde Plan.

(Slutningen af 1883).

---

1. *Indbydelsen.*

2. *Sejerstoget.* Peststaden. Baalet (den gamle Kultur brænder).

3. *Foraarsfesten* med Korene. Takkesang af dem, der helbredes. Trøstesangen (til min Musik).

4. *Den store Middag.*

Regnskab for Zarathustra. At *slutte sig* til Skaberne, Høstmændene, Gildesfællerne: med Udraabet: „Hvad har I gjort?“

Enkelte sære Helgener kommer som Disciple; ogsaa *en Nar* (Epikur?)

Ny Form for Samfund (som paa *Korsika):* Krigerisk. Ellers slappes Aanden. Ingen „Haver“ og blot „Undvigen Masserne“. Krig (men uden Krudt!) mellem forskellige Tanker og deres Hære!

5. *Valg af Bosteder* (Inderne som advarende Eksempel).

6. *Nye Krige og Kampe.* Mod de blot nydende. Den daarlige som Parasit. Det er u-fornemt blot at nyde.

Dagens ny Inddeling. Legemsøvelser i alle Aldre. Væddekampen som Princip.

Kønsdriften som Væddekamp om Princippet i den vordende, kommende. — At herske læres og opøves. Haardhed og Mildhed. Saasnart en Tilstand er lært mesterligt, kommer en ny til.

7. *Den nye Adel* og dens Opdragelse (Flerhed af *mægtige* og af *smaa).* Enhed. Grundlæggelse af Familier.

8. *Forsøgene* (med de *onde, Straffene* o. s. v.)

Den nye Barmhjærtighed til Fordel for de kommende. De onde ærværdige som Ødelæggere, ti Ødelæggelse er nødvendig. Ogsaa som Kraftens Kilde.

At lade sig belære af de onde. Give dem Lejlighed til Væddekampe. Benytte de vanartede.

Straffens Berettigelse skal være den, at Forbryderen benyttes, som Eksperiment-Objekt (til ny Ernæring): dette er Straffens *Vielse,* at en her benyttes til Udvikling af de kommende.

Livet som Forsøg: Lykken ved at gætte og forsøge. (Skepsis). Døden og Lysten til at se sig selv fjærnet som Hindring for Livet.

Vi *skaaner* vor nye Menighed, fordi den er Broen til *vort* Ideal. *For* den arbejder vi og lader vi andre arbejde.

9. Forløse *Kvinden* i Kvinden.

10. *Slaverne* (Arbejdsbierne). De smaa og deres Dyder. Lære at taale Ro. Mere Maskine. Omdannelse af Maskinen til Skønhed.

„For Jer Tro og Trældom!“

11. Tid til *Ensomhed. Inddeling af Tiden* og Dagen. Næring. Simplicitet. Bro mellem rig og fattig.

Ensomhed nødvendig *til en Tid,* for at Væsenet kan gennemtrænges helt og holdent — udelt og haardt.

Levevis: ernære sig, saa at vi kan skabe os i vort Billede. De vellystige, hadefulde maa spise Planter.

12. Den enkeltes *lange Ungdom* og *mange Sjælevandringer.* En længere Ungdom, i mange Lande, Haandværker og Kunster, som Barn.

Viljen til Lidelse — til at tage Lidelsen dybere, som Middel til Forvandling.

13. *Ordning af Fester,* ud fra Verdensbetragtningens System: de kosmiske Forholds Fest, Jordfest, Venskabsfest, den store Middag.

Ved disse Zarathustras store Taler — ligesom Bønner.

14. *Latterens Helliggørelse.* Dansens Fremtid. Sejr over Tyngdens Aand. (Legemet som Vidne om Voksen.)

15. *Al Vordens Uskyld.* Kamp med Tilfældighed. Ny „Udødelighed". „Vilje til Lidelse." Saligprisning sub specie æterni. Højeste Fatalisme, identisk med *Tilfældet* og *det skabende.*

Det store Menneske som Rival til *den store Natur.*

Mod Ros og Dadel.

16. *Det mindstes Vielse.* Ros af den kølige, dialektiske Fornuft som kongelig, lige saa stærk som Følelsen. Det taknemlige Øje.

Fuld Anerkendelse af det menneskelige med Hensyn til den synlige Verden. *Afvisning* af den idealistiske Filosofi og Forklaringen ud fra Mættelsen, Uviljen ved Mennesket. „Det falske" i Tingene forklares som Resultat af vor skabende Kraft.

17. *Tavlerne knuses.* Den ideelle „Lovgiver". Heroldraab.

18. *Forløsning fra det forgangne og det onde, fra de moralske Dommere.*

Determinismen og dens Løsning. Gives ingen Moral og absolut Ansvarlighed: vi fastsætter den for os.

Overvældelse af al Forgangenhed, derefter den helbredende Glemsel, den guddommelige Omkreds.

19. *Fjenderne besværges frem.* Vi har *Brug* for dem for vort Ideals Skyld. Forvandle vore jævnbyrdige Fjender til Guder og saaledes ophøje og forvandle *os.*

20. *De nye Konger:* som Forbilleder, Lærere.

Den skabendes, elskendes, erkendendes Enhed i Magten.

De nye Lærere som Forløbere for de højeste Billedkunstnere.

Den sværeste Erkendelse som Hammer.

21. *Det evige „Jeg" og dets Helliggørelse.*

Drifterne erklæres hellige: frem for alt Selvdyrkelse og Herskelyst. Alle

Drifter, hidtil forkætrede (fordi de var for stærke paa forkerte Steder), rehabiliteres.

Den jublende Samvittighed: som Bøn.

22. *Det store Spørgsmaal.*

Først Lovgivningen. Derefter — da der ved den er givet Udsigt til Frembringelse af Overmennesket — stort, frygteligt Øjeblik! Zarathustra forkynder Genkomstens Lære — som nu først er taalelig, for første Gang ogsaa for ham selv.

Afgørende Moment: Zarathustra spørger hele Mængden ved Festen: „Vil I det alt sammen en Gang til?" — Alle siger: *„Ja!"*

Han dør af Lykke.

Døende holder Zarathustra Jorden *omfavnet.*

Skønt ingen har sagt det, ved alle, at Zarathustra er død.

Himlen dyb, klar, skæbnesvanger, grufuld. Dybeste Stilhed. Dyrene omkring Zarathustra; hans Hovede er tilhyllet, Armene udbredt over Klippen. Synes at sove.

En Hund hyler. Frygtelig Stilhed. Noget lysende gaar gennem alles Tanker.

23. *De lovende.*

De lovendes Taler ved Liget.

Den store Middag som Vendepunkt. De to Veje.

Genkomstens Lære er *Historiens Vendepunkt.*

Hammeren til Menneskets Overvældelse: Individets højeste Udvikling, saa at *det maa til Grunde ved sig selv* (og ikke, som før, ved Diætfejl! Hvordan *Døden kom til Verden!)*

Skaberen som Selv-Dræberen! *Skaber af Godhed og Visdom.* Al hidtidig Moral overbudt!

Tilsidst *Løfterne — frygtelige Eder!*

---

5. Femte Plan.

(1885—1886)

Første Del.

Ungdommen som Grundtone, i højeste Grad krigerisk.

Zarathustra vaagner paa den gamle Fæstning. Hører Heroldernes Trommer. Zarathustra, den gudløse Eneboer, den første ensomme, som ikke bad.

Zarathustra vandrer paa Fæstningens Volde. Han hører Pessimismen præke. Staden omringes. Han tier.

Zarathustra fanget, som Ungdommens Forfører. Fædrenes Hævn — Anklagetalen mod ham.

„I har bundet mig med Lænker: men selv mine Bødler skal blive mine Disciple."

(„I har bundet mig med Lænker: men Bødler og Pinsler er Grunde, med hvilke man bedst overtaler, naar Munden er kneblet.")

„De er onde mod mig — men derfor vil jeg ikke forlade dem. De tænker smaat om mig: saa vil jeg se til, hvordan jeg kan gøre dem større."

(„De tænker ringe om mig: de tager Hævn, fordi jeg vilde gøre dem større!")

Zarathustra priser de *undløbne* (stor *Krise* hos ham, stor Modsætning mellem den uhyre Usikkerhed og det lille Menneske); han overtaler Fædrene til en Mindefest.

Alle Aristokrater strømmer til, fra alle Jordens Kanter.

Tilsidst kommer Børnene.

Anden Del: Prøven.

Refrain: „Hører I mig til?" „Er I saaledes?" — „Og hvis I ikke tør sige: „vi ærer dem, dog er vi af højere Art" — saa er I ikke af *min* Art!"

„Er I stærke nok til mine Sandheder?"

Tredje Del: Rosenfest-Toget.

Fjerde Del: Læren om Rangordningen.

Hvad er fornemt?

Han skiller de tilstrømmende i Grupper ud fra sig selv som Udgangspunkt. Betegner dermed Graderne i Menneskenes Opdragelse (ved Generation).

Foran det mindste Udvalg: Fremtidens Lovgivere med de *store Dyder* (Ansvarlighed); Hammeren.

„Og I maa have alt i Jer, for at kunne herske — men ogsaa alt *under* Jer."

De „gyldne" som højeste Trin.

Forfaldet og dets *Nødvendighed* skal klarlægges: at Slaven er blevet Herre, uden at have Herrens Dyder.

Adelen uden Herkomstens Fundament og Renholdning, Monarker, der ikke er de *første* Mennesker.

Fortvivlelsen og Usikkerheden i alle Former kommer til Zarathustra — han giver Forklaring.

„Du er en Slave —“ siger han til Kongen og til Filosofen.

Refrain: „Hvad er der at undre sig over? I har gjort Slaven til Herre.“ „Det mindste Menneske.“

Zarathustra lykkelig over, at Stændernes Kamp er *forbi* og det nu er Tiden til Individernes Rangordning. Had til det demokratiske Nivellerings-System kun i *Forgrunden:* egentlig er han glad over, at det er naaet saa vidt. Først nu kan han løse sin Opgave.

Hans Lære var hidtil kun rettet til den fremtidige Herskerkaste. Disse Jordens Herrer skal nu erstatte Gud og skabe sig de beherskedes dybe, ubetingede Tillid. Først: deres nye Hellighed, deres Renonceren paa Lykke og Velvære. De giver de lavere Ret til Lykken, ikke *sig.* De udløser de mislykkede ved Læren om „den hurtige Død.“ De tilbyder Religioner og Systemer, passende til hver Rang.

1. Zarathustra kan kun gøre lykkelig, efter at Rangordningen har fundet Sted. Først læres den.

1. Jeg er hint *prædestinerede Menneske,* som bestemmer Værdierne for Aartusender. Et Menneske uden Glæde, uden Hjem, uden Hvile.

2. Min Gave kan først modtages, naar Modtagerne er til Stede: dertil Rangordning. De største Begivenheder begribes senest. For saa vidt maa jeg være Lovgiver.

Overvindelse af Forfængelighed: Ærefrygt.

3. *Tiden for min Optræden:* den farligste Midte, hvorfra det kan gaa til „det sidste Menneske“, eller — karakteriseret ved den *største Begivenhed:* Gud er død.

Kun mærker Menneskene ikke, at de tilhører mig som nedarvede Værdier.

Frygtelig Spænding: Zarathustra *maa komme* — ellers er alt fortabt.

4. *Grundbetragtning:* godt og ondt betragtes nu som med „Hjorddyrets“ Øjne. Lighed som Maal. (Den *ene* Gud som Hjordmoralens Forberedelse.) Derimod lærer jeg *Rangordnen.*

5. *Førere, Hjorder, Isolerede.* Fristerne.

Menneskets Selvovervindelse. Største Kamp, længste Opdrættelse. Som Midler Fristerne.

6. *Hele* Mennesker og *Brudstykker.*

7. *Vellykkede* og *mislykkede.*

8. *Skabere* og *skabte.* Kraft-Forskellighed.

9. *Kunstnerne,* som de smaa Fuldkommengørere.

10. *Det videnskabelige Menneske,* som Beskriver og omfangsrigeste Organ.

11. *Hersker-Mennesket,* Forsøg paa Opdrætning.

12. *Religionsstifteren,* Forsøg paa ny almen Vurdering.

13. *Følelse af Ufuldkommenhed:* de bodfærdige.

14. *Trangen til det fuldkomne:* den fromme, den skønne Sjæl, den store Længsel.

15. Kraften til at *gøre noget fuldkomment* (Haandværks-Mestre, Kunstnere, Embedsmænd, Lærde o. s. v.).

16. Jorden ligger nu som Marmorværksted. En *herskende Race,* med ubetinget Magt, er nu nødvendig.

2. *Rangordnen* gennemført i et nyt Jordbeherskelses-System: tilsidst Jordens Herrer, en ny Kaste. Ud fra dem og med Udspring i dem *Overmennesket,* helt epikurisk Gud, Tilværelsens Forklarer.

Den store Indvielse af det nye Læge-, Præste-, og Lærervæsen, som gaar forud for Overmennesket.

Trinene:

1. De *befalende,* mægtige — som *ikke elsker,* undtagen de Billeder, efter hvilke de skaber. De hele, mangfoldige, ubetingede, som overvinder det forhaandenværende.

2. De *frigivne,* lydige: Kærlighed og Ærefrygt deres Lykke. (Deres Ufuldstændighed ophæves i Anskuen af det højere).

3. *Slaverne,* Trællene: Velbehag for dem at arbejde. Medlidenhed indbyrdes.

3. *Den overmenneskelige Opfattelse af Verden. Dionysos.*
Om *Ringen, Urskoven.* Alt i frygtelig Storhed.

Stor kosmisk Tale: „Jeg er Grusomheden." „Jeg er Listen." Haan mod Skinnet, at tage al Skyld og alle Lidelser paa sig (den skabendes Haan) — ondere end nogen Sinde o. s. v. Højeste Form for Tilfredshed med Værket — han sønderbryder det, for altid paany at sammenføje det. Ny Overvindelse af Døden, Lidelsen, Tilintetgørelsen.

Guden, der gør sig *lille* og trænger sig gennem hele Verden. Leg. Haan. Som *Dæmon* ogsaa *Tilintetgørelsens.*

4. Vendende kærlighedsfuld tilbage fra denne største Fjærnhed, vendende tilbage til det snævreste og mindste, velsigner Zarathustra alle sine Oplevelser og dør velsignende.

Femte Del.

Finale. Nat ved Rialto.

Afskeden. Genkomsten som Religionernes Religion. Trøsterig.

II. AF ZARATHUSTRAS SANGE

(Dionysos-Dithyramberne).

Overs. Anm. I det følgende gives et mindre Udvalg af en Samling ejendommelige Digte, som Nietzsche optegnede under sit Ophold i Sils-Maria i Sommeren 1888. Selv om de saaledes først blev til *efter* Zarathustras endelige Affattelse, skylder de dog den direkte deres Fremkomst, idet Nietzsche udvalgte en hel Del Tanker, dels medtagne i Zarathustra, dels (og hovedsagelig) nedskrevne under Arbejdet med Zarathustra, uden at de dog havde faaet Plads deri, og nu omsatte dem i fri Rytme. En enkelt „Sidste Vilje" er endog udført blandt Forarbejderne til 3. Del af Zarathustra.

Nietzsche havde planlagt flere, højst forskellige Titler til disse Samlinger, saaledes: „Sjælens Krigssange", „Den sejrrige", „Fra den syvende Ensomhed", „Den evige Genkomst, Zarathustras Danse og Festoptog". Sluttelig: „Zarathustras Sange. 1. Del: Storhedens Vej".

De har stor Interesse som ejendommelige Udtryk for ejendommelige Indfald.

„Dette er Zarathustras Sange, som han sang til sig selv, for at kunne bære sin sidste Ensomhed."

Tavsheden af Malm.

1.

Fem Øren — og ingen Lyd deri.
Verden blev stum . . .

Jeg lyttede med *Videlystens* Øre:
fem Gange kastede jeg Snøren ud over mig,
fem Gange fiskede jeg uden at fange.
Jeg lyttede: intet Svar bed paa min Krog.

Jeg lyttede med Kærlighedens Øre:

2.

Hinsides Norden, Isen, Dagen i Dag,
hinsides Døden,

afsides:
er *vort* Liv og *vor* Lykke!
Hverken til Lands
eller til Vands
finder du Vej
til Hyperboræerne:
saaledes varsled os en saare vis Mund.

3.

Alt gav jeg bort,
al min Ejendom gav jeg.
Intet andet blev mig til overs,
end dig, du store Haab.

4.

Ruiner af Stjærner:
af disse Ruiner bygged jeg en Verden.

5.

Ikke at du omstyrtede Guder:
men at du dræbte Afgudsdyrkeren i *dig*
— *det* var dit Mod.

6.

Hvad sker der nu? Synker Havet?
Nej — mit Land tager til!
En ny Glød løfter det højt.

7.

I Bølger, I besynderlige —
I bruser vrede mod mig?
I vredes mod mig?
Med min Aare slaar jeg
Eders Daarskab for Hovedet.
Denne Baad —
skal I selv nu bære til Udødelighed!

8.

At narre —
er i Krigen alt.
Rævens Pels
er mit hemmeligste Panser.

9.

Elsker jeg Jer?
Saaledes elsker Rytteren sin Hest:
paa den rider han til sit Maal.

10.

Sandheden —
er en Kvinde, intet bedre:
snedig i sin Blufærdighed:
af det, hun hedest vil,
vil hun intet vide —
hun holder Haanden for . . . .
For hvad giver hun efter?
Kun for Vold!
Saa brug da Vold,
vær haarde, I viseste!
Tag den med Vold,
den undselige Sandhed . . . .
For dens Saligheds Skyld
er Vold uundværlig —
— den er en Kvinde; intet bedre.

11.

Dér staar de,
de svære Katte af Granit,
Urtidernes Værdier:
Vé — vil du omstøde *dem?*

12.

Giv ingen Kæmpe Haanden!
Hans Medlidenhed er haard,
Hans Venskabs Haandtryk knuser.

13.

Da ingen ny Stemme mere talte,
gjorde I af gamle Ord
en Lov:
hvor Livet *stivner*, taarner sig Loven.

14.

Hvad der boer om Jer,
vil snart tage Bo i Jer:
Vane bliver det til.
Hvor du længe sidder,
vokser der Sæder.

15.

Er du stærk?
Stærk som Æsel? Stærk som Gud?
Er du stolt?
Stolt nok til ikke at skamme dig
over din Forfængelighed?

16.

Kast dit tungeste i Dybet!
Menneske, glem! Menneske, glem!
Guddommelig er Glemslens Kunst!
Vil du flyve,
Vil du have hjemme paa Højderne —
kast saa dit tungeste i Havet.
Her er Havet, kast *dig selv* i Havet!
Guddommelig er Glemslens Kunst!

17.

Vogt dig for at vare
den forvovne!
For din Advarsels Skyld
vil han styrte sig i hver Afgrund!

18.

Hvorhen han gik? Hvem ved det?
Sikkert er, at han gik bort.
En Stjærne sluktes i det øde Rum.
Øde blev nu Rummet . . . .

19.

Dette alene forløser fra al Lidelse —
vælg nu du selv:
den hurtige Død
eller den lange Kærlighed.

20.

Langsomme Øjne,
som sjældent elsker:
men naar de elsker, lyner det frem
som fra dybe Guld-Grave,
hvor Drager holder Vagt
ved Kærlighedens Skat.

21.

Et fornemt Øje
med Forhæng af Fløjl:
sjældent kun aabent —
det hædrer den, for hvem det aabner sig.

22.

Er du skrøbelig?
Saa vogt dig for *Barnehænder!*
Barnet kan ikke leve
uden at rive itu.

23.

Dèr er Krebs: med dem har jeg ingen Medlidenhed.
Tager du fat paa dem — kniber de dig.
Lader du dem være — gaar de baglænds.

J. Cohens
Bogtrykkerier
Georg A. Bach
København
Tordenskjoldsgade 1916